

67/92K

శ్రీగురుభ్యో నమః
హరిః ఓం
శ్రీరస్తు

51397

స ర్వో ప ని ష త్ సా ర స ం గ్ర హ ము

రచయిత

శ్రీనరసింహయోగి

జ్ఞానమందిరం

Opposite to the Officers Quarters No. 1.

తిరుమల - 517 504.

వెల : 75/-

శ్రీగురుభ్యో నమః

హరిః ఓం

శ్రీరస్తు

స ర్వో ప ని ష త్ సా ర స ం గ్ర హ ము

రచయిత

శ్రీనరసింహయోగి

జ్ఞానమందిరం

Opposite to the Officers Quarters No. 1.

తిరుమల - 517 504.

వెల : 75/-

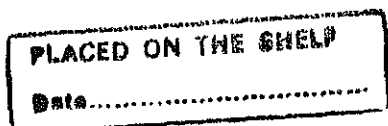
కృతజ్ఞతాభివందనములు

ఈ గ్రంథము శ్రీతిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారు
అర్షధర్మతత్త్వగ్రంథముల ప్రచురణముకొరకు ఇచ్చు
అధికసాహాయ్య పథకముక్రింద చేసిన అధికసాహాయ్యముచే
ప్రకటింపబడినది.

ప్రథమ ప్రకాశనము : బహుధాన్య జ్యేష్ఠము మే నెల 1998

పుటలు : 750

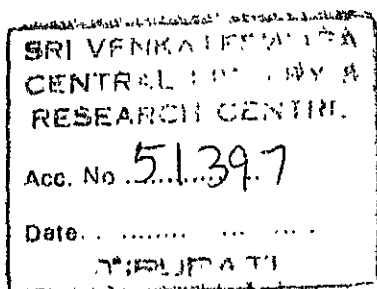
ప్రకాశకుడు

శ్రీ నరసింహయోగి

జ్ఞానమందిరము

Opposite to the Officers Quarters No. 1.

తిరుమల - 517 504.

ముద్రాణము :

కమలాంబికా ప్రిస్

అచారిపేడి, నెల్లూరు - 524 001.

తొలిపలుకులు

ఈ "ఉపనిషత్సారసంగ్రహ" ముద్రణము నాకు సాధ్యము కాదని, విరమించుకొనదలచినాను. కాని ఈశ్వరాజ్ఞవలన చిత్తూరుమిత్రులు అడ్వోకేట్ శ్రీ ఆర్ యస్.వి. నరసింహరాజుగారు తాను కొంతమంది తెలిసినవారికి విరాళములకై అప్పీలు పంపి దీనిముద్రణము నెరవేర్చిరి. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారు ఆధ్యాత్మికగ్రంథరచయితలకు యిచ్చు ఆర్థికసహాయముతో బాటు యీవిరాళములతోఁబాటుతో ఈగ్రంథముద్రణము పూర్తిఅయినది. వీ రందరికి నాకృతజ్ఞతాభినందనములు.

"పలికించెడివాడు రామభద్రుం డట" అన్నట్లు జగద్గురు శ్రీ ఆదిశంకరులవారి అనుగ్రహముతో, వారి ఆదేశ-ఉపదేశముల ననుసరించి ఇది రచింపబడినది. శ్రీ ఆదిశంకరులవారి ఉపదేశానుసారము మద్గురువర్యులైన శ్రీ విమలానందభారతీస్వామివారు నాకు బోధించిన తత్త్వము సంగ్రహముగా యిందు వ్రాసితిని.

పూజ్యపాదులగు మద్గురువర్యులు శ్రీ పోలూరి హనుమజ్ఞానకీరామశర్మగారు నామీది శిష్యవాత్సల్యముతో దీని ముద్రణము విషయమై ఎంతో శ్రమ కోర్చి చివరవరకు పూఫ్ కరెక్షన్ చేయుచు, యిందు భాషాసవరణయే గాక శ్రీవారు నామీది దయతో తత్త్వవిషయసవరణలు గూడ చేసి గ్రంథమును ఈస్వరూపమునకు తెచ్చిరి. వారికి నా నమశ్శతము లర్పించుచున్నాను.

ఈ గ్రంథమును చక్కగా ముద్రించిన శ్రీ కనులాంబికాప్రింటింగు ప్రెస్సు అధికారులకు నాకృతజ్ఞతాభినందనములు. మరియు ప్రీతిపూర్వకముగా దీనికి విరాళము లిచ్చిన దాతలకు నాకృతజ్ఞతాభినందనములు.

ఈ గ్రంథము ఆధ్యాత్మిక తత్త్వజ్ఞానార్థదర్శనులకు సంతసమును, శ్రద్ధావంతులైన ముముక్షువులకు పరనిశ్చేయసమగు, సహేతుకస్య సంసారస్య అత్యంతోపరమలక్షణమైన ముక్తిని ప్రసాదించుట కిది ఉపయోగపడునుగాక.

ఇట్లు

స్వామి నరసింహయోగి

పరిచయము

ఈ గ్రంథమును రచించిన శ్రీనరసింహయోగిగారు మద్గురు వర్యులు శ్రీశ్రీశ్రీ విమలానందభారతీస్వామివారికి శిష్యులు. శ్రీ స్వామివారు కుర్తాకమున శ్రీసిద్ధేశ్వరపీఠమునకు పృథమపీఠాధిపతులయ్యును పరమవిరక్తులు, తత్త్వజ్ఞులు, దేశికశేఖరులు. శ్రీనరసింహరాజుగారు బాల్యమునుండి విరక్తులై నైస్థికబ్రహ్మచారులుగా నుండి దేశికుల నన్వేషించుచు గాంధీగారియాశ్రమమునుండి శ్రీఅరవిందాశ్రమమువఱకు పర్యటించి, ఎచ్చటను సంతృప్తి నొందక తుదకు శ్రీ విమలానందభారతీస్వామివారిని చేరి తత్త్వోపదేశమును పొంది సంతుష్టులైరి. అప్పటినుండి వారిని చిరకాలము నేవించుచు పెక్కు దర్శన తత్త్వార్థములను అవగాహనము చేసికొనిరి. కొంతకాలము నెల్లూరులో కూడ నాయొద్ద ఉపనిషద్బ్రాహ్మణ్యశ్రవణము గావించిరి.

ఈకూర్హాఫలముగా తాము సంపాదించిన విషయములను శ్రీ రాజుగారు ముముక్షువుల యుపయోగముకొఱకు సర్వోపనిషత్సార సంగ్రహ మను గ్రంథమునుగా రూపొందించిరి. శ్రీయోభిలాషులు పరిగ్రహింతురు గాక.

బుధజనవిధేయుడు

పోలూరి హనుమజ్ఞానకీరామశర్మ

విరాళములిచ్చిన దాతలపేర్లు

శ్రీ నందిమండలం చెంద్రాజుగారు	1116
రిఛార్డు చీఫ్ ఇంజనీరు, శివజ్యోతిసగరు తిరుపతి.	
శ్రీ పి. వేణుగోపాల్	1116
అసిస్టెంటు ఇంజనీరు, తిరుపతి.	
శ్రీ డి. వి. రామచంద్రరాజు యం పెక్ ,	250
ఎగ్జిక్యూటివ్ ఇంజనీరు, పొదిలి.	
శ్రీ పి. లక్ష్మణరాజు	250
ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆఫీసరు, తిరుపతి.	
శ్రీ డి. గోపాల్ రాజు యం. ఎల్. ఎ. జోరికాపురం.	500
శ్రీ యం. యెరికల్రాజు విజయపురం, మిట్టూరు.	500
శ్రీ యం. నాగరాజారావు, తిరుపతి.	200
శ్రీ నేతు మాధవరావు, తిరుపతి.	100
శ్రీ టి. కృష్ణారెడ్డి, అన్నదానసమాజము తిరుపతి.	200
శ్రీ పి. శృష్ణమరాజు, చిరతానూరురోడ్	100
శ్రీ యస్. వెంకటరాజు	110
రిఛార్డు టీచరు, విజయపురం, మిట్టూరు.	
శ్రీ బి మునిరెడ్డి	100
రిఛార్డు టీచరు, విజయపురం, మిట్టూరు.	
శ్రీ డి. జయరామరాజు విజయపురం, మిట్టూరు.	100
శ్రీమతి వై. వెంకటలక్ష్మమ్మ, విజయపురం,	50
శ్రీ ఆర్. యస్. వి. నరసింహరాజు	550
అడ్వోకేటు చిత్తూరు.	
గంగాధర రామలక్ష్మమ్మ, రైల్వేకోడూరు.	1100
శ్రీ సి. త్రివిక్రమరావు అడ్వోకేటు హైదరాబాదు.	2000

శ్రీ జనచైతన్య పోసింగ్ ప్రై. లిమిటెడ్.	2000
చిరంజీవి డిలీవ్ కుమార్ ప్రొత్సాహము, హైదరాబాదు.	
శ్రీ డా॥ పి. వి. అరుణాచలం, బాలాజీకాలనీ, తిరుపతి.	600
శ్రీ యం. మోహన్ రాజు, అద్వైతేటు	600
ఎల్. ఐ. సి కాలనీ, తిరుపతి.	
శ్రీ కె. సుబ్బరామరాజు, అద్వైతేటు పుత్తూరు.	500
శ్రీ డి. నారాయణరావు శివానందనగర్, హైదరాబాదు.	250
శ్రీ ముద్దులూరు నాగరాజు కార్వేటి నగరం రోడ్, పుత్తూరు.	116
శ్రీ డి. నాగరాజు, స్టేట్ బ్యాంక్ వరదయ్యపాలెం.	100
శ్రీ కె లక్ష్మణరాజు అప్పీకండిక.	500
శ్రీ పి. ధనంజయరెడ్డి, రిలైడ్ హెడ్ మాస్టరు పన్నూరు.	101
శ్రీమతి ఉమాదేవి, అమెథర్ట్ వై కుంతపురం	500
శ్రీ డి. రామకృష్ణరాజు	100
వి. వి. సినిమా మహల్ ప్రక్కన తిరుపతి.	
శ్రీ డిలీవ్ కుమార్ వై కుంతపురం	500
శ్రీ డి. విష్ణురాజు ఊరికాపురము	500
శ్రీ డిలీవ్ కుమార్ వై కుంతపురము	4000

సమాప్తము

వి ష య సూ చి క

1) సంసారము	—	2
2) సాక్షిభావము	—	33
3) మరణభీతి	—	45
4) జ్ఞానలక్షణము	—	52
5) వేదప్రామాణ్యము	—	75
6) ఉపదేశము	—	82
7) వైరాగ్యము	—	85
8) బ్రహ్మవిచారణ	—	91
9) త్యాగము	—	95
10) సద్గురువు	—	101
11) అద్వైతసిద్ధాంతము	—	109
12) శ్రవణము	—	128
13) మోక్షము	—	138

అనుబంధము

1) శ్రీగౌడపాదకారికలు	—	145
2) ముండకోపనిషత్తు	—	147
3) జీవస్మక్తుడు	—	149
4) సాధనమార్గము	—	151
5) ప్రత్యగాత్మ	—	152
6) కఠోపనిషత్తు	—	154
7) సన్న్యాసావశ్యకత	—	164

ప్రార్థనము
శ్రీగురుభ్యో నమః
హరిః ఓం

శ్లో॥ గురు ర్భ్రహ్మ గురు ర్విష్ణుః
గురు ర్దేవో మహేశ్వరః
గురు స్సాక్షాత్ పరబ్రహ్మ
తస్మై శ్రీ గురవే నమః॥

ఆ నామరూపములను మినహాయించి సద్వస్తువును గుర్తించుటకు శక్తి వచ్చినది. అలాగే మన నామరూపములను గూడ వదలి ప్రత్యగాత్మను గుర్తించగలము.

ఇందువలన సర్వోపాధులను 'మిథ్యాదృష్టితో' త్యజించి కేవల సద్వస్తువును గ్రహించుటకు దారి ఏర్పడినది.

"స ఏష ఆదేశో నేతి నే త్యాత్మాహమ్"

శ్లో॥ "యస్మిన్ విశ్వ మిదం ప్రతీత
మసకృద్భూత్వా పున ర్గ్లియతే
యే నేదం రశనాహివ ద్రవమయతే
యస్మా న్న కించిత్ పరమ్
తస్మిన్ శ్రీ మదభీష్ట శంకరగురు
బ్రహ్మ ణ్య నంతేద్య మే
భూయిష్ఠం నిరుపాధికేధిరమతే
మాయాముషీ శేముషీ॥"

ఎవనియం దీ విశ్వము పునః పునః ఆవిర్భావతిరోభావముల నొందుచున్నదో, ఎవనికంటె నితర మేమియును లేదో, అట్టి అంతమై నిరుపాధికమైనట్టి అభీష్టమైన పరమాత్మయగు శ్రీమచ్ఛం

కరగురుచరణులయం దిపుడు మాయాతీతమైన నామతి అత్యంత మానందసరసి నోలలాడుచున్నది.

శ్లో॥ "వక్తార మాసాద్య య మేవ నిత్యా
సరస్వతీ స్వార్థసమన్వి తాసీత్ |
నిర స్తదు స్తర్కకళంకపంకా
నమామి తం శంకర మర్చితాంఘ్రిమ్"॥

ఎ వక్త నై తే ఆశ్రయించి నిత్యమైన సరస్వతి దు స్తర్కకళంక పంకరహితయై స్వార్థసమన్విత మైనదో, అట్టి పూజ్యపాదులగు జగద్గురు శ్రీశంకరాచార్య గురువర్యులకు నమస్కారములు.

శ్లో॥ నారాయణసమారంభాం
శంకరాచార్యమధ్యమామ్ |
అస్మ దాచార్యపర్యంతాం
పందే గురు పరంపరామ్॥

1. సంసారము

ప్రమాణము ద్వారా నిర్ధారణ అయిన విషయము, కథానికలలో అందుకు విరుద్ధంగా కనబడినను, ప్రమాణముగా తీసికొనగూడదు.

"ప్రామాణ్యచింతాయాం పురుషప్రవృత్తేః అదృష్టాంతత్వాత్"

(ఛాందోగ్య శంకరభాష్యమ్)

మన ఉద్దేశ్యము వేరుగాను, నడవడిక వేరుగాను పుంజే, ఎప్పటికీ ఆ ఉద్దేశ్యము నెరవేరదు. నడవడిక వేరు అంటే ఆహారము లోను, సహవాసములోను గ్రంథపఠనములోను ఉద్దేశ్యమునకు విపరీత ముగా ఉండే నడవడిక. పైమూడు మన ఉద్దేశ్యమునకు అనుగుణంగా ఉండవలెను.

తైమిన్యాచార్యులవారు సత్యకామ సత్యసంకల్పాదులు, సర్వ ఖిత్వ సర్వశక్తిమత్త్వములు ఇవే ధగవంతుని స్వరూపమంటారు. ఇదే మనకు బాగున్నదని లోచుచున్నది.

“ఈ సేనసేవానికి జీవభావం పోయి పై విధంగా బ్రహ్మభావము వచ్చును. ఇదే మోక్ష మంటారు.” ఇది జై మినిమహర్షి అభిప్రాయము.

“జక్ష క్రిడన్ రమయాణ స్సన్” - ఇట్లు విహరించడమే మోక్షము. అనగా ప్రద్రసోపేతమై దివ్యమైన మృష్టాన్నభోజనమును ఆరగించుట, ప్రియులతో కూడి బహువిదోదలీలలతో తేలియాడుట, ప్రేమాస్పదులతో కలిసి వివిధవిచిత్రరతుల ననుభవించుట - ఇట్లు విహరించడమే మోక్ష మని కొంద అందురు.

ఇదే భాగుంటుంది మన కందరకు. ఇదే కావాలి అని ఉంటుంది. ఇదే పశుపక్ష్యదుల పరిస్థితి.

జవాబు:- ఇది ఎక్కడ ఉంది చూపెట్టు? అని అడగాలి. ఎందు లోను మన అభిప్రాయం సుతరాం కూడదు

శాస్త్రంలో “జక్షన్ క్రిడన్” అని ఉంది గదా అంటే:-

“మమ అత్మా భద్రసేనః” అని ప్రభువు అంటాడు.

భద్రసేనుడు సేవకుడు, ప్రభువు అట్లా ఎందు కన్నాడో గమనించాలి. వానిచేత పని చేయించుకొనుటకే ఆయన అట్లా అన్నది గదా. వాని స్వంత స్థితినిబట్టి కాదు గదా! ఇదే బాగా గమనించాలి తెలివైన వాడు. లౌకికపరాజ్ఞులుణ్ణి చేసి జీవునకు అపేక్ష కలిగించుటకే ‘జక్షన్’ క్రిడన్, ఇత్యాదులు చెప్పబడినవి. భద్రసేనుడు ప్రభువునకు యథార్థముగా అత్మ కానట్లే సత్యసంకల్పత్వాదివిధూతి కూడ మోక్షము కాదు.

పారమార్థిక చైతన్యమాత్ర స్వరూపం వేరు, ప్రతీయమాన మగు వ్యావహారిక స్వరూపం వేరు.

బాదరాయణాచార్యులు గూడ “జక్షన్ క్రిడన్ రమయాణః, ఇత్యైశ్వర్య మావేదయతి, తస్య సర్వేషు లోకేషు కామచారో భవతి ఇతి చ” చైమిన్యాచార్యుల అభిప్రాయమున వ్యావహారికంగా విరోధము లేదని అన్నారుగదా! కాని వ్యావహారికులు లౌకికులు భ్రాంతులు.

మనము ఈ విషయమును విచారించవలె, యావదధికార సూత్రభాష్యమునందు ఇట్లున్నది. "బ్రహ్మమునకు అనేకాకారత్వము ప్రతిపిద్ధము కదా. 'స్థానమువలన కూడ పరబ్రహ్మమునకు ఉభయ లింగము లేదు' అనుచోట ఇది ఉన్నది. కావున జక్షణము మొదలగు వానిని చెప్పుట దుఃఖాభావమును సూచించుటకే, ఆత్మరతి మొదలగు వానివలె స్తుతికొఱకే. ఈయణిమాదికమైన యైశ్వర్యము సాత్వికయ మగుటచే సాంతమే యగును.

ప్రతిపిద్ధం హి బ్రహ్మణోనేకాకారత్వమ్ "న స్థానతోఽపి పర స్తోభయలిజమ్" ఇత్యత్ర. అత ఏవ చ జక్షణాదినంతీర్తన మపి దుఃఖాభావమాత్రాభిప్రాయమ్ స్తుత్యర్థం ఆత్మరతి రిత్వాదివత్, వామ దేవః సర్వాత్మభావమోక్షస్తుతయే. ఇతివత్.

ఏత దణిమాద్యాత్మక మైశ్వర్యం సాత్వికయత్వా దంతవత్

యావదధికారసూత్రభాష్యమునందు ఇట్లున్నది - (31-31-312) "ఐశ్వర్యాదిఫలములు గల జ్ఞానాంతరములయందు మహర్షులు ఆసక్తు లగుదురు. వారు వానిని పొందినతరువాత ఐశ్వర్యము క్షయము నొందుటను చూచి నిర్విణ్ణులై పరమాత్మజ్ఞానమునందు పరినిష్ఠులై కైవల్యము పొంది రనుట యుపపన్నముగా నున్నది." కృతాత్ములైన వారు మహాప్రళయము సంభవించినప్పుడు బ్రహ్మదేవునితోకూడ పరమ పదమును ప్రవేశించుచున్నారు" అని స్మృతిలో నున్నదానిని బట్టి ఇట్లు గ్రహింపవచ్చును.

యాజ్ఞవల్క్యుడు లోకమున సాధారణ వ్యక్తియే అయినను ఆత్మ జ్ఞానబలమువలన భార్యపుత్రులు విత్తము మొదలైన సంసారమునందలి కొరికను వీడి ప్రజ్ఞానముచేత తృప్తుడై ఆత్మయందు సంతోషమును పొందువాఁ డయ్యెను.

సర్వపురుషార్థములకు కర్మ గదా సాధన మని లోకములో ప్రసిద్ధమై యున్నది. ఆ కర్మ విత్తముచేత సాధింపదగినది. కాని

దానివలన అమృతత్వము కలుగు నను ఆశ కూడ లేదు. ఈ అమృతత్వము కర్మయొక్క అపేక్షము లేకుండ కేవలమైన ఆత్మవిద్యచేత పొందబడుచున్నది.

"నైవ కించిత్ కరో మీతి" - "ప్రలవన్ విస్మజన్ గృహ్లాన్" - అను శ్లోకములకు శ్రీశంకరులవారు ఇట్లు భాష్యమును రచించిరి. "నే నేమియు చేయుట లేదు; అని యోగయుక్తుడై సమాహితచిత్తుడై చింతింపవలయును." తత్త్వవిత్ అనగా ఆత్మనెఱిగినవాడు. ఆత్మయొక్క యథార్థమైన తత్త్వము నెఱిగినవాడు తత్త్వవేత్త, అనగా పరమార్థమును దర్శించినవా డని యర్థము.

ఎప్పుడు ఎట్లు తత్త్వమును గ్రహించి ఇట్లు తలంచు నన్నచో, "చూచుచు" ఆట్లు తలంచు నని చెప్పచున్నారు. సకలకార్యకరణచేష్టలైన కర్మలయందు అకర్మనే చూచుచున్న సమ్యగ్దర్శియైన తత్త్వవేత్తకు సర్వకర్మసన్నానమునందే అధికారము కలుగును. ఎండ మాపులయందు జలమున్నది అను తలంపుతో ఆసీరు త్రాగుటకొఱకు బయలుదేరినవాడు, దానియందు జలము లే దని తెలిసిన తరువాత కూడ అక్కడ దప్పిక తీర్చుకోవచ్చు నని తలంపడు కదా!

తత్త్వవేత్త కానివాడు కర్మయోగమునందు ప్రవృత్తు డగును.

కొందరు బ్రహ్మవేత్తకు కూడ ఏషణాసంబంధమును వర్ణింతురు. వారు బృహదారణ్యకమును వినియుండరు.

పారమార్థిక చైతన్య స్వరూపులై విధ్వస్తతమస్కులైన సమ్యగ్దర్శనుల విషయం వేరు.

యావదధికారసూత్రధాష్యే ౧-౧-౧౨. "జ్ఞానాంతరేషు చ ఐశ్వర్యాది ఫలేష్వాసక్తా స్యు ర్మహర్షయః। తే పశ్చా దైశ్వర్యక్షయదర్శనేన నిర్విణ్ణాః పరమాత్మజ్ఞానే పరినిష్ఠాః కైవల్యంప్రాప్తు రిత్యుప

పద్యతే। "బ్రహ్మణా సహ తే సర్వే సంప్రాప్తే ప్రతిపంచరే
పరస్యాన్తే కృతాత్మానః ప్రవిశన్తి పరంపదమ్"

ఇతి స్మరణాత్॥

"జ్ఞానం సన్న్యాసలక్షణమ్" భారతం అనుశాసనపర్వం

కేవలసన్న్యాససహితా అభిహితా అమృతత్వసాధనాయ జ్ఞానమ్
తస్మాత్ నాతః పరం పురుషార్థసాధన మస్తి। అపిచ ఏవం స్తుతా
బ్రహ్మవిద్యా—'సర్వో హి లోకో ద్వంద్వారామః స వైనైవ రేమే,
తస్మా దేకాకీ న రమతే," ఇతి శ్రుతేః।

యాజ్ఞవల్క్య లోకసాధారణోపి సన్ ఆత్మజ్ఞానబలాత్ భార్యా
పుత్రవిత్తాది సంసారరతిం పరిత్యజ్య ప్రజ్ఞానత్వప్త ఆత్మరతి ర్ఘృహవ
(శ్రీ)రంగం ఎడిషన్, వాణీవిలాన్, బృహదారణ్యకోపనిషద్భాష్యే
బ్రా: 5, క: 16, 338 పేజి)

సర్వపురుషార్థానాం కర్మ హి సాధన మితి లోకే ప్రసిద్ధమ్।
తచ్చ కర్మ విత్తసాధ్యమ్। తేన ఆశా పి నాన్త్యమృతత్వస్య। త దిదం
అమృతత్వం కేవలయా ఆత్మవిద్యయా కర్మనిరపేక్షయా ప్రాప్యతే॥

జ్ఞానము సన్న్యాసలక్షణము - అని భారతమున అనుశాసనపర్వ
మున కలదు.

కేవలమైన సన్న్యాసముతో అమృతత్వసాధనముకొరకు జ్ఞానము
చెప్పబడినది. కావున దీనికి మించిన పురుషార్థసాధనము లేదు
మఱియును బ్రహ్మవిద్య రః విధముగా స్తుతింపబడినది. లోక
మంతయు ద్వంద్వమునందు సుఖమును పొందుచున్నది. అందువలన
అధికు (రఃశ్వరుడు) సంతోషమును పొంద లేదు. కావున ఒంటరిగా
ఎవడును సంతోషమును పొందలేడు—ఇట్లు శ్రుతిచెప్పబడుచున్నది.

గీతా 5వ అధ్యాయం 31-32 శ్లోకభాష్యమ్॥

నైవ కిందిత్ కరో మితి

యైకో మగ్యేత రత్వవిత్।

పశ్యన్ శృణ్వన్ జిహ్రు
న్నశ్చన్ గచ్ఛన్ స్వప్నన్ శ్వసన్॥ (8)

ప్రలపన్ విసృజన్ గృహ్ణా
న్నున్మిషన్ మిమిషన్నపి
ఇంద్రియాణీంద్రియార్థేషు
పర్తస్త ఇతి ధారయన్॥" (9)

దాష్యమి: - నైవేతి, నైవకించిత్ కరోమీతి యుక్త స్సమాహి త స్సన్
మన్యేత చింతయేత్ తత్త్వవి దాత్మవిత్ ఆత్మనో యాథాత్మ్యం తత్త్వం
వేత్తీతి తత్త్వవిత్ పరమార్థద ర్శిత్యర్థః.

అవ!- కదా కథం వా తత్త్వ మవధారయ న్మన్యేతేత్యుచ్యతే
పశ్యన్నితి. మన్యేతేతి పూర్వేణ సంబంధః యస్యైవం తత్త్వవిదః
సర్వకార్యకరణచేష్టాను కర్మను అకర్మైవ పశ్యతః సమ్యగ్దర్శినః
తస్య సర్వకర్మసన్నాస ఏవ అధికారః కర్మభోజనావ దర్శనాత్ స హి
మృగతృప్తికాయాం ఉదకబుద్ధ్యా పానాయ ప్రవృత్తః ఉదకాభావజ్ఞానేపి
తత్తైవ పానప్రయోజనాయ ప్రవర్తతే॥

అవః-యస్తు పునః అతత్త్వవిత్ ప్రవృత్తశ్చ కర్మయోగే.
“బ్రహ్మణ్యాధాయ రర్మాణి—————”గీత.

కేచిత్తు బ్రహ్మవిదోఃప్రేషణాసంబంధం వర్ణయన్తి తైః బ్రహ్మ
దారణ్యకం స శ్రితమ్॥

అని, శ్రీశంకరులవారు:-

మనోవికారాలనే దేవతారూపంతో భక్తి చేయుచున్నాము. అనగా
దృశ్యములనే భజించుచున్నాము. కాని 'దృక్' స్వరూపంతో వీడు
నిలవడం లేదు. దీవ్యుని ఇతి దేవః ప్రకాశించువాడు. సర్వకాలములలో
తానే ప్రకాశించుచున్నాడు. మూడుకాలములో:- ముందు-ఇప్పుడు-వెనుక
తానే ప్రకాశించుచున్నాడు. జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులలోను క్రమశః హ

శత్రుమహిమ ప్రత్యగాత్మకే అన్వయిస్తుంది. “అహ మాత్మా గుడాకేశ సర్వభూతాశయస్థితః”

అని శ్రీకృష్ణభగవానులు. మృత్తిక వెళ్ళి కుండతో తన్ను రక్షించుమని ప్రార్థించుచున్నది.

ప. ప. శ్రీ శ్రీ విమలానందభారతీస్వాములవారు కుర్తాకం శ్రీ శ్రీసిద్ధేశ్వరీ ప్రధమ పీఠాధిపతి (పూర్వాశ్రమంలో తాను విద్యార్థిగా ఉన్నప్పుడు) శ్రీశంకరభగవత్పాదులవారిని గుఱించి చెప్పినది:—

సీ॥ జైన కాపాలిక శాక్తేయ తంత్రముల్
మనుజులన్ పసులుగా మార్చివేయ,
అపరపారాశర్యుడటు నాదిశకరుం
దాస్తికాధారుడై యవతరించి
వ్రాసె గ్రంథశతంబు, జేసె వాద
సహస్ర మేనె ముందంజ సత్త్వత్వమునకు
దేశదేశములందు దిరిగె ధర్మము గోరి
షణ్మతస్థాపనాచార్యుఁ డయ్యె
మును గఱించిన ఇపుడున్న ముందువచ్చు
విబుధు లాశ్చర్యమగునై బేలువడగ
యుక్తియుక్తంబు నద్వైత ముద్ధరించి
యాస్తికత్వము స్థాపించి యరిగె దివికి

“మూఢో నాప్నోతి తద్రూపా యత్ భవతు మిచ్ఛతి”

‘తాను బ్రహ్మము కావాలి’ అని అనుకోవడమే ధ్రాంతి. తాను బ్రహ్మమే అనుజ్ఞానం వల్లనే ఆధ్రాంతి పోతుంది. మరి దేనివల్లనూ పోదు అహమాత్మా గుడాకేశ సర్వభూతాశయస్థితః.

ఆత్మజ్ఞానవల్లనే సర్వదుఃఖములు పోవును. మరే యజ్ఞమువల్ల గానీ మరే రసస్సవల్ల గానీ పోవు తత్త్వసాక్షాత్కారమువల్లనే సర్వ దుఃఖములు పునరావృత్తి లేకుండా చగ్గమైపోవును.

పూర్వపు అలవాటు లేక ప్రారబ్ధమువల్లను జీవునికి మంచి చెడ్డల సంకల్పము ఏది కలిగినా దానిని అమలులో పెట్టుకొనుటకు జీవునికే స్వాతంత్ర్యమున్నది. సంకల్పము పుట్టించువరకే ప్రారబ్ధము నకు స్వాతంత్ర్యము. తరువాత దానిని క్రియలో పెట్టడం జీవునిదే అయివున్నది.

"కర్తా శాస్త్రార్థవత్త్వాత్" - బ్రహ్మసూత్రములు 2-3-33
కొన్నిమాటలు మనం వింటూ వుంటామే గాని వానిఅర్థం మనకు తెలియుట లేదు. ఉదా:-

1 విషం తినకూడదు.

2. అసత్యం చెప్పకూడదు.

ఈ రెండింటిలో "విషం తినకూడదు" అనేమాటవలె "అసత్యం చెప్పకూడదు" అనే మాట అర్థం కాలేదు. ఎందువలన? పరలోక విశ్వాసం లేనందువలన. అదియే నాస్తికత్వము. అవసరం వస్తే అసత్యం చెప్పగలము కాని విషం మాత్రం ఏపరిస్థితిలోను తినము.

దేహం క్షణభంగుర మని చెబుతూ వుంటామేగాని అది అర్థమై కాదు. ఆమాట అర్థమై వుంటే నిత్యమై, సత్యమైన బ్రహ్మమును విచారణ చేయడానికి కృషి చేస్తాము. ఆపని చేయనపుడు దేహము యొక్క క్షణభంగురత్వము అర్థమైనట్లు కాదు.

స్వప్నములో సంజువ్యాధివలన దుఃఖము, కలిగిన అది ఒక సంవత్సరమునకు గాని కువరదు అని అంటూ ఉండగా మేలుకుంటూనే క్షణంలో అది లేకుండా పోతుంది గదా! అదే విధంగా బ్రహ్మవిద్య కూడా సమర్థులైనవారు అర్హుడైన శిష్యునికి తెలియ చెప్పగలరు.

గురుశిక్షణ లేనివారు శాస్త్రములు చదివి తమ శ్రేయస్సును నిర్ణయించుకొనేవారిని శిక్షించుటకే గీతాశాస్త్రము బయలుదేరినది. అర్జునుని విషాదయోగము బాగుగా గమనించవలెను. "జాతస్య హి

ద్రువో మృత్యుః" పైరు నాటటము, అపైరు ఖాగా పండినవెను
కోయటము రెండూ అవసరమే

కర్మయోగము - కర్మసన్న్యాసము ఆయాకాలములలో, ఆయ
వ్యక్తుల ననుసరించి రెండూ శ్రేయస్కరములే.

శ్లో॥ అరురుక్షో ర్మనే రోగం కర్మ కారణ ముచ్యతే |
యోగారూఢస్య తస్యైవ శమః కారణ ముచ్యతే॥

నీని గీతాభాష్యము చూడవలెను.

సంసార మనగా ఏమిటి?

సుఖదుఃఖానుభవమే సంసారము. అంతఃకరణములో ప్రతి
ఫలించిన సుఖదుఃఖములను నే ననేవాడు తనవని అనుభవించడమే
సంసారము సంసారిత్వము.

ఈ పున రయం సంసారో నామ; సుఖదుఃఖసంభోగః సంసారః.
పురుషస్య చ సుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వం సంసారిత్వ మితి॥ అని
శ్రీశంకరులవారి గీతాభాష్యం. ప్రకాశించుచున్న నేననే చైతన్య
పురుషునియొక్క సాన్నిధ్యమువలన జడమై ప్రకాశించుచున్న అంతః
కరణముతో పుట్టిన సుఖదుఃఖములు నేననే జ్ఞాతకు ఏమాత్రమూ
సంబంధించనే సంబంధింపవు.

మృద్వికారములైన ఘటశరావాది (కుండ, మూకుడు) మొద
లగు వస్తువులయొక్క దమణీయత్వ వికారత్వములతో మృత్తుకు
ఏలాటి ఇష్టానిష్టము లుండవు. పై విషయముల మంచి చెడ్డలు వానిని
ప్రకాశింపజేసే సూర్యునకు ఏమాత్రం ఉండవు. మరెవరికి ఈసుఖ
దుఃఖములు? ఇక పీటి నివృత్తికొరకు ఏ దేవతలుగాని ఎందుకొఱకు,
ఎవరు ప్రయాసపడవలెను?

దేహేంద్రియాదుల సుఖదుఃఖములు, ఘటశరావాది మంచిచెడ్డల
వలె అంతఃకరణ మనే మృత్తికకు ఏవిధంగానూ ఎప్పటికీ లేవు. అసంగ

సూర్యప్రభవలె అసంగ చైతన్య పురుషునికి పై సుఖదుఃఖములు అసలే లేవు

కర్మకాండ, ఉపాసనాకాండ అన్నియును ఈ అర్ఘానములోనే అవిచారితముగా ఇమిడియున్నవి.

“నాయందు కర్తృత్వ, భోక్తృత్వములు ధాసిస్తూ పున్నా నేను అసంగచిద్రూపుడను, అకర్తను, అభోక్తను” అను ధావములో వున్నవాడే జీవస్కుక్తుడు.

శ్రీవేషం వేసిన పురుషుడు తాను శ్రీగా వ్యవహరించుచున్నను ఇతరులకూ, అలాగే ప్రతీయమానం అవుతున్నా తాను పురుషుడ ననే ధావానికి ఏమీ ఆటంకము లేదు.

పూర్వజన్మలలో చేసిన పుణ్యపాపములవల్ల ఏర్పడిన ప్రారబ్ధముచే పచ్చినవే, ఈజన్మయందు సంభవించు సుఖదుఃఖములు. అవి కలుగుచున్నను తాను అసంగుడ ననియు, నిత్యానందస్వరూపుడ ననియు, నిర్వికారుడ ననియు, స్వానుభవములో తెలిసిన తత్త్వపేత్తవాటివలన ఏమాత్రము ఉద్విగ్నమనస్కుడు కాదు — React గాదు.

బాగా విచారించినచో ప్రపంచములో సుఖదుఃఖము లంటూ రెండు లేవు. అసలున్నది దుఃఖ మొకటే. సుఖరూపంగా ఉన్నది కూడా నిజంలో దుఃఖమే.

గీత:- “యే హి సంస్పర్శజా టోగా

దుఃఖయోనయ ఏవ తే।

అనిత్య మసుఖం లోక

మిమం ప్రాప్య భజన్వ మామ్।

మా ముపేత్య పునర్జన్మ

దుఃఖాలయ మశాశ్యతమ్।

నాప్నువంతి మహర్షానః

‘సంసిద్ధిం పరమాం గతాః॥”

శ్రీశంకరులవారు చెప్పిన:-

జన్మ దుఃఖం జరా దుఃఖం ఇత్యాది.

దేహేంద్రియాదులచేత చేయబడునది పుణ్యము కాదు, పాపము కాదు. అయితే మరేది? చేష్ట మాత్రమే. ఇప్పుడు పుణ్య మేది? అంటే సంకల్పము జతపడ్డప్పుడే అవి పుణ్యంగా పాపంగా మారును. సంసారానికి కారణం సంకల్పమే. అన్నిటికీ కారణం కామమే. ఆ కర్మ ఫలము మళ్ళీ ఆకర్మమే చేయు మని ప్రోత్సహించి పోతుంది. అదే వాసన అంటారు.

కామం భాసించే చోటు తెలిసికొంటే కామసహణం జరుగుతుంది. అజ్ఞానవరిణామం కామమ్ కామం తనదీ కాదు. అయితే ఎవరిది? అజ్ఞానముదే. ఆ అజ్ఞానం పోయే దెట్లా? తా నెవరో తెలిసికొంటే అది పోతుంది. అనగా తత్త్వజ్ఞానముచేతనే కామం పోతుంది. "పరం దృష్ట్వా నివర్తతే" జ్ఞానాగ్నిచేతనే కామం సమూలంగా పోతుంది. యోగాగ్నిచేత, తపోగ్నిచేత మొదలగు వాటి చేత పోయినా శేషం ఉండనే ఉంటుంది. "రసవర్జం." కామం ఎలా నెరవేరినా మరొకదానిలో దాగుకొని కనబడదు 10 రూపాయలు 100 రూపాయలలో దాగుకొన్నట్లు

అనుశాసన పర్వములో శ్రీకృష్ణభగవానుడు చెప్పిన కామ గీతలో చూడుడు.

ఆత్మ స్ఫురణ కలిగితే కామం పుట్టదు. ఆత్మకాముడే ఆప్త కాముడు. కోరిక నెరవేరినను అప్పటికి పోయి మరొక విషయములో మళ్ళీపుట్ట గలదు. విషయములమీద కోరిక, విషతుల్య మని తెలిస్తే ఆ కోరిక పోవును.

ప్రాణి వీది అభిలషించిననూ సుఖముకొరకే గదా! ఆత్మయే సుఖస్వరూపు డని తెలిసికొని ఆత్మకాము డైతే ఇక ఆప్తకాముడే.

వాడు మరొకదాన్ని సుఖంకొఱకు కోరవలసినది లేదు. ఆత్మ "సత్యం, శివం; సుందరం." విషయములందు రమణీయతాదృష్టియే కదా సంకల్పం వచ్చుటకు కారణం. ఆత్మయే సర్వసుందర మని, ఆనందఘన మని తెలిసికొని సంకల్పరహితు డగువాడు కృతార్థు డగును.

సంసార మంటే జ్ఞాంతరమందు తాను చేసిన పుణ్యాపుణ్యములచేత వచ్చిన సుఖదుఃఖానుభవమే. అట్టి సుఖదుఃఖాకారములగు మేఘములు వస్తున్నా పోతున్నా ఆత్మ అనే ఆకాశానికి ఏలోటూ లేదని తెలిసికోవడమే తత్త్వజ్ఞానము.

తత్త్వజ్ఞాన మంటే ఉన్నది ఉన్నట్లుగా తెలిసికోవడమే, నిజం తెలిసికోవడము.

"ఆనందం బ్రహ్మణో విద్వాన్

స విభేతి కుతశ్చన" శ్రుతి.

ఆత్మయొక్క స్వభావమైన ఆనందమునందు సుఖదుఃఖాదులు లేవు.

సర్వదా విధేయుడైన జనకచక్రవర్తిని మహాత్తరమైన సంపదలను వదలి యాజ్ఞావల్క్యులవారు సన్న్యసింపినారు.

"అథాత ఆదేశో నేతి నేతీతి"

ఆత్మ ఎప్పుడూ స్వప్రకాశముగానే ఉంది. శుక్తిక ఉండనే ఉంది. లేని రజతాన్నే తోసివేయాలి, "నేతి నేతీతి"

ఆనందం మరెక్కడా లేదు. ఆనందం తన స్వరూపమే. ఇక ఆ ఆనందం తెలియకుండా ఉండడానికి అడ్డమేమిటి? "అజ్ఞానమ్" దాని చేత ఏర్పడిన రాగద్వేషములు. వాటిని తీసివేస్తే ఇక సర్వత్ర ఆనందఘనమే. ఏ అన్యసాధన లేకుండా ఏది తెలుస్తుందో అది సాక్షాత్ అపరోక్షమ్.

"జ్ఞానాదేవతు కై వల్యమ్;" "నాన్యః పంథా విద్యతేఽయనాయ."

జ్ఞానంవలన మోక్షం వస్తుందనుట ఔపచారికమే. జ్ఞానంవల్ల అజ్ఞానం మాత్రమే పోతుంది. జీవుడు స్వరూపముచేత నిత్యముక్తుడే.

ఉపాసనముల స్థానము:— వేదాంతవాక్యార్థ తత్త్వము తెలియని లోపము ఉన్నవానికే ఉపాసనము. “అబ్రహ్మభువనాల్లోకాః పునరావర్తినోఽస్తున” తక్కిన లోకాలన్నీ భంగపాటుకు లోబడునవే. ఆ లోకాలలో వాటి మర్యాదకు భంగంగాను అడ్డదిడ్డాలుగాను ప్రవర్తిస్తే అక్కడనుండి పతనముకూడ కలుగును. సాక్షాత్తు మహావిష్ణువువద్ద నున్న జయ—విజయుల సంగతే ఏమైనది.

పాపములు బ్రహ్మనుభూతి కలవానివద్దకు పోనేపోలేవు; స్వభావంలోనే ఉదా:— చీకటి వెలుతురువలె. అతనియొక్క సహజానందస్వరూపానికి బల మిచ్చే పుణ్యము ఏదియూ లేదు. ఆ ఆనందమునకు లోపము కలగించే పాపము ఏదియూ లేదు.

“న కర్మణా వర్ధతే నో కనీయాన్.”

అజ్ఞాతార్థమును జ్ఞాపకము చేసే వేదములోని నాలుగు మహావాక్యములే పరమప్రమాణములు. అవే పరమశ్రేయస్సుకు కారణము. అపూర్వత ఫలము ప్రయోజనము, అమహావాక్యముల కున్నవి.

ముఖ్యబ్రహ్మచర్యము అనగా బ్రహ్మమును గురించి శాస్త్రయుక్త గురూపదేశప్రకారం విచారించుటే.

“న హి బ్రహ్మజ్ఞానం త్వరమాజేన లభ్యః.”

అమనస్కు రాజయోగ సమాధివలె గాఢసుషుప్తిలో మనస్సు లేకపోవుటచేతనే తాను తననే బాగా చూచుకొంటున్నాడు.

కం॥ స్వాపావస్థం బ్రకృతి క

దీపత వాటిల్లినపుడు తెలివెడలక తా

దీపించు పురుషు (డిమ్మెయి)

జూపు ప్రబోధంబు పరమ సూక్ష్మత పుత్రా॥

ధారితము శాంతివర్ణము.

మనస్సు ఉన్నంతవరకు అది తనను 'గాకుండా' మరొకరిని చూపెట్టుచున్నది. "నేను"ను అన్యంగా చూపెట్టే మనస్సు ఉపశమించినపుడే ఆత్మదర్శన మవుతుంది. మనస్సు ఉన్నంతవరకు జాగ్రత్త స్వప్నములలో తనను వేరుగనే తలంచుచున్నాడు. నేననేవాడు మనస్సు లయించినను పుష్టిలో ఆనందస్వరూపంతో ప్రకాశించుచున్నాడు. కనుక మనం శాశ్వతంగా మనోనాశము చేసి వేస్తే నిరంతరం జీవన్ముక్తులుగా ఉంటాము. జాగ్రత్తగా సాధనానుష్ఠానము చేస్తూవుంటే కాలము పక్క మైనపుడు మనకు సిద్ధి కలుగుతుంది. అవసరపడ కూడదు కాలపాతము కొరకు ఓర్పు వహించి యుండవలెను.

జాగ్రత్తస్వప్నసుషుప్తి లనేవి ఎన్ని వచ్చినా ఎన్ని పోయినా నీ అఖండస్వప్నదానందమును నీవు మరవకూడదు. మనస్సు లేనిస్థితి ద్వైతప్రతీతి లేనిస్థితియే. మనస్సు నశిస్తే సుషుప్తివలె ఉంటుంది. అయితే జీవన్ముక్తు డెలా వ్యవహరిస్తాడు? మామూలు మనస్సంటే రాగద్వేషాలు కలది. వాటిని ఆమనస్సులో నుంచి తీసివేసి వ్యవహరిస్తే అపుడు ఆమనస్కుడే.

బహుశ్రమచేత మోక్షము వస్తుందనే అభిప్రాయము తెలివి తక్కువయే. మోక్షమునకు ఏప్రయత్నము అవసరమో అది చేయ వలెను. భగవదాజ్ఞా నిర్వహణయే భగవద్భక్తి, భగవత్సేవ. జ్ఞానమే పరమశ్రేయస్సు. అది తెలిసిన గురువులనేవ జేసి వారి ఉపదేశములను గ్రహించుటవల్లనే ముక్తి లభిస్తుంది. సద్గురువుల బోధలను గ్రహించే బుద్ధి మేధే కావలసినది. స్వాప్నికపీడ లన్నియు తొలగడమునకు ప్రబోధమే మార్గము. దేహేంద్రియాది సమూహముతో అవి సత్యము లని వ్యవహరించడమే న్యప్నము, అవన్నీ నిషేధించి తనను తెలిసి కొనుటయే మెలకువ.

శ్లో॥ "యా నిశా సర్వభూతానాం తస్యాం జాగర్తి సంయమీ।
యస్యాం జాగ్రతి భూతాని సా నిశా పశ్యతో మునేః॥"

మనలో కొన్ని గుహలు ఉన్నాయి. వాటిలో ఇంద్రియములనే భయంకరసర్పము లున్నవి. అవి మనకు తెలియకుండా ఎప్పుడో కాటు వేస్తవి. అవంతా దుఃఖానికే కారణ మవుతాయి. సుషుప్తిలో కేవల ఆనందం సంపూర్ణంగా ఉన్నది కదా! ఇంద్రియములు అడ్డులేని సుషుప్తిలోనే మనం కొఱతలేని సుఖం అనుభవిస్తున్నాము. ఇంద్రియములనే సర్పములను మనం నిరంతరం పోషిస్తూ వాటివల్ల దుఃఖమే అనుభవిస్తున్నాము.

నేననే సచ్చిదానందప్రత్యగాత్మకు, జననమరణాది దుఃఖములకు, సూర్యునకు చీకటికి ఉన్నంతదూరము. అయిననూ జీవుని పాపాధిక్యము చేత అజ్ఞానము చేతనే తాను జననమరణాది దుఃఖములు పొందునట్లు తలంచుచున్నాడు. శివుడైనా స్వయముగా వచ్చి మనకు తత్త్వబోధ చేయడు. శివుడు గురురూపమున వచ్చి మనకు తత్త్వజ్ఞానము అనుగ్రహించగలడు.

బ్రహ్మము లేదనేవాడు నేను లేననే వానివలె పరిహాసాస్పదుడవుతాడు. బ్రహ్మము తస్వరూపమే గనుక, తన అభావాన్ని తాను వుంటే గదా చెప్పగలడు. తానే లేనిచో తన అభావాన్ని ఎలా చెప్పగలడు.

“అసన్నేవ స భవతి, అసద్ బ్రహ్మేతి వేద చేత్”

సుషుప్తిలో నేను లేననేవాడే లేడు.

అనంతబ్రహ్మముయొక్క భూమస్వరూపంలో వైవిధ్యము ఉండుటకు వీలు లేదు.

“యత్ర నాన్యత్ పశ్యతి_____

ప్రతిపదార్థానికి ప్రాతీతికరూపము ప్రామాణికరూపము అని రెండు రూపము లున్నవి. ఒకప్పుడు ప్రాతీతికరూపము అనగా వ్యావహారిక రూపము, లేకపోయినను ప్రామాణికరూపము మాత్రము సదా ఉంటుంది.

రజ్జువు అభయరూప మైనను సర్వప్రతీతి ఉన్నప్పుడు మనం అభయత్వమును అనుభవించలేక పోతున్నాము.

శాశ్వతానందమే ప్రతివాడు కోరుచున్నాడు. అయినను తాను ముందున్న స్రక్చందనవనితాదులను కోరుచున్నాడు ఈ మెలికలోనే లొకికులు వైదికులు ఉన్నారు. కాని కోరే పురుషునియందే శాశ్వతానందము నిండుగానున్న దని శ్రుతి.

అజ్ఞానవశంచేత అది అర్థం గాకుండా ఉన్నది. తనకంటె అన్యముగా ఆనందము ఉన్నదనే ఆభిప్రాయముతోనే లొకికులు, వైదికులు యిద్దరూ ఉన్నారు.

శ్రుతి యింత స్పష్టముగా చెప్పినను తెలివిగల మనము మాత్రము 'నీవు చెప్పినది అబద్ధము; మాలనుభవంలో మా ఆనందము ధనవనితాదులలోనే సమృద్ధిగా కనబడుచున్నది;' అంటే, 'అది చాలా సమృద్ధిగా స్వర్గంలో ఉందని యజ్ఞం చేయు మంటుంది శ్రుతిమాత కరుణతో.'

"ఈశ్వర స్సర్వభూతానాం హృద్దేశేషేద్ధున తిష్ఠతి।

బ్రామయశా సర్వభూతాని యంత్రాకూఢాని మాయయా॥"

"తమేవ శరణం గచ్ఛ సర్వదావేన ధారత।

తత్ప్రసాదాత్ పరాం శాంతిం స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతమ్॥

గీత॥ 18 అధ్యాయం 61, 62

అందు జీవునిదే పూచీగల పెత్తనము. జీవునకు ఈశ్వరాజ్యాలను అను వర్తించుటో, తిరస్కరించుటో చేయుటకు అధికారము ఉన్నది. బుద్ధిలోని, కుసంస్కారానుసారంగా నడిచినాడంటే వాడే చెడతాడు. ఆకర్మత్వ మంతా వీనిదే.

"కర్తా శాస్తార్థవత్త్వాత్॥"

మన మెప్పుడు పవిత్రమైన పనులలో శ్రద్ధ కలిగి చేస్తూ ఉంటామో అప్పుడు భగవత్కృతాక్షము మన కున్న దని తలంచవలెను.

నేననేవాణ్ణి వదలిపెట్టి జాగ్రత్తస్వప్నసుషుప్తులు లేవు. అతను (నేను) దాగకుండానే నిరంతరం దేదీప్యమానంగా వెలుగుతూ వున్నాడు అయితే ఈ నేననే వాడు పనికిమాలిన స్వభావముతో అర్థమౌతున్నాడు. వీడే ఉత్తమోత్తమ స్వభావంతో సకల పుణ్యపాపములకు అతీతుడుగా అస్పృష్టుడుగా వెలుగుచున్నాడను యధార్థము గుర్తించుటకే వేదాంత శ్రవణము.

భగవదనుగ్రహం ఉందంటే సర్వవస్తువులయందు వైరాగ్యం కలిగి ఉండటమే.

వైరాగ్యము ప్రశాంతికి కారణము. ఎంతవఱకు వేదాంత మనే సింహము గర్జింపదో, అంతవఱకు నక్కలు అడవిలో కూయునట్లు, ఇతర శాస్త్రములు గర్జించుచుండును.

"తావత్ గర్జన్తి శాస్త్రాణి జంబుకా విపినే యథా"

న గర్జతి మహాశక్తిః యావత్ వేదాంతకేసరీ॥"

బ్రహ్మాండ్రాదులు తమలోకాల సుఖములను గూడా పాటించకుండా ఈబ్రహ్మవిద్యనే కోరుచున్నారంటే దీని ప్రధానము ఎట్టిదో తెలిసికొనవచ్చును.

మన మెక్కడ ఉన్నామిపుడు?

మహాదుఃఖమయములైన ఘోరసముద్రమునందలి జన్మవ్యాధి జరామరణసుడిగుండములలో పరితపించుచున్నాము. మరొక వ్యాసంగములో బుద్ధిని పోనివ్వవచ్చునా!

శివధ్యానంవల్ల, విష్ణుధ్యానంవల్ల మొదటిదుఃఖం పోయి తృప్తి వస్తుందే గాని, అసలు వస్తుదర్శనం మాత్రము బ్రహ్మత్వవిచారణ వల్లనే కలుగుతుంది.

అష్టాంగయోగసమాధులు (సవికల్ప నిర్వికల్ప సమాధులు) ఎంత అనుభవానికి వచ్చినా కృతార్థత లేదు.

ఐశ్వర్యమువల్ల గాని. విషయసుఖాలఅనుభవంవల్ల గాని వచ్చే సంతోషము మనస్సులో కలిగితే నాకు కలిగింది అనుకొంటున్నాము. సుఖాకారముగా దుఃఖాకారముగా ఈ వృత్తులు పర్యాయముగా కలుగుతూ వుంటాయి. చీమలు దోమలు మొదలగువాటి అనుభవం గూడా ఇంతే. మనకు నిర్వికల్పసమాధి అనుభవము గూడా ఈ సంబరముతో కూడుకొనినదే. ఇవన్నీ బుద్ధితో ఏకీభవించినందువల్ల కలిగినవే కాని యివి ఏమీ వస్తుతః సంక్రమించ లేదు, జపాకుసుమస్పటికమువలె.

కనుక చీమయొక్క బ్రతుకు మహాయోగిబ్రతుకు ఇంత మాత్రమే. కాలప్రవాహంలో, యివన్నీ పర్యాయంగా వస్తూ వుంటాయి.

తత్త్వవిచారణవల్ల ఉన్నది ఉన్నట్టుగా ఆత్మదర్శనము చేస్తేనే ఆత్మంతికదుఃఖనివృత్తి కృతార్థత కలుగును. అయితే ఈ యోగ సమాధులను శ్రుతి ఎందుకు అంగీకరించినది అంటే క్రమంగా వానివల్ల వైరాగ్యం కలిగి ఆత్మవిచారణకు మనబుద్ధి అభిముఖం కావడమునకే. కనుక జాగ్రత్తగా బుద్ధిని పరిశీలించుకొని ప్రమాణం మీద ఆధారపడి బ్రహ్మాత్మానుభవం పొందవలెను. ఇదియే కృతార్థత. ఇదియే మోక్షసిద్ధి.

అలవాటువల్ల అర్థమైన దానిని ప్రమాణమర్యాదచేత అర్థమైన విషయం తిరస్కరిస్తుంది. అక్షేపణచేస్తుంది. అదే సబబు.

ఉదా:- విశ్వామిత్రుడు - వారితపస్సు.

మేనకాదర్శనము—రాగము కలుగుట ప్రమాణంచేత తెలిస్తే మేనక కాగితంలో బొమ్మయే. విశ్వామిత్రుడు వేలకొలది సంవత్సరాలు తపస్సు చేసినందువల్ల వచ్చిన లాభవిశేషము గమనించదగినది.

మనోనిగ్రహమునకు మహావాక్యవిచారణచేత జనించిన జ్ఞానము నకు తారతమ్యములో వేయిరెట్లు తేడా ఉన్నది.

తత్త్వవిచారమే మహాతపస్సు.

అఖండాద్వితీయచైతన్యప్రకాశము ఆ యా అంతఃకరణ ఉపా
ధుల పద్ధతి ననుసరించియే కనబడుతూ ఉంటుంది వీటిని మినహా
యించి చూడటమే వివేకసంపత్తియొక్క వైభవము. చచ్చే పుట్టే
దేహమునందు చావక పుట్టక యున్న బ్రహ్మమే ఉన్న దని అద్వైత
వేదాంతము చెప్పుచున్నది.

స్వయంప్రకాశమై నిత్యానందఘనమై వున్న ప్రత్యగాత్మ యీ
దేహము నిండా దేహవికారములు ఏమియు లేకుండ చావుపుట్టుకలు
లేకనే ఉన్నది.

“మాయాసంఖ్యాతురీయం పర మమృత మజం బ్రహ్మ య త్త
న్నతోఽస్మి”

“యద్బ్రహ్మ” ఏ బ్రహ్మము అనుటలో వేదాంతములైన ఉప
నిషత్తులచే ఏ బ్రహ్మము చెప్పబడినదో ఆ బ్రహ్మము అని అర్థము.
(మాండూక్యోపనిషత్తు)

అనాత్మశ్రీ విగర్హణ ప్రకరణము

శ్రీ శంకరాచార్యుల కృతికి తెలుగు అనువాదము—

శ్రీరామానంద ధారతీస్వామివారు.

“అందె రాజపూజ్యము విద్య నైన నేమి?

అలఘుసంపద లార్జించె నైన నేమి?

అందమగు భార్యనే పొందె నైన నేమి?

అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బ దేని॥

“అలరు భర్మభూషణముల నైన నేమి?

చీనిచీనాంబరము లున్న నైన నేమి

అతులమృష్టాన్నభోజియు నైన నేమి

అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బ దేని॥

అఖిలదేశములన్ జూచె నైన నేమి?
 అఖిలబంధువర్గము ట్రోచె నైన నేమి?
 అడచె దారిద్ర్యదుఃఖము నైన నేమి?
 అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బ దేని॥

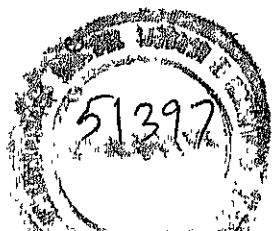
"స్నానమొనరించె గంగలో నైన నేమి?
 ఆరుపదియు దానము లిచ్చె నైన నేమి?
 అలఘుమంత్రకోటి జపించె నైన నేమి?
 అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బ దేని॥

"అతడు వంశభూషణు డయ్యె నైన నేమి?
 అలదె భూతి దేహ మృంత మైన నేమి?
 అఱుత దాల్చె రుద్రాక్షిడు లైన నేమి?
 అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బ దేని॥

"అన్నముల విప్రులన్ దన్నె నైన నేమి?
 యజ్ఞముల దేవతల గొల్చె నైన నేమి?
 యశ మఖిలలోకముల నిల్చె నైన నేమి?
 అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బ దేని॥

"అంగ ముపవాసకృత మయ్యె నైన నేమి?
 అధికగుణుల బుత్రుల గాంచె నైన నేమి?
 అభ్యసించె బ్రాణాయామ మైన నేమి?
 అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బ దేని॥

"ఆహవముల శత్రుల గెల్చె నైన నేమి?
 అందరున్ మిత్రు లాతని కైన నేమి?
 అందె యోగసిద్ధుల నెన్నొ మైన నేమి?
 అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బ దేని॥

"అబ్బి లంఘించె బదముల నైన నేమి?
అనిలు బంధించె లోపల నైన నేమి?
హస్తమున నెత్తె మేరువు నైన నేమి?
అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బి దేని॥

"హాలహల మారగించినా దైన నేమి?
అగ్ని లాజలవలె మ్రింగె నైన నేమి?
అంబరమ్మున జరియించు నైన నేమి?
అతని కాత్మసాక్షాత్కార మదృశ దేని॥

"అఖిల దిక్పాలకుల గెల్చె నైన నేమి?
అమర బరుసవేదియు బొందె నైన నేమి?
అంజనమున నిధుల గొనె నైన నేమి?
అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బి దేని॥

"అవని సార్వభౌముం డయ్యె నేమి?
అందె నింద్రాధిపత్యమ్ము నైన నేమి?
అయ్యె మౌనిలోకశ్రేష్ఠు డైన నేమి?
అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బి దేని॥

"అమ్ములన్ లక్ష్మముల డుల్చె నైన నేమి?
అఖిలమున్ మంత్రముల నాపె నైన నేమి?
అందె మరియు గాలజ్ఞాన మైన నేమి?
అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బి దేని॥

"అణచి వైచె గామావేశ మైన నేమి?
అగ్రహమ్మునున్ గెల్చినా దైన నేమి?
అవలద్రోచె లోభాశ్లేష మైన నేమి?
అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బి దేని॥

"అడగె మోహతమ మృంత యైన నేమి?

అవని నిర్మదుదై వెల్గె నైన నేమి?

మానె మాత్సర్యపీడయు నైన నేమి?

అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బు దేని॥

"అరిగె బ్రహ్మలోకమ్మున కైన నేమి?

అరనె విష్ణులోకము కూడ నైన నేమి?

హరునిలోకమ్మునున్ బొందె డైన నేమి?

అతని కాత్మసాక్షాత్కార మబ్బుదేని॥

"కల్లు నిట్లనాత్మశ్రీవిగర్హణమ్ము

సత మెవనియెడ నాత్మదర్శనము కూడ

అందె కల్లు; మాయామోహితాత్మ లన్య,

లిది నిజమ్ముగా నాత్మ య దెట్లు దొరికు?

సంసారమునకు కారణం కామమే దాని నివృత్తి కారణం:-

"జ్ఞానవైరాగ్యే ససన్న్యాసే గీతాశాస్త్రే ప్రసిద్ధమ్." అని శంకరులవారు భాష్యమున గీతాశాస్త్రమే ప్రమాణముగా చెప్పుచున్నారు.

అశ్వమేధపర్వములో శ్రీకృష్ణభగవానుడు చెప్పిన కామగీత యందు కాముడు చెప్పిన విషయ మిది:-

"ఎవడు ఎయ్యది కోరి ప్రవృత్తిలో దిగినా అది నాచేష్టయే. తపస్సు, యోగము మొదలగునవి ఏది తలపెట్టినను అందులో నేనే దాగియున్నాను. అది వా దెఱుగడు."

సర్వం క్షణభంగుర మని బోధిస్తే ఏమి లాభము? శాశ్వతమైన ఆత్మ లభించనిదే ఎలా తృప్తి ఉంటుంది.

"తరతి శోక మాత్మవిత్" అనిశ్రుతి.

ప్రతి ప్రాణి కోరే ఆనందమే-నుభవమే బ్రహ్మ మను పేరుతో శాస్త్రమునందు వ్యవహరింపబడియున్నది. బ్రహ్మానందము అనంతము

నిత్యము. ఎప్పుడూ తరుగు, వినుగు లేనిదే మోక్షము, బ్రహ్మవ
దీనికి వేదశాస్త్రములలో చెప్పిన ధర్మమే మార్గము. "ప్రథ
దైవో భిషక్."

జీవులకు పరమేశ్వరు డంటూ ఒకరిని పట్టుకొని ఏడవటం
అలవాటు. 'నీవే పరమాత్మవు' అంటే, వానికి తృప్తి వుండ
"త దేవ త్వం విద్ధి॥ నేదం య దిద ముపాసతే" అనగా ఉపాసిం
దలచుకొన్న ఆ చైతన్యజ్యోతియే ప్రత్యగాత్మ. బ్రహ్మము, నిర
శయము, భూమము. "పరమానందై క భూమారూపో హమ్. బ్రహ్మః
సర్వవ్యాపకము, 'త దేవ త్వం విద్ధి' నిర్విశేషమైనబ్రహ్మను మాత్ర
తెలియుము. సకలోపాధులను తొలగింపుము. ఇది యని ఉపాధివిశి
మైన ఏ ఈశ్వరుని అనగా అనాత్మలను ఉపాసించువో అది బ్రహ్మ
గాదు. సోపాధికులైన ఈశ్వరాదులు అనాత్మలు అత్మ గాదు. ఉపా
ధులు అట్టి అనాత్మలను ఉపాసించురు. వారు ఉపాసించునది బ్రహ్మ
గాదు. "నేదం య దిద ముపాసతే.."

ముఖ్యముగా మానవజన్మలో ప్రయత్నించి తెలిసికొనదగిన
ఎద్ది? ఎయ్యది తెలిస్తే మరొకటి తెలిసికొనదగినది యిక ఉండ
అదియే అయితే దానివలన లాభ మేమిటి? ఏది లాభిస్తే మరొక
పొందవలసిన లాభము లేదో అది అదియే నిత్యమైన అఖండానందము.
తెలివిద్వారానే దీనిని తెలిసికొనవలెను. "జ్ఞానా దేవ తు కై వల్యమ్.
ఎవనికి? ఎవడు దీనికి అర్హత సంపాదించుకొన్నాడో వానికే అ
తెలుస్తుంది.

ఈనామరూపప్రపంచము తన కాశ్రయమైన వస్తువును కప్పి
పుచ్చి తానే ప్రతీతికావటము దీనికి స్వభావము.

ఉదా - పంచదారచిలుక. తనలోనిపంచదారను మరుగుపరచి
చిలుకే తన అవయవములతో ప్రతీతి అవుతూ ఉంటుంది. బుద్ధి

తోనే ప్రధానంగా విషయనిర్ణయం చేయాలి. “బుద్ధి గ్రాహ్య మతీంద్రియమ్” ఇంద్రియముల కర్థ మయ్యేదే యథార్థ మని అనుకొనే వాళ్లు అజ్ఞానులు. ఇంద్రియాతీతమైన వస్తువును తెలిసినవాడే తత్త్వజ్ఞుడు. ఇంద్రియములకు ఎంత ఉపయోగంగా, ఎంత మనోహరంగా కనుబడినా అంతా అబద్ధమే. దాని బ్రతుకే అంత అని తెలిసినవాడే తత్త్వజ్ఞుడు.

అఖండచైతన్యమే ఏకరసముగా ప్రకాశించుచున్న దనియు, అదియే ప్రత్యగాత్మగా ‘స్వానుభూతి’ సర్వలతనుభవములో ఉన్న దనియు శ్రుతులయొక్క ముఖ్యోద్దేశము.

‘నేను’ యొక్క సహజస్వరూపము తెలియక నేను మనుష్యుడననియు క్షత్రియుణ్ణి బ్రహ్మచారిని అనియు విరుద్ధముగా జీవుడు భావించుచున్నాడు. ఇందులో ఏది నిజము? ఏదియు కాదు. అయితే మరేది నిజము? అంటే అఖండసచ్చిదానందబ్రహ్మమే. కాని అది— ఆ మహామాయ—“దైవీ హ్యేషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా” — ఈ జీవుణ్ణి ఏదైనా ఉపాధిసహితంగా ప్రకాశింపజేయుచు, అదియే నే నని తెలియజేయుచు, నిరంతరం దానిరక్షణకొరకు ప్రయత్న శీలునిగా జేయుచున్నది. అసలు శ్రీమన్నారాయణమూర్తి గూడ, ఆయనను శంఖచక్రగదాద్యాయుధములతో ఉన్నాడని ప్రార్థించినను, అది తప్పే అని ఆయనయే నారదమహర్షితో చెప్పినాడు.

మామూలుగా భాసించే స్వరూపము నేను గా దని తెలిసికొని, తత్త్వజ్ఞతతో తన నిజస్వరూపమును ఎఱిగి ఆనందముగా ఉండటమే జీవస్మక్తులయొక్క పద్ధతి. అదే బ్రహ్మవిద్య. అది గాకుండా, నేను ఫలానా అని ఎవరైనా కీర్తించినపుడు నేను సంతోషపడ్డానంటే నేను అజ్ఞాని ననియే శాస్త్రము.

జ్ఞాని అనుభవించునది కేవలనిర్వికార అఖండచైతన్యమే. అదే పారమహంస్వస్వరూపము. అదే తన నిజస్వరూపము. జ్ఞాని అయిన వాడు ఏవికారస్వరూపము తనది కాదని తెలిసికొనే వర్తించుచున్నాడు.

ఈ ప్రత్యగాత్మయే పరమేశ్వరు డనియు ఈ సృష్టి అంతయు కనబడటమే గాని నిజము గా దనియు, సృష్టిప్రకరణము లన్నియు ఈ ప్రత్యగాత్మనే తెలియజేయుటకు వచ్చిన వనియు గ్రహించవలెను.

ఆత్మకు అజ్ఞానము ఉన్నదంటే దేవేంద్రియాదులను ఆత్మగా భావించుటే లక్షణముగా గలది. అజ్ఞాను లంటే దేహేంద్రియాదుల సాకల్యవైకల్యములనల్ల తమకు సుఖదుఃఖములు కలుగుచున్న వని భావించువారే. తనసుఖము దేహేంద్రియాదులలో వున్న దని అజ్ఞాని భావము. శాస్త్రములో తనసుఖము తన స్వస్వరూపమునందే యున్న దని చెప్పబడుచున్నది.

అత్మా, శాశ్వతః శశ్వత్ భవః, నిత్యనూతన మైనది. ఒకప్పుడు గూడ శక్తి తగ్గనిది.

“య స్యానందలవే నైవ
జగ దానంద మశ్నుతే।
తం వందే ప్రత్యగాత్మానం
అసంగం నందనందనమ్॥

‘దేహేంద్రియాదులను ‘నేను’గా అర్థం చేసికోవడమే సర్వానర్థములకు మూలము.

ఆత్మ నిరంతరము నిత్యసుఖస్వరూపుడుగానే ఉన్నాడు. ఇది తెలియడమే కావలసినది.

శ్రవణ మనగా శ్రుతియుద్బులచేత వేదాంతవాక్యములను విచారించుట. దీనికి అర్హత కలిగించుటకే కర్మోపాసనలు. ఇది భరత ఖండభాగ్యమే. దేవతలకు గూడ లేనిది. “తదుపర్యపి బాదరాయణ

స్సంభవాత్" అనడంతో వ్యాసాచార్యులవారి 'సిఫార్సు' కావలసివచ్చి నది, దేవతలు గూడ దీనిని సకృత్తుగా పొందవచ్చు నని.

చారాపత్యధనకనకవస్తువాహనాదులను చాలా జన్మలనుంచి ఉపాసనచేయుచున్నాము. ఇప్పుడు వాటిని వదలుటకే వేదాంతవిచారణ చేయవలెను. భగవంతుని స్వరూప విచారణ చేయుట ఎందుల కనగా పై వాటిని అనగా సంసారబంధమును తొలగించుకొనుటకే.

పునరావర్తన రహితంగా బంధం పోవాలంటే జ్ఞానంవల్ల— ఆద్వైతులు చెప్పినట్లు—రజ్జు—సర్పములోనియథార్థజ్ఞానము సాక్షాత్కార మైతేనే కుదురుతుంది. నేతుదర్శనంచేత పాపం పోయినట్లు, గరుడ మంత్రస్మృతిచేత సత్యమైనపామువిషం పోయినట్లు గాదు. వీటి అన్నిటి యందును పునరావర్తన భయం ఉన్నది.

సచ్చిదానందవస్తువును 'నేను'గా గుర్తిస్తే మరణంలేని అమృతత్వం లభిస్తుంది. అట్లు గాక చచ్చేటటువంటి దేహేంద్రియములను నేనుగా గుర్తిస్తే ఇక చచ్చా డన్నమాటే.

వాడు వాడు చేపికొన్నపుణ్యముల ననుసరించియే గురువులు దొరుకుతారు. దేహం ఆరోగ్యంగా వుండి చిత్తము ప్రశాంతముగా సత్త్వ గుణంచేత నిర్మలముగా ఉన్నప్పుడు వచ్చేత్తప్పి తనస్వరూపత్వప్పి గాదు. ఇది వివేకముచేత ఆత్మజ్ఞానంవల్లనే కలుగును. సమాధిలోని తృప్తి గూడ నిజమైన తృప్తి గాదు. ఆ వైలక్షణ్యము బాగుగా గ్రహించవలెను.

శాస్త్రము చెప్పనట్టి కేవలకర్మసాధనములవల్ల సంసారము తొలగదు. కాని ఆ సాధనములను ఆశ్రయించ కుండా వుంటే అది తొలగనే తొలగదు, అయితే ఎట్లా? ఆసాధనములవలన కలిగే చిత్తగుడ్డివలన వివేకప్రజ్ఞవలన అసలు కర్తృత్వభోక్తృత్వ సంసారమే నాకు ఎప్పుడూ లే దని తెలుస్తుంది. నే నెప్పుడూ సంసారము లేనివాణ్ణి.

“న కర్తృత్వం న కర్మాణి లోకస్య సృజతి ప్రభుః।

న కర్మఫలసంయోగం స్వభావ స్తు ప్రవర్తతే॥

న కరోతి, న కారయతి చ దేహీ, క స్త్వర్హి కుర్వన్ కారయం శ్చ
ప్రవర్తత ఇతి, ఉచ్యతే—స్వభావస్తు, స్వో భావః స్వభావః, అవిద్యా
లక్షణా ప్రకృతి, ర్మాయా ప్రవర్తతే, “దైవీ హ్యేషా గుణమయీ”
త్యాదినా వక్ష్యమాణా

అవ. పరమార్థతస్తు—

“నాదత్తే కస్యచిత్పాపం న చై వ సుకృతం విభుః।

అజ్ఞానే నావృతం జ్ఞానం తేన ముహ్యంతి జంతవః॥

“జ్ఞానేన తు తదజ్ఞానం యేషాం నాశిత మాత్మనః।

తేషా మాదిత్యవత్ జ్ఞానం ప్రకాశయతి తత్పరమ్॥

గీత రీవ అధ్యాయం శంకరభాష్యం చూడుడు

“జ్ఞానా దేవ తు కై వల్యమ్” జ్ఞానము మోక్షమును కలిగింపదు.
అది అజ్ఞానమును మాత్రమే తొలగించును. ఆత్మ ఎప్పుడు సిద్ధమై
యున్నది.

అద్వైతసిద్ధాంతము:— ప్రపంచమిథ్యాత్వముతో ఆత్మసత్వాను
బోధము కలిగి ఉండుట.

శ్రీశంకరులవారు గీతాభాష్యముద్వారా ఉపనిషత్సమ్మతమైన
భగవత్పూదయమును బాగా ప్రకాశింపజేసిన్నారు. వక్తతో పరిచయం
ఉన్నపుడే అతని ఉపదేశముల భావము మనము తెలిసికొనగలము.
సాక్షాత్విష్ణ్వంశసంభూతులైన వ్యాసాచార్యులవారి.పూదయము సాక్షాత్
శంకరులైన శ్రీశంకరాచార్యులవారు బాగా ఎఱుగుదురు.

జలములో తరంగము ఏర్పడినట్లు చిద్రూపమైన ఆత్మయందు
చిత్తము ఏర్పడినట్లు తోచుచున్నది. చిత్తము ఎప్పుడును బహిర్ముఖమై

నకనకవస్తువాహనాదులమీదికే సహజంగా పోతూ వుంటుంది. బుద్ధి అంతర్ముఖ మైతేనే భగవంతునిదర్శన మౌతుంది. విషయభోగవాంఛలు ఉపశమించినపుడే బుద్ధి అంతర్ముఖ మౌతుంది.

చిత్తము యొక్క సంకల్పములు ఉపశమిస్తే అదే చిద్రూపంగా ప్రకాశిస్తుంది. యోగాభ్యాసాన్ని బ్రహ్మనుభూతికి ఉపయోగించుకొన వలెను. యోగాభ్యాసకాలములో తీవ్రమైన సంయమనస్థితియందు జీవాద్యష్టసిద్ధులు వచ్చినను వాటిని దాటి గమ్యస్థానమే చేరవలెను.

క॥ లోకంబులు లోకేళులు,
లోకస్థులు తెగినతుది నలోకంబగు పెం
జీతటి కవ్వలి నెవ్వం,
దేకాకృతి వెలుగు నతని నే నేవింతున్॥"
—————“సమస్తాంతరాత్ముః

అ॥ దై వెలుంగు,వాని కచ్చిన్నునకు, భగ
వంతునకు, తనూజపశునివేళ
దారసక్తులయిన వారి కందగరాని,
వాని కాచరింతు, వందనములు॥"

బుద్ధి తీసికొన్న ఆకారాన్నిబట్టే మనకు సుఖదుఃఖములు వచ్చుచున్నవి. కాని కనబడేవస్తుస్వభావాన్ని అనుసరించి కాదు. నన్ను సూచినప్పుడు నేను ఏవిధంగా నాబుద్ధికి గోచరిస్తానో ఆవిధంగానే ఆ బుద్ధి నిశ్చయించుచున్నది. ఎట్లనగా నేను బ్రహ్మచారిని. నేను గృహస్థును అని తన బుద్ధియే స్వర్గబ్రహ్మాదిలోకముల ఆకారమును తీసికొని కత్తదనుభవములను పొందుచున్నది. నీబుద్ధిలోని పుణ్యపాపములే 'ర్వలోకాలను సృజించి, తత్తత్భోగ్యవస్తువులను గూడ. సృజించి నిన్ను భోక్తగ తయారుచేయుచున్నవి.

'నేను'కు కర్తృత్వార్థోపణ లేనపుడు అది చేసిన పుణ్యపాపములకు ఫలము ఉండదు. అనగా తత్త్వవేత్త అయిన 'నేను'కు చిత్తమే లేదు. చిత్ + జడగ్రంథియే చిత్తము. ఆ చిత్తమే తత్త్వజ్ఞానకు విచారణవల్ల చిత్తము లేదనే తెలుసు. చిత్ + జడము కలియుటకే వీలు లేదు; అవివేకము, అజ్ఞానమువల్ల తప్ప. లోకములోని సర్వపుణ్యపాపములు అజ్ఞానమువల్ల ఏర్పడినవే. చిత్తమే లేనపుడు అక్కడ మరేమున్నది? చిన్మాత్రమే ఉన్నది. సత్యవస్తువుమీదనే భ్రాంతి వచ్చుచున్నది. ఉన్న 'తాడు'మీదనే "పాము" అను భ్రాంతి. ఏభ్రాంతి లేనపుడు సత్యమే ఉంటుంది.

ప్రశ్న:- అయితే ఈభ్రాంతి ఎవరికి?

"య ఏష పురుషో మాయాపరిబ్రామితః"

"విశ్వం పశ్యతి" శ్రీశంకరులవారిదక్షిణమూర్తి శ్లోకము చూడండి. అజ్ఞానము కలవానికే భ్రాంతి.

మరణభీతి తీసివేసికొనుటకే బుద్ధిమంతులు వేదాంతవిచారణ చేయుచున్నారు కొందరు రసాయనబౌద్ధములు పుచ్చుకొనుచున్నారు. కొందరు యోగమును అవలంబించుచున్నారు. వివేకవంతులు కొందరు వేదాంతవిచారణచేసి మరణభయము తీసివేసికొనుచున్నారు. వీటిలో వేదాంతవిచారణయే మరణమును తొలగించుకొనుటకు సరియైన మార్గము. ఇదియే ఉపనిషన్మార్గము; భగవదాదేశము, దీనివల్లనే తప్పక అమృతత్వము లభించుచున్నది. దేహము 'నేను' క్రింద అర్థముచేసికొనడమే చావునకు మూలము.

చిత్తము గైకొనే ఆకారమువల్లనే జన్మలు, స్వర్గనరకములు వచ్చుచున్నవి. చిత్తము అజ్ఞానమువల్లనే పుట్టుచున్నది. ఆ అజ్ఞానము ఆత్మజ్ఞానమువల్లనే పోవును. అట్టిజ్ఞానము వేదాంతవిచారణవల్లనే కలుగుతుంది.

"నాన్యః పంథా విద్యతేఽయనాయ"

మేల్కొన్న వెనుక స్వప్నము లేనట్లు జ్ఞానమువల్ల అజ్ఞానము తొలగుతుంది.

దేవతలు గూడ పాపము! అమృతమువలన మరణము లేకుండా చేసుకొందా మనుకొన్నారు. బ్రహ్మవేత్త అయిన గురువుయొక్క సేవజేసి తత్త్వవిచారణచేత ఆత్మసాక్షాత్కారము పొందవలెను.

మూడుకాలములయందు త్రాడు త్రాడే గాని సర్ప మెప్పుడూ లేదు.

"కాలత్రయే యథా సర్పో రజ్జౌ నా స్తి తథా మయి।

అహంకారాదిదేహోంతం జగ న్నా స్త్యహ మద్వయః॥"

ఆత్మబోధోపనిషత్తు

అట్లే చిత్తము పుట్టినపుడు గాని, పుట్టినపుడు గాని, ఉపశమించినపుడు గాని నీవు ఎప్పుడూ, "సముదవు, అద్వయదవు, అమృతదవు, సదా ఆనందఘనుడవు, చిన్మాత్రుడవు, కేవలసత్స్వరూపుడవు" అయి ఉన్నావు. ఇవి బ్రహ్మాత్మజ్ఞానమువల్లనే తెలియగలదు.

విషయములు అను అద్దమునందు నాముఖప్రతిబింబము కనబడుచున్నది. అద్దము పోయినపుడు గూడ నాముఖము యథాపూర్వముగానే యున్నది. మరేమీ కాలేదు. అలాగే విషయములు పోయినను నా ఆనందమునకు ఏమియు లోపము లేదు. చేతనుడనగు నాయందు సుఖదుఃఖములు కనబడుచున్నవి గాని విషయములగు గృహారామక్షేత్రములైన అనాత్మలందు లేవు. ఆనందము ఏ విషయములందు కనబడినను అది నాలోని ఆనందమే. ఆవిషయములు పోయినను, ఉన్నను నా స్వరూపమైన ఆనందమునకు ఏమియు లోపము లేదు.

పరలోకసుఖములకొరకు పుణ్యము చేసెద ననుకొన్నచో ముందు మరణమనే అమంగళమును ఒప్పుకొనుటయే. మోక్షముకొరకే సర్వ

పుణ్యములు నిష్కామముగా శ్రద్ధగా చేయవలెను. నాస్వరూపః
తెలియకపోవుటచేతనే, నేను నన్ను దేహేంద్రియములుగా భావిం
నిరంతరము వాటిరక్షణయందు నానావస్థలు పడుచున్నాను. అవి బా
న్నచో నేను బాగుండెద ననుకొనుటయే భ్రాంతి. ఆ అజ్ఞానము పోగొ
కొన్నచో నిర్విశేషమైన నా ఆనందస్వరూపముతో నేను సర్వదా సు
ముగా ఉండగలను. స్వస్వరూపస్థితియే అభయప్రాప్తి. అంతయే గా
భ్రాంత్యారోపితమైన అసత్యవస్తురక్షణచేత అభయప్రాప్తి రాదు.
అన్యతాభినివేశమువలననే దానికి అనుగుణమైన మన చిత్తముయొక్క
ప్రవర్తన మంతయు సంభవింపుచున్నది.

స్థూలదేహమునందు నే నను భావము వచ్చినపుడే సుఖదుఃఖా
భవము గల సకలసంసారము వచ్చుచున్నది.

ఈ సుఖదుఃఖములుగల సంసారము పూర్వస్థితిలో గూడ అహం
కారమునందు ఉండనే ఉన్నది. ఎట్లనగా తండులములలో పూర్వ
అన్నమయ్యే గుణము ఉన్నందువలననే మనం అన్నంకొరకు బియ్య
మును తెచ్చుకొనుచున్నాము. సుషుప్తిలో మనము అహంకారమున
పొందదగిన అజ్ఞానముతో ఉన్నాము గనుక మేలుకొనగానే మనవ
అహంకారముతో విజృంభించుచున్నాము. కనుక మనము స్థూలదేహ
దాత్యముతో వుండి, అనగా "నేను" దేవదత్తుడను అని, యజ్ఞము
యోగాభ్యాసము, సన్న్యాసము ఎన్ని చేసినను ముక్తి రాదు. కారణం
మన, స్థూలదేహములోని "నేను"ను తీసివేసికొనకుండ ఏమి చేసినన
నిష్ప్రయోజనమే. అయితే ఇది ఎక్కడనుండి వచ్చినది? ఇది అహం
కారములోనే ఉన్నది నా కేమియు తెలియలే దను అనుభవములి
ఇమిడియున్నది. "నాహం కించి దవేదిషమ్." నిజములో దానికి గూ
నేను. సాక్షిగా ఉన్నాను. నాకు తెలియబడే అజ్ఞానం గాని, మరి
వస్తువు గాని న న్నేమియు చేయలే దను విమర్శనజ్ఞానమే కృతార్థత

సుక్తికి కారణము. సాక్షికి తెలియబడే లాభనష్టములవల్ల మంచిచెడ్డల వల్ల సాక్షికి ఏమియు సంబంధము లేదు. ఇదియే తెలిసికొనవలసినది. ఇదియే ఆత్మజ్ఞానము.

2. సాక్షి భావము

ఇప్పుడు దేహమునకు నేను సాక్షిగా వున్నాను. గనుక దాని జరావ్యాధిమరణములకు నేను సాక్షిగానే వున్నాను. వానికి నాకు సంబంధము లే దనే జ్ఞానము, అనిశ్చయమే కావలసినది. ఈ అనర్థ సుంతయు విషయసంయోగము విషయతాదాత్మ్యమువలననే వచ్చుచున్నది.

1. జీవభావము

2. సాక్షి భావము

3. అఖండాద్వైత భావము

అఖండాద్వైతభావములో సాక్షి + దృశ్యము ఏదియు లేకుండ పోవును. సాక్షిలోని చైతన్యమువల్లనే జడములైన సాక్ష్యములు (విషయములు) అన్నియు భాసించుచున్నవి.

నీవు చత్తు వని ఎవరైన అన్నప్పుడు, నేను చచ్చేవాడనుకాను, నేను అమృతుడ అను నిశ్చయము, అనుభవము కలిగియుండుటయే విద్యదనుభవము.

కర్ణుడు = సూతపుత్రుడు

మనుష్యుడు = చచ్చేవాడు

ఃజం లో కర్ణుడు సూతపుత్రుడు కాదు. మనుష్యుడు చచ్చేవాడు కాదు "అజో నిత్య శ్శాశ్వతోయమ్" అని తేలినపుడు అప్పటివఱకు ఉన్న అజ్ఞానమును తలంచి పైగా లోపల నవ్వుకుంటాడు. ఈజ్ఞానం ఎట్లా కలుగుతుంది?

వేదమాత-తల్లి

తత్త్వవేత్త అయిన గురువు-తండ్రి

వీరి అనుగ్రహంవలన చిత్తముయొక్క వికారములు ఉపశమించును. అప్పుడు చిన్మాత్రమే మిగులును. చిత్తవికారములు ఉపశమించుట ఎట్లున? చైతన్యమే లేదని తేలవలెను. తర్వాతి అసలు చిత్తమే లేదు అని తేలును.

చిత్రపటములోని వంట, ఫలాహారము వంటవాళ్లువలె ఈ ప్రపంచమంతా మిథ్య అని తెలియవలెను. అప్పుడు వీనికి అందులోని ఫలాహారములు తినవలె నని సహజముగానే ఉండదు.

వేదాంతములో తెలియబడు బ్రహ్మము సర్వుల అనుభవములో స్వయముగా ప్రకాశించు ప్రత్యగాత్మయే.

"అహ మాత్మా గుడాకేశ! సర్వభూతాశయస్థితః" గీత.

అవి సాక్షాత్ భగవానుడే చెప్పచున్నాడు. నేనే స్వయముగా సుషుప్తిలోను, సమాధిలోను త్రిపుటరహితముగా ప్రకాశించుచున్నాను.

"స్వయంత్యోతిః"

త్రిపుటి అనగా చూచేవాడు చూడబడేది చూచేసాధనము.

"ఏత త్తది త్యనిర్దేశ్యాయై నమః" (త్రిశతి)

మిథ్యాభినివేశంవల్లనే అజ్ఞాన మనే మద్యపానంచేత కై పెక్కి విషయములను కోరుట సంభవించుచున్నది.

శ్లో॥ యే హి సంస్పర్శజా భోగా దుఃఖయోనయ ఏవతే!

ఆద్యంతవంతః కౌంతేయ, న తేషు రమతే బుధః॥

దీనికి శ్రీశంకరభాష్యం చూడండి.

బుధః=వివేకీ-అవగత పరమార్థతత్త్వః

అత్యంతమూఢానా మేవ హి విషయేషు రతి ర్దృశ్యతే, యథా సరుప్రభృతీనామ్॥

వస్తుస్వభావము మరొకదానివలన తీసివేయుటకు గాని, తెచ్చి పెట్టుకొనుటకు గాని, అడ్డగించుటకు గాని వీలులేనిది.

ఆత్మ తానంతట అదే వుంటూ స్వయంగానే ప్రకాశిస్తూ (స్వయం జ్యోతిః) నిరంతరం దుఃఖస్పర్శయే లేని ఆనందఘనమే తాను అయివున్నది. "స ఏష పరమో ఆనందః" ఇదంతయు మన అనుభవానికి విరుద్ధముగా వున్నది. దీనిని సరి జేయుటకే భాష్యకర్తలైన శంకరభగవత్పాదులు వచ్చినారు. వారు వీనిని చక్కగా మీ మాంసాన్యాయముల ననుసరించి, విమర్శించి కేవల అనుగ్రహముతో ఆ అమృతమును మనకు అందించుచున్నారు.

"నైతేషాం వాక్యానాం పౌనరుక్త్యం చోదనీయమ్. తత్ర యదే వాత్మవిషయం కించి దుచ్యతే, త దేతస్మాద్వాక్యార్థా న్నాతిరిచ్యతే, కించి చ్చట్వితః పునరుక్తం, కించిదర్థత ఇతి. దుర్బోధత్వా దాత్మవస్తునః ప్రసంగ మాసాద్య శబ్దాంతరేణ తదేవ వస్తు నిరూపితమ్.

శ్రీశంకరులు.

ఈ వాక్యములు మరల మరల చెప్పబడినవని తలంచవలదు. అచ్చట ఏ ఆత్మవిషయం చెప్పబడినదో అది శబ్దమువలన మరియు అర్థమువలన రెండు విధములుగా పునః పునః వివరించబడినది. ఆత్మ వస్తువు దుర్బోధము కనుక అనేక వాక్యములతో విశదముగా నిరూపించబడినది.

బుద్ధిని ఉపయోగించవలసినదే గాని దాని పెత్తనం ఆత్మ స్వరూప నిర్ణయానికి ఉపయోగపడదు. ఆత్మకు అడ్డుతీసివేయుటకే బుద్ధిని ఉపయోగించవలె, దానికి ఆత్మస్వరూపమును నిర్ణయించువని పెట్టవలదు. ఆత్మ 'ఇట్లున్నది, అట్లున్నది' అని నిర్ణయించవలదు.

సుషుప్తిలో చూచుకొనుము. అచ్చట ఉన్నది ఉన్నట్టుగా చూచుచున్నావు. హాయిగా ఉన్నానంటావు అది 'ఇట్లున్నది, అట్లున్నది'

అనజాలవు. నుషు ప్తిలోను, బ్రహ్మనుభవమునందును అనుభవము ఒకటే గాని, నుషు ప్తియందు అజ్ఞానమువలన నా కేమియు తెలియలే దనుభావము ఉన్నది. నా స్వరూపము సమ్యగ్విధంగా తెలియనందు వల్లనే దుఃఖము. అదియే స్వాత్మాజ్ఞానము. దానిని శాస్త్రాచార్యోప దేశవివేకజ్ఞానముచేత పోగొట్టుకొనుటవల్లనే ముక్తి.

నేను భక్తుడను అనుకొనుట, నేను శిష్యుడను అనుకొనుట, ఇవియే స్వరూపవిస్మృతికి కారణము. ఆత్మసాక్షాత్కారమువరకు అవి ముఖ్యముగా ఉపయోగపడును. తర్వాత ఆత్మానుభవములో అవి అతర్హితములై అద్వితీయ ఆత్మప్రకాశమే మిగులును.

శ్లో॥ న మే బంధో న మే ముక్తిః న మే శాస్త్రం న మే గురుః।
మాయామాత్రవికాసత్వాత్ మాయాతీతోఽహ మద్వయః॥

అయినను, గురువునందును, ఈశ్వరునియందును భావాద్వైతమే గాని క్రియాద్వైతము ఉండకూడదు.

ఆత్మానాత్మవివేకమే వివేకము. అన్నములో నలును. తీసివేయ గల బుద్ధిమంతుని వివేకి అనదు శాస్త్రము. పదును గలిగిన బుద్ధియే ఆత్మదర్శనమునకు ఉపయోగపడును. పదునులేని బుద్ధి ఆత్మదర్శన ములో మొక్కబోవును. వజ్రసారముగా ఉండవలెను పదును. ఊహా పోహాత్మకమైన తర్కము బలంగా వుండవలెను. శాస్త్రాచార్యోపదేశము ననుసరించి ఆత్మతత్త్వమును ఆలోచించడమే గొప్పతపస్సు, "తప" ఆలోచనే.

"త" మేతం వేదానువచనేన యజ్ఞేన దానేన తపసానాశకేన" ధర్మమునకు ఇతరఫలములు కేవలబహిష్కృతులకు ప్రరోచనార్థము చెప్ప బడినవి

సర్వమతిసామరస్య మనగా ఎదుటవాని మతమును రక్షించుచు తనమతమును తాను జాగ్రత్తగా రక్షించుకోవడమే.

ఆత్మదర్శనమునకు సాధనచతుష్టయసంపత్తితో కూడిన విశుద్ధమైన బుద్ధియే సాధనము.

ఆత్మానాత్మావిభాగముకంటె దృగ్దృశ్యస్వభావమును గమనించుటయే శ్రేష్ఠము. ద్రష్టు-దర్శన-దృశ్యములలో దృక్స్వభావము సర్వత్ర కలిసివున్నది.

వర్ణాశ్రమధర్మప్రకారము ఎవనిస్వధర్మమును వాడు ఆచరించవలెను. వాడే భగవంతునకు ప్రీతిపాత్రుడగును. శ్రుతి స్మృతులు ఈశ్వరునియాజ్ఞలు. అందులోనివే, వర్ణాశ్రమధర్మములు గురువులు చెప్పినపనిచేస్తే వారు సంతోషించెదరు. తర్కము లేనిచో జీవితమే నడవదు.

విశుద్ధమైనపదునుగలబుద్ధి అను పలుగుచేత. ఆత్మస్వరూపమును మెలకువగా తీయవలెను.

వేదాంతములో బ్రహ్మమును దాచినారు. అనగా బ్రహ్మము ఉపనిషద్వాక్యములలో నిక్షేపింపబడియున్నది.

"తం త్వాపనిషదం పురుషం పృచ్ఛామి"

"అయాపనిషదుదై న పురుషునిగూర్చి అడుగుచున్నాను."

అని శిష్యుడు అడుగుచున్నాడు

ధర్మముయొక్క స్వరూపము వేదపురుషుడైన పరమేశ్వరునికి తప్ప మరొక్కరికి, వారెంతగొప్పవారైనను, స్వయముగ తమబుద్ధికి తెలియడానికి పీలులేదు. అందువలననే గురువులు "వేదమొక్కటియే మాకు శరణము" "వేదైకశరణావయమ్" అని చెప్పుచున్నారు.

భగవద్గీత-అర్జునుని సందేహము.

సౌంతనిర్ణయము-భగవంతుని తీర్మానము. వీరు నావారు, నేను వీరివాడను. అను భావాన్ని తొలగించుకొన్నవారికే ధర్మస్వరూపము సరిగా అర్థము కాగలదు.

తన కుమారునకు బ్రాహ్మణకుటుంబానికి కలిగిన వివాదములో ప్రహ్లాదుడు, తనకుమారు డను మమకారమును పెట్టుకొనక ఆ వివాదము లోని ప్రతిజ్ఞప్రకారము తనకుమారుని ప్రాణము పోవుచున్నను ధర్మానుసారమే తీర్పుతెప్పట గమనించతగినది.

"వేధా ద్వేధా భ్రమం చత్రే శాంతాసు కనకేషు చ।

తాసు తేష్వ ప్యనాసక్త స్సాక్షా ద్భర్గో నరాకృతిః॥"

బ్రహ్మానుభూతి వచ్చుట అందరికీ సమానమే గాని అందుకు సాధనమైన ధర్మస్వరూపము వేరు వేరుగా ఉన్నది.

"శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్ స్వనుష్ఠితాత్।

స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః॥

భగవద్గీతలో భగవానుని వాక్యము.

రోగులలో ఏమందు ఎవడు తినవలెనో వాడే అమందు తిన వలెను. ఒకనిది మరొకరు తినుటవలన అపాయము వచ్చునని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. ధర్మము ఔషధనేవంటిది. మోక్షము ఆరోగ్యము వంటిది. ధర్మమును ఆచరించవలెను. మోక్షమును అనుభవించవలెను. ఔషధనేవ దేహేంద్రియములకు చేసినచో ఆరోగ్యమును "నేను" అనే వాడు అనుభవించును. భగవద్భక్తి కలవానికి భగవత్కృతాక్షము ఎప్పుడును ఉండును. అట్టివానియొక్క "యోగక్షేమములను వహింతును" అని భగవంతుని ప్రతిజ్ఞ

ఉపాధులెక్కువ తక్కువలవలన వస్తుస్వరూపము తెలియదు. మహిమలు మొదలగువాటిచేత మనము భ్రాంతిలో పడకూడదు. మహిమ లయందు బుద్ధిని ప్రసరించనీయ కూడదు. శ్రీకృష్ణభగవానుడు ఉద్ధవు నకు ఉపదేశించిన సంగతులు చూడవలెను.

భాగవతము ఏకాదశ స్కంధము.

శ్రద్ధాభక్తులతో గురువులను నేవించినయెడల వారు ఉపదేశించు తత్త్వబోధలు సాధనచతుష్టయసంపత్తి గలవానికి, ఈశ్వరానుగ్రహము

కూడ తోడ్పడినచో, చక్కగా స్వానుభవానికి రాగలవు. బహిరంగ సాధనలకంటే అంతరంగసాధనలు చాలా ముఖ్యము. అజ్ఞానమును తొలగించుకొని ఆత్మజ్ఞానమును పొంది కృతార్థుడు కావలెనే గాని పక్షి జన్మలలో గూడ సహజంగా వుండునట్టి ఆకాశగమనాదులు మొదలగు మహిమలందు ఆసక్తిని పెట్టుకొనగూడదు.

నిర్దోషమైన పుణ్యములు గల శిష్యునిప్రజ్ఞయందే గురువులనదు పదేశములు చక్కగా అనుభవానికి రాగలవు.

ఉదా:- ఇంద్రుడు-విరోచనుడు.

సద్గురువుల ఉపదేశము ఒక దీపముతో మఱియొక దీపమును వెలిగించునట్లే ఉండును. కల్పవృక్షము ఆశ్రయించినవానిని భాగ్య వంతుని చేయగలదు గాని తనవలె కల్పవృక్షముగా చేయలేదు. అఃహో! గురుకరుణ.

అజ్ఞానబంధురమైనట్టియు, జన్మ-జరా-మరణము లను భయం కరకూపములు గలిగినట్టియు, అహంకార మను వ్యాఘ్రము కలట్టియు సంసారగహనమునుండి తప్పించుకొని నిరంతరభద్రమైన అమృత స్థానమునకు గురుకరుణచేత చేరగలము.

సచ్చిదానందమై స్వప్రకాశాత్మకమైన చైతన్యమహిమచేతనే ప్రపంచమును అందలిజడవర్గమును అంతయు చూచుచున్నాము. కాని మనము ప్రపంచమును చూచుచున్నా మందుమే గాని బ్రహ్మమును చూచుట లేదని చెప్పుదుము. అసలు దీప్రకాశములేనిదే వస్తువులు కనబడవు. వస్తువులు కనబడుచున్న వందుమే గాని దీప్రకాశమును గుర్తించుట లేదు.

ధర్మాధర్మములు వాటిస్వభావముచేతనే, ఫలితములను ఇచ్చు చున్నవి. దేవతలమధ్యస్థము ఇందులో అనవసర మని జైమినిమహా

ర్వాదుల ఉద్దేశము. సర్వకర్మఫలాధ్యక్షుడైన పరమేశ్వరుని, లెక్కకు తీసికొనకయే వీరు మాటలాడెదరు.

స్వధర్మముచేత చిత్తము పవిత్రీకృతము కావలెను. అప్పుడు ఆత్మ జ్ఞానము లభించుటకు అవకాశమున్నది.

భరతఖండమునకు ఒకప్రత్యేకమైనట్టి శాశ్వతమైన ఐశ్వర్యమున్నది. అదియే మోక్షసంపత్తి. 'నేను, నేను' అని జీవభావములో సుఖదుఃఖాలు అనుభవించు వీడు వేదాంత మను 'నైనను'చేత అఖండసచ్చిదానంద మను మహైశ్వర్యమును అనుభవించుచున్నాడు.

భగవంతుని ఆజ్ఞలను నెరవేర్చుటవల్లనే భగవంతుని అనుగ్రహమునకు మనము పాత్రుల మగుదుము. కాని వేరేవిధంగా భగవంతునికి ఏమి చేసినా ఆయన సంతోషించడు. భగవదాజ్ఞను త్రికరణగుద్ధిగా అనుసరించుటవల్లనే ఆయన సంతోషించును. భగవదాజ్ఞ అనగా ధర్మమే; స్వధర్మమే.

మానవుడు ప్రపంచములో ఉన్న వస్తువులను మామూలు రీతిగా కాక శాస్త్రరీత్యా అనగా "నైనను"చేత వాటిని విశేషప్రయోజనముకొరకు తయారుచేసుకొని అనుభవించుచున్నాడు. అట్లే శరీరేంద్రియాదులను వేదోక్తప్రకారంగా సంస్కరించుకొన్నచో బ్రహ్మలోక పర్యంతము భోగములను సాధించుకొని అనుభవించవచ్చును. అచ్చట ఇంటింటిలో కల్పవృక్షములు, కామధేనువు అమృతము కాలువలుగా అనుభవించగలము. ఇదంతయు "ఇద మథమే" "అహ మర్థము" వేరే ఉన్నది. వేదాంతముచేత అనగా ఉపనిషత్తులచేత "అహ మర్థము"ను సంస్కరించుకొని అనంతమైన సుఖమును శాశ్వతముగా అనుభవించవచ్చును.

వేదవ్యాసులవారు వేదాంతసూత్రములను ఎత్తుగడజేసినప్పుడే "అథ" అని ఒక కవాటము "గేటు" నాలుగు గుణములు కలిగినది పెట్టి నారు, అవి ఉంటే లోపలకు రమ్మన్నారు. అక్షిర్ణము, నాలుకలదుచి,

ఉన్నవారు పంచభక్త్యపరమాన్నములున్నగదిలోనికి వెళ్ళినచో ఏమి అనుభవించగలరు? వేదాంతవిచారణ జేయునమయములో నైనా అనాటగు గుణాలు అలవరచుకొనివుంటేనే కొంత మంచి దని కలిలో అనుమతించినారు. అదియే సాధన చతుష్టయ సంపత్తి.

అఖండానందము స్వయంజ్యోతియునైన సత్యమైన పరమాత్మయే నేను, కాని పామరుడు అజ్ఞానమధిరాంధతచేత కొమ్మును బట్టుకొని "ఇప్పటికి వదులు తర్వాత వస్తాను" అన్నట్లు బ్రహ్మానందము నకు చాలదూరుడై ఉన్నాడు.

బ్రహ్మవేత్తలు చిన్నపిల్లలవలె ఆకలిదప్పలులెక్కజేయకుండ క్రీడానక్తులై ఉన్నట్లే, పామరులుకూడ విషయభోగానందవారాళిలో మునిగి అందులోనే సక్తులై ఉంటారు. సచ్చిదానందలక్షణమైన బ్రహ్మ సత్తతచేత ఆకలిని మరిస్తే గొప్పవిషయమే గాని విషయభోగాసక్తతచేత ఆకలిని మరిస్తే ప్రయోజనం ఏమియు లేదు. విషయాసక్తుడైనవాడే అన్నియు మరచుచున్నాడనగా ఇక బ్రహ్మసక్తుని విషయం చెప్పవలెనా!

ఒకేసుఖము, అభ్యుదయముగా, నిశ్చేయసముగా అనుభవించబడుచున్నది. అభ్యుదయము అనగా పరాధీనమై వానివానియిష్టమైన వస్తువులద్వారా సుఖము అనుభవించుటయే. అది స్వతంత్రమైన కేవల సుఖము గాదు నిశ్చేయససుఖమనగా అది కేవలమై, స్వవశములో వుండునట్టి అవ్యయమైన నిరంతరసుఖము; స్వస్వరూపముగా ఉండునట్టి శాశ్వతానందఘనము.

వేదపురుషునిరక్షణ అనగా వేదమయొక్క ఆజ్ఞలను నిర్వర్తించుటయే. వేదస్వరూపపరిపాలన వేదోద్దేశానుసరణ, రెండూ వుండవలె

నిర్వికార-అఖండ ఆత్మతత్త్వాన్ని నేను నిరంతరము అనుభవించుచున్నాను. కనుక నాశరీరింద్రియాదుల ఖాగోగులవల్ల నాకేమియు లోపము లేదు.

అది గాఢాంధకారము, నట్టిదివి, పైగా అమావాస్యరాత్రి, అందలిబాధలు, సూర్యోదయమైనది. ఇక అప్పుడు ఆ అంధకారము ఎందులోనికి పోయినది? అలాగే అజ్ఞానము ఆత్మజ్ఞానము రాగనే అంతర్నిత మవుతుంది.

నచ్చిదానంధఘనమైన "నేను" ఈదేహేంద్రియాది సంఘాతము నందు కలిసిపోయి వీనినంతా స్ఫురణలు వానియందు భావించి వాని హెచ్చుతక్కువలవల్ల ఆ దాగోగులను పామరుడు తనయందు భావించు కొని, సుఖదుఃఖములను అనుభవించుచున్నాడు. ఉన్నది, తెలియు చున్నది. అనుభావము మాత్రము, వస్తువులరాకపోకలవల్ల ఏమాత్రము మారుట లేదు. ఉపాధిసంబంధములవల్ల ఆకాశమునందు హెచ్చు తక్కువలు నిర్ణయించకూడదు ఉండుట, ప్రకాశించుట, పరమాత్మ స్వరూపమైన తనప్రత్యక్షత తత్వమునకే అన్వయించును. ఈ విషయము తెలియకుండ ఉండుటలో అజ్ఞాన మొక్కటే అడ్డమై ఉన్నది, సత్యము తెలిసిన క్షణము అజ్ఞానము ఉండుటకు వీలులేదు.

అభ్యాసమువల్ల ఎంతమహత్తరమైనది కూడ కాలక్రమేణ సాధ్య మౌతుంది. అలాగే బ్రహ్మవిద్యకూడ స్వాధీన మవుతుంది. ఏపాత్ర యందు మనవస్తువు వినియోగపడుతుందో ఆఫలితము మనకు వస్తుంది.

"విప్రునికుక్షియందు ఎవనియన్నము వేదాభ్యాసముచేత జీర్ణ మగునో, ఆ అన్నము, అన్నదాతయొక్క పూర్వతరములవారిని తరు వాతి పదితరములవారిని తరింపజేయును"

"కుక్షి తిష్ఠతి యస్యాన్నం వేదాభ్యాసేన జీర్యతీ.

తత్తరయతి దశపూర్వాన్ దశాపరాన్॥"

బ్రహ్మవిద్య ఎందు కనిగా తనకొ పద లేకుండాజేసికొనుటకే. దేహము నే ననుకొంటున్నాము గనుక దీనిని జాగ్రత్త చేసు కొంటున్నాము.

ఏనాడైతే దేహము నేను కాదని స్పష్ట మౌతుందో అనాడే దేహముయొక్క యోగక్షేమములజాగ్రత్త క్షీణించును. తనను ఎవరుగా అనుకొంటున్నాడో వానినే నిరంతరం రక్షించుకొనుచున్నాడు. ఇది సహజము.

దుఃఖము లేని సుఖమే మన అందరిగమ్యస్థానము మన మా మార్గములో వెళ్ళే బాటసారులము; బయలుదేరిన ఉద్దేశము మరచిపోయినాము. అట్లుగా తాను ఎందుకు వెళ్ళుచున్నాడో మరచిపోయి, తాను ఎక్కడి పోవలయు నని అందరిని అడుగుచున్నాడు.

రాగద్వేషము లను చోరులు దారాపత్యధనకనకవాహనాదుల రూపములతో ఉన్నారు వారే మనకు విరోధులైన చోరులు. వీరిని తప్పించుకొని గమ్యస్థానము చేరుటకు కృషి చేయవలెను.

'ధనకనకవస్తువాహనాదులవల్ల నీకు సుఖము లేదురా' అని వేదాంతము చెప్పుచున్నది. వేదాంతము లను మాటలతో పిలిచి భగవంతుడు మనకు చెప్పుచున్నాడు. మన మా మాటలు చెవిని వేసుకోకుండానే మన సంసారములోని చిక్కులు తొలగించ మందుము. అయ్యో! ఆయన సంసారమే ఆయనకు బరువుగా వున్నది. సంసారచక్రము ఏ మాత్రము జారిపోకుండా అట్టే ఉంచమంటే ఆయనవల్ల కాదు. సుఖము కావాలని కోరవచ్చును గాని మనము కోరినరీతి సుఖము కావాలంటే వల్ల కాదంటాడు.

తాను పరమాత్మగా అనుభవమునకు రావడానికి తా ననుసరించ వలసిన ధర్మము ఉపయోగపడుతుంది. భగవంతుని ఉద్దేశము ననుసరించి ఈ దేహమును మనకు ఎందు కిచ్చినాడో అందుకే ఉపయోగ పెట్టుకొనవలెను.

వైరాగ్యమే మహాభాగ్యము అభాగ్యము కలవారికే వేదాంతము యొక్క ఫలితము దక్కుతుంది. శృంగి శాపము, పరీక్షిత్తు నిర్ణయము నెమరువేసుకోవాలి. (రాగవతము)

భారతీయులమగు మనము పుణ్యాత్ములము గనుకనే వాసిష్ఠ
రామాయణము, వివేకచూడామణి మొదలగు వేదాంతబోధలు మనకు
దక్కినవి. దుఃఖానుభవమే బంధము. శాశ్వతానందమే మోక్షము.

సర్వజీవులు తమకు హానికరమైన జన్మ-జరా-మరణములను
తప్పించుకొనవలెనని ఎప్పుడును ఆలోచించుచు పుండురు. దీని విషయమై
చాలామంది ఆలోచించి ఈ దేహమును గట్టిపరచుకుంటే అది నెర
వేరుతుందని తలచి తమకు తోచిన మార్గము కనిపెట్టియున్నారు; ఇంకను
కనిపెట్టుచున్నారు. మాస్టరు సి.వి.వి. శ్రీ అరవిందులు మొదలగువారు
“ఇద్దెన” తిని ధ్యానములో కూర్చుంట, “డిప్లెన్ ట్రాన్స్ ఫర్ మేషన్”
మొదలగు సాధనములతో ఇక్కడనే ఈ దేహముతో జరామరణములు
లేకుండ పుండుటకు ప్రయత్నము చేసికారు. “జాతన్య హి ధ్రువో
మృత్యుః” అని చెప్పిన శ్రీకృష్ణ భగవానుని మాటను వారు లెక్కచేయ
లేదు. ఈ పద్ధతి క్రిమికీటకాదులకు, పశుపక్షిమృగాదులకు గూడ తెలిసి
నదే. శరీరముతో అక్కడ లేకయే మనము అట్టి అమృతత్వమును పొందే
మార్గము శ్రుతిమాత చెప్పచున్నది.

1. పుణ్యమువల్ల పుణ్యాత్ములు.

2. జ్ఞానమువల్ల పరమహంసలు.

గొప్పపుణ్యములవలన దివ్యశరీరాఽతో సుఖించు పద్ధతి ఒకటి.

దేహేంద్రియాదులతో ఉండి కూడ దేహముతో సుఖించకుండా
అత్మతోనే సుఖించే మార్గము పరమహంసలది. దీనికి ఉపయోగపడే
ఉత్తమపుణ్యాలు వేరే వున్నవి. వారి కే పాపపుణ్యములు తగులు
లేకుండ శాశ్వతానందముగా ఉండడానికి అవి ఉపయోగపడుచున్నవి.
దీనికి ఎట్లు కృషి చేయుట? ‘నేను’ అనే ‘వాని’ ఉన్నది ఉన్నట్టుగా
తెలిసికోవడమువల్లనే అది నెఱవేరుతుంది. అనంధచైతన్యమే ఏక
రసముగా ప్రకాశించుచున్న దనియు, అదియే సర్వుల అనుభవములో
వున్న ప్రత్యేకాత్మ అనియు శ్రుతులెఱుక్క ప్రధాన ఉద్దేశము.

3. మరణభీతి

నే ననే వానికి మరణభీతి వచ్చినది. దానిని తీసివేసికొనుటకు మరణమునకు మూలకారణము తీసివేసినచో అది శాశ్వతముగా నివారణ మగును. "అజాతస్య కుతో మృత్యుః" "నాజాతం గ్రసతే మృత్యుః, కురు యత్న మజన్మని"

ఆశయకృత సన్న్యాసము:— శరీరమును ప్రారబ్ధమునకు వదలి ఆత్మజ్ఞానమునకు ప్రయత్నించుట. ఆశ్రమసన్న్యాసమున కైనా చేయవలసినది యిదియే.

"సన్న్యస్య శ్రవణం కుర్యాత్"

శరీరమే నే ననే భావము వల్లనే జీవభావము ఏర్పడినది. సుషుప్తిలో శరీరం నే నని లేనందువలన మరణభయం లేకున్నది. దేవతలు గూడ శరీరము నే ననుకొనియే మరణభయము తీసివేసికొనుటకు బహుశ్రమపడి అమృతమునకై సముద్రమధనము చేసినారు! పాపము!

మరణభీతి కలిగినవారు శరీరతాదాత్మ్యమును అట్టిపెట్టికొనియే మరణమును తీసివేసికొనుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు.

ఎట్లన:- నిష్పను ముట్టుకొంటే కాలినది గదా! ఆ నిష్పను విడువకుండానే కాలటం తీసివేసికొనవలె ననుటమే తెలివితక్కువ. ఆశ్చర్యము!! సుషుప్తిలో నీవు సుఖముగా వున్నావంటే అపుడు దేహము నే ననే భావన లేదు. అంతేనా!

శరీరము నే ననే భావము లేకుండా చేసికొనటమే బుద్ధిమంతుని లక్షణము.

జాగ్రత్-స్వప్న-సుషుప్తు లను మూడు అవస్థలను బ్రహ్మ దేవుడు గూడ ఆపలేడు. ఇక మనము చేయవలసిన దేమిటి? అనగా

జాగ్రదవస్థలో గూడ దేహము నే ననే భావన లేకుండా చేసికొనటమే. ఇదియే వివేకవంతునిపని. అది ఎట్లా?

తనయిల్లు అమ్మివేసినతర్వాత ఆ యింట్లోనే తాను ఉన్నప్పటికీ ఆ లాభనష్టములు తన కేమీ లేవు. ఈపద్ధతిలో మనము వేదాంతమును విచారించాలి. వేదాంతం వినడానికి నాకు తీరిక లేదంటాడు ఒకడు. మంచిదే ఎందువలన? నావాళ్లు, బంధువులు ఉన్నారు; ఇండ్లూ, వాకిళ్లూ మొదలగునవి ఉన్నవి. వారినిగూర్చి విచారించవలె.

అందుకు సమాధానము — అవి ఏమీ లే వనియే తెలిసికొనుము.

నీ చొక్కడవే ఉన్నావు. నీవే నిజమైన వస్తువు మిగతవన్నియు అబద్ధాల వస్తువులు. ఉపయోగం లేనివి; మారుతూ వుండేవి. నీవే శాశ్వతుడివి.

"అజో నిత్య శాశ్వతోఽయమ్"

"బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా జీరో బ్రహ్మైవ నాపరః"

నీవే నిజమైనమేడ; చిత్రంలోనిమేడ నిజము కాదు. అవసరం వచ్చినపుడు అదుకొనేదే నిజమైనమేడ. దేహము అబద్ధము. నేను నిజము. నేనును ఆశ్రయించడమంటే నేనును గురించి వేదాంత విచారణచేయుట. దేహమును ఆశ్రయించడమంటే దానిపోషణలో దాని అలంకారముతో రతుడగుట. మెలకువ రాగా నా స్వరూపమును గురించి ఆలోచించాలి. ఏమి చేసినా దీనిని మరువకూడదు.

శ్లో॥ "ప్రాతః స్మరామి హృది సంస్ఫుర దాత్మతత్త్వం

సత్చిత్సఖం పరమహంసగతిం తురీయమ్।

యత్ స్వప్నజాగరసుషుప్తి మవై తి నిత్యం

తద్రహ్మా నిష్కల మహం న చ భూతసంఘః॥

శ్లో॥ "ప్రాత ర్భజామి మనసాం వచసా మగమ్యం

వాచో విధాంతి నిఖిలా యదనుగ్రహేణ।

యం సేతి శేతి వచనై ర్నిగమా అవోచన్

తం దేవదేవ మజ మచ్యుత మాహు రగ్రగమ్॥

శ్లో॥ "ప్రాత ర్నమామి తమసః పర మర్కవర్ణం
పూర్ణం సనాతనపదం పురుషోత్తమాఖ్యమ్।
యస్మిన్నిదం జగ దశేష మఖండ మాద్యం
రక్ష్యం భుజంగమ ఇవ ప్రతిభాసతేఽద్యమ్॥

శ్లో॥ "శ్లోకత్రయ మిదం పుణ్యం
లోకత్రయవిభూషణమ్।
ప్రాతః కాలే పతే ద్య స్తు
స గచ్ఛేత్ పరమాంగతిమ్॥

ఉపక్రమోపసంహారములలో దేనిని గురించి ఆలోచిస్తామో మధ్యలో గూడ దానినిగురించే లెక్కవేసుకొంటాము అంటారు. ఎట్లనగా? నీ వేమి చేస్తున్నా వంటే ఉద్యోగం చేస్తున్నాను. లేక వ్యాపారం చేస్తున్నా నంటావు. ముఖము కడుగుకొనుట, స్నానంచేయుట, భోజనం చేయుట మొదలగునది అంతా వానిక్రిందనే లెక్కవేసికొందుము. ఆ ఉద్యోగమో వ్యాపారమో మానినపుడు, ఏమి చేస్తున్నా వని అడిగితే ఏమీ లేదందువు.

కృష్ణభగవానుని—కాళియమర్దనకథను చూడండి. ఆయన సర్పము మీద ఉన్నాడు గదా, నేనుకూడ ఉంటాను అంటే, అది మహామాయా సర్పము. ఆ మంత్రం తెలిసినవాడు పామును పట్టుకొని ఆడిస్తాడు. నీవు పట్టుకుంటే అది చంపుతుంది.

వేదాంతము ఉన్నది ఆత్మను విచారించుటకే. నేను గాని దృశ్యములను ఆశ్రయించుట వేదాంతవిరుద్ధము.

"స్తేజి" మీద ఆడవేషం వేసినవాడు ఎప్పుడు మగవాడే. అలాగే జీవుడు ఎప్పుడూ బ్రహ్మముగానే ఉన్నాడు.

"తరుణివేషంబు గైకొన్నపురుషుఁ డరయ పురుషుఁ డగుఁగాక, పరికింపఁ దరుణి యగునే?"

"జీవభావంబు గైకొన్నబ్రహ్మ మరయ బ్రహ్మ మగుఁగాక పరికింప జీవుఁ డగునె?"

ఈ సంగతి ఎఱిగి వ్యవహరిస్తే ఇక భయం లేదు.

"పుణ్యాత్ములు నుఖులు, పాపాత్ములు దుఃఖితులు. ఈ అవర్తములో ప్రాపంచికులు తగుల్కొని ఎడతెరపిలేకుండా నానావస్థలు పదుచున్నారు. వేదాంతికి ఈ రెండూ అబద్ధము.

కలలో అమృతము బంగారపుగిన్నెలో త్రాగినను, దొన్నెలో త్రాగినను, మేలుకొన్నచో రెండూ అబద్ధమే.

పుణ్యం చేస్తే మంచిజన్మ వస్తుంది.

ఇక ప్రారంభించింది ఈ మాయావిజృంభణ.

జన్మ ముందా పుణ్యం ముందా?

పుణ్యం ముందా దేహం ముందా?

వినేవాని తాహత్తు ననుసరించి శ్రుతి చెప్పుతుంది. సత్యనారాయణవ్రతం చేస్తే మోక్షం వస్తుంది; మొదలగునవి.

మరొకటి? నేను పెండ్లి చేసుకొంటే మంచిదా? అనే ప్రశ్నవలె ఎవరికి తెలియాలి? నీకే తెలియాలి. ఇదంతా హేతుఫలావేశక్షోభ.

"సోక్రటీసు"ను ఒకడు అడిగా డట:- "నేను పెండ్లి చేసుకొంటే మంచిదా? బ్రహ్మచారిగా వుంటే మంచిదా? అని

వారి జవాబు:- "రెండు విధముల నీకు విచారమే కలుగుతుంది"

ప్రపంచములో భోక్తృభోజ్యభావములు గల ప్రాణు అన్నియు పుట్టి చచ్చునట్టివే.

తనశరీరం అసలు లేదని తెలిసేంతవరకు, ఈశ్వరసేవ, గురుసేవ, తత్త్వవిచారణ చేస్తూనే వుండాలి. శరీరం లేదని తెలిసినదానికి

గుర్తు ఏమిటి? దానికి కలిగిన సాకల్యవైకల్యములను తాను అనుభవించ కుండా హాయిగా వుండుటయే.

లోకంలో మరే పాపాలకైనా ప్రాయశ్చిత్తాదులు ఉన్నాయి గాని నే ననేవానిని తెలుసుకొనుటలో పొరబాటు వస్తే యిక ప్రాయశ్చిత్తమే లేదు, దానిని మళ్ళీ సరిగా తెలిసికొనుటే తప్ప. ఇదే రీతిగా లోకంలో మరే సంగతి అయినా దానిని తెలిసికొనుటలో పొరబాటు రాకూడదు. బంగారమును ఇత్తడి అనుకొంటే దానికి ఏప్రాయశ్చిత్తము చేస్తే అది సరిపడుతుంది?

ఈశ్వరుడు వేదశాస్త్రరీత్యా నిర్ణయించిన వర్ణాశ్రమధర్మాలవల్లనే చిత్తశుద్ధి కలిగి వస్తుతత్త్వమును సమ్యగ్విధంగా తెలిసికోగలము.

పూర్వము పెద్దపెద్దసత్రయాగములలో ఉన్నవారు వేదాంత విచారణ చేసేవారు. అందరూ తుల్యశ్రుతశీలఆచారములు కలిగిన వారే. సహస్రవర్షముల సత్రయాగములు కూడ ఉండేవి. వారివారి స్వధర్మములు విధ్యనుసారము చేసుకొంటూనే వేదాంతవిచారణ మాత్రము అందరు కలిసి సమానంగా చేసికొనెడివారు. యథా యోగ్యంగా. చేతిలో ఒక ఆలంబన పెట్టుకొనే పైదానిని పట్టుకొన ప్రయత్నించాలి. ఆ ఆలంబనమే స్వధర్మము.

శరీరమును మనం వాడుకొనుచున్నప్పటికీ శరీరం లేదని శ్రుతులు చెప్పుచున్న వని బ్రహ్మజ్ఞానులు చెప్పుచున్నారు; సుఖ దుఃఖాలు వస్తున్నా లేవనియే చెప్పుదురు.

అద్వైతులు ప్రపంచము పుట్టుటకు మాయ కారణం అంటారు. మిగతావారు తలా ఒకటి చెప్పారు; పరమాణువు లని, ప్రకృతి అనీ రకరకాలుగా చెప్పుచున్నారు. పుట్టటంలో అందరికీ, ఐక్యమత్యమే. కారణంలోనే తేడా భేదము కలుగుచున్నది. అయితే నీవు కూడ పుట్టటం అంగీకరించినావు కదా అంటే నేను మాయచేత పుట్టినదన్నాను.

అసలు లేదన్నా, ఒకటే అర్థం. కనుక జాగ్రత్త! మాయచేత పు
దన్నా లేదనియే అర్థము. కారణవైలక్షణ్యమువల్ల పుట్టినే లేదని
అర్థము. మాయచేత నైనా పుట్టిన దన్నావు గదా అంటే మాయే లే
తెలిసికొనుము. మాయ అంటే త్రికాలములలో లేనిదని అర్థము.

బ్రహ్మశ్రయముగా శక్తి పున్న దంటే అది రెండవది గా
ఏలాగన:-

మనిషి-అతనినీడవలె = ఆత్మ-మాయా. మాయకు ప్రత్యేకమైన
ఉనికి లేనట్లే. తనకంటే వేరే లేని తననీడవల్ల తన కేమీ భయం
లేదు అది రెండవది కాదు గనుక. మాయవల్ల పుట్టిన మామిడికాయ
పండులో వగరు. తీపిగా భేద మున్నది అయినను రెండూ మాయరే
అదే విధంగా పుణ్యము, పాపము గూడ. మాయావృక్షమును పోసేకుం
పట్టుకోవాలి (ఉంచుకోవాలి), అని ప్రయత్నంచేసే అజ్ఞానివలెనే మన
గూడ శరీరాన్ని పోసేకుండా పట్టుకోవా అని ప్రయత్నిస్తున్నాము.

సచ్చిదానందలక్షణమైన సత్యమును అనుభవపూర్వకంగా తెలి
కొన్నవానికి కైవల్యమే రావాలి. బ్రహ్మమును గురించి చెప్పినవాడి
ములే సత్యమైనవి. బ్రహ్మజ్ఞుడు సత్యవంతుడు. హరిశ్చంద్రుడు
అబద్ధమాడ లేదంటే, మాయామయమైన వాటిలోనే అబద్ధ మాడలేద
అందువలన మాయామయమైన బ్రహ్మలోకము వచ్చినది ఆయన!
గూడ. ఆయన తత్త్వవేత్తలలోని సత్యవంతుడు కాడు.

జ్ఞానస్వరూపుడైన తత్త్వవేత్త చావడు. జ్ఞానము చావనిది
జ్ఞానము చచ్చిన దని జ్ఞానంచేతనే చెప్పవలసినస్తుంది. అందువల
జ్ఞానమునకు చావు లేదు.

చైతన్యమాత్రస్వభావునియందు గోచరించిన వస్తువులవల
వానిలో ఏమాత్రం మార్పురాదు; అద్దములో ఛాసించినవస్తువులవలె.

మహావాక్యములను గురువులు ఉపదేశించినపుడు బాగుగా తెలిసి
కొన్నచో తన కేవలత్వ-నిర్మలత్వ-నిత్యత్వము తనకే తేలుతుంది.

నీకు బుద్ధి పుందని తెలుసునే గాని, దానినత్తా ఎంతయో నీకు
తెలియలేదు. దానిశక్తి ఎంత అంటే వస్తువే లేనిచోట నానావిధములైన
బ్రహ్మాండములను చూపెట్టుచున్నది. ఆచిత్తమే నిన్ను నీకు తెలియ
నీయకుండా పేరువిధంగా కనిపింపజేసి నిన్ను నానావస్థలు పెట్టుచున్నది
గదా!

“నీబుద్ధి ని స్వీవిధంగా బాధపెట్టుచుండగా భగవంతుని పట్టు
కొని నాకు దుఃఖము తీసివేయు మని ఏడుస్తా వేమిరా” అంటారు
పెద్దలు. బుద్ధిని తర్బీదు చేసికొనుటకే శ్రుతి చెప్పిన వర్ణాశ్రమధర్మ
ములు, సాధనచతుష్టయసంపత్తి మొదలగునవి. “మమైవ అజ్ఞాః శ్రుతి
స్మృతయః” అని పరమేశ్వరవాక్యము.

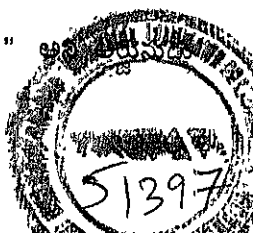
స్వాప్నికాజ్ఞానము వచ్చి జాగ్రత్తలో వున్న తన అనుభవాన్ని
అటంకపరచుచున్నది. బాగా భోజనంచేసి తృప్తిగా వున్నవానికి
స్వప్నంవచ్చి తాను చాలా ఆకలిగా వున్నట్లు బాధపడుతూ అన్నం
ఎవరు పెట్టుదురా అని నానాప్రయత్నాలు చేయుచున్నాడు. అంతే గాని
స్వాప్నికావిద్యవలన నాకు ఈబాధ వచ్చిన దని తెలియదు.

శివుడు గురురూపమునవచ్చి చెప్పకున్న తత్త్వము తెలియదు.
అట్లు గాక శివరూపంతో మనకు అనుగ్రహించడ మేమిటంటే, ఈ
స్మరణం నాకెందుకు వచ్చిన దని ప్రశ్న పుట్టుటవరకే ఆబోధ.

శ్రీకృష్ణుడు + అర్జునుడు.

ఈశ్వరుడుగాను, గురువుగాను ఉపదేశము జరిగి తరింపు
జరిగినది.

“శిష్య స్తేహం శాధి మాం త్వం ప్రపన్నమ్”
ప్రార్థించెను.

నేను భక్తుణ్ణి అని ఉండేవరకు అపరమాత్మ ఈశ్వరుడుగా వుంటాడు. నేను శిష్యుణ్ణి అనేటప్పుడు తానే గురురూపమున ఉపదేశిస్తాడు. ఈ జననమరణబాధ నా కెందుకు వచ్చిన దని వివిదిష వచ్చిందంటే ఈశ్వరానుగ్రహం పూర్తిగా వచ్చినట్లే.

తాను కోటిశ్వరుడుగా వుండియు కలలో తానే దరిద్రుడుగా బాధపడుచున్నాడు; ఇదంతయు స్వాప్నికావిద్యచేతనే.

స్వాప్నికాజ్ఞానం తనస్వరూపాన్ని మరిపించినదే గాని తీసివేయలేకపోయినది.

ఇట్లాగే సచ్చిదానందస్వరూపుడవై నీవే ఈజాగ్రదవస్థ అనే కలలో దానిని మరచి జన్మవ్యాధి జరామరణలక్షణుడవుగా బాధపడుచున్నావు. ఇందులోనుంచి, గురువు అనుగ్రహంవలన మేల్కొనవలెను.

ఇది ఇలా ఉండగా స్వప్నంలో జరిగినవాటికి ఫలితా లేమిటి? అని చోక్రితిహ్నుని అడుగుచున్నావు.

అసలు ఈ కలేమిటి? అనే ప్రశ్నరాదు. నిజంలోనే నెవడను అని ప్రశ్న రావటమే బహుజన్మపుణ్యఫలము — ఈశ్వరానుగ్రహమూను.

వేదపురుషుడు సత్పురుషులను ఆశ్రయించమంటాడు.

“సత్సంగత్వే నిస్సంగత్వం నిస్సంగత్వే నిర్మోహత్వమ్।

నిర్మోహత్వే నిశ్చలతత్త్వం నిశ్చలతత్త్వే జీవన్ముక్తిః॥”

4. జ్ఞాన లక్షణము

చీమ చంద్రునిచేరటం శివునితలపై ఉన్న మారేడు పత్రిద్వారానే కదా! కష్టసాధ్యమైనదానిని కూడ విమానంలోవలె సమ్యక్సాధనవలన సులభంగా చేరవచ్చును. ఆశ్రయబలమువలన ఏదైనా బహుసులభము.

శ్రోత్రయడు బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు అయిన సద్గురువుయొక్క కృపా విశేషమహిమవలన సర్వము సుసాధ్యమే.

స్వప్నద్రష్ట ఒక్కడే నిజము. వాడే మేల్కొని ఉన్నవాడు. కలలోని మనుష్యులు అంతా అబద్ధమే. "చిత్ చిత్"గానే ఉంటూ మహా మాయాప్రభావమువలన తాను చిత్తముగా మారినట్లు కనబరస్తూ వున్నది. "చిత్"నకే విషయాకారము ధరించినపుడు చిత్తము అనుపేరు వచ్చినది. చైత్యము ఉన్నపుడే చిత్తము విషయాకారము ధరించును; చిత్తము విషయాకారము ధరించినపుడే చైత్యము ఉన్నది. ఇవి అన్యోన్యశ్రయములు ఈ రెండు లేనపుడు "చిత్" మాత్రమే ఉన్న దనవలెను.

ఈ జీవుడు పుట్టలేదు. చావ లేదనవలెను.

"న జాయతే మ్రియ తే వా కదాచిత్

నాయం భూత్వా భవితావా న భూయః।

అజో నిత్య శ్శాశ్వతోయంపురాణో

న హన్యతే హన్యమానే శరీరే॥" (గీత)

జ్ఞానలక్షణము ఉన్నది ఉన్నట్లుగా తెలియజేయడమే. వస్తువు యొక్క యథార్థత్వము ప్రకాశింపజేయడమే. వస్తువును తీసివేయదు; క్రొత్తది తెచ్చిపెట్టదు.

స్వప్నవృత్తాంతముచేత జాగ్రత్త గూడ అదే విధంగా అసత్యమని చెప్పటకే, "స్వప్నజాగరములు సమములు." అని భాగవతము చెప్పినది.

స్వప్న మనగా మనోవికారమే జాగ్రత్తగూడ మనోవికారమే. అత్య అట్టిది కాదు. సుషుప్తిలోని నీస్వరూపమే సత్యము. అప్పుడు మనస్సు లేదు కదా! కనుక మనస్సుమీదనే సర్వద్వైతప్రపంచము ఆధారపడియున్నది.

సుషుప్తిలో మనం ప్రతిరోజు బ్రహ్మలోకంలో కలుస్తున్నాము. అదే ఆనందస్వరూపము. ఆస్థితీయే జాగ్రత్తలో గూడ కలిగియుండుటనే అద్వైతవేదాంతము చెప్పుచున్నది.

విషయములమీద దోషము కనిపెట్టే దానికంటే తనబుద్ధిలోను, ఇంద్రియములలోను దోషము ఉన్న దేమో నని కనిపెట్టవలెను, సరియైన బుద్ధిమంతుడు.

ఉదా॥ శంఖము పచ్చగా కనబడితే కంటిలో ఏదో దోషము ఉన్న దని తెలిసికొనవలెను. బుద్ధిలోనే, దోష ముంటే సద్గురువు కనిపెట్టి దిద్దవలెను.

సుసూక్ష్మమైన ఈ సత్యమును అసూయ లేకుండా తెలిసికొనవలెను. అట్లే శ్రీలమీద ధనముమీద దోషము కనిపెట్టేదానికంటే నీ బుద్ధిలోనే దోష మున్నదేమో చూడుము

ఆత్మ నిరంతరం దుఃఖసంస్పర్శ లేకుండనే ఆనందముయొక్క ఎడబాటు లేకుండనే ఉన్నది. ఇది అర్థం కాకపోవుటకు కారణం అజ్ఞానమే.

మన సర్వప్రయత్నాలు ఆత్మకు దుఃఖం తీసివేయుటకు ఆనందం సంపాదించుటకున్నవి. అయివున్నవి. కాని ఆత్మ నిత్యానందము, నిత్య పరిపూర్ణము, అద్వయము, అజము, అమృతము.

ఆత్మకు దుఃఖము ఉన్న దనే వారందరూ పొరబాటుపడ్డవారే. అగ్నికి ఉష్ణము ఎట్లు స్వభావమో అట్లే ఆత్మకు ఆనందమే స్వభావము. తలమీద కుంపటి పెట్టి ఓణ్ణీలు కాల్చుట, తలమీది వెంట్రుకగూడ కమిలి పోయింద, ఇది తాత్కాలిక మణమంత్రోషధ మహిమ.

అద్వైతులు ఒక్కరే ఈ రహస్యము తెలిసికొన్నవారు. ఆత్మకు ఎప్పుడూ దుఃఖము లేదు ఆనందము ఎప్పుడూ లేకుండా లేదు. అది ఎప్పుడూ నిత్యానందమే.

దేహమును శుష్కింపజేయుట మనస్సును ఏకాగ్రము జేయుట, ఈ ఉపాయాలు చెప్పేవారు కొందరు. తిన్నకుక్క పోనేపోయింది. (కనిపించిన) కన్నకుక్కకు దెబ్బలు పడ్డాయి పాపము! దేహేంద్రియాల దోష మంతా ప్రపంచానక్తి కలిగి వుండుటయే. పుణ్య మంతా ఆత్మయాథార్థ్యము తెలిసికొనుటకే.

ఆత్మకు ఏవిధంగాను సుఖదుఃఖములు అతుక్కుండే వద్దతి లేనే లేదు.

బుద్ధిలో ఆశుద్ధికలవారు తమ ఇష్టానిష్టములువల్లనే సుఖదుఃఖములను తదాకారములను తీసికొని అనుభవించుచున్నారు. పీరే వేదోదిత కర్మానుష్ఠానమువలన దీనివిషయమై చక్కగా కృషిచేయవలెను. ఆత్మయందు సుఖదుఃఖములు భాసించినా ఆత్మలో ఏమీ మార్పు లేదని వేదాంతిఅయిన బుద్ధిమంతుడు తెలుసుకొనుచున్నాడు.

వస్తుసహజస్థితిని కనుగొనుటయే తత్త్వజ్ఞానము. ఆత్మకు సుఖదుఃఖములు భాసిస్తున్నాయి గాని అందులో అవి ఏమార్పు తేలేవు అద్దమునందు వరే.

ఆత్మకు జన్మమరణములవల్ల గాని, సుఖదుఃఖములవల్ల గాని ఏమార్పు రాదు. అందులో అవి భాసిస్తున్నాయి గాని మార్పును తేలేవు. ఈ సంగతి తెలిసికొన్నవానికి మరొక కర్తవ్యము ఏదియు లేదు. వీడు మరొకపని ఏమీ చేయవలసినది లేదు. ఏమీ చేయడు. ఆత్మ వస్తువునందు ఏమీ లేనేలేనిదాన్ని ఉన్న దని నానాబాధలు పడేవాడు మూఢుడు.

ఈవిషయము తెలిసికోకుండా మరేమి చేసినా వీడు బాగుపడడు.

నిజంలో సుఖదుఃఖాలు ప్రపంచములో లేనే లేవు; ఆభగవంతుని సృష్టిలో యివి లేనేలేవు; ఏ వ్యాపారస్థునికొట్టులోనూ లేవు.

బుద్ధికల్పనలోనే ఈసుఖదుఃఖములు శీతోష్ణములు, జన్మమరణములు గూడ.

ఇవి అన్నీ జీవస్పృష్టే.

అసలు ఈపృథివ్యాదులు, శీతవాతాతపములు ద్వైతప్రపంచ మంతా లేనే లేవు.

నీ బుద్ధివికారమునే, నీ చిత్తవికారమునే దేవునిమీద పెట్టు చున్నావు.

చిన్మాత్రస్వరూపమైన ప్రత్యగాత్మయే పరబ్రహ్మము. విషయా కారమును ధరించిన చిత్తే చిత్తము అయినది. అసలు విషయాకారము చిత్ ఏలా ధరించడము అజ్ఞానంవల్ల తప్ప.

ఈ చిదచిద్ధృంధి నశించడమే మోక్షము.

ఇదియే తన్ను ఉద్ధరించుకొనే మార్గము.

"న కశ్చి జ్ఞాయతే జీవా సంభవోఽస్య న విద్యతే।

ఏత త్త దుత్తమం సత్యం యత్ర కించి న్న జాయతే॥

ఏవిధముగా చూచినను ఆత్మకు బంధము ఉన్నదని ఋజువు చేయుటకే వీలులేదు. నీవు బద్ధుడ వని అనుకొన్నప్పుడు గూడ నీవు బద్ధుడవు గావు.

"చిత్తస్పందిత మే వేదం గ్రాహ్యగ్రాహకవద్ ద్వయమ్"

అసలు భాసించినవి అయినను భానమైన అద్దమునందు అతకిపు, చక్కనిముఖము గాని వికారముఖము గానీ. ఆలాగే ఆత్మయందు సుఖము గాని, దుఃఖము గానీ, ఇష్టము గానీ, జన్మ గాని, మరణము గానీ. ఏవియు సంబంధించవు

విషయాకారమును ధరించినచిత్, చిత్త మైనది అప్పుడు చిత్తము చైత్య మైనది.

అసలు చిత్, విషయాకారము ఎట్లు పొందినది? అని ప్రశ్న.

త్రాడు త్రాడుగానే ఉంది, పాము ఏలా అయినది? అవివేకంచేత అదే మూలావిద్య. ఇదియే తెలిసికొనవలసినది.

కాస్తా, కాస్త్రం, శిష్యుడు వీళ్ల సంగతి ఏమిటి? ఉండటం వేరు ఉపయోగంపడటం వేరు.

ఉపయోగపడినంతమాత్రంచేత ఉన్న వని మేము అన మని ఆద్యైతి

లేనివి ఉపయోగపడును. ఉండియు కొన్ని ఉపయోగం లేకుండాను పోవును. కనుక ఉండుటకు, ఉపయోగపడుటకు సంబంధము లేదు. త్రాడు, పాము, కల్పితసంవృత్త్యా = కల్పితవ్యవహారముచేత; అని త్యము = ఉన్నపుడు ఉంది; పోయినపుడు లేక పోవడము.

అసత్యము = ఉన్నపుడు గూడ లేకపోవడము. సత్య మంటే ఒకటి మిగిలితేనే సత్యము. నిరంతరం ఉండునది. వేదాంతము చెప్పేది సత్య మైనను ఆ సత్యము మనబుద్ధితో చూచుకొంటేనే గాని మనకు నిజంగా ఏర్పడి తృప్తిపీయదు. మనముఖం మనము చూడలేము గాని, అద్దములో చూడగలము. అయినను తూర్పుముఖంగా ఉన్న ముఖమును పడమరగా చూస్తాము. పడమరగా చూచి కూడ దానిని సహజంగా మనం సవరించుకొని తూర్పుగా తెలిసికొనుచున్నాము. అట్లే మన ఆత్మ శుద్ధాంతఃకరణములో ప్రతిఫలించి గోచరము అవుతుంది. అనగా ఆత్మజ్ఞానము కలుగుతుంది.

"నేను"ను దేహముక్రింద అర్థము చేసికొనడమే చచ్చుటకు మూలము.

చిత్తాకారమువల్లనే జన్మలు, స్వర్గనరకములు వచ్చుచున్నవి. ఆ అజ్ఞానము జ్ఞానమువల్లనే పోతుంది. అట్టిజ్ఞానము వేదాంతవిచారణవల్లనే కలుగుతుంది.

"నాన్యః పంథా విద్యతేయనాయ"

మేల్కొన్నవెనుక స్వప్నము లేనట్లు జ్ఞానంవల్ల అజ్ఞానం పోతుంది.

దేవతలుగూడ పాపం! అమృత-దోషధంవల్ల తమకు మరణం లేకుండా చేసుకొందామనుకొన్నాడు.

బ్రహ్మవేత్త ఇతర డాక్టర్లవలె చచ్చేవాడు కాదు. అట్టిగురునేవ చేసి తత్త్వవిచారణచేత ఆత్మసాక్షాత్కారము పొందవలెను.

మూడుకాలములయందు త్రాడు త్రాడే గాని సర్ప మెపుడూ లేదు.

“కాలత్రయే యథా సర్పో రజ్జౌ నాస్తి తథా మయి।

అహంకారాది దేహాంతం జగన్నాస్త్యహ మద్వయః”

ఆర్మిటోథోపనిషత్.

అట్లే చిత్తము పుట్టినపుడు గాని, చిత్తము పుట్టినపుడు గాని చిత్తము ఉపశమించి నపుడు గానీ నీవు ఎపుడూ నముడవు, అద్వయుడవు, అమృతుడవు, అనందుడవు, చిన్మాత్రుడవు కేవలసత్స్వరూపుడవు.

ఇది బ్రహ్మత్మజ్ఞానంవల్లనే కలుగును.

ఇదియే బ్రహ్మవిద్య.

చిత్, ప్రకాశము యిస్తుంది.

చిత్తు కుండయొక్క ఆకారమును కనఁబరుస్తుంది. అపుడే కుండను తెలుసుకోగలము. స్వయముగా భోజనముచేసి తృప్తిని పొందినట్లే వేదాంతవిచారణ గూడ తానే చేయవలెను. తృప్తిని, సాక్షాత్కారమును పొందవలెను. చిత్తము చైత్యాధీనము గాదు. చైత్యము చిత్తాధీనముగా వున్నది. చిత్తమే అసలు గ్రాంతి. చిన్మాత్రము అసలు అనంగము. ఇది ఎందుతోను కలవదు. గురుశాస్త్రాద్విద్యైత మంతా గూడ అసత్య మైనప్పటికీ సత్యమైన పరమార్థమును తెలియజేస్తుంది.

ఇద్దరు ప్రభువులు ఒక తావున జేరి రహస్యము మాటలాడుకొనుటకు, ఉభయులు తమతమ పరివారముతో వచ్చినను, ఆతావునచేరి మాటలాడుకొనునపుడు ఆపరివార మంతా ఆగిపోవలసినదే, వధూవరులనిచే కమునందు వలె.

బుద్ధికి ఇష్టములైన వస్తువులు లభిస్తే బుద్ధి తదాకారము జెంది సుఖము చెందుతుంది; అదే జీవునకు గోచరిస్తుంది. ఇదే విధంగా అనిష్టములైన వస్తువులవల్ల బుద్ధి తదాకారము జెంది దుఃఖము పొందుతుంది. అదే జీవునకు గోచరమౌనట్లుగా నుండును. కనుక బుద్ధివికారములే జీవుడు అనుభవించుచు

"నేను"కు కర్తృత్వారోపణ లేనపుడు అది చేసినపుణ్యపాపాలకు ఫలితము లేదు. అనగా తత్త్వవేత్త అయిన నేనుకు చిత్తమే లేదు. చిత్ + జడగ్రంథియే చిత్తము తత్త్వజ్ఞానకు విచారణవల్ల చిత్తము లేదనే తెలుతుంది. చిత్ + జడము కలియుటకే పీలు లేదు; అవివేకము వల్ల. అజ్ఞానంవల్ల తప్ప. లోకములోని సర్వపుణ్యపాపములు అజ్ఞానం వల్ల ఏర్పడినవే. చిత్తమే లేనపుడు అక్కడ మరేమున్నది? చిన్మాత్రమే ఉన్నది. సత్యవస్తువుమీదనే భ్రాంతి వచ్చినది.

ఉన్నతాడుమీదనే పాము అను భ్రాంతి గాని, మరొక భ్రాంతి గానీ వచ్చుచున్నది. భ్రాంతి లేనపుడు సత్యమే ఉంటుంది. మరణభీతి తీసివేసుకొనుటకే బుద్ధిమంతులు వేదాంతవిచారణ చేయుచున్నారు. కొందరు ఔషధము పుచ్చుకొనుచున్నారు. కొందరు యోగము చేయుచున్నారు. కొందరు బుద్ధిమంతులు వేదాంతవిచారణచేసి మరణభీతి తీసివేసుకొనుచున్నారు. కనుక వేదాంతవిచారణయే మరణమును తొలగించుకొనుటకు సరియైన మార్గము. ఇదియే ఉపనిషన్మార్గము; భగవదాదేశము. దీనివల్లనే తప్పక ఆమృతత్వము లభించును,

బుద్ధికి వచ్చే సుఖదుఃఖములే జీవునకు సంక్రమిస్తున్నవి. ఇదంతా బుద్ధి విషయాభిముఖము అగుటవల్లనే, బుద్ధిలోనికి చేరనిలాభనష్టములు మన కేమీ సంబంధించవు.

బుద్ధి సుఖపిత్తిలో లేదు. గనుక అప్పుడు మన కేమీ దుఃఖము లేదు. అదే విధంగా బుద్ధిలో జ్ఞానయోగముచేత పరమాత్మనే ప్రకాశిం

వజ్రేసికొంటే నిరుతరం అత్త అనందంగానే ఉంటుంది. శరీరమును నేను బాగుజేసికొని ఆరోగ్యంగా ఉంటానంటే ఆశరీరం ఎప్పుడైనా చచ్చేదే గనుక "జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యుః" (దుఃఖాంత నాటకం) తనకు దుఃఖము తప్పదు. శరీరధ్యానం లేకుండా అనగా విషయధ్యానం లేకుండా బ్రహ్మధ్యానమే కలిగివుంటే నిరుతరం నిర్ణయంగా ఆనందమే అనుభవిస్తాము. బ్రహ్మనుసంధానంచేత దేహానుసంధానం తగ్గి పోతుంది, ఇది సర్వత్ర సహజమైనది. కాని వేదాంతము చెప్పన దేమనగా అత్తకు సొంతస్వభావము అసలు అనందమే. బుద్ధివల్ల తనకు ఆనందము సుఖము దుఃఖము వచ్చినపుడు పోతుంది. అసలు తన ఆనందము బుద్ధియొక్క సుఖదుఃఖములచేత ఏమీ తరగదు.

స్వర్ణముయొక్క సహజస్వభావము మెరుగుపెట్టినపుడు గాని, మట్టికప్పినపుడు గాని మారదు. ఈలాగే అత్మానందము బుద్ధియొక్క బాగోగులవల్ల తగ్గదు, పెరగదు.

శాస్త్రము చెప్పిన మార్గోపదేశమున శ్రోత తనయొక్క బుద్ధిని గూడ ఉపయోగించి, దానిని సరిగా వినియోగించుకొని తనలక్ష్యమును పొందవలెను. కాని దానిని సరిగా అర్థము చేసుకొననివాడు దాని ఫలమును పొందలేడు.

ఉదా:- వంటపాకము చూచుకొంటూ మంట వేయవలెను గాని తెలివి తక్కువగా మంట నెల్లప్పుడు వేయకూడదు.

తనకు మరణరహితోపదేశములు చేయునపుడు నిద్రరావటము, తనకు మరణం తెచ్చేమాటలు వినుటలో ఆసక్తి, ఇది అంతా శ్రద్ధా లోపమే గాక ఆహారశుద్ధి గూడ లేకపోవటమే.

బుద్ధి తీసికొన్న ఆకారాన్ని పట్టే మనకు సుఖదుఃఖములు వస్తున్నాయి గాని గోచరించే వస్తు స్వభావాన్ని అనుసరించి కాదు. ఆ

బుద్ధియే అనగా నాబుద్ధి. నన్ను చూచునపుడు నేను ఏవిధంగా నాబుద్ధికి గోచరిస్తానో ఆవిధంగానే ఆబుద్ధి నిశ్చయించుకొనుచున్నది.

ఎట్లనగా:— నేను బ్రహ్మచారిని నేను గృహస్థును మొదలుగా తనబుద్ధి స్వర్గబ్రహ్మాదిలోకముల ఆకారమును పొంది ఆ యనుభవమును పొందుచున్నది.

సీబుద్ధిలోని పుణ్యపాపములే సర్వలోకాలను సృజించి, తత్త్వభోగ్యవస్తువులను గూడ సృజించి నిన్ను భోక్తగా తయారుజేయుచున్నవి.

విషయములాంటి అద్దమునందు నాముఖప్రతిబింబము కనబడుచున్నది. అద్దము పోయినపుడును నా ముఖము నావద్దనే ఉన్నది. మరేమీ కాలేదు. అలాగే విషయములు పోయినను నా ఆనందమునకు ఏమీ లోటు లేదు.

సుఖదుఃఖములు చైతన్యపురుషుడైన నాకే ఉన్నవి గాని విషయములగు గృహారామక్షేత్రవిత్తములైన అనాత్మలందు లేవు.

ఆనందము ఏవిషయములందు కనబడినను అది నాలోని ఆనందమే. ఆవిషయములు పోయినను, ఉన్నను, నాస్వరూపమైన ఆనందమునకు ఏమీ లోటు లేదు.

ఆకలిదప్పలు ఆరోపిత వస్తువునకే గనుక అవి తీర్చుకొంటే అది తృప్తి చెందుతుంది.

పరలోకసుఖముకొరకు పుణ్యము చేస్తానంటే ముందు మరణమనే అమంగళమును ఒప్పుకోవటమే. మోక్షముకొరకే సర్వపుణ్యములు శ్రద్ధగా చేయనలెను. నాస్వరూపము తెలియమి చేతనే నేను నన్ను దేహేంద్రియములుగా భావించి వాటి రక్షణయందు నానావస్థలు పడుచున్నాను. అవి బాగుంటే నేను బాగుంటా నని అనుకొనుటే భ్రాంతి. ఆ అజ్ఞానము తీసివేసికొన్నచో నిర్వికేషమైన నా ఆనంద

స్వరూపస్థితియే అభయప్రాప్తి. అంతే గాని ద్రాంత్యారోపిత అసత్య వస్తురక్షణచేత అభయప్రాప్తి రాదు.

అభూతాభినివేశంవల్లనే దానికనుగుణమైన మనచిత్తము యొక్క ప్రవర్తన మంతా స్థూలదేహమునందు నే నను భావము వచ్చి నపుడే మనకు సుఖదుఃఖానుభవము గల సకలసంసారము వచ్చుచున్నది. ఈ సుఖదుఃఖములు గల సకలసంసారము పూర్వస్థితిలో గూడ స్వభావతః వుండనే ఉన్నది.

ఎట్లనగా:— తండులములలో పూర్వమే అన్నమయ్యే గుణము ఉన్నందువల్లనే మనం అన్నముకొరకు బియ్యమును తెచ్చుకొను చున్నాము.

సుషుప్తిలోనే వీడు అహమాకారమును పొందదగిన స్వభావముతోనే ఉన్నాడు గనుక మేలుకొంటూనే వీడు అహమాకారముతో విజృంభించుచున్నాడు. కనుక మనం స్థూలదేహతాదాత్మ్యతో వుండి యజ్ఞము యోగాభ్యాసము, సన్న్యాసము ఎన్ని చేసినను ముక్తి రాదు. కారణమేమన స్థూలదేహములోని నేనును తీసివేసుకోకుండా ఏమి చేసినను నిష్ఫలమౌను. అయితే యిది ఎక్కడినుండి వచ్చినది? అంటే ఇది అహమాకారములోనే ఉన్నది. అది ఎక్కడినుంచి వచ్చినది? సుషుప్తిలోని నా కేమీ తెలియలేదనే అనుభవములోనే యిమిడివున్నది.

నిజంలో దానికి గూడ నేను, అది కాకుండా, సాక్షిగా ఉన్నాను. నాచేత తెలియబడే అజ్ఞానం గానీ, అసలు ఏవస్తువు గానీ న న్నేమీ చేయలే దను విమర్శనజ్ఞానమే కృతార్థతకు, ముక్తికి కారణము.

సర్వమునకు సూర్యనిసాక్షిత్వమువలె సాక్షికి తెలియబడే మంచిచెడ్డలను గురించి సాక్షికి ఏమీ సంబంధము లేదు. ఇదే తెలిసికోదగినది. ఇదియే అత్మజ్ఞానము.

దేహమునకు నేను సాక్షిగా ఉన్నాను గనుక దానిజరావ్యాధి మరణములకు నేను సాక్షిగానే ఉన్నాను. వాటికి నాకు సంబంధము లేదనే

జ్ఞానము, తన్నిశ్చయమే కావలసినది. అయితే ఈదుఃఖమంతా ఎక్కడి నుంచి వచ్చినది అంటే విషయసంయోగము, విషయతాదాత్మ్యమువల్లనే వచ్చుచున్నది.

శాస్త్రాచార్యోపదేశ సంస్కృతబుద్ధిచేత సకలనామరూపఅనాత్మఅధ్యా రోపణ వృత్తిని నేతి-నేతీతి వృత్తిచేత తీసివేసి తాను గూడ అంత ర్హితమై నపుడు “అహం బ్రహ్మాస్మి” అను అనుభవము ఉంటుంది.

ఆత్మ “ఇట్లున్నది, అట్లున్నది” అను నిర్ణయము లేనిది.

“ఏత త్తది త్యనిర్దేశ్యాయై నమః”

“ఏవ మిత్యాగమ దోధ్యాయై నమః” — లలితాత్రికతి

సుషుప్తిలో చూచుకొనుము.

అచ్చట ఉన్నది ఉన్నట్లుగా చూచుచున్నావు. హాయిగా వున్నావు. అది “ఇట్లున్నది, అట్లున్నది” అనజాలవు. సుషుప్తిలోను నిర్వికల్పసమాధిలోను అనుభవం ఒకటే గాని, సుషుప్తిలో అజ్ఞానం వలన నా కేదీ తెలియలేదనే భావము ఉన్నది.

“త త్త్వమసి” అను మహావాక్యముచేత ఆ అజ్ఞానము పూర్తిగా నశించి బ్రహ్మాత్మజ్ఞానమునందు స్థిరపడిఉంటావు. ఏషా బ్రాహ్మీస్థితిః. ఇదియే బ్రాహ్మీస్థితి. స ఏష పరమ అనందః. ఇదియే పరమానందము.

నాస్వరూపము మరవటమే దుఃఖము, అదియే స్వాత్మాజ్ఞానము. దానిని స్వరూపజ్ఞానముచేత పోగొట్టుకొనుటయే ముక్తి. ఇదియే బ్రహ్మవిద్య, జీవన్ముక్తి.

నేను భక్తుడను అనుటయే, నేను శిష్యుడను అనుటయే స్వరూప విస్మృతికి కారణము.

ఆత్మసాక్షాత్కారమువరకే అవి ఉపయోగపడుచున్నవి. తర్వాత అవి రేకుండ పోవును. ఆత్మప్రకాశములో అవి ఏవీ లేవని తెలియును.

అద్వితీయ ఆత్మ ప్రకాశమే మిగులును అయినను గురువు
నందును ఈశ్వరునియందును భావాద్వైతమే గాని క్రియాద్వైతము
ఉండకూడదు.

పరాజ్ఞా భాని వ్యతృణత్ స్వయంభూ
స్తస్మా త్పరాజ్ఞపశ్యతి నాతరాత్మన్;
కశ్చి ధీరః ప్రత్యగాత్మన మైక్ష
దావృత్తచక్షు రమృతత్వ మిచ్ఛన్॥

తన యింద్రియములు తన విషయము ఆలోచించక యితరము
లను గురించియే ఆలోచించుచుండును ఒకానొక ధీరుడే లోపలికి తిరిగి
తన్ను గూర్చి ఆలోచించి కృతకృత్యు డగును.

శుద్ధాశుద్ధములైన పాపపుణ్యపాపము లన్నియు చిత్తమందే పుట్టి
చిత్తమందే అస్తమించుచున్నవి. అట్టి చిత్తమునకు తానే అవధానకుడు
కనుక అవి యేవియు తనను సమీపించ లేవు ఇక్కడనే జ్ఞానాగ్నిచేత
సర్వకర్మదహనము అయిపోయినది. ఇక్కడే పరమేశ్వరునివాస
స్థానము.

“అసుప్తే రామృతేః కాలం నయేత్ వేదాంతచింతయా” నిద్ర
వచ్చువరకు, మరణమువచ్చువరకు వేదాంతమననముచేతనే కాలము
గడపవలయును.

నిరంతరము దేహపోషణయే మనము చేయుచున్నాము. ఇపు
డిక దానిని వదలి బ్రహ్మవిచారమే చేయవలెను. మాట్లాడుచున్నను,
వ్యవహరించుచున్నను దేహాత్మవాదులవలెనే బ్రహ్మాత్మవాదులు గూడ
తమయందే లక్ష్యముంచవలెను.

“యత్రోపరమతే చిత్తం నిరుద్ధం యోగసేవయా”

యోగముచేత నిరుద్ధమైన చిత్తము వ్యవహారమునుండి ఉపర
మించును. శాంతిశమదమాదులుగల అంతఃకరణములో చైతన్యము
ప్రతిబింబించినపుడు, యోగి తన్ను శాంతియుతునిగా కృతార్థునిగా
తలచుచున్నాడు.

అసలు యోగప్రభావము ఎట్టి దనగా సర్వప్రపంచము దగ్ధమై పోయినను యోగియైనవాడు హాయిగా పరమసుఖంగా ఉండును. ఇది నిరోధసమాధివలన వచ్చును. అప్పుడు ఆస్థితీయందు బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరులైనను లెక్క లేదు. తానే ఆనందఘనముగా ఉండును. కాని సమాధివృత్తానములలో గూడ తాను అట్లు సుఖంగా వుండునట్టి నేర్పే బ్రహ్మత్వజ్ఞానము వలన వచ్చును.

శాంతి, శమదమాదులు, రాగద్వేషాదులు నిత్యాఖండ—ఆనంద రసస్వరూపుడైన తన ఆత్మ చైతన్యమువల్లనే అవధానింపబడుచుండును. కాన తాను నిరంతర ఆనందఘనమే; నిత్యానందస్వరూపుడే. "స ఏవ ధీరః" ఆశ్చర్యవత్ పశ్యతి కశ్చి దేనమ్.

సర్పము నిండా త్రాడే ఉన్నది. అంటే అర్థ మేమిటి? సర్ప మెప్పుడును లేదనియే గదా! ఆధిష్ఠానమైన త్రాడును తెలిసికొంటేనే అభయస్థితి వచ్చును. అట్లే ఈనామరూపప్రపంచమునిండ బ్రహ్మము ఉన్నదంటే జాగ్రత్తగా పై ఉదాహరణాన్ని అర్థము చేసికొని బాగు పడవలెను.

మంత్రములోని శక్తి మహత్తరముగా ఉంటుంది. అయినను దానిని బయటికి తీసికొనివచ్చి ఉపయోగించుకొనే మెలకువ కావాలి. పొలమునందు చక్కగా కృషిచేస్తే గొప్పఫలితము వచ్చును. లేనిచో ఆశక్తి అందులోనే అంతర్నిహితమై ఉండిపోతుంది.

భండాసురుడు, శివుణ్ణి, తనతపస్సు అను పాశముతోనే ఏ లోకంలో ఉన్నా లాగి రప్పించుకొందు నన్నాడు. తపస్సుకు మించి నది లేదు.

"య ద్ధుష్కరం యద్దురాపం య ద్దుగ్ధం య చ్చ దుస్తరమ్।
త త్సర్వం తపసా ప్రాప్యం తపో హి దురతిక్రమమ్॥

ఏది దుష్కరమో, దేనిని పొందుట కష్టసాధ్యమో, ఎచ్చటికి పోవుట కష్టమో, దేనిని తరించుట కష్టమో, అది యంతయు తపస్సు చేత పొందవచ్చు. తపస్సును అతిక్రమించుటకు వీలులేదు.

దేవుని చూడాలని అనుకొన్నవా డెవరో వానిని తెలిసికోవలె. ఇది అన్నిటికంటే గొప్ప తపస్సు.

ఓం "పూర్ణ మదః పూర్ణ మిదం పూర్ణాత్ పూర్ణ ముదచ్యతే।

పూర్ణస్య పూర్ణ మాదాయ పూర్ణ మే వాచశిష్యతే॥

అర్థము — అది పూర్ణము, ఇది పూర్ణము. పూర్ణమువలన పూర్ణము ఉద్భవించినది. పూర్ణమునుండి పూర్ణము తీసివేసినదో పూర్ణమే మిగులును. అనగా ఏమిటి తాత్పర్యము? పరబ్రహ్మము పూర్ణము, ఈకనబడుప్రపంచము పూర్ణము. శ్రుతి:— "సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ" ఈ కనబడు సర్వము బ్రహ్మము. ఈ సర్వము నందు బ్రహ్మము ఉన్నది అనియే గదా!

ఉదహరించెదము— త్రాడు మందాంధకారములో కొందరికి సర్పముగా, కొందరికి పూలమాలగా కనబడును. దానినిండ నిజంలో త్రాడే ఉన్నది అన్నట్లు. ఇక పూర్ణమునుండి పూర్ణమును తీసివేయుట ఏమిటి?

ఈ నామరూపములనిండ. ఆ బ్రహ్మమే ఉన్నది. అని గ్రహించవలెను.

శ్లో॥ "అతిస్వల్పతరాయుశ్శ్రీ ర్భూతేశాంశాధిపోఽపి యః।

స తు రాజాహ మస్మీతి వాదినం హన్తి సాన్వయమ్॥

శ్లో॥ కర్తాఽపి సర్వలోకానా మక్షయైశ్వర్యవా నపి।

శివ శ్శివోఽహ మస్మీతి వాదినం యం చ కం చన

అత్మనా సహ తాదాత్మ్యభాగినం కురుతే భృశమ్॥

శివ గీత.

శ్లో॥ సుఖస్య దుఃఖస్య న కోఽపి దాతా, పరో దదాతీతి కుయిద్ధి రేషాః
అహం కరోమీతి వృథాభిమానః స్వకర్మసూత్రగ్రథితో హి
లోకః॥

అత్యంతము అల్పమైనయాయువు సంపద కలిగి, ఈశ్వరుని యొక్క అంశమునకు అధిపతియే యైనను, నేను రాజును అను పలుకువానిని (పరమేశ్వరుడు) వంశసహితముగ సంహరించును.

సర్వలోకములకు కర్తయై అక్షయమైనయైశ్వర్యము కలిగి, "నేను శివుడను; నేను శివుడను" అని పలుకువానిని ఎవని నైనను (శివుడు), తనతో తాదాత్మ్యము కలవానినిగా తప్పక చేయును.

సుఖమును దుఃఖమును మనకు ఇచ్చువాడు ఎవడును లేడు. ఎవడో మనకు పీనిని కలిగించున్నా డను కొనుట రుత్నితమైన బుద్ధి. నేను కదా ఈ పనిని చేయుచున్నా నని అనుకొనుట వ్యర్థమైన అభిమానము. లోకము అంతయు తాను చేసిన కర్మములయొక్క సూత్రముచేతనే కట్టబడియున్నది.

వేదాంతప్రమాణజ్ఞానంవలన వచ్చినది, ఏ మనగా? తనకు మాత్రమే జననమరణములు లే పని కాదు; మ రెవ్వరికి గూడ లేవనే తెలిసినది.

అజ్ఞాననివర్తనమునకే ప్రమాణము ఉపకరించును; అంతే గాని ప్రత్యగాత్మప్రతీతికొరకు గాదు. అజ్ఞానము పోగానే తనస్వరూపమును తర్జ్వితః తెలిసికొనుచున్నాడు.

సముద్రమును గుర్తింపజేసిన గంగాగోదావరీ నదులవలెనే సృష్టి వాక్య లన్నియు బ్రహ్మమును గుర్తింపజేయుటకే ఉపయోగించును.

సముద్రమును గుర్తింపజేసిన నదు లన్నియు అందులోనే అంతర్హితములై కలిసిపోవుచున్నవి. ఏకము అద్వితీయము అయిన బ్రహ్మము ఒక్కటియే యున్నది.

ఏ మే వాద్వితీయం బ్రహ్మ

అద్వైతులమగు మేము బ్రహ్మవాదులము; మాయావాదులము కాము. మీ రందరు పొరబాటు పడడానికి మాయయే, అజ్ఞానమే కారణమందుము. మీ అనుభవాన్ని సరిదిద్దడానికి మేము మాయ (అజ్ఞానము) ఉన్న దని చెప్పినామే కాని దానిని సిద్ధాంతీకరించుటకు గాదు అజ్ఞానము కుదరదందువేని. అది మాకు సమ్మతమే. ఉన్నది బ్రహ్మమే అని మావాదము; మాసిద్ధాంతము. అయితే ఆ మాయకు (అజ్ఞానమనకొన్నను) దాని కొక అధిష్ఠానము ఉండవలెగదా! ఆ అజ్ఞానము ఎవరికి? అజ్ఞానము బ్రహ్మకే ఉన్న దనుట సమంజసము కాదు. అది బ్రహ్మ అధీనములో ఉన్నది. దీపమునకే వెలగుట వెలుగకపోవట చెల్లును కాని కుండకు చెల్లదు. అయినను ఒక్కమాట, మనలోమాట! ముక్కుమీద ఉసిరికకాయ నిలువబెట్టుట ప్రచండమార్తాండునియందు చీకటి చూపెట్టుటవలె బ్రహ్మమందు అజ్ఞానము ఉండటం ఎలా?

ఒకపేద బ్రాహ్మణుడు సూర్యునిగూర్చి తపస్సుజేసి ప్రత్యక్షము జేసికొని తనయింట్లో చీకటిని పోగొట్టు మని వరముకోరుట, "అట్లాగే చూపెట్టు ఆ చీకటిని" అని సూర్యు డడుగుటవలె బ్రహ్మమునందు అజ్ఞాన ముండుట సంభవము కాదు. అయినా దీనిని ఎవరికి కట్టిపెట్టదాము ఈ అజ్ఞానాన్నో; మాయనో? జీవునికందామా అంటే; పూర్వమే సిద్ధమై యున్న అజ్ఞానమునకు తరువాత వచ్చిన జీవుడు ఎట్లు ఆశ్రయ మగును. ఇక బ్రహ్మ కందామా అంటే అది దుర్లుభమని పైన చెప్పబడే ఉన్నది గదా! కాబట్టి అజ్ఞానము జీవునియందున్నదో బ్రహ్మమునందున్నదో చెప్పవలె. భగవంతుడే స్వయముగా చెప్పుచున్నాడు గీతలో :-

"దైవీ హ్యేషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా"

"ప్రకృతిం స్వా మధిష్ఠాయ సమ్భవా మ్యాత్మమాయయా"

ఈ గుణమయి యైననామాయ దైవికమైనది; అతిక్రమింపరానిది. నామాయచేత నేను నాప్రకృతిని అధిష్ఠించి సంభవించుచున్నాను

"అజోపిసన్"

"యే చైవ సాత్వికా ధావా రాజసా స్తామసా శ్చ యే।
మత్త ఏవేతి తాన్ విద్ధి న త్వహం తేషు తే మయి॥"

ఏవి అయితే సాత్వికదావములు ప్రాణులయొక్క స్వకర్మల వలన పుట్టుచున్నవో అవి అన్నియు నావలననే పుట్టుచున్నవి అయినను సంసారులవలె నేను వాని అభీషములో లేను, కాని అవి మాత్రము నావశములో ఉండును.

"మాయ" అనగా ఏమిటి? అని అనటంవల్లనే అది అంతర్ధాన మవుతుంది. "యా మా సా మాయా" అనదేవ న దివావభాసతే"

అవతారపురుషులు మాయను స్వాధీనముగా చేసికొన కలిగినవారు.

భగవంతుడు "నేను" అన్నప్పు డెల్ల ప్రతివాడు తననే అర్థము చేసుకొనవలె.

"అహ మాత్మా గుడాకేళి సర్వభూతాశయస్థితః॥ గీత॥

త్రిభి ర్గుణమయై ర్భా రేభి స్సర్వ మిదం జగత్,

మోహితం నాభితానాతి మా మేధ్యః పర మవ్యయమ్॥

త్రిగుణమయములైన దావములచేత మోహితమైన యీజగత్తు, వీనికి పరముగా నున్న నన్ను తెలిసికొనలేకున్నది.

ప్రమాణమర్యాదచేత చూస్తే ఆత్మ సహజంగానే నిత్యానంద ముగా ఉన్నదని అద్వైతవేదాంతము. ఏదో చేస్తే ఆత్మకు ఆనందము వచ్చునని ఇతరమతస్థు లందురు. దుఃఖము గనుక ఆత్మలోనిదే అయితే దుఃఖము పోగొట్టుకొందు నని ఆత్మకు అభిప్రాయమే పుట్టదు. సుఖము వద్దనువాడే లేడు గనుక ఆత్మకు సుఖమే స్వరూపము. సుఖమే స్వరూపమైన ఆత్మను కనుగొనుటే మనము చేయవలసిన వని. సాధ నానుష్ఠానము ఫలపర్యంతమే ఉండవచ్చును, తర్వాత ఉండనే కూడదు. అన్నము తయారై నతర్వాత నిప్పును పరిహరించిన విధముగా "సాధన ముల నాదరింపరు దిర్భనానంతరమున." (భారతము).

అత్మకు సహజముగా ఉన్న స్వభావము నుభవే. ఎప్పుడూ దుఃఖలేశము కూడా లేదు పాపములు లేని బుద్ధిలో తనస్వరూపము నుభవ్యరూప మని నిశ్చయము ఏర్పడుచున్నది. దేహమే తానై, తనకు జనామరణములు లేకుండ చేసుకోవలె నని కోరుట ప్రాణ మప్పగించి నను కదరదు. ఎంతో కృషిచేసి సంపాదించినరత్నాన్ని ఎలా తాగ్రతగా మనము ఉపయోగించుకొందుమో అట్లే బహుజన్మార్జితమైన సుకృతముచేత లభించిన సజ్జనసాంగత్యమును అట్లు ఉపయోగించుకోవలెను ఒక్కజ్ఞానంచేత తప్ప మరొకదానిచేత దేనిచే నైనను మరణ భయం తీరదు. అనాత్మపదార్థము లనేకములలో అత్మ అన్న రత్నము కలిసి ఉండడంవల్ల దానిని తెలిసికొనుటకు బహుమేళకువ అవసరము. దానిపరిచయస్థులసాంగత్యము కూడ చాలా అవసరము.

బహుశ్రమనేత మోక్షము వస్తుందన్న అభిప్రాయము తెలివి తక్కువయే మోక్షమునకు ఏప్రయత్నము అవసరమో అది చేయవలెను. భగవదాజ్ఞానిర్వహణమే భగవద్భక్తి, భగవత్సేవ. జ్ఞానమే పరమశ్రేయస్సు. అది తెలిసినగురువులనేవ జేసి, వారి ఉపదేశములను గ్రహించుటవల్లనే ముక్తి లభిస్తుంది. సద్గురుబోధలను గ్రహించునట్టి బుద్ధి మేధే కావలసినది స్యాప్సికపీడలన్నీ తొ-గుటకు ప్రబోధమే మార్గము దేహేంద్రియసమూహముతో అవి సత్యము లని వ్యవహరించుటయే స్వప్నము. అవన్నీ మిథ్యగా భావించి, తనను తెలిసికొనుటే మెలకువ. పుణ్యపాపఫలములు రెండూ బంధహేతువులే. సత్యమైన తాను కేవలడుగా ఉండుటయే ముక్తి. పుణ్యఫలములను మార్చుకొని మోక్షము ననుభవించు నేర్పు కావలెను. ఫలాభిలాషతో చేసినపుణ్యము గూడ పాపఫలముతో సమానమే. కాని "యేషాం త్సంతగతం పాపం, జనానాం పుణ్యకర్మణామ్ తే ద్వంద్వమోహ నిర్ముక్తాః, భజంతే మాం దృఢవ్రతాః॥" అనగా నిష్కామ్యమైన

చిత్తశుద్ధికికారణమైన పుణ్యధనము ప్రభూతముగా ఉన్నవారికే మోక్ష మను శాశ్వతానందమును సంపాదించ వీలగును.

బ్రహ్మసాక్షాత్కార మను సూర్యోదయానికి బ్రహ్మదావన, అరుణోదయము.

శాస్త్రాచార్యోపదేశమైన బ్రహ్మవిద్యయందు శ్రద్ధ, విశ్వాసము ముఖ్యములు బ్రహ్మజ్ఞానము హస్తప్రాప్తమైనప్పటికిని అదృష్టహీనుడు దానియందు విశ్వాసము లేక అనుభవింపబడు నోచుకొన లేకుండపోవును. "సంశయాత్మా వినశ్యతీ" సంశయాత్ముడు నశించును. చింతామణి ప్రత్యక్ష మయినను ఒకానొకదౌర్భాగ్యుడు దానిని నమ్మలేక సంశయి చి పోగొట్టుకున్నవానివలెనే పై సందర్భముకూడ.

బ్రహ్మ మనగా ఒకవ్యక్తి గాదు. అది శాశ్వతానంద మను వస్తువే. భ్రాంతివల్ల కనిపించు సర్పమునందు పూర్తిగా రజ్జు వున్నట్లు ఈ సర్వబ్రహ్మాండములయందు ఆ పరమాత్మ నిండియున్నది. క్షీరమునువేడిజేసి తోడుపెట్టి పెరుగుచేసి, మథనచేసినచో దానినుండి వెన్న వచ్చును. అట్లే ఈశరీరాన్ని గూడ చాంద్రాయణాదివ్రతాదులవల్ల తపింపజేసి పరమాత్మను తెలిసికోవచ్చునా? సాక్షాత్కరింప జేసికొన వచ్చునా? అన్నచో అది సుతరాము సరిపడదు. అయితే మరి ఎట్లు అంటే రజ్జుసర్పమును దీప్రకాశముచేత ఎట్లు రజ్జు దర్శనముచేసి నిర్భయతను పొందుదుమో అట్లే ఆత్మజ్ఞానముచేత ముక్తిపొంది పర బ్రహ్మత్మగా వుందుము.

శరీరాభిమానమువల్లనే మనము ధర్మోల్లంఘనచేసి పాపపంకిలములో పడిపోయి అధోగతికి పోవుచున్నాము. జ్ఞానోదయ మను దీపమును వెలిగించినచో సత్యదర్శనము అగును. కేవలము మాటలచేత గాదు, జ్ఞానోదయము కలుగుటకు నిష్కపటమైన బహుపుణ్యములు కావలెను. జయాపజయములు, లాభాలాభములు పొటించకుండ స్వధర్మ

మను ఆచరించుచున్నచో పరమార్థసాక్షిత్వారానికి ఉపయోగపడే పుణ్యము పుట్టుకొనివస్తుంది. మహాపుణ్యశీలురకథలు, పతివ్రతలు, బ్రహ్మనిష్ఠలు మొదలగువారి చరిత్రలు నిరంతరము వినుచుండవలెను.

అజ్ఞాన మను పిశాచము పట్టినవానికి ఎన్ని ఉపచారములు చేసినను వాని కేమియు ప్రయోజనము లేదు. అవి అన్నియు పిశాచానికే చెందును. విషయభోగాళ తగ్గుకొలది ఆ దయ్యము చిక్కిపోయి క్రమముగా వానిని విడిచిపెళ్ళిపోవును. కనుక నిత్యానందస్వరూపమైన ముక్తిని పొందగోరువారు ముందు భోగాళను వదులుకోవలెను. సమూలముగా భోగాళను త్యజించివేయవలెను. లేనిచో మళ్ళీ మళ్ళీ వచ్చుచుండును.

ఎవడు ఏవిద్యతో నిపుణుడుడో వాడు అవిద్యయందలి మెలకువలు చెప్పగలడు. కాని మరొకరు సంవత్సరానికి ఒకతడవ తలుపులు తీసి కనబడినను వానికి ఆ మెలకువ తెలియదు. మోక్షము వచ్చుటకు క్రింద నేలమీద పడుకొన్నచో వచ్చునా? అజ్ఞాన మను పిశాచము పోవుటకు భోగాళ వదులుటయే మార్గము. అనలు నీవు ఏమి త్యాగము చేసినావో చెప్పుము. "త్యాగే నైకే అమృతత్వ మునకుః" "ఏకే కుశలినః". కొందఱు త్యాగముచేత అమృతత్వమును పొందిరి. వీరు మోక్షసంపాదనమున కుశలులు.

త్రాడుమీద అవివేకచేత సర్పముగా తోచిన భావమును బాగుగా చూచి తెలిసికొన్నపుడు ఆసర్పము ఎక్కడికి పోయినది? త్రాడులోనే లీన మైనది.

ఈ, లేని, దేహమును కాపాడుకొనుటకు దీనిని పోకుండ పట్టడానికి మనము చేసేకృషి అంతా.

"సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ" అని వేదాంతం ఎత్తుగడ చేస్తుంది. ఉపనిషత్సత్యం సత్యం చెప్పుచున్నా నని ప్రారంభించింది.

చూచువాని తెలివితక్కువచేత త్రాడులో సర్పము కప్పించినది. అట్లే తెలియని నేనే ఈ సర్వజగత్తుకు కారణము. నాకు తెలియదనే దానికి నేనే అవభాసకుడనుగా నేనే ఎప్పుడూ స్వప్రకాశమానముగా వున్నాను. శివము సర్వమంగళప్రద మైనది. అఖండైకరస మద్వైతం. శివవిష్ణుపులతత్త్వానుభూతిని పొందటమే మనజీవితోద్దేశము అసలు సచ్చిదానందపరబ్రహ్మమే లేనిదేహముగా భాసించుచు ఉన్నది. ఆత్మ విచారణ చేయు సమయ మంతయు సమాధియే. అప్పుడు పుణ్యములు పుణ్యములే వర్షించుచుండును.

ఆత్మదర్శనము కాలేదనే బెంగపుట్టుటయే శుద్ధమైన పుణ్యము యొక్క ఫలము.

చిత్తములోని దోషములను జ్ఞానముచేసికొనుటకే వేదాంత శ్రవణము.

జాగ్రత్తగా సాధనానుష్ఠానమును చేయుచూ ఉన్నచో అది పక్వమైనప్పుడు మనకు సిద్ధి కలుగును. తొందరపడకూడదు కాలపాకము కొరకు ఓర్పు వహించి యుండవలెను.

జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తి లనుగవి ఎన్ని వచ్చినను ఎన్ని పోయినను నీఅఖండసచ్చిదానందమును నీవు మరువకూడదు. మనస్సు లేనిస్థితి ద్వైతప్రతీతిలేనిస్థితియే. మనస్సు నశిస్తే సుషుప్తివలె వుంటుంది అయితే జీవన్ముక్తు డెట్లు వ్యవహరించును? మామూలు మనస్సు అంటే రాగద్వేషాలు కలది వాటిని ఆమనస్సులోనుంచి తీసి వేసి వ్యవహరించువాడు ఆమనస్కుడే.

పరమహంసలు మాత్రమే అఖండసచ్చిదానంద దృష్టికలవారు. రజ్జుజ్ఞానముచేత సర్పము పోయినట్లు ఆత్మజ్ఞానముచేత సర్వపుణ్యపాపములు దగ్ధమైపోవును. ఇది నిశ్చయం. ఇదియే నిర్లేపలయము. అప్పుడు భయరహితమైన త్రాచే కనిపించును.

జీవన్ముక్తులైనవారి విజ్ఞానములో బ్రహ్మాండదులు వారి బ్రహ్మాండములు అన్నియు పోవును. అఖండాత్మదర్శనములో సర్వద్వైతము పోవును. ద్వైతప్రపంచము కొందరిని ప్రేమ చేత, కొందరిని ద్వేషముచేత అతృప్తినినుండి లాగివేయుచున్నది.

నిత్యనిర్వికారమైన చైతన్యమూర్తి, దీపమువలెనే, సర్వద్వైత ప్రపంచమును ప్రకాశింపజేయుచున్నది. అది తన కేడియు అంటు కోకుండ ప్రకాశించుచున్నది. ఇదియే మోక్షస్థానము.

ఇంద్రియములకు కనబడు భిన్నభిన్ననామరూపములుగల వస్తువుల నన్నిటిని బుద్ధిచేత ఏక మని తెలిసికొనుతెలివి సంపాదించుటయే గొప్పతపస్సు; సమాధి.

కనిపించు వస్తుస్వభావాన్నిపట్టి బంధమోక్షములా? వానిని బుద్ధిచేత అర్థంచేసుకొను స్వభావాన్నిపట్టి బంధమోక్షములా? ఎట్లన.— కనబడు నాగాధరణమును—సర్పమువలె ఉన్న వెండితీగను చూచి, అది సర్పరూపముగా కనబడినను బుద్ధితో వెండిగా అర్థంచేసికొనుటే తత్త్వజ్ఞానము.

అకారాన్ని మినహాయించి అసలు స్వరూపమును చూడగలిగిన వానికి ఇక భయము లేదు. అలాగే సకలచరాచరప్రపంచములోని వివిధ నామరూపములు మినహాయించి భిన్నభిన్నముగా కనిబడుచున్నవానిని కేవలసచ్చిదానందపరబ్రహ్మముగానే చూడవలెను. అన్నియు సచ్చిదానందలక్షణమగు ప్రత్యక్ పరబ్రహ్మమయిన నేనే. సముద్రములో కనబడే సకలతరంగాలు కేవలజలమే అని తెలిసికొనుటే వివేకము.

మోక్ష మను ఫలము. భోజనముచేసినవెంటనే తృప్తి వచ్చినట్లు వెంటనే కలుగవలెను. కాని అది దేశాంతర—కాలాంతర—లోకాంతరములలో అనుభవించునది కాదు.

5. వేదప్రామాణ్యము

కృష్ణం వందే జగద్గురుమ్.

సర్వజీవులు అభిలషించునట్టి శాశ్వతానందము ననుగ్రహించు గురువే జగద్గురువు. వారే శ్రీశంకరాచార్యులవారు.

వేదములోని అపరవిద్యలు పలువిధములు. కనుకనే శ్రీమచ్ఛంకరభగవత్పాదులు తమ వేదపాదస్తవములో ఇట్లు చెప్పినారు. ఈ జగత్తులో సంసారభ్రమహేతువులైన విద్యలు ఉండును గాక. ఏ విద్యచే విద్వాంసుడు అమృతత్వమును పొందుచున్నాడో, అట్టి విన్నుభజించుచున్నాను.

సంతు విద్యాః జగ త్యస్మిన్, సంసారభ్రమహేతవః।

భజేహం త్వాం యయా విద్వాన్, విద్యాయా విందతేఽమృతమ్॥

ప్రమాణముచేత నిర్ణయింపబడు స్వధావము ప్రతీతిచేత కనబడు స్వధావాన్ని తిరస్కరించును.

శ్రీరామకృష్ణాదుల ఉపాధులు ప్రాతిధానికములు. ఆధికారిక ఉపాధికి కర్మసంబంధమైన ఉపాధికి చాల భేద మున్నది. అవివేక కాలములో సంసారరూపముగా కనబడిన శరీరాద్యుపాధులే వివేకకాలములో, వైభవముగా ఉండును. దుఃఖాదిసర్వదావములు జ్ఞానికి రసములుగా ఉండును. నాటకపాత్రధరించినవారికి ఆవేశము పోతే అయ్యో! పోయినదే అని ఉండదు. ఈ మెలకువే సర్వవేదాంతములు చెప్పనది.

సంసారము టాగా విడువదలచుకొన్నవారు వస్తువు తెలియ నపుడు, వస్తువు ఉన్నదివున్నట్లు తెలిసినపుడు, ఎంతవిశేష మున్నదో ఆలోచించండి. అజ్ఞానమూలకమైన అన్యథాభావము జ్ఞానము రాగానే పోతుంది. ఇందుకు స్వప్నము ఉదాహరణము.

బ్రహ్మత్రైకత్వప్రతిపత్తి అనగా వ్యాధిగ్రస్తుడైనవాడు ఆరోగ్యము వచ్చినతర్వాత తన్ను గుర్తించుట అన్నమాట.

మనకు, మనలో వుండు చైతన్యతను మన ఉపాధులకంటే భిన్నముగా చూచుట తెలియదు.

"అహం బ్రహ్మాస్మి" అని మూడుపదములు కలిసినపుడు అఖండ మేలాగు? ఉల్లేఖించినపుడు ఉన్నభిన్నస్వభావము తర్వాత ఉండవలసిన పనిలేదు. ఉదా:- నేను ఆరోగ్యవంతుడను. ఇందులో "నేను" వేరు ఆరోగ్యవంతుడు వేరా? శబ్దములు భిన్నమే కాని అర్థము అఖండమే.

బ్రహ్మకాండచేత అపేక్షింపబడు చిత్తశుద్ధిని పూర్వకాండ సమర్పించును. అందువలన పూర్వోత్తరకాండలు ఒకటే. ప్రత్యక్ష అనుమానాలవలన ఇష్టప్రాప్తికి అనిష్టనివృత్తికి ఆత్యంతికోపాయము దొరకదు జననమరణనివృత్తికి ఆత్యంతికోపాయము వేరమే చెప్పుచున్నది. అందువల్ల నే అవి పరమప్రమాణము.

1) దేహేంద్రియాదులయందు అధ్యాస, జలతరంగములవలె, మరుమరీచికలవలెను, జ్ఞానము వచ్చినను ఉంటుంది.

2) అహంకార అధ్యాస-రజ్జు సర్పమువలె పూర్తిగా పోతుంది

బ్రహ్మేంద్రాదులు తమలోకాలసుఖమును గూడ పాటించకుండా ఈ బ్రహ్మవిద్యయందు రమించుచున్నారంటే దీనిప్రభావము నిక నేమి చెప్పవలెను. మన మెక్కడ ఉన్నా మిప్పుడు? మహాదుఃఖ మయములైన ఘోరసముద్రములోని జరామరణముల నుండి గండములలో పరితపించుచున్నాము. మరొకవ్యాసంగములో బుద్ధిని పోనివ్వ వచ్చునా? సాక్షిత్వంకరులు, "అయితే కానిమ్ము" అని మనుష్య దేహముతో కైలాసములో నుండి మనకొరకు దిగివచ్చినారు.

సత్యసంకల్పము అంటే అవశ్యంబావీ అన్న అర్థమే. అనగా అవశ్యము ఫలకారి. అంటే గాని నిరంతరము ఉండును అని కాదు,

కూటస్థనిత్యము అని కాదు. తప్పకుండ ఫలము వచ్చుననియే, దాని యర్థము. మనస్సు సర్పము. ధ్యానముచేత దానిని కట్టుట, దానికి యిష్టము లేనిపని. అది ఎప్పుడో కనితీర్చుకొంటుంది. ప్రపంచసర్ప మిథ్యాత్విజ్ఞానమువల్లనే కృతార్థత ఈ ప్రపంచమే సర్వోత్తమమైనది. ఇదియే పరా విద్య. ఉపాధులను మినహాయించి, కేవలవస్తువును చూడ కలిగినవారే ధీరులు. దృశ్యమును తిరస్కరించివారు దృష్ట్ మాత్రమే చూడగలుగుదురు.

"నాహం దేహో నాహం దేహో," "నేను దేహము కాదు" అని ఎంతకాలము జపము చేసినను — దానిభావము అనుసరించక పోతే ఎంతమేళితో అమాట అనవలెనో గుర్తించకపోతే ఏమీ ప్రయోజనము లేదు.

మన హృదయము పవిత్రసంస్కారం గల క్షేత్రము కావలెను. రేనిచో ఈ వేదాంతబీజాలన్నియు "గాదె"లో ధాన్యమువలె నిలువ వుంటే ప్రయోజనము లేదు; చచ్చినా మొక్క మొలవదు జాగ్రత్త. బాధితాధ్యాన గురువున కంటుంది. సత్యత్వాధ్యాన అజ్ఞానికి ఉంటుంది.

ద్రష్టయొక్క అజ్ఞానముచేత శుక్తికయందు రజతము పుట్టినది. అని అంటారు అద్వైతులు ఇతరులవాదములు అనేకరకాలు వున్నవి.

కృష్ణం వందే జగద్గురుమ్; శంకరం చ జగద్గురుమ్. "కరతల నవసీత మివ ఏతా వేద జ్ఞానదాతారౌ". చేతిలో వెన్నముద్దనువలె అందరికి కావలసిన దుఃఖరహితశాశ్వతసుఖమును వా రిచ్చెదరు.

సృష్టివాక్యములప్రయోజనము అఖండబ్రహ్మముయొక్క అస్తిత్వమును చెప్పటకొరకే. అందుకొరకే సృష్టివర్ణన చేయబడినది. సృష్టి వాక్యములు సృష్టిహేతువైన వస్తువును లక్షణసహితముగా చెప్పట కొరకే ప్రవర్తించినవి. కాని, సృష్టియధార్థత్వమును గాని దాని ప్రయోజనమును గాని చెప్పటకొరకు గాదు.

అఖండమై, ఏకదశమై, ఆనందఘనమై వున్న ఒక్కవస్తువే ప్రకాశించుచున్నది. తనను గురించి తనకే భ్రాంతి ఎట్లా వస్తుం దనగా స్వప్నములో వస్తూ వున్నది కదా!

మేము బ్రహ్మవాదులము; మాయావాదులము కాము మీ రందరు పొరటాటుపడుటకు మాయయే (అజ్ఞానమే కారణ మందుము.) మీ అనుభవాన్ని సరిదిద్దడానికి మేము మాయ ఉన్న దని చెప్పినాము కాని దానిని సిద్ధాంతీకరించుటకు గాదు. అజ్ఞానము కుదరదందువా? సరే అదీ మాకును సమ్మతమే. ఉన్నది బ్రహ్మమే అని మావాదము; మా సిద్ధాంతము.

లౌకికము భ్రమ. లౌకికులు అంటే భ్రాంతులు ఒకనితత్త్వము మరొకనికి అర్థం కాకపోతే అది వానిప్రాప్తము అనుకోవచ్చును. తన స్వభావము తనకే అర్థముకాలే దనటము ఏమి సబబు? ప్రకాశించని స్వభావంగల కుండను ప్రకాశించుట ప్రకాశింపజేసేతెలివి తనకు ప్రకాశింపకపోవుట తనదొర్భాగ్యమే. ఈ తెలివిలోనే కుండను కన బరచే అజ్ఞానము ఉన్న దని ఒప్పుకోవలెను.

"తస్మా దే త స్మాత్ అత్మనః ఆకాశస్సంధూతః". కుదరని చోట కుదిరందంటే దానికి అజ్ఞానమే కారణము.

ఈ గ్రాహ్యగ్రాహకలక్షణముగల ప్రపంచములో గ్రాహకులైన జీవులు తమకు దుఃఖము లేకుండ నిరంతరం సుఖమే ఉండునట్లు కోరు చుందురు అందుకు విధినిషేధములతో కూడిన కర్మాచరణమును అను సరిచుచున్నారు. విధివలన సుఖమును రాబట్టుకొనుటకు, నిషేధము వలన దుఃఖమును రాకుండ జేసికొనుటకును ప్రయత్నించుచున్నారు. జీవులయొక్క సహజమైన యిట్టికోరికకు అనుగుణముగా శ్రుతిమాత క్రమముగా వీరల కుపయోగపడు మార్గమును చూపించుటకు యత్నించి ప్రవర్తించినది కాని అద్వైతులులో మేము కోరు సుఖము అప్రణాళికలో

లేదని చెప్పుచున్నారు. సాధనపరతంత్రమై వచ్చు ఆసుఖము తనకు కాశ్వతముగా ఉపయోగపడ దని సూక్ష్మప్రజ్ఞగలవాడు దానిని అంగీకరించుటలేదు. కాని ఎట్లా? అసలు నేను కోరునుఖము ఆప్రవృత్తి నివృత్తి కర్మలప్రణాళికలోనే లేదని తెలియుచున్నది. ఆవచ్చునుఖము అది వచ్చుమార్గంలోనే దానిస్వభావము తెలుపుతు వుంది. అయితే నాకు కావలసినది ఎట్టినుఖము అంటే నిత్యనుఖము. అనగా మూడుకాలములలో ఉండవలెను ఆసుఖము దుఃఖము నాకు వద్దనగా దుఃఖము నాకు ఎన్నడును లేదనియే, తాత్పర్యము. అయితే సుఖమో? అది మాత్రం నాకు ఎడతెగకుండ ఉండవలెను అది త్రికాలములలో నాస్వస్వరూపముగా "స్వే మహిమ్ని" ఉండియు, అజ్ఞానముచే తెలియబడక జ్ఞానముచే ప్రకాశించదగినదిగా ఉండునదియే నాకు కావలసిన నిత్యనుఖము.

భరతఖండములోని మానవులకు తాము చేయు ప్రతిపనిలో పుణ్యమో, పాపమో పుట్టుకొని వచ్చుచున్నది. ప్రతియింద్రియవ్యవహారములోను అవి వచ్చును.

ఖలసహవాసం విఘటయ

ఘటయ సతాం హి సంగమ మనిశమ్।

శంభో శివ! శివ! శంకర!

సాంబ! సదాశివ శరణం మే తవచరణమ్॥

బ్రహ్మాండ్రాదుల ఆనందముకూడ బ్రహ్మానందముయొక్క లవలేశమే. మనలను చంపు కామక్రోధాదులను మనమే రక్షించుకొనుచు పోషించుకొనుచున్నాము. కామక్రోధాదులే మనకు అన్నిబాధలను కలిగించుచున్నవి. మోక్షం కోరుట ఎట్లుండవలె నని? నిత్యముగా వుండవలెననియే. జ్ఞానముచేత పోవునది అజ్ఞానముచేత కల్పితమైనదిగా సంసారము మిథ్యామాత్రముగా ఉండవలెను.

"అన్యత్ర ఆత్మదర్శనాత్ అమృతత్వం నాస్తి". అహం = నేను ఇదం = దేహేంద్రియాదులు, ఇవి అనేకజన్మలనుంచి మనహృదయా లలో పిశాచములవలె గూడుకట్టుకొని ఉన్నది.

నేను-నాలో వచ్చేవాడు మరొకడు, నానీడ. విరుద్ధస్వభావంతో గోచరించినను, దానికి ద్వితీయత్వము చెప్పడానికి వీలులేదు. ద్వైతము అవిచారితరమణీయము. నేను నానీడ ఉన్నప్పుడు రైల్వేస్టేషనులో టిక్కెట్లు ఇద్దరికీ కొనవలెనా? కొనము. ఇక రెండు ఎక్కడ? కనబడే ప్రపంచము లేదు యత్ సత్త్వే, యత్ సత్త్వం యదసత్త్వే త దసత్త్వమ్. నేను లేకపోతే అది లేదు. అన్వయవ్యతిరేకములచేత నిర్ణయించ వలెను.

“నానతో విద్యతే భావో నాభావో విద్యతే సతః,

ఉభయో రపి దృష్టోస్త స్త్వనయో స్తత్త్వదర్శిభిః॥ గీత॥

శ్రీమద్భగవద్గీత - 2వ అధ్యాయము 11వ శ్లోకము

ఒకప్పుడు ఉండి తర్వాత లేకపోవు దేహేంద్రియాదులు ఎప్పుడూ లేవని వేదము చెప్పుచున్నది.

పైశ్లోకమునకు శ్రీ శ్రీశంకరభగవత్పూజ్యపాదులభాష్యానుసారముగా ఇట్లు గ్రహింపవచ్చును.

సద్బుద్ధి అసద్బుద్ధి అని ఎల్లయెడల బుద్ధిద్వయము ఏర్పడుచున్నది దేనికి సంబంధించిన బుద్ధి మార్పునొందుట లేదో ఆవిషయము సత్తు. దేనికి సంబంధించిన బుద్ధి మార్పు నొందుచున్నదో, అది అసత్తు. ఈ సదసద్బుద్ధిభాగముతో ఎల్లయెడల ఈ రెండుబుద్ధులను ఎల్లరు పొందుచున్నారు. సమానాధికరణమున నీలోత్పమునకు పలె ఇక్కడ అర్థము చెప్పకూడదు అక్కడ ఉన్న ఘటము ఉన్న పటము ఉన్న ఏనుగు అని ఈవిధముగా ఉన్నదియైనబుద్ధినుండి ఘటము మొదలగుబుద్ధులు తొలగిపోవుచున్నవి. ఆవిధముగా చూపబడినది. సద్బుద్ధి ఎచ్చటను తొలగుట లేదు. కావున ఘటము మొదలగువానియందున్న బుద్ధి మృత్తునకు భిన్నముగా కన్పించుట లేదు. కానీ సద్బుద్ధి, అనగా ఉన్నది అనుబుద్ధి, మార్పు లేకుండా అన్నియెడల కన్పించుచున్నది.

సర్వత్ర బుద్ధిద్యయోపలభ్యేః సద్బుద్ధి రసద్బుద్ధి శ్చేతి; యద్విషయాబుద్ధి ర్నవ్యభిచరతి తత్సత్, యద్విషయా వ్యభిచరతి త దసత్. సదసద్విభాగే బుద్ధితంత్రే స్థితే సర్వత్ర ద్వేబుద్ధీ సర్వై రుపలభ్యతే, సమానాధికరణే, న నీలోత్పలవత్ సన్ ఘట, స్సన్ పటః, సన్ హస్తీ ఇతి, ఏవం సర్వత్ర, తయో ర్భుద్ధ్యో ర్ఘటాదిబుద్ధి ర్వ్యభిచరతి. తథా చ దర్శితమ్. న తు సద్బుద్ధిః. త త్తస్మాత్ ఘటాదిబుద్ధివిషయః మృద్వ్యతిరేకేణ అసన్ వ్యభిచారాత్, న తు సద్బుద్ధివిషయః, అవ్యభిచారాత్.

కాని విశేష్యవిశేషణసమానాధికరణమే అయిన, "నీలోత్పలవత్" కాదని ఎందుకనవలెను? ఇక్కడ నీలోత్పలవిషయములో విశేషణ విశేష్యములైన గుణద్రవ్యములు రెండును వ్యభిచరించుచున్నవి.

"విశేషణవిశేష్యయోః గుణద్రవ్యయోః పరస్పరవ్యభిచారేణ వైషమ్యాత్, నైల్యగుణో మేఘావా వపి వర్తమానత్వాత్ ఉత్పలం వ్యభిచరతి. ఉత్పలద్రవ్యమపి శుక్లరక్తోత్పలయో ర్వర్తమానత్వాత్ నైల్యగుణం వ్యభిచరతి." నీలోత్పలవిలక్షణముగా ఉండవలెను ఇప్పట్టు లోని సమానాధికరణము. అందువల్లనే భగవత్పాదులవారు, సన్ ఘటః, సన్ పటః అని వివరించినారు అస లిక్కడివిషయము సద్బుద్ధికి అసద్బుద్ధికి సంబంధించిన విషయము.

యద్విషయాబుద్ధి ర్న వ్యభిచరతి త త్సత్. యద్విషయా వ్యభిచరతి త దసత్" అని ఉన్నది. కనుక "సన్ ఘటః, సన్ పటః సన్ హస్తీ" లోని సదసత్ విభాగమువలె ఇక్కడ నీలోత్పలవిషయములో కుదురుట లేదు.

తతః "సమానాధికరణే, న నీలోత్పలవత్ అయం పాత ఏవ. సమీచీనః॥

కావున ఇక్కడ, "సమానాధికరణే న నీలోత్పలవత్" అనుపాతమే సరియైనది.

6. ఉపదేశము

“నీవును తత్త్వదర్శుల దృష్టి కలిగి శోకమోహములను వదలి, నియతానియతరూపములైన శీతోష్ణసుఖదుఃఖములగు ద్వంద్వములు లేనివయ్యు, ఎండమావులజలమువలె మిథ్యలై కనబడుచున్న వని మనసునందు, నిశ్చయించుకొని హర్షవిషాదములు పొందకుండ సహించుము,” అని శ్రీకృష్ణభగవానుని ఉపదేశము.

న హి తమఃప్రకాశయో ర్యుగప దేకత్రస్థితిః సంభవతి. తస్మా దసత్ప్రతిపిత మే వైత దనేన జ్ఞానకర్మసముచ్చయప్రతిపాదనమ్।

ముణ్ణకోపనిషత్:- తృతీయముణ్ణకమ్।

శివ మంత్రము

“నాయ మాత్మా ప్రవచనేన లభ్యో

న మేధయా న బహునా శ్రుతేన।

య మే వైష వృణుతే తేన లభ్య

స్త స్యైష ఆత్మా వివృణుతే తనూగ్ం స్వామ్॥

ఇక్కడ ఒక ముఖ్యమైనవిషయము గమనించవలెను. ధాష్య కర్తకు శాస్త్రతాత్పర్యార్థమును గ్రహించి వాక్యములకు అర్థము చెప్పు బాధ్యత వున్నది. ఇదే మీమాంస. మిగిలినవారు శబ్దము ననుసరించి అర్థము చెప్పుదురు.

ఇవిధమున ఆత్మలాభము సకలలాభములకన్న పరమలాభ మగు నెడల ఆత్మలాభమునకై వేదశాస్త్రాద్భులప్రవచనాదులను బహు శముగ నేర్పాటు గావించవలయు ననెడి ప్రసక్తి తటస్థపడగా ఈ మంత్రము చెప్పుచున్నది.

ఈ వివరింపబడిన ఆత్మతత్త్వముయొక్క ప్రాప్తి అనగా పరమపురుషార్థము సంతతవేదశాస్త్రాధ్యయన ప్రవచనాదులచే లభ్య పడదు అట్లే వేదశాస్త్రగ్రంథములయర్థమును ధారణచేయగల మేధా

శక్తిచే లభ్యపడదు. పలువిధముల మహావాక్యార్థతత్త్వముల నాలకించి నను దొరకదు. అట్లయిన ఇది దేనిచేత లభ్య మగును.

ఏపరమాత్మ నైతే పొందవలె నని ఈవిద్వాంసుడు తీవ్రమైన లకాంక్షతో కోరుచున్నాడో, ఆకోరినవానికే ఈపరమాత్మ లభ్య మగు చున్నాడు. ఆ పరమాత్మ నిత్యలబ్ధస్వరూపుడు గనుక ఇతరసాధనాంతరముచేత కాదు. అట్టి తీవ్రజిజ్ఞాసువునకు ఈఆత్మ అవిద్యాసంఘన్నమైన తనపరమాత్మ స్వరూపమును, ఘటాదులు, ప్రకాశమునందు కనబడునటుల, వివేకప్రత్యయరూపమైన జ్ఞానదీపముచేత ప్రకాశింపజేయును.

కావున అన్యమైన సర్వత్యాగముచేత ఆత్మప్రార్థనయే ఆత్మలాభసాధన మగును అని అర్థము. ఇక్కడ భగవద్గీతలోని 10వ అధ్యాయములో ఉన్న 9, 10, 11 శ్లోకముల భావమును స్మరించుకొనవలెను.

మచ్చిత్రా మద్గతప్రాణా బోధయంతః పరస్పరమ్ |
కథయంత శ్చ మాం నిత్యం తుష్యంతి చ రమంతి చ ||
తేషాం సతతయుక్తానాం భజతాం ప్రీతిపూర్వకమ్ |
దదామి బుద్ధియోగం తం యేన మా ముపయాంతి తే ||
తేషా మేవానుకంపార్థం అహ మజ్ఞానజం తమః |
నాశయా మ్యాత్మభావప్రో జ్ఞానదీపేన భాస్వతా ||

ఈ శ్లోకములకు శంకరభాష్యమును చూడుము. ముల్లార్కోపనిషత్ తృతీయం ముల్లకమ్. 4వ మంత్రము.

నాయ మాత్మా బలహీనేన లభ్యో
న చ ప్రమాదా త్తపసో వా ప్యలింగాత్ |
ఏతై రుపాయై ర్యతతే య స్తు విద్వాం
స్తస్యైష ఆత్మా విశతే బ్రహ్మధామ ||

తత్పర్యము - ఆత్మనిష్ఠాబలములేనివాడు బలహీనుడు. అతనికి బ్రహ్మతత్త్వము లభ్యపడదు. సాంసారికమైన దారాపుత్రపశ్వాదివిషయసంగనిమిత్తమే ప్రమాదము. ఇట్టి ప్రమాదపరునకును ఆత్మతత్త్వము లభ్యపడదు. సన్న్యసింపక సంపాదించు జ్ఞానముచే కూడ ఆత్మతత్త్వము లభ్యపడదు. బలము అప్రమాదము సన్న్యాససహిత జ్ఞానము అనెడి యీశపాయములతో తత్పరుడై ప్రయత్నించు ఆత్మవేత్తఅయిన ఆ విద్వాంసునియొక్క ఈ ప్రత్యేకత బ్రహ్మపదమును బాగుగా ప్రవేశించుచున్నది.

శాంకరభాష్యమ్:-

ఆత్మప్రార్థనాసహాయభూతాని ఏతాని చ సాధనాని బలాప్రమాద తపాంసి లింగయుక్తాని = సన్న్యాస సహితాని.

తపః అత్ర జ్ఞానమ్. లింగం సన్న్యాసః. సన్న్యాసరహితాత్ జ్ఞానాత్ న లభ్యతే ఇత్యర్థః.

కాని ఇంద్రుడు, జనకుడు, గార్గి మున్నగువారు సన్న్యాసులు గారు. జ్ఞానసంపన్నులు అయిన వారలకు బ్రహ్మము ప్రాప్తిచె నని వినుచుంటిమి. కనుక సన్న్యాసము అక్కర లేదని కొందరు ఆశయ సన్న్యాసమునకు అధికారులుగా వుండియు భావించవచ్చును. కారణ మేమన? ఇట సన్న్యాస మనగా తమని అని అభిమానము లేకపోవుట అని అర్థము అని పైన చెప్పిన కొందరుబుద్ధిమంతుల విషయమును ఉటంకించి, వారి అభిప్రాయమును తిరస్కరింతురు.

అతితెలివి కలిగిన మరికొందరు ఈ అభిమానరాహిత్యము అంతరము, బాహ్యము కాదు. కనుక సన్న్యాస మనగా బాహ్యమైన కాషాయవత్తధారణము కాదని భావము. అనుచు జనకాదులను ఉదహరించి "న లింగం ధర్మకారణమ్" అని చెప్పి ఈ సందర్భములో

అంతరస్సన్మము వివక్షితము కాని బాహ్యస్సన్మము వివక్షితము కాదు అని చెప్పుచున్నారు.

వీరినిగురించియే శంకరులవారు చెప్పినది. "తైః బృహదారణ్యకం నశ్రుతమ్". మరియు ఐతరేయోపనిషత్ భాష్యోపక్రమణములో వీరు విపులమైన విచారణ చేసి నిజమైన సన్మస్మాశ్రమమును స్థిరీకరించి యున్నారు. దీని నంతయు తెలిసి గ్రహించలేకపోవుటకు సంసారమునందలి తీవ్రమమకారమే కారణము.

మహాభారతములోని అశ్వమేధపర్వప్రథమాశ్వాసము చివర శ్రీకృష్ణుడు అర్జునునకు తత్త్వజ్ఞానస్థిరీకరణము చేయుట, మరియు తత్త్వజ్ఞానవిశేషప్రదర్శనము ద్వితీయాశ్వాసములోని బ్రాహ్మణగీతలలో చతురాననుడు, సంయమివరులతో సూక్ష్మభావత్వసంపాదినీయు, శివయు నగు నివృత్తి తెఱం గెఱింగించెద నని చెప్పినవిషయము:— "యోగంబునకు ప్రవృత్తియును, జ్ఞానంబునకు సన్మస్మంబును లక్షణంబులు లక్షణజ్ఞానంబు పరతత్త్వపరిజ్ఞానంబునకు హేతుభూతంబు.

అ॥ జ్ఞానపూర్వకమైన సన్మస్మసకలనంబు
పరమగతినొనర్చు భవ్యులార,
ద్వంద్వరహితుడగు నతని జరామృత్యుని
స్తరణకరణమైన ధర్మ మొందు॥

7. వైరాగ్యము

"వైరాగ్యం పున రేతస్య మోక్షస్య పరమోఽవధిః"
"కిం తే ధనేన కిము బంధుభి న్నే
కిం తే దారైః బ్రాహ్మణ యో మరిష్యసి,
అత్మాన మన్విచ్ఛ గుహం ప్రవిష్టం
పితామహో న్నే క్వ గతాః పితాచ॥"

ఏవం సాంఖ్యయోగశాస్త్రేషు చ సన్న్యాసః జ్ఞానం ప్రతిప్రత్యా
సన్న ఉచ్యతే కామప్రవృత్త్యభావాచ్చ।

కామప్రవృత్తే ర్హి జ్ఞానప్రతికూలతా, సర్వశాస్త్రేషు ప్రసిద్ధా॥

ఈ మోక్షమునకు వైరాగ్యము పరమమైన అవధి. "ఓ
బ్రాహ్మణ! మరణింపబోవుచున్న నీకు ధనము ఎందులకు? బంధువులతో
నేమి పని? భార్యతో నేమి ప్రయోజనము? గుహాయందున్న ఆత్మను
వెదకుము. నీతండ్రి, నీతాతలు ఎక్కడికి పోయినారు?"

ఈ విధముగా సాంఖ్యయోగశాస్త్రములయందు కూడ సన్న్యా
సము జ్ఞానమునకు సన్నిహితముగా చెప్పబడినది. కామప్రవృత్తి
లేకుండుటయు ఇట్లే చెప్పబడినది. కామప్రవృత్తి జ్ఞానమునకు ప్రతి
కూలమైనదిగా సర్వశాస్త్రములయందు ప్రసిద్ధమైయున్నది.

ముఖ్యగమనిక:— ప్రమాణము ద్వారా నిర్ధారణ అయిన విష
యము కథానికలలో అందులకు విరుద్ధముగా కనబడినను దానిని
ప్రమాణముగా తీసికొనగూడదు.

"ప్రామాణ్యచింతాయాం పురుషప్రవృత్తేః అదృష్టాంతత్వాత్"

"చాందోగ్యోపనిషత్ భాష్యం"

భగవద్గీతయందలి 13వ అధ్యాయం 21 శ్లోక భాష్యము

"పురుషః ప్రకృతిస్థో హి భుద్ధే ప్రకృతిజాన్ గుణాన్।

కారణం గుణసంగోఽస్య సదసద్యోనిజన్మను".....

ప్రకృతిస్థు డనగా ప్రకృతిని ఆత్మ యైనట్లుగా పొందిన
వాడు. అవిద్య యుండగా సుఖదుఃఖరూపములైన గుణములందు
అవి యనుభవింపబడుచున్నప్పుడు, ఇవి నావి యని యే సక్తి కలుగు
చున్నదో అదియే సంసారమునకు జన్మకును ప్రధానకారణము. "అతడు
ఎట్టి కామము కలవా డగుచున్నాడో అట్టి సంకల్పము కలవా డగును;
ఎట్టి సంకల్పము కలవా డగునో అట్టి కర్మ చేయును. ఏ కర్మ చేయు

చున్నాడో దానినే పొందుచున్నాడు. కావున ఈపురుషుడు కామ మయుడే" అని యీ విధముగా శ్రుతి చెప్పచుండుటవలన . ఈసంసారమునకు కారణము గుణసంగమే. దీని సారంశ మిది. ప్రకృతిస్థము అని చెప్పబడినది అవిద్య గుణములయందు సంగము కామము ఇది సంసారమునకు కారణ మని, దీనిని వర్జించుటకొరకు చెప్పచున్నాము. ఇది తొలగిపోవుటకు సన్న్యాసముతో కూడిన జ్ఞానవైరాగ్యములే సాధనము అని గీతాశాస్త్రమునందు ప్రసిద్ధముగా నున్నది. ఆ జ్ఞానము క్షేత్ర క్షేత్రజవిషయముగా, దేనిని తెలిసికొన్నచో అమృతత్వము కలుగునో అది యని ముందు చెప్పబడినది మఱియు "సమ్యద్ధర్మననిష్ఠులైన సన్న్యాసులకు సద్యోముక్తి కలుగునని చెప్పబడినది; సకలభావములను అన్నివిధముల భగవంతున కర్పించి బ్రహ్మమైన యీశ్వరునియందు అర్పించి చేయనట్టి కర్మయోగము సత్త్వశుద్ధి జ్ఞానప్రాప్తి సర్వకర్మ కర్మసన్న్యాసము అనుక్రమమున మోక్షమును కలిగించు నని భగవానుడు మాటిమాటికి చెప్పియున్నాడు; మఱియు చెప్పబోవుచు నున్నాడు.

"పరమగుహ్యమైన యీగీతాశాస్త్రమును, సమస్తగుణములు కలవా డయ్యును భగవంతునియందు అసూయకలవానికి చెప్పరాదు"

ప్రకృతిస్థః ప్రకృతిం అత్మత్వేన గతః ఇత్యేతత్. సత్వామపి అవిద్యాయాం సుఖదుఃఖమోహేషు గుణేషు భుజ్యమానేషు య స్సంగః ఆత్మభావః సంసారస్య సః ప్రధానం కారణం జన్మనః, "సః యథా కామో భవతి తత్కర్మ ర్భవతి, యత్ కర్మ ర్భవతి తత్కర్మ కురుతే, యత్కర్మ కురుతే త దభినంపద్యతే" "తస్మాత్ కామమయ ఏవాయం పురషః" ఇత్యాదిశ్రుతేః అస్య సంసారస్య కారణం గుణసంగః ఇతి

ఏత దుక్తం భవతి = ప్రకృతిస్థత్వాభ్యా అవిద్యా, గుణేషు చ సంగః కామః, సంసారస్య కారణ మితి త చ్చ పరివర్జనాయ ఉచ్యతే,

అస్య చ నివృత్తికారణం జ్ఞానవైరాగ్యే ససన్న్యాసే గీతాశాస్త్రే
ప్రసిద్ధమ్, తచ్చ జ్ఞానం పురస్తాత్ ఉపన్యస్తం క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిషయం
"యద్ జ్ఞాత్వా అమృత మశ్నుతే" ఇతి

కించ "సమ్యగ్దర్శననిష్ఠానాం సన్న్యాసినాం సద్యోముక్తి రుక్తా,
కర్మయోగ శ్చ ఈశ్వరార్పిత సర్వభావేన ఈశ్వరే బ్రహ్మణ్యాధాయ
క్రియమాణః సత్త్వశుద్ధి, జ్ఞానప్రాప్తి సర్వకర్మసన్న్యాసక్రమేణ
మోక్ష యేతి భగవాన్ పదేపదే బ్రహ్మీత్, వక్ష్యతి చ॥ "ఇదం
సర్వగుహ్యతమం గీతాశాస్త్రమ్, భగవ త్యసూయాయుక్తాయ సమస్త
గుణవతేఽపి న వాచ్య మితి చ॥"

"అపరోక్షాత్మ విజ్ఞానం శాబ్దం దేశికపూర్వకమ్;
సంసారకారణజ్ఞాన తమన శ్చండధాస్కరమ్॥"

అపరోక్షముగా ఆత్మజ్ఞానము కలుగుటయే ఆత్మసాక్షాత్కారము.
సుఖదుఃఖప్రతీతి ఎంత వున్నను జ్ఞానికి భయము లేదు. నిత్యానందుడు
గానే ఉంటాడు. జ్ఞానులైన అద్వైతవేదాంతులు, "యోగులదికూడ పర
తంత్రసుఖమే అది స్వతంత్రమైన ఆత్మసుఖము కాదు" అందురు. మనస్సు
నిశ్చలముగా వుంటే నేను సుఖించుచున్నాను అని అనుకోవడమే వివే
కము లేనివానిస్థితి. అహో అజ్ఞానాజ్ఞాతా! తనసుఖము తనలోనే ఉన్న
దని తెలిసికొనుటయే జ్ఞానిలక్షణము. "అది దేనిమీద ఆధారపడిలేదు"
అని తెలిసికొనుచున్నాడు. ఆసలు తా నెవడో ముందు తేలవలె నని
శ్రీశంకరు లందురు.

ఆత్మయొక్క సహజస్థితిని తెలిసికొన్నచో ఆత్మానుభూతి నిరా
టంకముగా నిరంతరముగా ఉండును. ఆత్మానాత్మస్వరూపము బాగా
తెలియవలెను. అనాత్మ అన్నది లేనేలేదు. ఉదా॥ జలము + తరంగము.
ఇదియే అఖండఅద్వైతానుభూతి. వైకుంఠఘ్న పోయి విష్ణుదర్శనము

చేయుటకు పుణ్యములు తప్ప, ఇంద్రియములను ధిక్కరించి చూడ గలిగిన ఋద్ధి మేధ అక్కరలేదు.

జ్ఞానవంతుడు తనజ్ఞాన మను మహాధనమును తెలియనీయకుండ అవివేకులగు చోరులమధ్య తెలియనివానివలె మెలగుచుండును.

ఒక్కక్షణము స్వరూపవిస్మరణయే నర్వసంసారమునకు మూలము ఆ మరపులో అంత దోష మున్నది. స్వప్న ఉదాహరణము చాలును. అప్పుడు స్వరూపవిస్మృతివలన ఒక్కక్షణంలో మహారిణ్యము అందులో వందలకొలది మృగములు భయము తటస్థపడినవి. ఈ ఉపద్రవ మంతయు మెళకువలో ఉత్తరక్షణమే పోవునుగదా! కలలో కనబడిన పెద్దపులిగూడ అదృశ్య మగును ఆలాగే జ్ఞానప్రబోధ మొనర్చిన గురువుగారుకూడ అదృశ్య డగును. కొందరు "శబ్దము" పరోక్షముగానే చెప్పటం దంటారు "అస్తి" అని. "తత్త్వ మసి" అపరోక్షము. అహం బ్రహ్మాస్మి! అస్మి-అపరోక్షము. "సాక్షి దపరోక్షోద్ బ్రహ్మ." అపరోక్షముగా అనుభూతి రావడానికి శబ్దమే చాలును. ప్రమాతృత్వమును గూడ పడగొట్టునది వేదాంత ప్రమాణము. సాక్షి ప్రత్యక్షమును అపరోక్ష మని వేదాంతులము మేము చెప్పుదుము. అహమాకారవృత్తిలో స్వప్రకాశంగా అభివ్యక్తమైనాడు ప్రత్యగత్మ. ప్రత్యగత్మయే బ్రహ్మవస్తువు. బ్రహ్మము ఎక్కడో వేదాంతములో లేదు. దానివివరం మాత్రం అక్కడ ఉన్నది. కర్తృత్వభోక్తృత్వబంధన మంతయు నిర్విశేషబ్రహ్మజ్ఞానము వల్లనే పోతుంది. నే నెవరు అను విచారణవలన అభయమైన నన్ను తెలిసికొన్నచో నన్నుగురించిన అజ్ఞానం పోవును. అప్పుడు ఆ అజ్ఞానంవల్ల నేను లోపుట్టిన కర్తృత్వ భోక్తృత్వ అనునట్టి అనర్థభావాలు సకలము పోవును.

తృణాచ్ఛాదితకూపములవలె, స్త్రీలు తత్సంబంధమైన విషయములు అన్నీ ఉన్నవి. కాన జాగ్రత్తగా విచారించియే యెందులోనైనను

దిగాలి. పశువులవలె మనం గూడ కాగూడదు. తనలో వున్నసుఖమే బయట విషయముగా కనుబడుతుంది. 'జాగ్రత్త! జాగ్రత్త! కనుక పరిశీలన జేసి ఏదైన నిర్ణయించుకొని కోరవలెను.

ఎంతమంది కుమారులు లాలింపబడలేదు. ఎంతమంది వధువులను అనుభవింప లేదు; ఆసుతులు, ఆసతులు ఎక్కడ ఉన్నారు; మనము ఎక్కడ ఉన్నాము. ఈ సంసారమున ఒకరితో ఒకరు కలియుట బాటసారులకలయిక వంటిదే.

"కతి నామ సుతా న లాలితాః కతివా నేహ వధూ రభుంజి।

క్వ చ తే క్వను తాః క్వవా వయం భవసంగః ఖలు పాంథసంగమః॥"

సర్వజీవసమూహము పుట్టుచు చచ్చుచు నున్నది. జీవితమంతయు ఈధనకనకవస్తు - వాహనాదులతో వెళ్లబుచ్చదా మని మనం గూడ, అందులో వుండే మహావిషం తెలియక పసిపిల్లలవలె తలంచుచున్నాము. గృహారామక్షేత్రవిత్తాదులను మహాసర్పములతో తెలియక చెలగాటం ఆడుటవలన కలుగు మహాపకారము జన్మజన్మలకు అనువర్తించును.

చతుస్సముద్రముద్రితమైన వసుంధరయొక్క సముస్తవిశ్వర్యములు దుఃఖమయమే యని తెలిసికొనవలెను. పనికిమాలిన వస్తువులను ఎప్పుడూ ధ్యానించవలదు.

"ధ్యాయతో విషయాన్ వుం సః సంగ స్తేషూపజాయతే

సంగాత్ సంజాయతే కామః గీత.

సంసారచక్రానికి ఆద్యంతములు లేవు. మరి ఎట్లా? ఏమిటి ఎట్లా? ఈసంసారదుఃఖమునుండి నేను బయటపడడ మెట్లా? దానినుండి తొలగడమే దాని కంతము; మరొకమార్గం లేదు.

"అశ్వత్థ మేనం సువిరూఢమూలం

అసంగశ స్త్రీణ దృఢేన చిత్వా" గీత 16వ అధ్యాయం

మనకున్న ఈదేహేంద్రియాదిసామగ్రి క్షణభంగురము అనగా ఎప్పుడో ఏవేళనో ఏవిధంగానో పోవచ్చును. కనుక ఇంతలోనే ఇవి మనలను వదిలిపోవు లోపలనే వేగంగా శాశ్వతవస్తువును సంపాదించు కొనుటకు ప్రయత్నించవలెను.

బ్రహ్మనంద మను గంగానదిలో మునకలు వేసి స్నానము చేయుము; విషయసుఖాల ముష్టికి పోవలదు. అజ్ఞానమనే భూతమే మనకు పరమశత్రువు.

కామము దుర్భరము; ప్రబలశత్రువు. కామమును తీసివేయుటకే సర్వులప్రయత్నము. కామముతో రాజీపడడమే కోరిక తీర్పుకోవడము. మూడవనేత్రము తెరవడమే కామజయమునకు మార్గము. అజ్ఞానావరణములో పీనిని వీడు అనేక విధములుగా భావించి సుఖదుఃఖముల ననుభవించుచున్నాడు అన్నిలోకాలలోని ఐశ్వర్యములు చంచలములైన అనిత్యాలే. లోకములో ప్రసిద్ధులము కావలయు నను వాసన ఉండకూడదు. రామకృష్ణాదులే గతించినారు. మోక్షమను పరమలాభాన్ని కోరునట్టి మనము దానికి తగు ఆచరణలో ఉండవలె.

విషయవాసనలు ఏవీ అంటకుండా చరించేవాడే ధీరుడు. ఇప్పుడు పుట్టే బుద్ధులు (భావాలు) అనుసరించియే, పూర్వభావాల సంస్కారాలు ఫలానా అని తెలుసుకోవచ్చును

అత్మజ్ఞానం సంపాదించుకొను పరిశ్రమలో ఉండకుండా "బాదరబంది" అంతా మీద వేసికొనేదెందుకు!

8. బ్రహ్మవిచారణ

దరాపత్యధనకవస్తువాహనాదులను చాలజన్మలనుంచి ఉపాసన చేస్తున్నాము. ఇప్పుడు వాటిని వదులుటకే భగవత్తత్వవిచారణ చేయవలెను. తనఇంట్లో దొంగలు పడటము చూడకుండా పరులయింట్లో దొంగలు పడ్డారని పరుగెత్తుకొనిపోయి విచారించుట; తర్వాత తన

యింట్లో జరిగిన దొంగతనమునకు చింతించుట అవివేకము. తనకు అనక్తిగల విషయము ఎంతో బాధకు హేతువైనను దానియందు ప్రేమ పోదు. ఉదా - ధృతరాష్ట్రుడు.

వాసనాక్షయమునకు మూల మేమి? వ్యతిరేకసాధనయే. తత్త్వజ్ఞానమున్నా ప్రపంచవాసన పోదు.

వ్యతిరేకాభ్యాసము వాసనాశనమునకు సాధనము.

యోగాభ్యాసము మనోనాశనమునకు సాధనము.

శ్రవణ మనన నిదిధ్యాసములు తత్త్వజ్ఞానదార్ఢ్యమునకు సాధనములు.

ఎవరికివారు భయముతో ఆత్మపరీక్ష చేసికొనవలెను. అందుకు భక్తికంటే భయమే ముఖ్యసాధనము. వ్యతిరేకసాధన అనగా ఏదైనను పాపవృత్తి వచ్చినపుడు "రామ రామ" పాపము శాంతించు గాక అని అనుకొనుచుండుట.

మనము ఏ పొరబాటు చేస్తే లోకులు ఎలా శిక్షిస్తారో అను భయమే కలిగిఉండవలెను. ఇదే శ్రేష్ఠము. వైద్యుడు చెప్పిన నియమములను మనము జాగ్రత్తగా పాటిస్తాము. ఎందువలన? చస్తామని భయముచేతనే. భగవంతుడు గూడ "నేను మొదటి వైద్యుడను" "అహం ప్రథమో దైవో భిషక్" అని చెప్పుచున్నాడు.

బుద్ధి ఉపశమిస్తే కాని రానిది బ్రహ్మనుభూతి. బుద్ధి ఉంటేనే మిగిలిన విషయాలు జరుగుచున్నవి. ఇందుకు సుషుప్తియే ఉదాహరణము. సుషుప్తిలో బుద్ధి ఉపశమించి వున్నది. అందుచేతనే మేలు కొన్నప్పటికంటే (బుద్ధి సంచారములో ఉన్నప్పటికంటే) నేను అనేవాడు నిద్రలో హాయిగా ఏ ఉపద్రవములు లేకుండ ఉన్నాడు. అయితే బుద్ధి నిద్రలోవలె ఉపశమించకూడదు. ఎలా ఉపశమించవలెనంటే బుద్ధి మొదలగున వన్నియు మిథ్యారూపముగా ఉపశమించవలెను

మరియు యోగసమాధిలోవలె ఉపశమించినను అబద్ధి మళ్ళీ యథా పూర్వంగా బయలుదేరవచ్చును.

అత్తజ్ఞానముయొక్క చూహోత్కృష్టము ఏమనగా, చిత్తము చెప్పి నట్లు నేను ఉండ నక్కఱలేదు. అది ఏదీస్తే నేను ఏదో నక్కర లేదు. చిత్తము ఎలా ఉన్నా నేను ఆనందంగానే ఉన్నాను.

వానిలక్షణములలో ప్రాణములు చరించుచుండును గాక; ధోరికల చేత మనస్సు కొట్టబడుచుండునుగాక; స్వభావముచేతనే ఆనందభ్రాష్ట్య దనైన నాకు దుఃఖము ఎట్లు కలుగును?"

"ప్రాణా శ్చలంతు లిద్ధిర్లైః శామై ర్వా హన్యతాం మనః॥

స్వభావానందభ్రాష్టస్య మమ దుఃఖం కథం భవేత్॥

అత్తబోధోపనిషత్తు

"అట్లునా! నేను సర్వభూతముల హృదయమందు ఉన్నా అత్తను."

"అహ మార్చా గుహాకేళి సర్వభూతాశయస్థితిః" గీ॥

ఇచ్చటనే ప్రశ్న జ్ఞప్తపరెను, అన్నిటిలోని నేనులు ఒకటే.

బుద్ధివృద్ధియొక్క సహాయము గూడ అక్కర లేకుండ బుద్ధి స్వయముగానే ప్రకాశించుచున్నది. ఇది ప్రత్యగాత్మ సూర్యుడు మేఘ మువల్ల ఒకప్పుడు ప్రకాశించుట ఒకప్పుడు ప్రకాశించకపోవుట జరిగి నను, ఆయన లేకపోవుట ఎప్పుడూ లేనే లేదు. అదిభింగా ఆక్తి, మాయవలన గాని, అజ్ఞానంవలన గాని ఎప్పుడూ కప్పబడ లేదు అది నిత్యబోధ స్వరూపమే. సూర్యునివలె అత్మ నిరంతరం స్వప్రకాశ స్వరూపముగానే ఉన్నది. దానికి స్మృతి విస్మృతులు లేవు.

బుద్ధిలో పుట్టే తరంగములే ఈసర్వసుఖదుఃఖములు; అందులోనే యవన్నీ అవిర్భావరహితములు కలిగివున్నవి. జ్ఞాని బుద్ధితో

తాదాత్మ్యము లేనివాడు. జీవస్మక్తులకు అవి ప్రతీయమానము అగు చున్నను, వారికి అవి యేమీ సంబంధించవు.

సుషుప్తిలో తనదేహము గాని, దానికి సంబంధించిన దారాపత్య క్షేత్రవిత్తాదులు ఏవీ లేకపోయిన గాని వీడు హాయిగా సుఖించు చున్నాడు. ఇది తెలిసికొనుటే ఆత్మజ్ఞానము. ఈప్రత్యగాత్మయొక్క సహజస్వరూపమును విచారించి గుర్తించుటయే మహాదేవపూజ తత్త్వ విచారణయే అసలు పూజ. దీనికి తనప్రజ్ఞ, గుర్వనుగ్రహమే ప్రధానములు. గురునేవక, ఈశ్వరారాధనకు ఫలము తనఆత్మ నిత్యానంద స్వరూపముగా ఉన్న దని గుర్తించుటయే. దేహేంద్రియాదులు ఏవీ లేని సుషుప్తిలో ఆత్మ సహజానందములో ఉన్నది గనుక మనము ఏమి చేయవలెను? జాగ్రత్తలో గూడ ఈదేహేంద్రియాదులను కలుపు కోకుండ ఉండటమే చేయవలెను. సర్వసంక్షోభములు పొందుచున్న ఈ ద్వైతప్రపంచములో ఏ సంక్షోభములేని ఆత్మ నిత్యానందస్వరూపముగా వెలుగుచున్నాడు.

శరీరం చచ్చినను ఆత్మ చావదు. "న హన్యతే హన్యమానే శరీరే". ఇది తెలియుటయే అసలు సమాధి. సుఖదుఃఖములు ఏవి వచ్చు చున్నను సాక్షియైన ఆత్మకు ఏలోపము లేదు.

నేను సచ్చిదానందపరబ్రహ్మమే యని తెలిసికొనుటయే పర మాత్మపూజ. తనసర్వకార్యములలోను తననగురించి విచారణ, అనగా తన సచ్చిదానందస్వరూపమును మరువకూడదు. అది సంతతాధ్యానము వలన రాగలదు.

శ్లో॥ "పానీయంబులు ద్రావుచున్ గుడుచుచున్

భాషించుచున్ హాసలీ

లానిద్రాదులు నేయుచున్ దిరుగుచున్

లక్షించుచున్ సంతత

శ్రీనారాయణపాదపద్మయుగళీ

చింతామృతాస్వాదనం

ధానుందై మఱచెన్ సురారిసుతుఁ దే

తద్విశ్వమున్ భూవరా॥" — భాగవతము

వేయితలలత్రాచుపామును ఒక్కతడవ అదిమి పట్టి కాటువేయ కుండ లోబరచుకొనుట ఎట్లో, అట్లే అద్వైతజ్ఞానమునకు సరిగా అర్థముజేసికొనుట కష్టము. అనుష్ఠానపేక్షముగా ఫలమునిచ్చునది ధర్మము. అనుష్ఠాననిరపేక్షముగా జ్ఞానమాత్రముచేతనే ఫలము నిచ్చు నది వేదాంతము. తెలియగానే సర్వానర్థనివృత్తిసంభవించును. అట్టి జ్ఞానము బుద్ధిమంతుల కందరికి అభిలషణీయమే గదా.

"సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ" సత్యం = మార్పులేనిది, ఎప్పుడూ ఉన్నది. జ్ఞానం = దానంతట అదే ప్రకాశించుచున్నది; ఏదియు అడ్డము లేకుండ ప్రకాశించును. అనంతమ్ = అంతటను వున్నది. అనందోబ్రహ్మ = బ్రహ్మము మనము కోరునట్టి శాశ్వతానందమే. "అనందం బ్రహ్మాణో విద్వాన్ న విభేతి కతకృన్." అట్టి బ్రహ్మానంద మును ఎఱిగినవాడు దేనినుండి భయపడడు.

ఇక అత్మవిషయములో "నేతి నేతీ త్యాత్మా" అనెడి అదేశ ఉప దేశముచేత, నామరూపోపాధిధర్మములైన అంతఃకరణధర్మములను మిసహాయించి తన స్వరూపచైతన్యముతో సహజముగా ఉండటమే జీవన్ముక్తానందమును పొందుట. ఇదియే తత్త్వసాక్షాత్కారము; సమ్యక్జ్ఞాన నిష్ఠారహస్యము.

9. త్యాగము

బుద్ధియందు ఏవికారములు మమకార అహంకారములు లేకుండ సర్వకామరహితుడై శాంతిలో ఉండుటయే త్యాగము.

“ఏషా బ్రాహ్మీస్థితిః” వస్తుతత్త్వము తెలిసి త్యాగముతో ఉదాసీనంగా ఉండుటయే జ్ఞానిలక్షణము.

దుఃఖము ఇష్టముగాకుండ ఉండటములోనే మనకు దుఃఖము సహజము గాదని శంకరులు చెప్పుచున్నారు. దుఃఖము ఉన్న దని దానిని పోగొట్టదలచుకొని కర్మోపాసనాపరు లైనారు ఇతరు లందరు. దుఃఖము ఎప్పుడూ లేదను కుదిరికే న్యాయమైనది. మనసులో ఏది వచ్చినను ఏది పోయినను నే నెలా ఉన్నా నన్నది తెలిసికొనుచుండ వలెను. నేనే వాటి నన్నిటిని ప్రకాశింపజేయుచున్నాను. సర్వప్రకాశ స్వరూపుడను నేనే. “అవికార్యోఽయ ముచ్యతే” నీవు నిర్వికారచైతన్య స్వరూపుడివే. నీ వేమీ చెదరుట లేదు. చెదిరేది నీవు కాదు ఈపట్టే కుదుర్చుకొనవలెను.

పుణ్యము - పాపము

కొన్నివనులు వానిస్వరూపము ననుసరించియే తప్పలు - పాపములు కొన్నివనులు మంచివి అయినను ఫలముమీద ఉన్నకోరికను బట్టి తప్ప-పుణ్యములు.

అధర్మము స్వభావముచేతనే నిషిద్ధము.

ధర్మము ఫలకామనచేత నిషిద్ధము.

నిష్కామ్యమైన పుణ్యధనము ప్రభాతముగా ఉన్నవారికే చిత్త కుద్ధి కలిగి, ఆత్మవిచారణ పుట్టడము, సద్గురువు లభించడము, వారి సదుపదేశములను గ్రహించగలిగిన మేధ ఉండడము, కలుగును. ఇవన్నియు ప్రాప్తమై మోక్ష మనుశాశ్వతానందము లభించగలదు.

సర్వప్రపంచము నిండుగ శాశ్వతానందఘనమైన పరమాత్మయే యున్నాడు. ఆపరిమాత్మ నిర్మలమైన భుద్ధియందే ప్రకాశిస్తాడు.

ద్రష్ట అయినట్టి తనను వదిలిపెట్టి దృశ్యమైన విష్ణువును ఆశ్రయించి నుభవడదామన్నచో అదియుదుఃఖమే. తనలోనే “స్వే మహిమ్ని”

సంపూర్ణ సుఖము దుఃఖరహితముగా వున్నది. దయ్యము పట్టినను, దేవుడు పట్టినను రెండును త్యాజ్యములే. ప్రమాణము ప్రపంచము మీదనే ప్రవర్తించును గాని బ్రహ్మముమీద కాదు. స్వప్నప్రపంచము లోని మంచిచెడ్డ లన్నియు మేలుకొనగానే బొత్తిగా ఉండవు. స్వప్నములో నీ ఒక్కడవు తప్ప అక్కడ మరొక్కడు లేడు.

బ్రహ్మవేత్త ఏడ్చినా డని ఎవడైన అడిగినచో వానికి జవాబు: అతను ఏడవలేదు, నవ్వనూలేదు; ప్రార్థనమువలన అట్లు కన్పించుచున్నాడు? ప్రార్థనము ఎవరికి? నీకే. నీవే ఏడ్చేవాడివి. బ్రహ్మవేత్తకు బంధము లేదు ముక్తి లేదు. "న బద్ధో న చ సాధకః". అద్వైతులు "బ్రహ్మవిద్ బ్రహ్మైవ భవతి" అని చెప్పుదురు. విశిష్టాద్వైతులు ఇచ్చట ఏవ అను శబ్దమునకు ఇవ అని అర్థము చెప్పుదురు? అంటే బ్రహ్మవేత్త బ్రహ్మమువలె ఉండు నని వారిభావన.

అలవాటు

వ్యాపారస్థుడు - గుమాస్తా. వ్యాపారస్థుని అలవాటు, మరొక వ్యాపారము పెడవామని గుమాస్తా, మరొకరివద్ద గుమాస్తాగా చేరదామని. అది వానిఅలవాటు, ఇది వీని అలవాటు. నేనే షావుకారిని, నీవు గుమాస్తాగానే వుండు; ఇది నాఅలవాటు అంటాడు అద్వైతి. నీవు సేవ టుడుగానే ఉండవలెనని ఇతరు లంటారు. ఇక వేద మెందుకు, నీకు ఉపనిషత్తులు ఎందుకు?

అదిగో! ఆచెట్టుమీద దయ్యము ఉన్నది, అంటే ఎవ్వరూ అ నైపు పోరు. విచారించినవాడు లేడు. "నేను ఆరోగ్యవంతుణ్ణి" అనేది గతానుగతికము. "నేను" అనేవానియందు ఏదీ లేదు. వీడు నిత్యానందుడే. సదా శివుడే. రజ్జువునందు సర్పము ఎపుడు పుట్టినది? ఎపుడు పెరిగినది? ప్రపంచము కనబడుచుండుట ఖాయము; కాని విచారిస్తే లేనేలేదు. ఉండి కనుబడుట ఒకటి; లేక కనుబడుట మరొకటి.

అద్వైతబ్రహ్మమునందు ఏప్రమాణములు ప్రవర్తించవు. ద్వైతనిషేధమునందే శాస్త్రములకు తాత్పర్యము. నామము రూపము మొదలుగా అనాత్మవిషయముల అధ్యారోపణమును మాత్రమే బ్రహ్మమునుండి తీసివేయవలయుటయే కర్తవ్యము. కాని బ్రహ్మవిజ్ఞానమును గూర్చి యత్నము కర్తవ్యము కాదు అది ప్రత్యగాత్మస్వరూపముతో అత్యంతము ప్రసిద్ధమైయున్నదే కదా!

నామరూపాద్యనాత్మాధ్యారోపణ నిరాకరణ మాత్రం బ్రహ్మాణి కర్తవ్యం, న తు బ్రహ్మవిజ్ఞానయత్నః, ప్రత్యగాత్మ స్వరూపేణ అత్యంత ప్రసిద్ధత్వాత్.

1) అగుట.

2) కలియుట రెండును స్వరూపనాశనమునకే దారితీయును. అద్వైతి చెప్పనది ఏమనగా జీవుడు బ్రహ్మము కావడము అంటే తాను జీవుడు కాదు బ్రహ్మమే అని తెలుసుకోవడమే. తాను విడిగా వుండుట తీసివేసికొనుటే. "జీవో బ్రహ్మైవ నాపరః". "జీవుడు బ్రహ్మమే అన్యుడు కాదు". కామము అను రాక్షసుని ప్రాణము ప్రపంచవస్తుసత్యత్వ బుద్ధియందే దాచిపెట్టిబడి వున్నది. "ప్రపంచము సత్యము కాదు" అని బాగా అర్థమైతే దేనిమీదను కామము పుట్టదు.

అకర్తృత్వదర్శనం బ్రహ్మ. అది అయిన తార్వాత ఉపాసన మెలా? శ్రీఅరవిండుల "అనెండు, డినెండు" ఎలా? మోక్షమను మహా సామ్రాజ్యము పొందువానికి ఏక్రియ అవసరం లేదు; జ్ఞానం తప్ప. "జ్ఞానా దేవ తు కై వల్యమ్". 'నాన్యః పంథా విద్యతేయనాయ". అత్మ జ్ఞాన మంటే సాక్షాత్కారమే అజ్ఞాననివృత్తికొఱకే ప్రయత్నము. బ్రహ్మసాక్షాత్కారముకొఱకు గాదు. తనను గురించి అజ్ఞాననివృత్తి కాగానే ప్రత్యగాత్మయగు బ్రహ్మము స్వయముగా ప్రకాశిస్తుంది. అందు ఆనందాంశము ఎప్పుడును తిరోహితము కాదు. "అత్మన స్తు కామాయ సర్వం ప్రియం భవతి".

అనందము తెలుస్తూనే వుంది కాని సరిగా తెలియుట లేదు; తెలియవలసినట్లు తెలియలేదు. అత్మకు దుఃఖము ఉన్నదని, దానిని తొలగించడానికి ప్రయత్నించుట కర్మమార్గము. అత్మకు దుఃఖ మెప్పుడూ లేదని తెలిసికొనుటయే వేదాంతమార్గము. ప్రత్యక్షాదిప్రమాణములచేత నిరూప్యమాణమైన ప్రపంచమును వేదాంతము ఎలా లేదని చెప్పగలదు? ప్రమాణముల బలాబలము లెట్టివి? ప్రత్యక్షప్రపంచమును విమర్శించితే, దానిసత్య నిలవటం లేదు.

ప్రత్యక్షాదిప్రమాణము బలముగల దై నప్పటికినీ, అనుమానానికి పెనుక ప్రబలమైన "నేతి నేతీతి" శ్రుతిప్రమాణము బలవత్తరమై ఉన్నది గనుక శ్రుతి జయిస్తుంది. ఉదా:- ధనికుడైన పురుషుడు, ప్రభుత్వాధికారి అయిన భటుని ఆజ్ఞకు లొంగవలసినదే. త్రికాలాబాధ్యము సత్యము. దేహేంద్రియమనోబుద్ధ్యాదులు, సర్వప్రపంచము అత్మసత్తాస్ఫురణము వల్లనే కనబడుచున్నవి. అత్మసత్తాస్ఫురణలే దేహమునకు అనువర్తిస్తున్నవి.

లాభనష్టాలు లేనిచోట న్యాయము బాగుగా తెలియగలదు. కుండమిథ్యాత్వమువలన మనకు వచ్చిన లాభ మేమి? మృద్ధుటముల వద్ద ముడి పీడెనా అదే బ్రహ్మాత్మ మగును. మృత్తు తర్వాత జలము తర్వాత మరొకటి ఆ చివరతేలునది చైతన్యమే.

నేను లేకుండ బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరు లెవరూ లేరు. "బ్రహ్మణో ఘి ప్రతిష్ఠాహ మమృతస్యావ్యయస్య చ। శాశ్వతస్య చ ధర్మస్య సుఖ సైక్తాంతికస్య చ॥" గీత॥

అఖండస్థితి అర్థమగుటకు లక్షణావృత్తియే "తత్త్వమసి" యను మహావాక్యమునందు సమంజస మగును. శక్తివృత్తి చాలదు.

కేవలబుద్ధివలన సత్యం తెలియదు. శ్రుతి ననుసరించినసద్గురు పులబోధ నందుకొనుటకు బుద్ధి ఉపయోగపడును. నేను ఎవరో చెప్పు

మనుటయే జిజ్ఞాస. గురువువద్దకు వెళ్లి అడగటం దానినే. భగవంతుని కంటే సద్గురువే మనకు జ్ఞానకం లిగించుటకు సరియైన వ్యక్తి. అవివేకం పోగొట్టుకొనుటకు అన్నివిధాలా ప్రయత్నించి వివేకమును పొందవలెను. ఇది చాలముఖ్యము. ఇది దుర్బోధం కనుక మిక్కిలి ప్రయత్నము చేయవలెను.

ఆవరణయుతుడు జీవుడు. నిరావరణమైన చిన్మాత్రము బ్రహ్మము. ఈశ్వరుడు ఆవరణలేని అన్యథాభానం కలిగినవాడు. అత్త, శబ్దముచేత చెప్పజాలని వస్తువు; మనస్సుచేత తెలియబడని వస్తువు అది. అందు వలననే ఆశ్చర్యము.

సద్గురువుతో సమానమైనవారు ఏలోకంలోను లేరు. గర్భవతి తనకడుపులో వున్న శిశువు ఏవిధంగా తన్ను సంకటపెట్టినను ఆశిశువు మీద ఉన్నప్రేమవలన అన్నిటిని సహించి ఆశిశువుయొక్క క్షేమమునే కోరుచుండును. అవిధంగా సద్గురువులు కూడ శిష్యునియెడల అంత వాత్సల్యముతో ఉండురు. తాపత్రయాన్ని చల్లార్చేవారు సద్గురువులే; వేయిమంది చంద్రులు గూడ చల్లార్చ లేరు బ్రతికివున్న ఈ శవాలను తగలేనే అగ్నులు తాపత్రయాలే. గ్రంథి = ముడి; మామూలు ముడి కాదు; పీటముడి. అహంకారగ్రంథి; అను పీటముడిని తెగ్గొట్టవలసినదే.

జన్మాంతరములలో చేసిన దుష్టకార్యముల అలవాటుబలమువలన ఇప్పుడు గూడ ఆ దుష్టకార్యములమీద ఇచ్చ కలుగుచుండును. దానిని సత్సంగత్యమువలన జయించవలెను. జ్ఞానేంద్రియములు తమకు వీలైన శబ్దస్పర్శ, రూప, రస, గుధములను స్పష్టముగా తెలియబరచగలవేగాని, అందలి మంచిచెడ్డలను, అనగా అవి మనము అనుభవిస్తే మనకు శ్రేయస్సో, లేక సర్వనాశనమో తెలియబరచ జాలవు. ఆ సంగతి బుద్ధితోనే, చక్కనిసంస్కారముగల బుద్ధిమేధతోనే తెలుసుకొనవలెను. లేనిచో పశువువలె బుద్ధిలేనివాడ వగుదువు.

ఆత్మ సుఖదుఃఖములను అవభాసింపజేయుచున్నది గాని అనుభవించుట లేదు. మృత్యువు చేరనిచోటు మనలోనే వున్నది. అదే "నేను" అనగా ప్రత్యగాత్మయే. దేహేంద్రియాదులయందే మృత్యువు నివసించుచున్నది.

ధర్మమును గురించి మహర్షులు గూడ భయంతో బహుజాగ్రత్తగా ఉంటారు. ధర్మ మను మూలవేరును ఎంత జాగ్రత్తగా రక్షించుకొంటే అంత మోక్ష మనుఫలమును మనము పొందగలము. నే నను వాని సుఖమునకు తోడ్పడే వాడు లేడు; భంగపరిచేవా డసలే లేడు. ఇక రాగము, ధయము, క్రోధము ఉండుటకు వీలే లేదు. తాను ఆనంద స్వరూపుడుగా నిరంతరము ఉండటమే ముక్తి. ఏ ఉపద్రవానికి అందు బాటులోలేనిదే ఈ ఆత్మజ్ఞానము.

తనకే సహజముగా ఉండు ఆనందమునకు ఎవనివల్లను భయము లేదు. బుద్ధిని ఆత్మవిచారమునందు ప్రవేశపెట్టడమే జ్ఞానతపస్సు. అనేకులు మోక్ష మను మహాసామ్రాజ్యమును కోరినను, చిల్లర దేవతలభరితాలను నిషేధించుకోలేకున్నారు. మోక్షసామ్రాజ్యాన్ని కోరతగినవారికి బ్రహ్మలోకసుఖములను విని వానినిగూడ త్యాగము చేయగల మహావైరాగ్యము ఉండవలెను.

భగవంతుని ఆశ్రయించడ మంటే ఆయన ఏర్పరిచిన వర్ణాశ్రమ ధర్మములను ఆచరించడమే. "నేను యివన్నీ చేసిన కర్త నయ్యు ఇవేవీ నాకు ఏవికారమును కలిగించని అకర్తనై గూడ ఉన్నాను." అని భగవంతుడు చెప్పుచున్నాడు.

10. సద్గురువు

సద్గురువులు తాము సంపాదించిన మహాపుణ్యములు తమకు కొన్ని ఉపయోగించుకొన్నప్పటికి, కొన్ని మిగతవున్నవి, మనకు తక్కువైనపుడు తమవి అయినను యిచ్చి శిష్యుని కృతార్థుని చేసెదరు.

ఈశ్వరునికి స్వయముగా పుణ్యములు లేవు. మనకున్న పుణ్యములనే దాచియుంచి మన కిచ్చెదరు; మనకు తక్కువైనపుడు వా రేమియు మనకు "సపై" చేయరు

తెలిసికొనుచున్న వానిని, తెలియబడేవస్తువు ఏమియు చేయ లేదు. గృహములో దీపమువలె "నేను" అనువాడు ఉన్నాడు. అకాశం రకరకాల మేఘము లున్నను ఆమేఘములు అకాశాన్ని ఏమియు చేయలేవు

మందలోవున్న మేకపిల్లలను గొల్లవాడు గుర్తించుటకు అనవ రతపరిచయమే కారణము. ఈవిలక్షణాత్మపరిచయము కూడ ఆలాగే అనవరతపరిచయమువల్లను, నిరంతర సత్సాంగత్యమువల్లను లభ్య మగును

పద్మపాదాచార్యులవారు శ్రీనరసింహస్వామిదర్శనంకొరకు అరణ్యములో తివస్సు చేయుట, చెంచుకుట్టువానితో సంభాషణ, శ్రీలక్ష్మి నరసింహస్వామిని తీగలతోకట్టి ఆచెంచువాడు పద్మపాదాచార్యుల వారికి దర్శనము చేయించుట అను ఉదంతము ధర్మీయైక్క మహి మను బోధించుచున్నది.

జ్ఞానం విజ్ఞానం, ఈ భేదము గమనించవలె మడికట్టుకొను మనగా కొంతత్వప్తి భోజనం సమగ్రంగా చేసినపుడు పూర్తిత్వప్తి. వేలకొలదిమనుష్యులలో ఒకానొకడు సిద్ధికొఱకు యత్నించును.

"మనుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చిద్ యతతి సిద్ధయే"

హృదయాలలో ఉన్న భావాలవలన మనుష్యులు అనేక విధ ములు భావాలు పూర్వజన్మలవి; శరీరము ఈజన్మది. ఒకానొకడు సన్నివేశయగోష్టికి నేను గూడ వచ్చెద ననును. మరొకడు, "నీవుపొమ్ము; నేను" ననును. జననమరణములు లేకుండా, తాను అభయు డగువరకు

శ్రవణము చేయవలసినదే. "నేనే" అందరి దేహాలలో ఉన్నాను. ఆ విధమైన తత్త్వానుభవము వచ్చునంతవరకు సద్గురువులవద్ద శ్రవణము చేయవలెను.

నారదులవారికి శ్రీమహావిష్ణుదర్శనము కలిగినది. అప్పుడు విష్ణుదేవుడు ఇట్లు చెప్పెను. "నారదా! నీవు చూచుచున్న యీరూప వైభవము నాచేత సృష్టింపబడినమాయయే. సర్వభూతగుణములతో కూడియున్న నన్ను ఈవిధముగా చూచుట నీకు కూడ సులభము కాదు."

"మాయా హ్యేషా మయా సృష్టా యన్మాం పశ్యసి నారద!
సర్వభూతగుణైర్మూర్తం మైవం మాం ద్రష్టు మర్హసి॥"

తత్త్వజ్ఞుడు నిర్వికారాఖండచైతన్యమును దర్శించవలెను. అనగా అట్టి స్వరూపము తన్నుగా తెలిసికొనవలెను. అదియే తత్త్వతః తెలిసికొనుట.

సుఖించదలచినవాడు సత్యమునే ఆశ్రయించవలెను. అసత్యమును ఆశ్రయించినవాడు జననమరణాదిదుఃఖసంయుతమైన సంసారమునే పొందును.

నిజమైన సదీప్రవాహమును ఆశ్రయించినవాడు, ఒకడు. ప్రవాహమువలె కనబడే ఎండమావులను చూచి ప్రవాహము అనుకొనువాడు ఇంకొకడు. ఈరెండవది ప్రతీతిమాత్రమే. సుఖముగా తోచునట్టి ద్వైత ప్రపంచము ఎండమావుల ప్రవాహమువంటిది. భార్యాపుత్రధనకనక వస్తువాహనాదిద్వైతప్రపంచ మంతయు సుఖహేతువుగా కనబడుట ప్రతీతిమాత్రమే గాని సత్యము గాదు. సుఖపడదలచుకొన్నవాడు వేదాంతమునే బ్రహ్మవేత్తలనే ఆశ్రయించవలెను. దేహేంద్రియాది విషయములను ఆశ్రయించిన వానికి చివరకు మరణించుయోగమే తటస్థ పడును. విషయజాత మంతయు బ్రహ్మలోకములోనైనను అసత్యమే

యనుట భాయము. రాజసూయాదిక్రతువులవలన నైనను చివరికు
తేలునది దుఃఖమే.

"సంస్పర్శవలన కలుగుచున్నభోగము లన్నియు దుఃఖమునకే
మూలములు. అవి ఆద్యంతములు కలవి. వానియందు బుధుడు
రమింపడు."

"యే హి సంస్పర్శజా భోగాః దుఃఖయోనయ ఏవ తే।

ఆద్యంతవంతః కౌంతేయ న తేషు రమతే బుధః॥" గీత॥

రాజసూయాదుల ప్రభావములు అవివేకులవద్ద చెప్పవలసినదే;
తత్త్వవేత్తలవద్ద చెప్పవలదు చెప్పవాడు తలవంచుకోవలసివచ్చును.
బ్రహ్మలోకసుఖము సత్యదృష్టిలో దుఃఖమే.

సత్యమునే ఆశ్రయించినచో నిరంతరసుఖమే. అసత్యము
నాశ్రయించినట్లైన ఎపుడూ దుఃఖమే. సత్యవస్తువెద్ది స్వామి?

ఉండి కనబడునది సత్యవస్తువు. లేక కనబడునది అసత్యవస్తువు.

"నాసతో విద్యతే భావో నాభావో విద్యతే సతః"

లేకుండ కనబడునది సినిమాలోవలె లేకనేపోయే. దానినివాడు
కొనుటకు ప్రార్థించునప్పటికి అది యుండదు

ఉండి కనబడునది ఎపుడూ ఉన్నది గనుక నీకు నిరంతర
సుఖమే.

ప్రపంచము, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులరూపములుకూడ
అసత్యములే. ఎవరు నామరూపములతో కన్పితురో వారు యథార్థముగ
ఉన్నవారు కాదు. నామరూపములు వస్తువులు కాదు. "వాచారమ్భణం
వికారో నామధేయమ్" అన్ని లోకములు అసత్యములే. అద్వైతి ఆ
లోకములను చాటి పోవును. "పెంజీఁకటి కవ్వల నెవ్వం దేకాకృతి
వెలుగు నతని నే నేవింతున్॥".

అద్వైతి సత్యమును సర్వత్ర చూపించెద ననును. సత్య వస్తువే అసత్యవస్తువుగా కనబడుచున్నది. అసత్యవస్తు వనునది లేదు. పౌరబాటుగా అర్థం చేసికొనుటవల అసత్యవస్తువు కనబడుచున్నది. ఉన్నది సత్యమే. అసత్యవస్తువు లేనేలేదు. పరిశీలించువానికి త్రాడే సత్యము. సర్పము లేనేలేదు. అద్వైతబుద్ధిమేధయే కావలెను. గోడ మీద చిత్రించినమేడ కాపురానికి పనికివచ్చునా? అద్దెకు యివ్వడానికి ఉపయోగపడునా? నశించునట్టిరూపమును నమ్ముకొని సుఖపడెద నని ఆనుకొనువాడు తెలివితక్కువవాళ్లలో మొదటివాడు. అసత్యద్వైత మును ఆశ్రయించి సుఖపడ లేవు. దేహమే మొదట అసత్యమైన వస్తువు. నేను కాని దేహమును నే ననుకొనుటయే తప్పు. నే నను వానిని బాధపెట్టునది దేహమే కద. నిర్వికారవస్తువే సత్యము. అదియే ఉన్నది.

ఏనస్తువునకైనా సౌంత్యముగా ఒకస్వభావం ఉండును. కాన "నేను" అనేవానికి స్వభావము ఏమిటి? స్పటికమణికి తెలుపు స్వభావము వేరు రంగు దానికి ఏదైనా వస్తే అది ఆరోపితమే, అది దాని స్వభావము కాదు. కనుక "నేను" అనువాని స్వభావ మేమిటి? వేదాంత ముల నడుగవలెను. దానినే గుర్తు చెప్పవలెను. అందువలన కావల సినది వేదాంతము; సద్గురువు. మిగతావాళ్లు ఏడవడానికే. నీసహజ స్వభావము బ్రహ్మమే. అదియే అఖండానందము. నే ననేతావున దేహము ఉన్నందున సర్వదుఃఖములు వచ్చుచున్నవి.

బ్రహ్మము ప్రపంచము ఎప్పుడూ కాలేదు. నిర్వికారియైన వస్తువు వికారి అగునా! తెలివితక్కువవలన అన్నియు కావచ్చును.

"సర్వధర్మములు, అనఁగా, సకలప్రాణులు స్వభావముచేత జరామరణ ధర్మాలు".

"జరామరణనిర్ముక్తాః సర్వే ధర్మాః స్వభావతః"

(మాండ్వాకోపనిషత్తు.)

“మరణము అమంగళ మని అనుకొందురు; నీవుణ్యము లన్నియు మరణముతరువాత ఫలము నిచ్చునవియే కదా! నిన్ను నీవు అర్థంచేసికొనుటకు వాటిని మార్చుకొనవలెను.

ధర్మాధర్మములు - శరీరము వీనిలో ఏది ముందు? హేతువు ముందా? ఫలము ముందా? అబద్ధాల పంచాంగపుష్కణాళిక అబద్ధమే. అయినను సత్యఫలము నిచ్చు అబద్ధాన్ని ధర్మాధర్మప్రణాళికను సేవించవలెను. అనాదినుంచి ఇట్లాగే వుంది అను వానికన్నను నాకు తెలియదు అనువాడే మెఱుగు. బుద్ధిమంతుడు నాకు తెలియదు అనును. అజ్ఞానమునుంచే సర్వము బయలుదేరినది.

బీజాంకురన్యాయమున ప్రపంచము ఉన్నది అందురు. విత్తు ముందా? మొక్క ముందా? ప్రశ్న. అందుకు అద్వైతినవాలు:- ఏ విత్తుకు? ఏ మొక్కకు? ఇక నోరు ముయ్యి. ఈప్రపంచము ఎప్పుడూ లేదు. స్వప్నంలో మేడ ఎప్పుడు ఉన్నది? “స్వప్న జాగరములు సమములు” (భాగవతము) ప్రపంచము కనబడుచున్నది గదా! అంటే, కనుబడలే దని ఎవరు చెప్పినారు! కనబడుచున్నది కనుకనే లేదు. నీవు కనుబడినదాని సంతయు ఉన్న దని చలామణిచేయగలవా? వస్తువు ప్రతీయమానమైనను లేకపోవచ్చును. కనబడనిదే వున్నది. ఉన్నది కనబడక పోవచ్చును.

ఏ ఇతరసాధనములవల్లనైనను ఈ“నేను” అనే వానికి ఇప్పుడు అనుభవములో ఉన్న జరామరణరోగాదిఉపద్రవములు పోయి నిత్యానందము రాదు. ఒక్క పరమాత్మ స్వరూపుడైన గురువే మనకు అభయమైన స్థితి కరుణతో ప్రసాదించగలడు. బ్రహ్మమును ఎఱిగిన మహానీయులు గూడ అవివేకులమధ్యనే తిరుగుచుందురు. వారిజాడ వేమి ఈ“నేను” అనే వాడు అన్నివ్యవహారములకు మొదట వుండవలెను. “నేను” లేక ఏవ్యవహారము లేదు. నే ననే వానిని బాగా

ఎఱుగుటకు బ్రహ్మవిద్యయే గాని మరొక్కటి లేదు. ఆత్మదర్శనము వదిలిపెట్టి మిగత ఏవనులు చేసినను ప్రయోజనము లేదు. జీవితము వృథా చేసికొనుటయే. ఆత్మను దుఃఖపెట్టే పనులలోనే మనము కృషి చేయుచున్నాము.

ఒక్కశరీరవిషయము మొదట చూడుము. అనగా శరీరపోషణ సంగతి. నదిని ఈదేవాడు తెప్పకొయ్య అనుకొని మొసలిని పట్టుకొని ఈడుటయే ఈసమాచారము. నీవు గానిశరీరమును నీ వని తలంచుకొని దాని రక్షణకొరకు నీవు నానావస్థలు పడుచున్నావు. సుషుప్తిలో మాత్రము నీవు దానినివదలి ఎంత ఆనందముగా వుంటివి. సుషుప్తిలో వలె జాగ్రదవస్థలో గూడ నీవు హాయిగా వుండే మార్గము గురువుగారే చూపవలెను, బుద్ధిగుహలో విత్యము వెలిగే నే ననేవానిని మేథాశాలులే చూడగలరు.

త్రాడును త్రాడుగా చూచేవాడే వివేకి. దానిని మరొకవిధంగా చూచేవాళ్లు అవివేకులు, "నేను" అనేవానిని పరమేశ్వరునిగాక మరొకవిధంగా భావించడము అజ్ఞానమువలననే. జీవభావంగా నిన్ను నీవు అనుకొన్నప్పుడే చచ్చినా వన్నమాట. నిద్రలో నీకు జీవభావము అర్థము కాలేదు; గనుక అచ్చట దుఃఖము లేదు. కాని బ్రహ్మభావము కూడ అర్థము కాలేదు గనుక కృతార్థుడవు కాలేకపోయినావు. నే ననే వాని శాశ్వతానందమూర్తిగా అర్థమైనపుడే వాడు కృతార్థు డగు చున్నాడు ఈవిషయం చెప్పటకే ఉపనిషత్తులు ప్రవర్తించుచున్నవి.

రైలుబండిలో పోవువానికి ప్రక్కన ఉన్నచెట్లు వెనుకకు పోవు చున్నట్లు కనబడును. కాని నిజము తెలియనివాడు, చెట్లవలె రైలు కూడ వెనుకకు పోవుచున్న దేమో యని భ్రమపడును. అప్పుడు వానికి రైలును అపుట ఉపాయముగా తోచును. మనస్సులో కూర్చుండి చూచేదానివలననే యీ నానాభ్రాంతులు పుట్టుచున్నవి. ఇందు రైలును

ఆపదలచుకొన్నవానివలెనే చిత్తమును నిగ్రహించవలె ననుట యోగుల ప్రక్రియ. రైలుప్రయాణము చేయుటకు "టిక్కెట్టు" తీసికొని కూర్చున్నావు గదా. ఇప్పుడు దానిని ఆపుట సాధన గాదు. ఇందులో బుద్ధి ప్రతిభ ఏమియు లేదు. తత్త్వజ్ఞానము కావలెను. చిత్తవిక్షేపములు ఏమివచ్చినను, "నేను" అనేవానికి ఏమియు సంబంధము లేదు. కామ క్రోధాదులు ఏమి వచ్చినను, ఏమి పోయినను పీనికి ఏమియు నష్టము గాదు.

వస్తువు వున్నది నిర్వికారముగా; కాని కనబడుచున్నది సవికారముగా. రైలు + చెట్లు ఉదాహరణ. వానిధర్మములచేత ప్రాణములు చలించుచుండును గాక. కోరికలచేత మనస్సు కొట్టబడుచుండును గాక. స్వభావముచేతనే అనందపూర్ణుడనైన నాకు దుఃఖము ఎట్లు కలుగును?

"ప్రాణా శ్వలంతు తద్ధర్మైః కామై ర్వా హన్యతాం మనః।

స్వభావానందపూర్ణస్య మమ దుఃఖం కథం భవేత్॥"

(అత్మబోధోపనిషత్తు)

దేవుడు; జీవుడు ఇద్దరు ఉండటం ఇష్టమా? ఒక్కడే వుండవలెనా? నీవే చెప్పము. దేవుడా? నీవా? నీవు ఉండటమే ఇష్టము. దేవుడు లేకపోయినను సరే. ఆసంగతి తెలిసికొనవలెను ప్రహ్లాదుడు పరమభాగవతుడు. విష్ణువు సర్వోపగతుడు; సర్వత్ర వున్నాడు అన్నాడు. ఎక్కడా లే డని హిరణ్యకశిపుడు అన్నాడు. ఒకభక్తుడు అడిగాడు దేవుణ్ణి, "ఏమి స్వామీ! నీవు వున్నావా లేవా?" అని భగవంతుని జవాబు - "ఉన్నానురా! హిరణ్యకశిపునిహృదయముకొనే ఉన్నానురా, వాడు నాకు చాలా భక్తుడు. నేను నన్ను. ధ్యానము చేసేవాని వద్దనే ఉంటాను వానిహృదయంలోనే ఉండి వానికి కనబడను." అదెట్లా? అది అలాగే. మనహృదయంలో వుండి భగవంతుడు మనకు కనరాలేదు కదా.

“హృదయగుహయందు ఉన్నవానిని ఎవడు తెలిసికొనుచున్నాడో” వాడు పరమాత్మను తెలిసికొన్నవాడు అగును.

“యో వేద నిహితం గుహాయామ్”

ప్రహ్లాదుడు భగవంతునితో తన తండ్రిని క్షమించ మని కోరుట, దానికి భగవంతుని జవాబు గమనించవలె. సచ్చిదానందస్వరూపుడైన భగవంతుడు మనహృదయగుహలోనే వున్నాడు. అదేవుని చూపుటకు సద్గురువే కావలెను. జ్ఞానమయప్రదీపం వెలిగించి అజ్ఞానం పోగొట్టవలెను. అప్పుడు చైతన్యముగా, జడముగా నేనే కనబడుచున్నాను, అని జీవునిగా, భూమ్యాకాశములుగా, ప్రపంచముగా నేనే కనుబడుచున్నానని గ్రహింతువు.

కల్ల అయిన కలయే దీనికి ఉదాహరణము. ఏ నగ చూచినను బంగారపుసగలవ్యాపారస్థునికి బంగారమే కనుబడునట్లు, ఏ వస్తువు చూచినను జ్ఞానికి ఏకరసమైన అఖండబ్రహ్మమే కానవచ్చును. “శుద్ధ ప్రకృతి మలినప్రకృతి అన్నియు నేనే. నాకంటెను పరతర మైనది ఏది యునులేదు; అర్జునా! సత్తు, అసత్తు నేనే.”

“మత్తః పరతరం నాన్యత్ కించి దస్తి ధనంజయ”

“స దస చ్చాహ మర్జున”

“నీతెలివితక్కువవల్ల నిన్నే, నన్ను గాక అన్యముగా జూచుచున్నావు. సచ్చిదానందపరబ్రహ్మమునే అన్యత-జడ-దుఃఖముగా నీవు చూచుచున్నావు; త్రాడును సర్పమువలె. పరమహంసపరివ్రాజకులకే నేను నా నిజస్వరూపముతో కనబడుచున్నాను.”

11. అద్వైత సిద్ధాంతము

ఈదేహేంద్రియములమీద ఆధారపడి ఆత్మకు సుఖము లేదు; దుఃఖము లేదు, ఆత్మకు ఒక సహజస్థితి వున్నది. అందులోనుంచి

ఆత్మకు ఎప్పుడూ మార్పు లేదు. ఆత్మకు ఆనందమే సహజ స్వభావము. అయితే ఆత్మకు ఈ దుఃఖానుభవము వచ్చుట ఎలా సంభవించినది? ఈ ప్రసక్తమైన దుఃఖమునకు ప్రతీకారకర్మ మరొకటి; దానిని సంరిక్షించు కొనుటకు మరొకప్రయత్నము; దీనికి అంతులేదు. ఇదే ప్రవృత్తి పరుల వైఖరి. స్ఫటికమణియొక్క నిర్మలమైన తెలుపువలె ఆత్మకు ఆనందము సహజము. భగవద్దర్శనము ఏమి టంటే, నే ననేవానిని సచ్చిదానంద స్వరూపునిగా నిశ్చయించి శాంతిత్వపులతో ఉండటమే.

"నేను" అనేవానిని వదిలి మరొకనిని భగవంతునిగా ఉపాసన జేయుటయే అజ్ఞానము. "త దేవ బ్రహ్మ త్వం విద్ధి" "నేదం యదిద ముపాసతే" కేనోపనిషత్తు - 4. ఇతి.

"నీవు దేనిని ఉపాసించుచున్నావో అది బ్రహ్మము కాదు; ఉపాసనచేయుచున్న నీస్వరూపమునే బ్రహ్మమునుగా ఎఱుంగుము". ఇది చేతగానప్పుడు ఇక నీయిష్టము. స్ఫటికమణిని ఎరువుగా తలచుట వంటిది అజ్ఞానము. దేహముయొక్క జరావ్యాధిమరణములు తనయందు ఆరోపించుకొని నే ననేవాడు దుఃఖించుచున్నాడు. ఇది మొదటిప్రణాళిక. కాని ఈదేహము ఎన్నడును లేదు; ఎవరికీ లేదు; అసలే లేదు.

దేహము ఉన్నది అను ద్వైతి మొదలగువారు, అది ఎట్లు వచ్చినదో ఋణువు చేయవలెను. అందుకు వారు పూర్వజన్మధర్మాధర్మముల వలన ఈదేహము వచ్చిన దని చెప్పెదరు. దేహము లేనిదే, ధర్మాధర్మములు ఎలా చేసినారు? అనేటప్పటికి వారు గ్రుడ్లు వెళ్లబెట్టవలసి నదే ద్వైత మంతయు అవిచారితరమణీయమే. పుట్టింది గదా అంటే చెల్లదు. అద్వైతి :- పుట్టకుండా కనిపించుదానిని నేను చూపిస్తాను. త్రాడుమీద పాము. దానివయస్సు గూడ నిర్ణయించుట తెలివితక్కువయే.

తపస్సు అంటే యేమిటి? తపః అలోచనే. అద్వైతరీత్యా ఆత్మవిచారణను శ్రుతియుక్తలచేత (శ్రద్ధతో) చేయడమే దివ్యమైన

తపస్సు. ఫలము కోరక పుణ్యము చేసినచో అది ఆత్మజ్ఞానానికి దారి తీయును. ఈ అద్వైతవేదాంతము ఎవరికి వారే విచారించుకొని అనుభవించవలెను, భోజనఫలమువలె. దీనికి గురుసేవ చాలా ముఖ్యము. ఈ ప్రపంచ మంతయు మాయ, అజ్ఞానమువలననే కనబడుచున్నదని చెప్పవలెను. ఇది పరమసీత్యము. పరమగుహ్యము. జీవు లందరు ఆనందమును కోరుచున్నారు. కాని ఎచ్చటనుంచి ఆనందము వచ్చినను దుఃఖముతో కలిసియే వచ్చుచున్నది. కనుక దుఃఖములను మినహాయించి కేవలఆనందమును అనుభవించగలుగు సాధనము దొరుకుట లేదు.

ఆత్మకు ఆనందము సహజంగా లేదనుకొని విషయములవలన ఆనందము పొందవచ్చు నని వాటిని ఆర్జించుకొనుటకు నానావస్థలు పడుచున్నాము ఇది చీమలు మొదలుకొని బ్రహ్మలోకసుఖమునకై ప్రయత్నించువారివరకు సర్వద్వైతులు గూడ విషయములద్వారానే సుఖమును సంపాదించవలె నని ప్రయత్నించుచున్నారు. ఇదియే ద్వైతు లందరి ప్రణాళిక.

మణులచేత చెక్కబడిన స్వర్ణకిరీటమువలన గూడ దుఃఖమే కలుగు నని పెద్దలు తేల్చినారు. విషయభోగముల ననుభవించువానికి బహుష్టమే మిగులుచున్నది. ఆత్మకు ఆనందము స్వంతమైతేనే నిరంతరం ఉండగలదు, ఆనందము మరొకదానివలన వచ్చునది అయినచో అది పోయినప్పుడు, ఆనందము కూడ పోవును.

పాండవులు రాజసూయసభలో అగ్రపూజ శ్రీకృష్ణులవారికి చేయుట శిశుపాలునకు వ్యతిరేకమైనది. అందరికీ భగవంతుడు కనబడుచునే ఉన్నాడు. అవివేకులదృష్టిలో అట్లు కనబడుట లేదు.

ఆత్మకు అపేక్షితమైన సుఖము అన్యార్థనమై ఉన్న దని ద్వైతు లందరి అభిప్రాయము. అందులో చాలాతరగతులు ఇహపర

లోకభేదములతో ఉన్నవి. ప్రమాణమర్యాద ననుసరించి పై అభిప్రాయము తప్పు అనియే నిర్ధారణ అగుచున్నది. ఆనందమే ఆత్మకున్న సహజస్థితి. అజ్ఞానమే నిమిత్తముగా దుఃఖము కనబడినను అజ్ఞానము పోగొట్టుకున్నచో ఆత్మ నిరంతరము ఆనందస్వరూపముగా ప్రకాశించును. తాను సుఖము కలవాడైనను స్వప్నోములో భయకంపాదులకు లోనైనట్లు భావించుచున్నాడు. వస్తువుయొక్క సహజస్థితి సార్వకాలికమైనను స్వాప్నికావిద్యవలన లేనట్లు, పైగా దుఃఖము కలిగిన దనియు నానావస్థలు పడుచున్నాడు.

జాగ్రదవస్థ గూడ స్వప్నమువంటిదే. జాగ్రదవస్థలోనుండి "తత్త్వ మసి" "అబ్రహ్మము నీవు" అను ప్రబోధము వచ్చిన వెంటనే జాగ్రదవస్థ అంతయు మిథ్య అనియే తేలుచున్నది. "అవుడు మొదట పున్న మన సహజస్థితిలోనే ఉండగలము. అబద్ధవస్తువులు క్షణమున కొకతూరి మారుచుండును. నిజ మనగా ఒకేతీరున ఉండునది. ప్రపంచములోని వస్తువు లన్నియు జడములు, పరిచ్ఛిన్నములు. పుట్టి నప్పటినుంచి నీవు ఒకేతీరున ఉన్నావా! నీసంగతే చూడు. తర్వాత ప్రపంచముసంగతి చూడవచ్చును. నీవే నిజము కానప్పుడు ఇక ప్రపంచాన్ని నిజము చేసెదనంటావే పిచ్చా ఏమిటి! నీకే "కాని" లేనప్పుడు నీ వెలా కొట్లకొలది దానము చేసెదవు? "అనాది" అనే మాట అద్వైతులది. మొదలే లేనిది మధ్యలో ఉంటుందా? బీజాంకుర న్యాయము ఇక ఎక్కడిది? అయితే శ్రుతి పుణ్యము చేయ మని ఎందుకు చెప్పుచున్నది అంటే నీవు అనారోగ్యంగా ఉంటూ మంచి ఆరోగ్యకరీరం కావాలంటే అందుకు శ్రుతి పుణ్యము చేయ మని చెప్పుచున్నది. అది క్రమంగా చిత్తశుద్ధికి హేతువు అవుతుంది. "పాలు త్రాగితే జుట్టు పెరుగుతుంది" అని తల్లి పిల్లవానికి చెప్పనట్లు. అజ్ఞానంలో కుదరని కుదిరిక అంటూ లేదు. స్వప్నంలో అన్నిభేదాలతో ఈదేహము కనపడ్డంత

మాత్రముచేత అది ఉందని సుఖపడెద ననెదవా? భ్రాంతిసిద్ధమైన ఈ మరుమరీచికలే ప్రవాహ మని తలంచినచో లాభ మేమి? త్రాగెదవా? స్నానం చేసెదవా!

దేవాలయానికి ఎందరో వెళ్లి దేవదర్శనము చేసినను, ఎవరో కొందరే నిజంగా దేవదర్శనము చేసినవా రయ్యెదరు. విపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము సచ్చిదానందమైన పరమేశ్వరుడే ప్రకాశించు చున్నాడు. బుద్ధిమేధతో దద్బింపవలెను. దురితమువలన దుస్స్వప్నములు వచ్చునట్లే అజ్ఞానంవలన ఆత్మ గూఢ తనను జీవునిగాను, జనన మరణములను బొందువానినిగాను తలంచుచున్నాడు. బహువిధనామ రూపములతో కనబడున దంతయు సచ్చిదానందపరబ్రహ్మమే; పంచ దారచిలుకలోని అధయవములవలెనే ఏకరసమైన వస్తువే మనుష్యులుగా పశువులుగా, పక్షులుగా, వృక్షములుగా భాసించుచున్నది. భగవంతుడు మనకు ప్రసాదించిన బుద్ధిని ఉపయోగించవలెను; భగవత్స్వరూపమును గుర్తించవలెను.

భగవంతుడు నీకు శ్రవణేంద్రియము ఇచ్చినది భగవద్విషయములను వినుటకొరకై నచో మరొకదానికి ఉపయోగించుటకు వీలు లేకుండా ఎందుకు చేసియుండకూడదు? ఇదీ భగవంతునిమీద ప్రశ్న! పెత్తనం మనకు ఇచ్చివున్నాడు. అది మఱచి మనము వారినే ప్రశ్న వేయుచున్నాము. మనకు పుణ్యము చేసికొనుటకు భగవంతుడు దేహేంద్రియబుద్ధుల నిచ్చి, స్వాతంత్ర్యమును గూడ ఇచ్చివున్నాడు.

ఆ స్వాతంత్ర్యము అను మాయకు లోబడి మనము సంసారమున పరిభ్రమించుచున్నాము. "అమాయను తొలగించుకోవలయు నన్నచో నన్ను చూడండి; నన్నే భజించినచో అమాయను నేనే తొలగించి మీకు నన్ను విరంతరం ఎల్లెడల చూచుటకు శక్తి నిచ్చెదను" అని భగవంతుడు చెప్పుచున్నాడు.

"మా మేవ యే ప్రపద్యంతే మాయా మేతాంతరంతి తే॥"

(భగవద్గీత)

దుఃఖమునకు కారణము మనలో వుండుకొని దుఃఖము రాసీయ కుండ చేసుకొనవలె నని మన నిరంతరప్రయత్నము. నిష్పచేతిలో పట్టుకొనికాలిన ధని ఏడుస్తూ, దానిని వదలకుండ కాలకుండ చేసికొన ప్రయత్నించువానివలె ఉన్నాము. శరీరం, ఉంచుకొనియే మనం దుఃఖము లేకుండ చేసికొనవలె నని ప్రయత్నించుచున్నాము నిజంగా పుట్టకపోయినను పుట్టినా నని భ్రాంతి వున్నను దానివలన దుఃఖము కలుగును. త్రాడును సర్పము అనుకొన్నను నిజమైనసర్పమును చూచి నట్లే దుఃఖము తప్పదు.

ఆత్మ శరీరమునకంటే భిన్నముగా వున్న దని తెలిసికొన్న వాడు, శరీరశ్రమ ఉన్నప్పటికిని ఆత్మకు లాభమైన విషయములో దానిని ఉపయోగించుకొనుటకు ఇష్టపడును. పుణ్యపాపములస్వరూపము వేదమువల్లనే తెలియును. విలువగల వస్తువులను తెలివైనవాడు అంతకంటే విలువగల కార్యక్రమములో వినియోగించును. అసలు గొప్ప విలువగలవస్తు వేదో బుద్ధిమంతులు విచారించినారు. పరమప్రేమాస్పదమైన వస్తువు తనదేహమే. ధనమును సంపాదించినవాని కర్తవ్యము తాను న్యాయరీత్యా అనుభవించుటకును, తగినపాత్ర దొరికినపుడు దానము చేయుటకును అయివున్నది. ఎటులయినను మృత్యుదేవత మనలను తీసికొనిపోకుండా ఉండదు.

శ్రీశులార్ణవతంత్రం-

"అపత్యం మే కశత్రం మే ధనం మే బాంధవా శ్చ మే, లభస్త మితి మర్త్యం హి హన్తి కాలవృకో బలాత్॥"

"ఇదం కృత మిదం కార్యం ఇథ మన్యత్ కృతాకృతమితి ఏవం మోహసమాయుక్తం మృత్యు రత్తి జనం ప్రియే॥"

“శ్వఃకార్య మద్య కర్తవ్యం పూర్వాహ్ణా చాపరాహ్ణికమ్. . .
న హి ప్రతీక్షతే మృత్యుః కృతం వా లభ్య న వా కృతమ్.”

వీరు నాసంతతి, నాభార్య, నాధనము వీరంతా నాబంధువులు అని చెప్పుచుండు మర్త్యుని మేకనువలె కాల మను తోడేలు బలిమితో చలపుచున్నది.

ఓప్రియురాలా! ఈపని అయినది, ఈపనిని చేయవలసియున్నది; ఇది వేరే కొంత చేయబడి, కొంత చేయబడలేదు; అని ఈ రీతి మోహయుక్తమైన జనమును మృత్యువు అమాంతంగా తినివేయుచున్నది.

మరునాడు చేయవలసిన పనిని ఇప్పుడే చేయవలెను. రేపు ఉదయం చేయవలసిగదానిని ఈరోజు సాయంత్రమే పూర్తిచేయవలెను. నీవు చేసినావా, చేయలేదా అని మృత్యువు ప్రతీక్షించదు.

వచ్చునట్టి సుఖము పోవునట్టిదే. ఉన్న సుఖమే నిత్యమైనది. ఉన్నసుఖమును తెలిసికొనుటకే వేదశాస్త్ర మంతయు కావలసివచ్చినది. తనదేహేంద్రియములు, ధనకనకాదివస్తుసామగ్రియు వేదాంతశ్రవణం కొరకు త్యాగము చేయువాడే ధన్యాత్ముడు.

1. దేహాత్మవాది. 2. జీవాత్మవాది. 3. బ్రహ్మాత్మవాది.

అని మానవులు మూడువిధములుగా ఉందురు. దేహాత్మవాదికి పతంజలిమహర్షి, ఆయుర్వేద ఔషధములు రసాయనాదులు చెప్పివున్నాడు. జీవాత్మవాదికి జైమినిమహర్షి పూర్వమీమాంసయు, బ్రహ్మాత్మవాదికి వ్యాసమహర్షి ఉత్తరమీమాంసయు చెప్పివున్నారు.

సూర్యప్రభకు గాని, దీప్రకాశమునకు గాని వానిచే ప్రకాశింపబడునట్టి ప్రపంచము ఏవిధంగాను అతకదు. అత్మకు గూడ ఆవిధంగానే ఉపాధులధర్మములు ఏమియు అతకవు. అత్మను ఉపాధిధర్మములతో

కలిపి అర్థంచేసికొనగూడదు. కేవల అసందస్వరూపుడను నే నని "నేను" అనేవాణ్ణి తెలిసికొనవలెను. దేవాలయమునకు వెళ్ళి ఏదేవుని దర్శించినను తనబుద్ధిగుహలో వెలిగే సచ్చిదానందపరమాత్మనుగా భావించి దర్శించునేర్పు సంపాదించవలెను. "చిల్లరదేవతల నాశ్రయించి స్వల్పఫలమును పొందుటకంటే సర్వజగదాధాదనై న నన్నే ఆశ్రయించినచో నేను నన్నే వానికి లభింపజేసెద" నని భగవానుడు చెప్పుచున్నారు.

"అంతవత్తు ఫలం తేషాం త ద్భవ త్యల్పమేధసామ్।

దేవాన్ దేవయజ్ఞో యాన్తి మద్భక్తా యాంతి మామపి॥"

ఈ విధముగా చిల్లరదేవతలను పూజించుటకైన శ్రమ పరమేశ్వరుని పూజించుటకైన శ్రమతో సమానమే అయినను ఈజనులు అనంతమైన ఫలమును పొందుటకొఱకు నన్ను అర్చింపక ఆల్పఫలముల కొఱకు ఇతర దేవతలను ఎంతో శ్రమపడి అర్చించుచున్నారు.

"ఏవం సమానేఃస్యాయానే మామేవ న ప్రపద్యంతే అనంత ఫలాయ, అహో ఖలు కష్టతరం వర్తంతే" ఇత్యనుక్రోశం దర్మియతి భగవాన్॥

భగవంతునిపూజ ఏమి టనగా, ఉపాధులను మినహాయించి, బ్రహ్మాత్మస్వభావముతో నే ననే వానిని గుర్తించుటే నిజమైన భగవత్పూజ

ప్రపంచవస్తువు లన్నియు బుద్ధివికారముల క్రింద కట్టుకొన్నచో వాటి విషయమై మనకు రాగద్వేషములు కలుగవు. వాటితో మన కేమియు అనుబంధము ఉండదు. వస్తుసత్యత్వబుద్ధియందే మనకు రాగద్వేషములు వచ్చుచున్నవి. ఉన్నది ఏకమైన చిన్మాత్రస్వరూపమే. చిత్తము లేదు, చైతన్యము లేదు అని శ్రీశంకరులు చెప్పుచున్నారు.

వేదశాస్త్రసహాయము లేకుండా స్వబుద్ధితేత ఎంత ఆలోచించినను బ్రహ్మాత్మజ్ఞానము కలుగుట అసంభవము. ఎప్పుడును ఉన్న బ్రహ్మమును గురించి ఆలోచించుటకు తీరిక లేక ఎన్నడును లేనిప్రపంచమును గురించే ఆలోచించుచున్నారు జనులు. "చిత్" అను స్వయంప్రకాశమైన వస్తువే పూర్తిగా చిత్తమును ఆవరించియున్నది. కాని అచిత్తమే తర్వాత ఈ చిద్వస్తువును పూర్తిగా కప్పివేయుచున్నది.

సముద్రమును తరంగములు కప్పివేయుచున్నవి. సముద్రము ఏతరంగాలను అపేక్షించవలె ఏతరంగాలను నిరసించవలె? సముద్ర స్వరూపునిగా తన్ను భావించు మహానుభావునికి దేనినిగుఱించి రాగ ద్వేషము లుండవు. దుఃఖము అనుభవించే దెవరు? నశించేవాటిని అభిలషించేవారే.

పాపపుణ్యములకు లోనై పరాధీనులము కాకుండ సర్వస్వతంత్రతతో నిరంతరఅఖండానందము అనుభవించుటకు అజ్ఞానాన్ని పోగొట్టుకొని బ్రహ్మాత్మజ్ఞానమును సద్గురువులద్వారా పొందవలెను. ఈ "నేను, నేను" అని మనము వ్యవహరించువాడే పరమాత్మ అని శ్రీకృష్ణభగవానుడు గీతాశాస్త్రములో చెప్పుచున్నాడు.

'ఓఅర్జునా నేను సకలభూతిములయొక్క హృదయములందు ఉన్నాత్మను". ఈవిధముగా తెలిసికొన్న ఆత్మవేత్త శోకమును అతిక్రమించుచున్నాడు.

"అహ మాత్మా గుడాకేశ సర్వభూతాళయస్థితః"

'కనుక "తరతి శోక మాత్మవిత్", స్వాప్నికావిద్యచేత తనమరణమును తానే చూచుచు కలగంటున్నాడు; నే ననే వాని స్వరూపాన్ని తెలిసికొనలేని అజ్ఞానముచేత నానావస్థలు పడుచున్నాడు. తెలిసికొన్నవాడు నిద్రనుండి మేల్కొనగానే నిశ్చింతగా ఉండును. తెలిసినవాడు ఉపాధులను నిషేధించి సర్వత్ర పరమాత్మయగు తననే ఆనందఘన

ముగా నిరంతరం దర్శింపగలడు. "అవిష్టువుయొక్క పరమపదమును పండితులు ఎల్లప్పుడు చూచుచుందురు".

"త ద్విష్టోః పరమం పదం సదా పశ్యంతి సూరయః"

ఈజీవుడు పుట్టునపుడు మహాదుఃఖము ననుభవించును; చని పోవునపుడు అంతకంటే ఎక్కువదుఃఖము ననుభవించవలసివచ్చును. నే ననేవానికి వచ్చినదుఃఖము నేనుగానివానిని ఆశయించి పోగొట్టుకొనవలె నని తలంచెదము దీనికి మనము జాగా అలవాటుపడిచున్నాము. ఇది చాలా దురభ్యాసము. వచ్చిన ఉపద్రవాన్ని దానికారణ మేదియో కనివెట్టి తీసివేసినచో అది మరల ఎప్పటికి రాదు. ఇది ఆద్వైతుల పద్ధతి. మనకు మొదటనే, సృష్టిలో నుంచే రాగద్వేషములనే గుణములు వచ్చివున్నవి.

ఈదేహమును నే ననేవనియందు కలుపుకొనుటవలననే మనం మరణించుచు అధిక దుఃఖము ననుభవించుచున్నాము జీవన్ముక్తులు దీనిని తమయందు కలుపుకొనరు. అనందముతో స్వతంత్రముగా ఉందురు. అయితే ఈరాగద్వేషములు పోవుట యెట్లు? ప్రపంచమును అబద్ధముగా చూడటంవలననే అవి సమసిపోవును; సినిమాలోని మంచి చెడ్డలవలె. అలా చూచుటవలన అంతయు వినోదముగా వుండును.

జీవు లందరు కోరునట్టి దుఃఖస్పర్శములేని శాశ్వతానందమును అనుభవించుటకు ఉపనిషత్తులలో చెప్పిన బ్రహ్మోత్పత్త్యానము తప్ప మరొకమార్గంలే దని ఆద్వైతులు చెప్పెదరు. ద్వైతులు మాత్రం కర్మోపాసనలను అభిమానించుచున్నారు. కోటిరూపాయలు తనకు వచ్చినచో తెలివికలవాడు అవి మళ్ళీ పోవచ్చు నని తెలిసికొనవలె. ఎందువలన? అవి ఉన్నవానివద్దనుంచి పోయి గదా తనకు వచ్చినవి. అందువలన అవి పోగూడ దని ప్రయత్నము చేయకూడదు. అవి

పోయినను మళ్ళీ వచ్చుటకొరకే వాటిని వినియోగించవలెను. అనగా ధర్మమునకు వినియోగించవలెను.

భగవత్సేవ అనేకవిధములు. అభీష్టమును రాబట్టుకొనుట ఒక పద్ధతి. మరొకపద్ధతివలన జన్మమరణములనే తప్పించుకొనవచ్చును. త్యాగభోగములలో త్యాగముచేయుట భోగముకొఱకే. నిష్కామ్యమైన త్యాగసాధనవలన మోక్షమునే పొందవచ్చును. ధనమును సంపాదించుట త్యాగముకొఱకుగా వుండవలెను. ధనమును అర్జించి దానిని సమయం కొఱకు చూచి సద్వినియోగము చేయవలెను. అందులో ముఖ్యమైన ధనము మనకు సాత్త్వికదేహేంద్రియములు. వీనిని సద్విషయముల కొఱకు, సద్గురువులకొఱకు బాగా వినియోగించి మోక్షమును పొందవలెను. కన్యను జాగ్రత్తగా పోషించి రక్షించుట తగినవరుని వెదకి సాలంకారదానము చేయుటకొఱకై వున్నది, సూర్యవంశపురాజుల పద్ధతిని కాళిదాసు రఘువంశములో ఇట్లు వర్ణించినాడు. వారు త్యాగము కొఱకే సంపదలను సమకూర్చుకొందురు. సత్యముకొఱకే వారు మితముగా మాటాడుదురు. కీర్తికొఱకే వారు శత్రువులను జయింతురు. అంతమునందు వారు యోగముచేతనే శరీరమును త్యజింతురు”.

“త్యాగాయ సంభృతార్థానాం సత్యాయ మితభాషితామ్।

యశనే విజిగీషాణాం యోగే నాంతే తనుత్యజామ్॥”

కం॥ “ఒకపరి సూచిన నుండియు,

ఒకపరి సూడంగ లేకయుండు సిరులకై,

యొకఁ డొకనిచేటువేళకు,

నొకఁ డొక్కఁడు మనువు గాచియుండు నరేంద్ర॥”

సంపాదించినధన మంతయు వీడే వదలిపోవుచుండగా, మరొకడు నాకు వ్రాసిచ్చి పొమ్మనుచున్నాడు.

ముచికుండు డను మహారాజు శ్రీకృష్ణుని ఇట్లు స్తోత్రము చేసెను

- క॥ నీమాయ జిక్కి పురుష
 త్రీమూర్తికజనము నిన్ను నేవింపదు, వి
 త్తామయగృహగతమై సుఖ
 తామసమై కామవంచితం బయి, యీశా॥
- ఉ॥ పూని యనేకజన్మములఁ బొంది తుదిం దనపుణ్యకర్మనం
 తానముపేర్మిఁ గర్మవసుధాస్థలిఁ బుట్టి ప్రపూర్ణదేహుడై
 మానవుడై గృహేచ్ఛఁబడు మందుఁ డజంబు తృణాభిలాషియై
 కానక పోయి నూతఁబడుకై వడి నీపదభక్తిహీనుడై ॥
- క॥ తరుణీపుత్రధనాదుల,
 మరగి మహారాజ్యవిభవమదమత్తుఁడనై,
 నరతనులుబ్బుఁడ నగు నా
 కరయఁగ బహుకాల మీశ యాఱిడివోయెన్ ॥
- క॥ ఘటకుడ్యసన్నిభుఁడు,
 చటులక శేబరముఁ జొచ్చి జనపతి నంచుం
 బటుచతురంగంబులతో,
 నిటు నటు తిరుగుదును నిన్ను నెఱుఁగక యీశా॥
- అ॥ వివిధకామభోగవిషయలాలసు మత్తు,
 నప్రమత్తవృత్తి నంతకుండ
 వైన నీవు వేళ యరసి త్రుంతువు, సర్ప
 మొదిగి మూషికంబు నొడియునట్లు॥
- క॥ నరవరసంజ్ఞితమై రథ
 కరినేవితమైన యొడలు కాలగతిన్ భీ
 కరమృగభక్షితమై దు
 స్తరవిట్కిమిభక్త్రీసంగతం బగు నీశా॥

ఆ॥ సకలదిశలు గెలిచి సములు వర్షింపంగఁ
జారుపీఠ మెక్కి సార్వభౌముఁ
దైన సతులగృహములందుఁ గ్రీడాభోగ
వృత్తి నుండు నిన్ను వెదకలేడు॥

ఆ॥ మానసంబుఁ గట్టి మహితభోగంబులు
మాని యింద్రియములమదము లడఁచి
తపము నేసి యింద్రతయ కోరుఁ గాని నీ
యమృత పదము గోరఁ డజ్ఞఁడీశ॥

క॥ కాలము ప్రబలులకును బలి,
కాలాత్ముం డీశ్వరుం డగణ్యుఁడు, జనులం
గాలవళులఁగాఁ జేయును

గాలము గడవంగ లేరు ఘను లెవ్వరున్॥ (పోతన భాగవతము)

న్యూనాధికభావాపన్నమైన వస్తువులకు అవభాసకమైన నీలో ఏ
న్యూనాధికమైన మార్పును రాదు; దర్పణములో వస్తుభానమువలె.
అద్దమునందు కనిపించుచున్న నగరమునువలె, ఈవిశ్వమును తన
మనస్సునందే ప్రతిబింబించుచున్నదానిని, వెలుపల ఎక్కడనో పుట్టి
యున్నదానినివలె, చూచుచున్నాడు. నిద్రచేత కలయందు స్వప్నప్రపం
చమును తనయందు కాక ఎక్కడనో ఉన్నట్లు చూచుచున్నాడు గదా!
ఈ విధముగా జాగ్రద్దశలో కూడ తనమనస్సునందే ప్రతిబింబించున్న
దానిని వెలుపల ఉన్నట్లుగా భ్రమించుచున్నాడు. నిద్రనుండి లేచిన
వాడు కలలో తాను చూచిన దంతయు తనమనస్సులోనే కన్పించిన దని
వెలుపల ఏమియు లేదని ఎట్లు తెలిసికొనుచున్నాడో ఆవిధముగానే
జాగ్రద్దశలో కూడ వ్యవహార మంతయు తనయందే ఉన్న దని తన
కంటె అన్యముగా మఱియొక పదార్థము లేదని ఎవడు తెలిసికొను
చున్నాడో అట్టివాడు శ్రీదక్షిణామూర్తియే అగును. అట్టి శ్రీదక్షిణా
మూర్తియైన శ్రీగురువునకు నమస్కరించుచున్నాను.

"విశ్వం దర్పణదృశ్యమాననగరీతుల్యం నిజాంతర్గతం

పశ్య స్మాత్మని మాయయా బహిర్బోద్భూతం యథా నిద్రయా ।
యస్మాజ్జాతుర్గుతే ప్రబోధసమమే స్వాత్మాన మే వాద్వయం
తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥

చైతన్యస్వరూపమే సత్యము. చైతన్యస్వరూపమీద అజ్ఞానా
వరణ వచ్చినదని ఒక డనును; నాలుక నాకు లేదనేవానివలె తెలివిగూడ
లేదనేవాడు ఒకడు ఉండవచ్చును. వెలుతురులో కుండవున్నది. కుండ
వెలుతురును అడ్డగించుచున్నను వెలుతురువలననే కుండ కనబడు
చున్నది. చైతన్యములో గూడ అవిధంగానే అజ్ఞానం ఉన్నది. ఎట్లనగా
వస్తువుయొక్క తత్త్వము తెలియనీయకయే దాని ప్రకాశము మాత్రము
తెలుపునది అజ్ఞానము. మరియు అవస్తువుయొక్క సచ్చిదానందస్వరూప
మును మరుగుపరచి, అవస్తువునే జరామరణములు పొందునట్టి దేహా
ముగా ప్రకాశింపజేయునది అజ్ఞానము.

దేవునియందు అపరాధము చేసి అవిధేయతను చూపినప్పటికి
ఆయన మన్నించును గాని అబద్ధములు చెప్పట ఒప్పుకొనడు.

సీవు చేయుచున్న బహుళప్రయత్నముచేత వచ్చునట్టి ఫలము
కంటెను శతగుణాధికంగా స్వధర్మవిహితమై స్వల్పశ్రమచేతనే అది
రాగలదని వేదమాత చెప్పచున్నది. పెట్టుబడి తక్కువతో ఎక్కువ
లాభము పొందవలె ననునది సర్వజీవులకున్న అభిలాషయే. దాని కను
క్రణంగానే వేదమాత చెప్పచున్నది. ఐహికభోగములు పొందిన తర్వాత
గుమంగా నిష్కాముడై, చిత్తశుద్ధికి పాత్రుడై తత్త్వవిచారణ చేసి ముక్తు
డౌతాడని వేదమాతయొక్క ఉద్దేశము. వేదమాతయొక్క పరమోద్దేశము
మనకు సర్వత్యాగము నేర్పుటయే.

"కర్మాచరణముచేత కాదు, సంశానముచేత కూడ కాదు, ధనము
చేత కూడ కాదు, కొందఱు తత్త్వకుళులై నవారు త్యాగముచేతనే
అమృతత్వమును పొందిరి".

“న కర్మణా న ప్రజయా ధనేన

త్యాగే నైకే అమృతత్వ మానకుః”

ఏకే—కుళలినః

హేతుఫలములమీది విశ్వాసమే సర్వదుఃఖములకు కారణము. హేతుఫలావేశము అవివేకకృతమే. జన్మమరణములు తప్పవు. సంసారులకు కర్మాచరణమును ఉపదేశించుట లేనిపాముచేత భయపడువానికి మంత్రోషధముల నిచ్చి పంపుటవంటిది. తత్త్వదృష్టిచేత హేతుఫలావేశము పోవును. చిద్రూపుడు అనగా తానంతట తానే ప్రకాశించేవాడు. సమాధిలో, సుషుప్తిలో నేను తెలివి స్వరూపుడనే కాని మరేమియు విశేషములు లేవు. నేను బ్రహ్మచారిని, గృహస్థుణ్ణి కాదు. ఇదంతయు చిత్తము బయటికి వచ్చినప్పటి భ్రాంతియే.

సుషుప్తిలోవలె స్వస్వరూపముతో ఉన్న చైతన్యమూర్తికి ఏ విధమైన దుఃఖస్పర్శ లేదు. హేతుఫలావేశము పోవుటయే సంసారము లేకపోవుట.

వస్తువులు భాసించుటవలన అద్దమునకు ఏవికారము కలుగదు. అలాగే నాయందు గూడ దుఃఖము, సంతోషము, రోగము, ఆరోగ్యము ఏది భాసించినను నాలో ఏమార్పు రాగూడదు.

భ్రాంతి, అజ్ఞానమే సర్వమునకు కారణము. కామక్రోధాదులు గాని, అకలిదప్పలు గాని ఏవి వచ్చినను చిద్రూపుడైన నాయందు ఏ మార్పు రాదు. పూర్వకాండములోని ధర్మములను అనుష్ఠించవలెను. ఉత్తరకాండములోని బ్రహ్మమును అనుభవపూర్వకముగా తెలిసికొనవలెను. “వాక్యము ననుసరించి అర్థవిచారణమయొక్క పర్యవసానము వలన ఏర్పడునది బ్రహ్మజ్ఞానము”.

“వాక్యార్థవిచారణాధ్యవసాననిర్వృత్తా హి బ్రహ్మోపగతిః”

వేదశాస్త్రము ననుసరించి తన ప్రవృత్తి నివృత్తులు ఉన్నవాడు వైదికుడు; లేనివాడు అవైదికుడు. ఒకపాఠశాలలోని ఉపాధ్యాయులు

తమతమవంతు పాఠములు చెప్పినను తదితరపాఠములు వారికి తెలియవని అనుకొనుటకు వీలులేదు. అట్లాగే పూర్వాచార్యులు, ఇతరశాస్త్రములయందు కూడ ప్రవీణులై యుండిరి. మనస్సును నిగ్రహించి సుఖమును పొందుటలో ప్రాణాయామయోగులు నిపుణులు.

కావేరీతీరమందలి శ్రీశ్రీనదాశివేంద్రనరస్వతీస్వామివారు గొప్ప బ్రహ్మత్వజ్ఞానులే గాక సమాధియోగమునందును చాలగొప్పవారు. కొన్ని నెలలపాటు ఏటిలో పెట్టినమేటక్రింద బాహ్యస్మృతి లేకుండ ఉండి, కొంతకాలమునకు లేచి వెడలిపోయినారు. వీరు సాక్షాత్తు శుక బ్రహ్మవలె ప్రతినిమేషము పరబ్రహ్మ నీక్షించి మది డొక్కి వెలుపల మరచువారు. దేహముయొక్క సాకల్యవైకల్యములతో నిమిత్తము లేకుండగనే కేవల యోగమార్గములో మనము ఆనందించవచ్చును. అదియే యోగసమాధికొళలము. అది అనుభవమునకు వచ్చినచో ఇతర సాధనలు అక్కరలే దనిపించును.

సుషుప్త్యవస్థయందు "నేను సుఖముగా నిద్రించితిని నాకు ఏమియు తెలియలేదు". అని ప్రతివాడు చెప్పుచున్నాడు. అప్పుడు వేసిన పూలమాల గాని, జ్వరము గాని వానికి స్ఫురింపవు అప్పుడు మనస్సు అజ్ఞానములో కలిసి వున్నది. మనస్సుయొక్క విహార మప్పుడు లేదు. ఉదకముయొక్క చలనమే తరంగము. అట్లే అజ్ఞానముయొక్క చలనమే మనస్సు. మనస్సు తైజసము; అగ్నిజ్వాలవంటిది. నిష్పలోని జ్వాల వలె మనస్సు అజ్ఞానములో నుండి వచ్చును. వాయువే నిష్పనకు జ్వాల కలిగించుచున్నది. అప్పుడే అన్ని వ్యవహారములకు వీలగును. ప్రాణాయామయోగముచేత వాయువు అరికట్టబడును. యోగులు మరణము లేకుండ ప్రాణవాయువును నిగ్రహించుమార్గము నేర్చుకొన్నారు. అందువలన వారు ఖర్చుపడకుండ ఆయుస్సును రక్షించుకొనెదరు. ఇది యోగమార్గము. యోగవాసిష్ఠములోని భుసుండుని వసిష్ఠుని సంభాషణము చూడుడు.

కర్మనిష్ఠులకువలె దేహేంద్రియసహాయము అక్కఱ లేకుండ యోగులు మనోనిగ్రహముచేసి సమాధి అనే మహాప్రభావంచేత దివ్య సుఖమును అనుభవించుచున్నారు

ఇక మూడవది జ్ఞానమార్గము.

ఇందు మనస్సునే త్రోసివేసి శాశ్వతబ్రహ్మానందసుఖమును అనుభవించవచ్చును. బాగా అన్నివిధాలా శోషింపజేసినమనస్సు సమాధిలో వశ్యమగును, అది దానికి ఇష్టము లేనిపని. ఎలాగంటే సింహమును ఎండగట్టి ఇనుపబోనులో ప్రవేశపెట్టి యుంచినట్లే. విశ్వా మిత్రుడు, మేనక ఉదంతము ఇట్టిదే. సరే; మనస్సు సమాహితమైతే సుఖించుచున్నాను. అసమాహితమైనపుడు ఇక దుఃఖమే. అసలు నా స్వభావము ఏమిటి? అనగా ఆత్మస్వభావము ఏమిటి? దీప్రకాశమునకు చిమ్మిల ఎరుపు నలుపులు ఏమీ సంబంధించవు. అట్లే నేను కేవల చైతన్యస్వభావుడను ప్రతిదానిని, రాగద్వేషాదివృత్తులను గూడ, అవధానింపజేసేవాడను. రకరకాలబుద్ధివృత్తులకు, వాటిస్వభావాలకు నా కేలాటిసంబంధము లేదు. నాకు వానియొక్క సుఖదుఃఖములసంశ్లేషము ఏమీ లేదు నా కవి కనబడుచున్నవే గాని నా కేమియు అవి అనుభవనికి రావు. జపాకుసుమపువ్వుపురుగుచే స్పటికమణి ఎట్టుగా కనబడినను ఆమణి తెలుపే. ఆలాగే బ్రహ్మజ్ఞానియొక్క ఆత్మతత్త్వానుభవవైభవమున్నది.

“(తత్త్వజ్ఞుడు) దుఃఖములయందు ఉద్వేగమును పొందనివాడుగా, సుఖములయందు కోరిక లేనివాడుగా ఉండును”.

“దుఃఖే వ్యనుద్విగ్నమనాః సుఖేషు విగతస్పృహః”

తత్త్వవేత్తకు అనగా జీవన్ముక్తునికి తేలుకుట్టినచో దుఃఖపడడా? ఏడువడా? ఏడుస్తూ వున్నప్పుడే బ్రహ్మవేత్తయొక్క ప్రభావము

కనిపెట్టవలెను. తెల్లమేఘములవలన, నల్లమేఘములవలన ఆకాశము ఏమియు కాలేదు.

తత్త్వవేత్త ఏడ్చుచున్నప్పుడు గూడ అది దేహేంద్రియసంక్షోభమే కాని అయన ఏడువ లేదని శ్రుతి చెప్పుచున్నది. బుద్ధివికారములు తత్త్వవేత్తకు సంబంధించవు ఇదియే వేదాంతరహస్యము.

"దేనిని చేయుట కష్టసాధ్యమో, దేనిని పొందుట కష్టమో, ఎచ్చటికి పోవుట సులభము కాదో, దేనిని దాటుటశక్యము కాదో, అది యంతయును తపస్సుచేత పొందవీలగును. తపస్సునకు మించినది ఏదియు లేదు".

య ద్దుష్కరం య ద్దురాపం య ద్దుర్గం యచ్చ దు స్తరం |

త త్సర్వం తపసా ప్రాప్యం తపో హి దురతిక్రమమ్ ||

తపస్సుకు సాధ్యంకాని కార్యములు లేవని మన మిందువలన గ్రహించవలెను. అన్నిటికన్నను దుస్సాధ్యమైనసిద్ధి శాశ్వతబ్రహ్మనందకై వల్యము. అట్టి దానినిగూడ సాధించుటకు తపస్నే కారణము.

భోక్తయొక్క తెలివి ననుసరించియే భోగ్యముయొక్క ప్రయోజనము లభించును. అదితికళ్యపులు కృష్ణభగవానుని తమగర్భవాసమునుండి కనియుండి గూడ వారికి మోక్షము మాత్రము శేషించియే యున్నది. అయితే ఈశాశ్వతానందమునకు సాధన మెయ్యది? అనగా? అదిగూడ ఒకవిధమైన తపస్సువలననే సాధ్య మగును. బ్రహ్మవిదారణయే గొప్పతపస్సు. అది బ్రహ్మసూత్రచారీరకబాష్యశ్రవణము. రాక్షసులతపస్సు, దేవతలతపస్సు ఇవి రెండు గూడ మోక్షమునకు తీసివేతయే. అవి అంతపూర్ణమైన తపస్సులో చేర వనియే మన మెంచవలెను. ఉత్తరమీమాంసాశ్రవణమే పూర్ణమైన తపస్సు దానికి నిష్కామ్యమైన స్వధర్మబలమే పునాది. ఈప్రత్యగాత్మను బ్రహ్మముగా అనుభవించు విషయమే వేదాంతము చెప్పుచున్నది. నిష్కామ్యమైన స్వధర్మాచరణ

వలన చిత్తశుద్ధికలిగి, పుష్కలమైన సాధనచతుష్టయసంపత్తిని అలవరచుకొన్నచో బ్రహ్మజిజ్ఞాసకు పునాది ఏర్పడును. ధర్మార్థకామములు మూడును పురుషార్థములే. అయినను పరమపురుషార్థము మాత్రము మోక్షమే. పైవి మూడు కొంతకాలానికి ప్రయోజనము లేనివగును. పరమపురుషార్థము మాత్రము ఎప్పటి కైనను, సప్రయోజనమై నిత్య నూతనముగా నుండును.

"అశబ్ద మస్పర్శ మరూప మవ్యయం
తథాఽరసం నిత్య మగన్ధవచ్ఛ యత్ |
అనాద్యనంతం మహతః పరం ద్రువం
నిచాయ్య తం మృత్యుముఖాత్ ప్రముచ్యతే ||"

"శబ్దరహితము, స్పర్శరహితము, రూపరహితము, నాశరహితము, అదేవిధముగా రసరహితము, గంధరహితము, నిత్యము అదిలేనిదియు, అంతములేనిదియు, బుద్ధి యను పేరుగల మహత్తత్త్వముకంటె విలక్షణమైనదియును, అయినట్టి ఆత్మతత్త్వమును శాశ్వతమయినదానినిగా ఎఱింగినవాడు అవిద్యాకామకర్మలక్షణమగు మృత్యుముఖము నుండి ముక్తుడగుచున్నాడు."

నేను శాశ్వతానందస్వరూపుడను కావాలని కోరినకోరికయే "నేను శాశ్వతానందుడను" అని నిరూపించుచున్నదిగదా అని శ్రీశంకరులవారు చెప్పుచున్నారు నీవు శాశ్వతానందస్వరూపుడవు గనుకనే, "అయ్యో అట్లుకాకపోతినే నేను" అని ఆలోచన (జిజ్ఞాస) వచ్చుచున్నది.

రాధేయుడు కొంతేయుడు అగుటవంటిదే జీవుడు బ్రహ్మము అగుట. రాధేయునికి కొంతేయుడ నని తనకు తెలిసినవెనుక ఎవరేమనుకొన్నను కోపము రానట్లే, స్వస్వరూపము తెలిసిన నన్నుగూడ ఎవరేమనుకొన్నను కోపమురాదు.

నేననేవాడు అంతర్ముఖదృష్టితో తనను బ్రహ్మముగా గుర్తించి నచో జరామరణములు ఉండవు. బహిర్ముఖంగా దేహేంద్రియములను తన్నుగా తలంచినచో జరామరణములు తప్పవు.

"ఖలసహవాసం విఘటయ

ఘటయ సతాం హి సంగమ మనిశమ్।

శంభో శివ శివ శంకర

సాంబసదాశివ! శరణం మే తవచరణమ్॥"

"ఎంత విజ్ఞాని నైనా సహవాసం మార్చివేయును. సజ్జనుడు దుర్జనునితో చేరినట్లేన దుర్జనుని గుణములే కలుగును. తన గుణములు వానికి అతకవు. ఎవని కైనను వానిసంస్కారములే బలవత్తురములు. మిగతవి ఎన్ని విన్నను వాటిని తిరస్కరించి సంస్కారములే బయట పడును.

12. శ్రవణాదులు

శ్రవణము అనగా శ్రుతిసమ్మతమైన యుక్తులచేత వేదాంత వాక్యములను విచారించుట. అందులకు ముందు గాని, తర్వాత గాని సాధనచతుష్టయసంపత్తిని అలవరచుకొన్నచో శ్రవణము చక్కగా ఫలించును. ఇది భరతఖండభాగ్యమే; దేవతలకు గూడ లేనిది. "తదు పర్యపి బాదరాయణ స్సంభవాత్" అని అనుటలో వ్యాసాచార్యులవారి "సిఫాదు" కావలసి వచ్చినది, దేవతలు గూడ దీనిని సకృత్తుగా పొంద వచ్చు నని.

చారావత్యధనకనకవస్తువాహనాదులను చాలాజన్మలనుంచి ఉపాసన చేయుచున్నాము. ఇప్పుడు వాటిని తొలగించుకొనుటకై. బ్రహ్మ విచారణ "అథాతో బ్రహ్మజ్ఞాసా" అని చేయవలసియున్నది. పునరావర్తనరహితముగా ఈసంసారబంధం పోవలయు నన్నచో సత్యమైన బ్రహ్మోత్మవిజ్ఞానము సాక్షాత్కారమైననే కుదురును సేతుదర్శనముచేత

పాపము పోయినట్లు, గరుడమంత్రస్మృతిచేత సత్యమైన పామువిషము పోయినట్లును కాదు. వీటన్నిటియందును పునరావర్తనభయము ఉన్నది. సన్నిధానందతత్త్వమును తానుగా గుర్తించినపుడు మరణధర్మములేని అమృతత్వము లభించును. అట్లు గాక మరణించునట్టి దేహేంద్రియములను తానుగా గుర్తించినచో యిక మరణము తప్పదు. చిత్తము; చైత్యము మిథ్యగా తెలిసికొన్నచో “చిత్” మిగులును.

ఎవనికైనను వాడు చేసికొన్న పుణ్యముల ననుసరించియే గురువులు దొరికెదరు. దేహము ఆరోగ్యముగా వుండి చిత్తము వ్రశాంతముగా (సత్త్వగుణముచేత నిర్మలముగా పున్నపుడు) వచ్చే తృప్తి తన స్వరూపతృప్తి గాదు. ఇది వివేకముచేత అత్మజ్ఞానమువల్లనే కలుగును. యోగసమాధిలోని సమాహితసమయమందలి తృప్తి గూడ నిజమైన తృప్తి గాదు. ఆవై లక్షణ్యము తెలిసికొనవలెను

శాస్త్రము చెప్పనట్టి ఉపాయములవలన. సంసారము తొలగదు. అయితే ఎట్లా? ఆ ఉపాయములవలన కలిగే చిత్తశుద్ధివలన, వివేకప్రజ్ఞ వలన అసలు సంసారమే నాకు ఎప్పుడూ లేదని తెలియును. నేను ఎప్పుడూ సంసారము లేనివాడనే.

బంధము అందరి అనుభవములో కుదిరియే ఉన్నది. మోక్షమే ఎలా కుదురుతుం దని శిష్యునిభావము. కాని గురువుగారినిశ్చయ మే మనగా మోక్షమే కుదిరి వున్నది. కాని బంధము నీకు ఎలా కుదిరిందో నాకు అర్థం కాలేదని, ఇద్దరు ముచ్చటించుకొనుచున్నారు.

సాత్త్వికభావాలు స్వరూపతః ఉత్తమములు కావు గాని, ఫలతః ఉత్తమములే అగును. అవి స్వరూపస్ఫురణ కలిగించును. కాని రాజ సతామసభావములు అలా కావు. ఇవి స్వరూపమును విరుద్ధముగా భాసింపజేయును.

తాదాత్మ్యముతో గృహము కట్టుకొన్నవానికి, అతిథికి దానిని గురించి యిద్దరిమనోభావములు గమనించతగినవి కార్యకరణములు దేహేంద్రియాదులు. ఈశరీరేంద్రియాదులమీద ఉన్న తాదాత్మ్యము చచ్చినా పోదు. నచికేతుడే ఇందులకు తార్కాణము. యమునివద్దకు పోయి కూడ నచికేతుడు మరణానంతరం నేను ఉంటానా, ఉండనా, అని అడుగుచున్నాడు.

ఆదరము, ఆపాయశంకకు కారణ మగును. ఉదా - తనపిల్ల వాడు, పొరుగింటిపిల్లవాడు కలిసి గ్రామాంతరమునకు పోయి తిరిగివచ్చుటకు ఆలస్యము కాగానే తల్లి, దిగులుపడి చింతించును, "పొరుగింటిపిల్లవాడు - కూడ కలిసిపోయినాడు, ఇద్దరు వస్తారు గదా" అని ప్రక్కవాళ్లు ధైర్యము చెప్పినను, తల్లి తనపిల్లవానిమీదనే బెంగవెట్టుకొని, పొరుగుపిల్లవాని "కేమి ఫరవాలేదు." అని ఆశీర్వదించుచు, తన పిల్లవానిని గురించియే దిగులుపడియుండును. ఇది గమనించదగును.

ప్రతిప్రాణి కోరుచున్న అనందమే బ్రహ్మ మను పేరుతో శాస్త్రమునందు చెప్పబడియున్నది. బ్రహ్మానందము అనంతము నిత్యము. ఎప్పుడును తరుగు, విసుగు లేనిదే మోక్షము లేక బ్రహ్మము దీనికి వేదశాస్త్రములో చెప్పిన ధర్మమే మార్గము

ముఖ్యముగా మానవజన్మలో ప్రయత్నించి తెలిసికొనదగినది ఎద్ది? ఎయ్యది తెలిసినచో మరొకటి తెలిసికొనతగినది యిక ఉండదో అదియే. దానివలన లాభ మేమిటి? ఎయ్యది లాభించినచో మరొకటి పొందవలసినలాభము లేదో అది అదియే నిత్యమైన అఖండానందము. తెలివిద్వారానే దీనిని తెలిసికొనవలెను. "జ్ఞానా దేవతు కైవల్యమ్" ఎవనికి? ఎవడు దీనికి అర్హుడను సంపాదించుకొనునో వానికే అది తెలియును. ఇంద్రియములకు అర్థమగునది యథార్థ మని అనుకొనువారు అజ్ఞానులు. ఇంద్రియాతీత మైన వస్తువును తెలిసినవాడే తత్త్వజ్ఞుడు

ఇంద్రియములకు ఎంత ఉపయోగంగా, ఎంత మనోహరంగా కనబడినను అంతయు అబద్ధమే. దానిబ్రతుకే అంత యని తెలిసినవాడే తతత్త్వజ్ఞుడు.

"అహం" అనునది ఆత్మానాత్మసమ్మిశ్రితముగా ఉన్నది. ఆత్మ నిరంతరము నిత్యసుఖస్వరూపముగానే, నిత్యశుద్ధబుద్ధము క్తముగానే ఉన్నది. ఇది తెలిసికొనుటయే కావలసినది.

స్వప్నంలోని మహాభయంకరదృశ్యము చూచి, అట్టిఅపదమధ్య దిక్కుతెలియక చాలా అవస్థపడుచుండగా మెళకువ రాగానే అది అంతయు అదృశ్యమై తాను ఆనందగా వున్నాడు. అదేవిధంగా మన యీసంసారదుఃఖము లన్నియు స్వస్వరూపజ్ఞాన మనే మెళకువ రాగానే భాయమాత్రంగా గూడ లేకుండా అదృశ్యమై పోయి, మనము గూడ నిశ్చింతగా ఆనందముగా ఉండుము. ఈసంసారమున వీరు నావారు, నేను వీరివాడను అనే భ్రాంతిచేతనే మనము నానాదుఃఖములు పడుచు, సతమత మగుచున్నాము. అసలు మృత్యుహేతువులు ఏమనగా అహంకారము, కర్మత్వము, ఇవే. కేవలచైతన్యమువద్దకు మృత్యువు సమీపించడానికే వీలులేదు.

సినిమాలో కనబరచే ఫలపుష్పభరితవృక్షములను చూచి, అను భవించుదా మని గాని, అందు కనుబరచే భయంకరఅగ్నిజ్వాలలు గాంచి భయపడి పరుగెట్టుట గాని మన కుండదు. ఎందువలన? అవి అన్నియు అసత్యము లని తెలియును గనుక; అలాగే యీప్రపంచము, సంసారము మిథ్యామాత్రమే, యని మనకు తెలిసినపుడు శోకమోహములు ఉండవు.

"స్వర్గకామో యజేత" స్వర్గమును కోరువాడు యజ్ఞమును చేయ వలెను. అన్నవాక్యము విధివాక్య మని పూర్వమీమాంసకులసిద్ధాంతము. ప్రవృత్తి నివృత్తులకు కారణము రాగద్వేషములే గాని వేదవాక్యములు.

కావు. సుఖము కోరునట్టి మనకు వేదము యజ్ఞము చేసినచో స్వర్గము వచ్చు నని చెప్పుచున్నది, తెలియజేయుచున్నది. అజ్ఞాతార్థజ్ఞాపకమే విధివాక్యము. వేదశబ్దములకు తెలియజేసే స్వభావమే గాని చేయించుట యందు వాటికి శక్తి లేదు.

రజ్జుసాక్షాత్కారమువలన సర్వప్రతీతి పోవునట్లు, ద్వైతప్రపంచ విలయము, తత్త్వసాక్షాత్కారమువల్లనే కలుగుచున్నది; మరేమియు ప్రయత్నము చేయ నక్కఱ లేదు. కుండను చూడవలె నన్నచో అందుకు ప్రమాణ మగు కన్నువలన అది యథాతథంగా తెలియు చున్నది; గాని మనకు యేయితరప్రయత్నముమీద ఆధారపడి లేదు. అలాగే వస్తుదర్శనము ప్రమాణజన్యమే గాని పురుషతంత్రము గాదు. వేదములు ప్రమాణబోధకములే గాని ప్రవర్తకములు గావు. రాగద్వేషములే ప్రవర్తకములు, నివర్తకములు. అద్వైతులవాదము ఏమి టనగా విధి ఉత్తరకాండలో లేదనుటే గాక పూర్వకాండలో గూడ లేదనే మానిష్యులు మనెదరు.

గజేంద్రరక్షణమునకు విష్ణువు వచ్చుటకంటే స్వప్నములోని దుఃఖము మెలకువ రాగానే ఒక్కలిప్తమాత్రము ఆలస్యము లేకుండ తత్క్షణమే పోవుచున్నది. సద్గురువులవలన చక్కగా బ్రహ్మ విషయము వినుట మహాపుణ్య మని మనకు మనకే స్వానుభవముతో తెలియుచున్నది.

"సమచిత్తులు, ముకుందుని చరణములను ధ్యానించువారు, అగు సాధువులయొక్క దర్శనము కలిగినంతనే, సూర్యునియొక్క దర్శనము కలిగినంతనే చీకటిపోయినట్లు, సంసారబంధమునకు అంతము కలుగును."

"సాధూనాం సమచిత్తానాం ముకుందచరణైః పితౄణామ్ |

దర్శనాంతో భవేత్ బంధః పుంసోఽక్షో స్సవితు ర్యథా ||"

13. మోక్షము

చిత్తసమాధి - జ్ఞానముచేతవచ్చును. చిత్తసమాధి-యోగముచేత కలుగును. అన్యథాజ్ఞానము ఉన్నను బంధము లేనిస్థితి తత్త్వసాక్షాత్కారంచేత పొందవచ్చును. దేవుడు వేరు, నేను వేరు అనునది ద్వైతము. అప్పుడు నీవు జీవుడవే గదా! అందువలన నీ కేమి ప్రయోజనము? ప్రమాత - అహంకారతాదాత్మ్యముగల ఆత్మ. అజ్ఞానమును నివర్తించుటే శాస్త్రప్రయోజనం. సవిశేషమైనజీవునకు విశేషమును, తొలగించుటవలన నిర్విశేషమైన బ్రహ్మముతోనే సర్వాత్మనా ఐక్యము కుదురును. కర్మ యోగమునకు అనృష్టద్వారా చిత్తశుద్ధి, కర్మత్యాగము నకు దృష్టద్వారా నిరంతర బ్రహ్మవిచారణ ఫలములు. అందువలన సర్వప్రతిబంధకములు తుడిచిపెట్టుకొనిపోయి మోక్షము వచ్చును. యతీ శ్వరుడు తనకు శమదమాదులు ఉన్నవా, లేవా అని చూచుకొనవలెను. వేదవిహితమైన సర్వపుణ్యకర్మలు వివిధిష పుట్టుటకొరకే.

మనస్సులో కాలుష్యము ఏమిటి?

1. చెప్పినను తెలిసికొనలేక పోవుట.

2. అన్యథాగా (విపరీతముగా) తెలిసికొనుట.

3. ఏమైనా తెలిసినను, అందులో ఏకాగ్రత ఉండకపోవుట. మోక్షమునకు సర్వుల కధికారము కలదు. కాని డాక్టరు చెప్పినట్లు రోగి వినివలసిన రీతిగా శాస్త్రము చెప్పినట్లు వీరు విని నడుచుకొనవలెను. గురునేవలో సర్వదేవతాసేవలు యిమిడివున్నవి.

అసలు వున్నది ఆత్మ. అనాత్మ యనగా దానినే ఇంకొక విధంగా తలచుట. ఈశ్వరసేవ అనగా వేదవిహితకర్మలద్వారా స్వధర్మానుష్ఠానమే. శరణాగతి అర్థము కూడ స్వధర్మనిర్వహణమే. సృష్టి అనాది అంటే మొదలు లేనిది; అనగా అనలే లేనిది.

నేను "రామయ్యను" అనునది సర్వదా ఎంత దృఢముగా వున్నదో అంత దృఢముగా "నేను బ్రహ్మమును" అను విజ్ఞానము ఉండుటే స్వానుభవపరమావధి.

సాక్షాత్ శంకరులు వచ్చి "నేను చెప్పిన అద్వైతము తప్పు" అని చెప్పినను నిజమైన సమ్యగ్దర్శి ఆమాట ఒప్పుకొనడు.

మన ఉచ్చాస్వసనిశ్వాసములకు మనము ఎలా కర్తలము గామో అదేవిధముగా వేదములకు పరమేశ్వరుడు కర్త గాడు.

బుద్ధిని పరీక్షించుకొనుటయే చి త్తశుద్ధి; అనగా ప్రపంచమునందు నీకు అపేక్ష ఉన్నదా, ఉపేక్ష వున్నదా గమనించుకొనవలెను. సత్పురుషులతో సహవాసము కృతార్థతకు మూలము.

సృష్టిని వేదము వర్ణించిన దంటే సృష్టికి అధిష్ఠానమును తెలిసికొనుటకే గాని సృష్టివలన వేరే ప్రయోజనము లేదు. పుణ్యపాపములు అనుభవించే కొద్దీ వివేకికి వైరాగ్యము కలుగును; అవివేకికి రాగద్వేషములు కలుగును.

దేహము క్షణభంగుర మని తెలుపుటకు కారణము, రూదేహము వలన పొందతగిన మహత్తరలాభమును త్వరగా పొందు మని చెప్పుట కారణే. ప్రపంచము మిథ్య అని స్పష్టముగా తెలిసికొనుట ఎందులకు? ఆత్మయొక్క అఖండత్వమును గ్రహించుటకొరకు. ద్వైతాస్తమయము అయినపుడే ఆనందానుభూతి. ప్రపంచములో కూడ విషయానందములో యిట్లే జరుగుచున్నది. ద్వైతము ప్రతీయమానమగుచున్నను ఆనందము ననుభవించుట బ్రహ్మవేత్తలక్షణము. "అహం"ను గుశించిన పొరతాటు అందరికీ ఉన్నది. అహంకారమును, ఆత్మను కలుపుటయే అధ్యాస. అన్నివ్యవహారములకు ఇదియే మూలము.

దేహేంద్రియసంబంధము కలిగి, వానికి విలక్షణమైన ఆత్మను అనుభవించువారే జీవన్ముక్తులు. వారే బ్రహ్మనులను కృతార్థులుగా చేయ

గలరు. వేదాంతము నిత్యరూఢమైనను అనుభూతి లేనిచో దుఃఖరాహిత్యము కలుగదు అనుభూతి కలుగుట ఎట్లనగా సాధనచతుష్టయసంపత్తిని అలవరచుకొని, అందులోని ముముక్షత్వమునందు తీవ్రతరమైన ఆసక్తి కలిగి, శాస్త్రాచార్యులవలన చక్కగా ఉపదేశము నొంది పరమాత్మను అపరోక్షముగా తెలిసికొనినపుడే సమ్యగనుభూతి కలుగును.

ప్రమాణ మంటే, తనకు కావలసినవిషయము మరొకదానిచేత తెలియబడకుండ దేనిచేత తెలియబడుచున్నదో అదియే దానికి ప్రమాణము. సందిగ్ధస్థలమందు నిర్ణయము లేల్పుటకు ఉభయవాదినమ్మతమైన ప్రమాణము తీసికొని విమర్శించవలెను. బ్రహ్మమున కున్నది మాయ-జీవున కున్నది అవిద్య. మాయతో కూడిన బ్రహ్మము నుండియే ప్రపంచమునకు ఉత్పత్తిస్థితిలయములు సంభవించుచున్నవి. అద్వైతులకు బ్రహ్మేతరపృథక్ సత్త ప్రతీతిమాత్రమే గాని యథార్థము గాదు. అభివ్యక్తనామరూపములచే, ఆనభివ్యక్తచిన్మయవస్తువు అడ్డగింపబడుచుండును. అద్వైతుల ప్రపంచమిద్యాత్వనిశ్చయము శ్రేష్ఠము; అదియే సమ్యగ్జ్ఞానము. సంశయ, విపర్యయములు లేకుండ వస్తువు అర్థము అగుటయే వస్తుసాక్షాత్కారము. "బ్రహ్మమును ఆత్మ అనియే ఉపాసింపుము". ఏవ అను శబ్దముచేత ఇతరవిషయములు నిషేధింపబడుచున్నవి.

"ఆత్మేత్యేవ ఉపాసీత" ఈనిషేధము వినబడునే గాని అమలు లోనికి రాదు. ఇందులకు వ్యక్తియొక్కయోగ్యత ముఖ్యము. మనన నిదిధ్యాసములచేత చిత్తశుద్ధివిర్పడిన శ్రవణము చేసిన సరిగా అర్థమగును.

శ్రుతి పరోక్షంగానే చెప్పుచున్నది అనకూడదు; అపరోక్షంగా కూడ చెప్పును. "సాక్ష దపరోక్షద్ బ్రహ్మ" "సర్వాంతరః" అని "దశమ స్త్వమ్" "నీవే పదియవవా డవు" అని సాక్షాత్తు స్వానుభవ

మును కలిగించుచున్నది. నదియందలి జలములో పడిమంది వ్యర్థులు దిగి, అవతలిగట్టుకు చేరి అందరు వచ్చినారా, లేదా, అని లెక్కపెట్టుకొనగా తొమ్మిదిమందయే లెక్కకువచ్చిరి. అప్పుడు ఒకడు ఏమై పోయినాడో అని దిగులు పడి భయపడుచుండగా అన్యు డొకడు వచ్చి, లెక్కపెట్టినవానిని చూచి, నీవే పదవవాడ వని తెలిపినాడు అప్పుడు దుఃఖము పోయి, అభయము పొందినారు. అట్లే అపరోక్షంగా ఆత్మజ్ఞానము కలుగుటయే ఆత్మసాక్షాత్కారము.

ప్రపంచమార్తాండమండల ప్రకాశము గుడ్లగుఱకు చీకటిగా కనబడుచున్నది; అట్లే మనము ఆత్మకే అజ్ఞానం అనుకొంటున్నాము. మరియు మనకు ఆత్మయే చీకటిగా వున్నది "ఆ బ్రహ్మహూపమైన జ్యోతిస్సు, తమస్సునకు పరమైన సకల జ్యోతిస్సులకు జ్యోతిస్సుగా నున్నది. అది అజ్ఞానమునకు అతీతమై, దానియొక్క స్పర్శను పొందుట లేదు".

"జ్యోతిషా మపి తజ్జ్యోతి స్తమసః పర ముచ్యతే।"

తమసః అజ్ఞానాదేః పరం అనంస్పృష్ట ముచ్యతే

బ్రహ్మవేత్తకు మాయ లేదు. బద్ధునికి ఆత్మ కనబడదు. "పెండేకటి కవ్వల నెవ్వం దేకాకృతి వెలుగు నతనినే నేవింతున్"

(భాగవతము)

సర్వప్రపంచము బుద్ధికల్పనయే. సంసార మిది బుద్ధిసాధ్యము. నిన్న బుధవారము ఈరోజు గురువారము అది ఎక్కడికి పోయినది? ఇది ఎక్కడినుంచి వచ్చినది? సమ్యక్దర్శులకు అజ్ఞానం బాధితమగును. బుద్ధివృత్తులు రెండువిధములు 1. అంతర్ముఖవృత్తి, 2. బహిర్ముఖవృత్తి

ఘటమును తెలుసుకొనుచున్నాను అంటే, నాస్వంత చిత్ ప్రకాశము జడమైన బుద్ధిలో ప్రవేశించి, జడమైనఘటమును వ్యాపించినపుడు ఆతెలియుట జరిగినది. బుద్ధియు జడమే కుండయు జడమే,

చైతన్యముయొక్క స్వభావము అనందమే. నేను అని ప్రకాశించు చైతన్యమూర్తి నిత్యావరోక్షంగా, అనందస్వరూపముతో నిండియున్నది. ఎన్నడూ మార్పు లేని చైతన్యమువల్లనే, మార్పులన్నియు తెలియుచున్నవి. కనుక ఈసాక్షికి ఏమార్పు ఉండకూడదు. ఈచైతన్యస్వరూపముయొక్క అనుభవము కలవారే జీవన్ముక్తులు. వారి అనుగ్రహంవల్లనే బహిర్ముఖవృత్తికలవారు తరించవలసియున్నది. ఈ శరీరం పోయినచో నేనేమి అవుతానో అను దిగులు పెట్టుకొని మోక్షము కొఱకు యత్నించవలె.

అమృతాన్ధసులు అయిన దేవతలు గూడ అమృతత్వముకొఱకు ప్రయత్నించునట్టి బ్రహ్మవిద్యకొరకు నిరంతరం మనము అధికశ్రద్ధతో ప్రయత్నించవలెను. ఆత్మవస్తువు ప్రకాశించుటకు రెండవవస్తువు యొక్క సహాయము అక్కఱు లేదు. ప్రతిబుద్ధివృత్తిలో ప్రకాశించునట్టి చైతన్యస్వరూపమే బ్రహ్మము. "నేను, నేను" అని ప్రకాశించు ప్రత్యగాత్మయే బ్రహ్మము. దృశ్య మంతయు, నేతి, నేతీతి వాక్యము చేత నిషేధించి, మహావాక్యముచేత "అహం బ్రహ్మాస్మి" అని తెలిసికొన్నవాడు కృతకృత్యు డగును. చైతన్యములో ఎప్పుడు మార్పులేదు. కార్యకారణము లన్నిటిని నిషేధించుటకు "నేతి నేతీ" అను ఆదేశవాక్యము ప్రయోజనపడి, "తత్త్వ మసీ"త్యాది మహావాక్యములచేత "అహం బ్రహ్మాస్మి" అని ఆపగత మగును. వర్ణాశ్రమధర్మమే దీనికి పునాది. అది ఇక్కడ భారతదేశంలో నష్టమైనను, లోకాని కంతయు నష్టమే, ధర్మమును తాను ఆచరింపవలెను; ఇతరులచేత దానిని ఆచరింపజేయవలెను.

"యో బ్రహ్మాణం విదధాతి పూర్వం

యో వై వేదాగ్ంశ్చ ప్రహిణోతి తస్మై!

తగ్ం హ దేవ మాత్రబుద్ధిప్రకాశం

ముముక్షు రైస్ శరణ మహం ప్రపద్యే॥"

దేహము నేననుటయే అసలుదోషము. ఆదోషమును తీసివేసికొనుటకు ముముక్షువునై నేను ఆదేవునిశరణు పొందుచున్నాను.

ఉపనిషత్ప్రమాణముచేత అవరోక్షముగా బ్రహ్మత్వైక్యజ్ఞానము ప్రకాశించును వేదాంత మను పరమప్రమాణము ప్రమాత్మత్వమునే కొట్టివేసినది గనుక యిక ప్రమాత్మప్రమాణాది వ్యవహారము లేదు. వేదాంతప్రమాణజ్ఞానమువలన వచ్చినది యే మనగా తనకు మాత్రమే జననమరణములు లే వని గాదు; మరెవ్వరికి గూడ లేవనియే తెలిసినది. స్వప్నములో తాను, ఇతరులు చాలా బాధలలో ఉన్నను, మెలకువ రాగానే ఆబాధ లేవియు తనకు గాని యితరులకు గానీ లేవనియే తెలియుచున్నది. జ్ఞానయజ్ఞములోని వేదాంతవాక్యవిచారణచేత పుట్టిన జ్ఞానాన్ని దేహేంద్రియాదిదుఃఖము లన్నిటిని దహించివేయుచున్నది.

రోగభూయిష్టమైన నాలుకకు పంచదారమాధుర్యము తెలియనట్లు అజ్ఞానముచేత అవరింపబడిన జీవునికి ఆనందఘనమైన వస్తువు తనలోనే వున్నను అనుభవమునకు రాదు. జీవులు శాశ్వతానందమగు మోక్షమును కోరెదరు గాని అందుకు తగినకృషి మాత్రము చేయ నుత్సహింపదు జనులు ఆరోగ్యమును కోరెదరు గాని అందుకు తగిన పథ్యము ఉండి టోషధమును పుచ్చుకొనరు. భగవంతుని నిబంధనలను తిరస్కరించుటయే భగవదపచారము. పునరావృత్తి రహితమైన శాశ్వతపదవి నే సంపాదించుటకు వీలైన ఈభరతఖండములో మనుష్యదేహమును సంపాదించుకొనియు ఊరకే పిచ్చిపిచ్చిపనులలో మునిగి కాలక్షేపం చేయుట చాలా తెలివితక్కువయే. ఎలుకలకొరకు మహాసర్పము ఆకలి గొని కాచుకొనియున్నవిధంగా మనకొరకు మృత్యుచేవత కాచుకొని యున్నది. తప్పనిసరిగా దొడ్డికాలములో నశించునట్టి ఈదేహేంద్రియాదుల యోగక్షేమమును చూచుకొనుటకు గానే మనము అనేక దేవతలను సతతము ప్రార్థించుచున్నాము. అసలు మనజీవితము విషయమై

యోగక్షేమములు వదలి మనీషాగరిష్ఠులమై పరమభాగవతధర్మంబు ననుష్ఠింపవలయు. "దుఃఖములు వాంఛితంబులు గాక చేకుఱుభంగి సుఖంబులును కాలానుసారంబులై లబ్ధంబు లగుం; గావున వృథా ప్రయాసంబున నాయుర్వ్యయంబు నేయంజనదు, హరిభజనంబున మోక్షంబు సిద్ధించు, విష్ణుఁడు సర్వభూతంబులకు నాత్మేశ్వరుండు ప్రసియుండు. ముముక్షువైన దేహికి దేహావసానపర్యంతంబు నారాయణ చరణారవిందనేవనంబు కర్తవ్యంబు". అను పరమభాగవతుడైన ప్రహ్లాదునిబోధనల ననుసరింపవలయు.

ఆప్రహ్లాదునివాక్యములనే మరికొన్నిటిని ఉపనిషత్సమ్మతములై సదా స్మరించుకొనవలసిన సంగతులను తెలిపెదను.

సీ॥ సంసార మిది బుద్ధిసాధ్యము, గుణకర్మ
గణబద్ధ, మజ్జానికారణంబు,
కలవంటి దింతియ గాని, నిక్కము గాదు,
సర్వార్థములు మనస్సంభవములు,
స్వప్నజాగరములు సమములు; గుణకూన్యఁ
డగు పరమునికి గుణాశ్రయమున,
భవవినాశంబులు పాటిల్లినట్లుండుఁ
బట్టి చూచిన లేవు బాలులారా,

తే॥ కడగి త్రిగుణాత్మకములైన కర్మములకు
జనకమై వచ్చు నజ్ఞానసముదయమును
ఘనతరజ్ఞానవహ్నిచేఁ గాల్చిపుచ్చి,
కర్మవిరహితులై హరిఁ గనుట మేలు.

సీ॥ కంటిరే మనవారు ఘనులు గృహస్థులై
విఫలులై కైకొన్నవెట్టితనము;
భద్రార్థులై యుండి పాయరు సంసార

పద్ధతి నూరక పట్టువడిరి;
 కలయోనులం దెల్ల గర్భాద్యవస్థలఁ
 బురుషుండు దేహియై పుట్టుచుండు;
 త న్నెఱుంగఁడు, కర్మతంత్రుడై కడపట
 ముట్టుడు భవశతములకు నయిన;

అ॥ దీన శుభము లేదు; దివ్యకీర్తియు లేదు,
 జగతిఁ బుట్టి పుట్టి చచ్చి చచ్చి
 పొరల నేల, మనకుఁ బుట్టుని చావని
 త్రోవ వెదకికొనుట దొడ్డబుద్ధి॥

రాగద్వేషములచేత జనులు సంసార మను పద్మవ్యాహములో
 ప్రవేశించి, అందులో నుండి వెలువడే మార్గము తెలియక చిక్కుకొని
 పరితపించుచున్నారు. ఇందులోనుండి సద్గురుసహాయమువలననే ఒడ్డెక్క-
 వలెను. ఇదియే మనుష్యజన్మకు ముఖ్యకర్తవ్యము.

ఇంద్రియములు మనకు ఇష్టము లేని వైపునకు వెళ్లనే వెళ్లవు.
 కాన మనము విషమువంటి విషయభోగములను జన్మజన్మలకు అను-
 వర్తించుచు అందలి దోషమును తెలిసికొని విషయములను, ఇష్టము
 కాకుండ చేసుకొనవలెను.

"ఆత్మవిజ్ఞానము దానినిగూర్చి నిరంతరము స్మరించుట తప్ప
 చిత్తమును నిరోధించుటకు అన్యసాధనము లేదు".

"సహ్యాత్మవిజ్ఞాన, తత్స్మృతి సంతానవ్యతిరేకేణ, చిత్తనిరోధ
 స్య సాధన మస్తి". దేహమునే తానుగా గుర్తించువారు ఎట్లు నిత్యము
 దానిక్షేమమునందే ప్రవర్తించుచుండురో ఆలాగే బ్రహ్మాత్మభావన కల
 వారు తమ ఆత్మానందమును అనుభవించుచు నిత్యము ఆత్మరతులు,
 ఆత్మతృప్తులు ఆత్మసంతుష్టులుగా ఉందురు.

పసిపిల్లలు మట్టితో పిచ్చికగూళ్ళు కట్టుకొని కొంతసేపు ఆడుకొని చివరకు వాటి నన్నింటిని చెరిపి ఎట్లు పోవుచుందురో ఆలాగే పరమేశ్వరుడు ఈసర్వబ్రహ్మాండములను సృష్టించి, సృష్టించి లయము చేయుచున్నాడు.

"నేను" అనే నావ్రత్యగాత్రస్వరూపము నన్ను ఎప్పుడు విడిచివుండ లేదు. అట్టి "నేను" అనేవానినే సాక్షాత్తు పరబ్రహ్మముగా వేదాంతము చెప్పుచున్నది. ఈవిషయము తెలియక అజ్ఞానముచేత సకలానర్థములు అనుభవించుచున్నాము. అజ్ఞానము ఒక్కటే మనకు ఈ మహత్తరలాభము అందకుండజేయుచున్నది. చిత్తనైర్మల్యము కలిగించి మనకు సాక్షాత్తుగా అభయమైనట్టి సత్యజ్ఞానానందలక్షణమైన ఆఖండబ్రహ్మాత్మజ్ఞానము కరుణతో వేదమాత ప్రసాదించుచున్నది. సర్వజ్ఞత్వ సర్వేశ్వరత్వ మను సూక్ష్మమైన కారణగోళమువల్ల గాని, శబ్దస్పర్శరూపాదిభగవత్ స్థూలగోళమువలన గాని లాభము పొటించకుండ నిర్విశేషపరబ్రహ్మమునందే ఆసక్తి గలవాడు వేదాంతజ్ఞానము యొక్క పరమలాభమును పొందగలడు. ఇట్టి పరిపక్వబుద్ధినంపన్నుడైన జ్ఞానియే సర్వపుణ్యపాపములకు అసంస్పృష్టుగా వుండగలడు.

ఈశరీరరక్షణకొఱకైన నీప్రయత్నము మానుకొని, అవిషయమును ప్రాబ్ధమునకు అప్పగించి ఉండుటయే మేలు అని భగవంతుడు చెప్పుచున్నాడు.

"ఈరోజు అష్టమి యని, నవమి యని, చతుర్దశి యని చెప్పుచున్న షోఢిష్ఠినివాక్కు ననుసరించి జనులు భక్తితో ఉపవసించుచున్నారు. కాని వారు "తత్త్వము నీవే" అని చెప్పుచున్న శ్రుతి యొక్క వాక్యమును విశ్వసించకున్నారు. ఇది గదా అద్భుతమైన విషయము!".

"అద్యాష్ట మీతి, నవ మీతి, చతుర్ద శీతి,
షోఢిష్ఠివా చోపవసన్తి భక్తా,

శ్రుతే స్వహా "త త్వ మ సీ"తివాక్యం
న విశ్వస స్వద్భుత మేత దేవ"

సాక్షాత్ భగవంతుడు "సర్వభూతముల హృదయములందు నేనే ఉన్నాను" అని చెప్పినను జనులు తమలో వుండు రాగద్వేషములు మొదలగు లోపములను చూచుకొని భగవంతునివాక్యమునందు విశ్వాసము లేక మృచ్చిలామయములై న ప్రతిమలను దేవతాబుద్ధితో పూజలు చేయుచున్నారు.

"ఆత్మన స్తత్రప్రకాశత్వం యత్పదార్థావధానసం,
నాగ్న్యదిదీప్తివ దీప్తిః భవత్వాన్యస్యం యతో నిశి।
అపరోక్షనుభూతి 22వ పేజి

అనగా ఆత్మయొక్క ప్రకాశము బోధరూపమే గాని అగ్నివలె చీకటిని పోగొట్టునది కాదు.

"యస్మిన్ సర్వాణి భూతాని హ్యత్మత్వేన విజానతో
న వై తస్య భవేన్ మోహో న చ శోకోద్వితీయతః॥
అపరోక్షనుభూతి 24 శ్లోకము

"యస్మిన్ సర్వాణి భూతాని ఆత్మైవాభూ ద్విజానతః
తత్ర కో మోహః క శోకః ఏకత్వ మనుపశ్యతః॥
రఃశావాస్యోపనిషత్తు

ఏ జ్ఞానపరిపక్వస్థితియందు సర్వభూతములును ఆత్మయే యని, వాని ఏకత్వమును తెలుసుకొనుచున్నాడో అప్పుడు మోహము గాని శోకము గాని ఉండవు. "ద్వితీయా ద్వై భయం భవతి" రెండవది ఉన్నచో భయము కలుగును.

శా॥ "జన్మానేకశతై స్తదాదరయుజా భక్త్యా సమారాధితః,
భక్తై రైవదికలక్షణేన విధినా సంతుష్ట తః శ స్వయమ్।
సాక్షాద్భీగురురూప మేత్య కృపయా దృగ్గోచర స్సన్ ప్రభుః,
తత్త్వం సాధు విబోధ్య తారయతి తాన్ సంసారదుఃఖార్ణవాత్॥"

మూ॥ "నై వ వాచా న మనసా ప్రాప్తం శక్యో న చక్షిషా,

అస్తీతి బ్రువతోఽన్యత్ర కథం త దుపలభ్యతే॥"

బ్రహ్మము వాక్కుచేత గాని మనస్సుచేత గాని నేత్రముచేత గాని పొందుటకు శక్య మయినది కాదు. ఉన్నా దని చెప్పవానికంటే వేఱయినవానిచేత అనగా నాస్తికునిచేత ఆబ్రహ్మము ఎట్లు పొంద బడును.

మూ॥ "అస్తీత్యే వోపలభ్యస్య తత్త్వభావేన చోభయోః।

అస్తీత్యే వోపలభ్యస్య తత్త్వధావః ప్రసీదతి॥"

అస్తిత్వనాస్తిత్వధావములందు రెంటిలోపల, తత్త్వభావముచేత ఆబ్రహ్మము ఉన్న దనియే పొందదగినది. ఉన్నదను నిర్ణయము పొందినవానికే తత్త్వధావము ప్రసన్నమగుచున్నది.

అవః— ఈ ఆత్మవిజ్ఞానమువలననే శోకాత్యయము అనగా శోకనాశ నము కలుగు నని నిరూపించుచున్నాడు.

మూ॥ "అశరీరగ్ం శరీరే ష్వనవస్థే ష్వనవస్థితం

మహాంతం విభు మాత్మానం మత్వా ధీరో న శోచతి॥"

బుద్ధిమంతుడు ఆత్మను శరీరరహితునిగను, అనిత్యములగు దేవపితృమనుష్యాదిశరీరములం దున్నవానిగను, అనగా నిత్యునిగాను గొప్పవానిగను, సర్వవ్యాపిగను (ఇచ్చట ఆత్మశబ్దమును ప్రత్యగాత్మ వాచకముగ తలంచుటయే ముఖ్యము.) తలంచి అనగా "అయం అహం ఇతి నేనే పరబ్రహ్మ మని తలంచుచున్నవిద్వాంసుడు శోకింపడు". ఇట్టివాడయిన ఆత్మవేత్తకు శోకము లే దని భావము. ఆత్మకు సశరీర త్వము అభిమానికమే గాని స్వాభావికము గా దని ఎఱుగవలయును.

మూ॥ "యదా సర్వే ప్రముచ్యంతే కామా యేఽన్య హృది శ్రితాః।

అథ మర్త్యోఽమృతో భవ త్యత్ర బ్రహ్మ సమశ్నుతే॥"

పరమార్థదర్శియగు విద్వాంసునియొక్క సమస్తమయిన కామ ములు ఆత్మప్రబోధమునకు ముందు ఆయనయొక్క బుద్ధిని ఆశ్రయించి యుండును. ఆత్మప్రబోధానంతరము కోరదగిన అన్యపదార్థము లేకపోవు

టచేత స్వయముగా ఆకామములు బుద్ధిని వదలిపొవుచున్నవి. "కామః సంకల్పః విచికిత్సా" అను శ్రుత్యంతరమువలన కామాదికమునకు ఆశ్రయము బుద్ధియే గాని కొందరనుకొన్నట్లు ఆత్మ గాదు. వై శేషికులు నై యాయుకులు మొదలగువారు ఇచ్ఛాదులను ఆత్మధర్మములనుగా కల్పించి ఉపనిషచ్చాస్త్రిర్థమునకు వ్యతిరేకముగా చెప్పుచున్నారు. భగవద్గీతలో భగవానుడు "ఇచ్ఛా ద్వేష స్పృఖం దుఃఖం" అనునవి క్షేత్రధర్మములే గాని క్షేత్రజ్ఞధర్మములు గావని చెప్పెను. ఆత్మవిజ్ఞానప్రబోధమునకు ముందు మరణధర్మము అయిన ఆత్మయే విజ్ఞానప్రబోధానంతరము, అవిద్యాకామకర్మలక్షణమగు మృత్యువు నశించుటచేత అమృతుడు మరణరహితు డగుచున్నాడు. గమనప్రయోజకమయిన మృత్యువు నశించిపోవుటచేత ఆత్మవేత్తకు అన్యత్ర గమనము అనుపపన్న మగుచున్నది. సర్వబంధములు నశించుటచేత ఇచ్చటనే అతడు బ్రహ్మ స్వరూపు డగును.

మూ॥ యదా సర్వే ప్రభిద్యంతే హృదయ న్యేహ గ్రంథయః।

అథ మర్త్యోమృతో భవ త్యేతావ దనుశాసనమ్॥"

కరోపనిషత్తు.

"ఓనచితేతుడా! ఈశరీరము నేను, ఈధనాదికము నాది, నేను సుఖిని, దుఃఖిని, సమర్థుడను అని తలంచుట, మున్నగునవి అవిద్యా గ్రంథులు. 'నేను శరీరము గాను, బ్రహ్మత్మధూతుడను, అఖండాత్మ స్వరూపుడను, అసంసారిని' అను దృఢభావన కలుగుటతోడనే అవిద్యా గ్రంథు లన్నియు ఈశరీరమునందే జీవించియుండగనే నశించిపోవును వెంటనే అవిద్యాగ్రంథులే నిమిత్తముగా గల కామములు గూడ సమూలముగ నశించును. కామము లన్నియు నశించినవెంటనే మరణధర్మమైన జీవుడు అమృతు డగుచున్నాడు ఉపనిషత్తులు అను శాసించునది ఇంతియే" అనుశాసన మనగా ఉపదేశము. సర్వోపనిషత్తులం దుపదేశింపబడినతత్త్వ మిదియే యని భావము.

ఓం తత్ సత్.

ఓం శాంతి శాంతి శాంతి.

శ్రీగురుభ్యోనమః

హరిః ఓమ్

శ్రీరస్తు

అనుబంధము

1. శ్రీగౌడపాదకారికలు

మూ॥ మనసో నిగ్రహాయత్త మథయం సర్వయోగినామ్।

దుఃఖక్షయః ప్రబోధ శ్చా వ్యక్షయా శాంతి రేవ చ॥ 40

మూ॥ అస్పర్శయోగో వై నామ దుర్దర్శ స్పర్శయోగిభిః।

యోగినో విభ్యతి హ్యస్మా దథయే భయదర్శినః॥ 39

మూ॥ అజ మనిద్ర మన్వస్మ మనామక మరూపకమ్।

సకృ ద్విభాతం సర్వజ్ఞం నోపచారః కథంచన॥ 38

గౌడపాదీయమాండాక్యకారికలు. అద్వైత ప్రకరణము

అత్మసత్త్వానుబోధసహితులగు సకలయోగులకు అభయము ఘనో నిగ్రహోధీనమై యున్నది. ఒక అభయము మాత్రమే కాదు; దుఃఖక్షయము నైతము మనోనిగ్రహాయత్తమే. అవివేకులగు వారలకు కేవల సరికల్పవికల్పస్వరూపమగు మనస్సు చలించుచుండగా దుఃఖక్షయము ఉండడాల దనుట సుప్రసిద్ధమే గదా. మరియు వారలకు అత్మ ప్రబోధము నైతము మనోనిగ్రహోధీనమే. అక్షయమగు మోక్ష మను పేరుగల శాంతి నైతము మనోనిగ్రహోధీనమే అగుచున్నది.

ఈ అద్వైతతత్త్వము జీవవరమాత్మలకు ఏకత్వమును గణం బఱచునట్టి బోపనిషదజ్ఞానము. "తం త్వోపనిషదం పురుషం పృచ్ఛామి" అని నారదులవారు గురువును అడుగుచున్నారు. సర్వసంబంధము లను పేరుగల స్పర్శములచేత వర్జిత మగుటచేత దీనిని అస్పర్శయోగ మని ప్రతిశీర్షములగు ఉపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి. వేదాంతవిజ్ఞానవిరహితు

లగు సకలవిధయోగులచేత నీ అద్వైత ఆత్మతత్త్వము దుఃఖముచేత చూడదగినది, కావున దుర్దర్శ మనబడుచున్నది. శ్రోత్రియులగు కర్మ తులు అవివేకముచేత భయరహితమగు ఈయాత్మతత్త్వమునందు భయ నిమిత్తమగు ఆత్మనాశనమును గాంచుచు, ఈ అస్పర్శయోగము సర్వ విధభయవిరహితమయినను, ఆత్మనాశనమును కలుగజేయు నని భయ పడుచున్నారు. అద్వైతదర్శనమే అస్పర్శయోగ మనబడును. వర్ణా శ్రమాదిధర్మములచేతను పాపాదిమలములచేతను స్పర్శములేనిది అగుట చేత దీనికి "అస్పర్శయోగము" అని అన్వర్థనామము కలిగినది. ఇందు లకు శ్రుతి ప్రమాణము.

శ్రుతి॥ న లిప్యతే కర్మణా పాపకేన. బృహ ౬-౪-౨౩

"అన్యత్ర ధర్మా దన్య త్రాధర్మాత్"

కఠోపనిషత్.

జీవాత్మైకత్వరూపమగు దర్శనము సకలవిధభయవినాశక మయి యుండగా వివేకహీనులగు కర్మతులు ఈజీవాత్మైకత్వరూపమగు దర్శనమే ఆత్మనాశక మని భయపడుచున్నారు.

కిం చైతస్య జ్ఞానస్యమాహాత్మ్యమ్ -

శ్లో॥ అపి చే దసి పాపేభ్యః స్పర్శేభ్యః పాప కృత్తమః।

సర్వం జ్ఞానస్థవే నైవ వృజినం సంతరిష్యసి॥

భగవద్గీత-4వ అధ్యాయ 36 శ్లో.

వృజినం = వృజినార్ణవమును = పాపసముద్రమును తరింప గలవు. "ధర్మోఽపిహ ముముక్షోః పాప ముచ్యతే" ముముక్షువులకు ధర్మము గూడ పాప మని చెప్పబడుచున్నది.

శ్రీశంకరభాష్యము.

ఈఅద్వైతాత్మతత్త్వము జన్మనిమిత్తము లేనిది. కావున సబా హ్యభ్యంతరముగ అజము. జన్మము రజ్జుసర్పమువలె అవిద్యా

నిమిత్తము. ఆ యవిద్య ఆత్మసత్యానుబోధముచేత నాశన మొనర్పబడినది. కావుననే అజము. అజము కావుననే అనిద్రము; నిద్రయనగా అవిద్యలక్షణమగు అనాదిమాయ. అద్యయమగు ఆత్మరూపముతో స్వాపమునుండి ప్రబుద్ధుడైనాడు కావున అస్వప్న మనబడును.

బ్రహ్మాత్మను తెలిసికొనకపోవుటచేతనే అజ్ఞానమువలన నామరూపములు కలుగుచున్నవి. ఆత్మజ్ఞానమువలన ఆ నామరూపములు రజ్జుసర్పమువలె నశింపగా ఆత్మ, నామముచేత పిలువబడదు. ఏవిధమైన రూపముచేత గాని నిరూపింపబడదు. “యతో వాచో నివర్తంతే” మున్నగు శ్రుతి వాక్యములున్నవి. మరియు సకృద్విభాతము ఎల్లప్పుడు ప్రకాశస్వరూప మయినది. అవిద్య యను తమస్సు నశించుటచే నిత్యచైతన్యప్రకాశరూపముగా ఉన్నది. కావుననే సర్వజ్ఞము. సర్వజ్ఞమనగా సర్వమునకు, జ్ఞ స్వరూపమును అయిన దనుట. ఇట్టి బ్రహ్మాత్మ విషయము ఏ ఉపచారము లేనిది. అనగా ఉపాసనాదికము చేయనక్కర లేదు.

2. ముండకోపనిషత్

ముండకోపనిషత్—తృతీయముండతే

ప్రథమః ఖండః

ఇందుకు శ్రీశంకరులవారి టాష్యమును చూడండి.

ఉపనిషత్:— సమానే వృక్షే పురుషో నిమగ్నోఽ

నీశయా శోచతి ముహ్యమానః॥

జుష్టం యదా పశ్య త్యన్య మీశ

మస్య మహిమాన మితి వీతరోకః॥ 2.

డిర్భ్వమూలము, క్రిందికి ప్రసరించిన కాఖలు గలదై అవ్యక్తమనెడి మూలమునుండి పుట్టిన అశ్వత్థ మనెడి వృక్షము క్షేత్ర మనుపేరు గలది. ఊపుడు చుట్టరుడు పక్షులవలె ఒకే చెట్టు నంటిపెట్టుకొని

యున్నారు. కలిసిమెలిసి యున్నట్టి మిత్రులై నట్టి వారిరువురిలో ఈశ్వరునికన్న భిన్నుడు, క్షేత్రజ్ఞసంజ్ఞకుడు అయినజీవుడు వివేకము లేని కతన తనకీర్మలచే నిష్పన్నమైనట్టి నానారుచులతో బహువిధసుఖదుఃఖరూపమగు ఫలము ననుభవించును ఇంతకన్న భిన్నుడు, నిత్యశుద్ధబుద్ధము క్తస్వభావుడు, సర్వజ్ఞు డగు నీశ్వరుఁడు అనుభవింపనివాడై నిత్యసాక్షిగ చూచుచుండును.

ఇది యిట్లుండ:-

ముందు తెప్పిన సమానవృక్షము నందలి పురుషుడు భోక్తయగు జీవుడు అవిద్యాకామకర్మఫలరాగాదుల గొప్పబడుచుచే, క్రుంగినవాడయినముద్రపునీటిలో సౌరకాయజుఱ్ఱపగిది నిమగ్నుడై తాదాత్మ్యముతో దేహాత్మభావము చాల్చినవాడై, ఈదేహముగలవాడనే నేను ఇతని సుతుడును, అతని మనుమడను, కృతుడను, స్థూలుడను, గుణవంతుడను, గుణహీనుడను, సుఖిని, దుఃఖిని, ఇంతకన్న వేఱు గాదు అనెడి యిట్టి నిశ్చయము గలవాడై పుట్టును, చచ్చును, సంబంధిబాంధవులతో గలియును, విడివడును. అందువలన జీవుడు "నే నెందులకు పనికిరానివాడను; సుతుడు నష్టు డయ్యెను; భార్య గతించెను; ఈజీవితముతో నా కేమి ప్రయోజనము?" అను మొదలగు నిట్టి దృష్టితో దీనుడయి చేతకానితనముతో వివేకములేనందున బహువిధములైన అనర్థములకు లోనయి కలవరపడుచు లోలోన కుములుచుండును. ఇవిధమున ఆ జీవుడు ఎడతెలిపి లేక దేవతిర్మూర్తునుష్వాదియోనులలో జన్మలేనివాడయ్యు జన్మభావమును పొంది అనేకదురవస్థలకు పాల్పడును. ఒకానొకప్పు డాజీవుడు తన పూర్వజన్మసంచితపుణ్యముల పరిపాకవశమున పరమదయాళువగు గురువునుపదేశమున యోగమార్గము నెఱిగి, అహింసాసత్యబ్రహ్మచర్య సర్వత్యాగశమదమాదినంపన్ను డయి, సమాప్తితచిత్తుడై, తన్ను శరీర మనెడి వృక్షము ఉపాధిగల జీవుని కన్న విలక్షణు డనియు, అసంసారి అనియు, ఆకలిదప్పలు, శోకమో

హములు, జరామృత్యువులు లేనివాడనియు, సకలజగములకు స్వీకృతుడనియు, నేను సర్వసముదను, సకలభూతస్తుడను అనియు, అంతకన్న భిన్నుడను గా ననియు, అభిద్యవలన కలిగిన ఉపాధిచే పరిమితమయిన మాయాత్మను కా ననియు, ఈజగద్రూపమయిన మహిమయు పరమేశ్వరుడైన నాకు సంబంధించినది, అనియు ఎప్పుడు తనను జూచి నిశ్చయించుకొనునో అప్పుడు శోక రహితుడగును. సర్వసంసారసాగరము నుండి బాగుగా విముక్తుడై శృతకృత్యుడగు నని అర్థము.

3. జీవన్ముక్తుడు

శ్రీశంకరాచార్యులవారు స్కాందపురాణములోని సూతసంహితను 18 తడవలు చూచి వ్యాససూత్రములైన ఉత్తరమీమాంసకు భాష్యము వ్రాసినారు.

"తాం అష్టాదశథా దృష్ట్వా శంకర స్సూతసంహితామ్ |

చక్రే శారీరకం భాష్యం సర్వలోకమనోహరమ్ ||"

"ఏకవింశతేన ఇదం సర్వం విదితం భవతి" అనగా ఇక తెలుసుకోవలసినది మరేది లే దని యర్థము. లోకంలో జీవుడు-దేవుడు వేరు వేరు అని మామూలుగా అనుకొంటున్నారు. అద్వైతుల ఆభిప్రాయం వారిద్దరూ ఒక్కరే అని, మరికొందరు ఇద్దరూ వేరు వేరు అని చెప్పుదురు తత్త్వమసి-తత్-త్వమ్-అసి. ప్రత్యేకాత్మయే బ్రహ్మవస్తువు.

ఇంద్రియములకు కనబడునట్టి రూపమును మినహాయించి బుద్ధితో మరొకపద్ధతిగా గ్రహించే శక్తి సహజముగా మనకే ఉన్నది ఉదా:- ఎక్కడో పుట్టిన ఆడపిల్లను తీసికొనివచ్చి "నీదార్య" అని కొంతక్రియాకలాపము చేయుగానే, నీ వారోజునుండి నిస్సంశయముగా అట్లు నడచుకొనుచున్నావా, లేదా? అలాగే ఉపనిషత్తు "నీవు మర్త్యుడవు గాదు, సద్బిదానందస్వరూపుడైన పరబ్రహ్మవే" అని చెప్పినపుడు ఎందుకు నీవు విశ్వసింపడము లేదు? అది నీదొర్భాగ్యమే; నిష్కామ్య

మైన పుణ్యబలము లేనందువల్లనే. మరియు క్రొత్తగా వచ్చిన ఆడ పిల్లను భార్యగా ఉపయోగించుకొనుటకు ఏమి తపస్సు చేసినావు? ఏ ఉపాసన చేసినావు? అంటే అది నీవు కోరిఉన్నావు గనుక అని చెప్పవలెను అందులో, అనగా భార్యపరిగ్రహమునందు నీకు ఉత్సాహము ఉన్నది గనుక. "ఈ ఆత్మ ప్రపంచముచేత గాని బహువిషయములు విని యుండుటచేత గాని లభింపదు ఇది ఎవనిని వరించుచున్నదో వానికే అది లభ్య మగును. వానికి ఈఆత్మ తనతనువును ప్రకటించుచున్నది." అనగా ఎవడు ఆత్మనే కోరుచున్నాడో వానినే అది కోరును అని అర్థము.

ఉపనిషత్:- నాయ మాత్మా ప్రవచనేన లభ్యో
 న మేధయా న బహునా శ్రుతేన |
 య మే వైష వృణుతే తేన లభ్యః
 తస్యైష ఆత్మా వివృణుతే తనూగం స్వామ్ ||

ఆ నచికేతుడు కోరినట్లు నాకు ఆత్మసంగతే కావలె నని కోరవలెను.

నేననేవానియందు కర్తృత్వభోక్తృత్వములు భాసించుచున్నను (ప్రతీయమాన మగుచున్నను) నేను అసంగచిద్రూపుడను. అకర్తను అభోక్తను, అని యనుభవము కలిగి ఉన్నవాడే జీవన్ముక్తుడు. శ్రీ వేషంపేసిన పురుషుడు, తాను శ్రీగా యితరులకును, తనకును ప్రతీయ మావ మగుచున్నను తాను పురుషుడ ననే అనుభవానికి ఏమియు ఆటంకము లేదు.

తే || తరుణి వేషంబుఁ గైకొన్న పురుషుఁ డరయ
 పురుషుఁ డగుఁ గాక పరికింపఁ దరుణి యగునె,
 జీవభావంబుఁ జేకొన్న కేవలాత్ముఁ
 డాత్ముఁ డగుఁ గాక మఱి జీవుఁ డగునె తెలియ ||

కనుక జీవబ్రహ్మములకు భేదము లేదు. (ఇచ్చట జీవు డనగా ప్రత్యగాత్మ యని గ్రహింపవలెను) ప్రత్యగాత్మ పరబ్రహ్మములకు భేదము లే దని గ్రహింపవలెను.

విశిష్టవాక్యార్థములో అపేక్షితమైన ప్రయోజనము ప్రత్యేక పదములచేత తేలవలెను. "తత్త్వ మసి" విశేష్యవిశేషణ-అనాపన్నమై చివరి "అసి" అనుక్రియవలన వస్తుమాత్రావగాహియై కేవలవస్తుమాత్ర ముగా తేలుచున్నది. కూడనిపనిచేయుచున్నవాని విషయమై "విషమును తినవద్దురా" అను వాక్యమునకు అర్థము నీవు ఏమిగా భావించు చున్నావు? దానిసహజార్థమును గాక ఉపక్రమోపసంహారములను గమనించి చెప్పనట్టి అర్థమే దాని తాత్పర్యము గద "తత్త్వవిచారమే మహాతపస్సు" ఈవచిత్రమైన మనుష్యదేహమును పశుపక్ష్యాదులవలె గ్రామ్యసుఖమునకు వినియోగించుకొనగూడదు. ఇదియే భగవదపచారము. తన కిచ్చిన దేహమును తన కిష్టము వచ్చినట్లు వాడుకొనుటయే వీని అపరాధము.

4. సాధనమార్గము

ఇహ + అముత్రార్థఫలభోగములందు కక్కినయన్నమునందువలె విరక్తిచెందవలెను. ఏభోగమైనను వద్దనుటకు దోషదృష్టియే సరియైన హేతువు.

అతిమృదువైనది వెన్నపూస. సాధువులహృదయము అంత కంటే మృదువైనది. వెన్న అగ్నితాపముచే కరుగును. సాధువుల హృదయము పరుల తాప వాక్యముల చేతనే కరగిపోవును. "పరతాపేన తాపః" దేహేంద్రియాదులయందు భోగ్యదృష్టి సర్వప్రాణులకు సహజము; సాధనదృష్టి శాస్త్రానుసరణకల వారికి ఉండును.

దేహంలో ఉండియు దేహతాదాత్మ్యము లేనివాడు అశరీరుడు. శరీరతాదాత్మ్యము ఉన్నవాడు శరీరుడు. తత్త్వసాక్షాత్కారంచేత కర్తవ్యం లేదని తేలాలి కాని కర్తృత్వం పోతుంది అనరాదు.

5 ప్రత్యగాత్మ

"మద్వ్యపాశ్రయః" అనగా పార్థసారథి అయిన కృష్ణుని ఆశ్రయించడమా? లేక తన ప్రత్యక్షచైతన్యమును గుర్తించుటయా? అజ్ఞానమనే రోగం కుదరడానికే కర్మయోగం అనేది ఔషధనేవ. తర్వాత ఇక యేమియు అక్కఱ లేదు. స్వస్థతతో శాంతంగా ఉండడమే.

దేవుడు సకలకల్యాణగుణవంతుడు అనే ఉద్దేశములో వుండే మహాగోషము యిది:— దేవుడు నాశత్రువును చంపి, నాకు మేలు చేసినచో ఆదేవుడు కల్యాణగుణవంతుడా?

సుషుప్తిలో దుఃఖప్రసక్తి లేకపోవటం, సుఖమునకు ఏమియు లోపము లేకపోవటము ఉన్నది. ఆ ఆనందము ఎక్కడిది? దేనిచేత వచ్చినది? అక్కడ ఏవియు లేవు. కాని సుషుప్తిలో అజ్ఞానం ఉన్నది. జాగ్రదవస్థలో వేసిన బ్రహ్మాస్త్రము సుషుప్తిలోని అజ్ఞానమును హత మార్చుచున్నది. నేనే ఉన్నాను. ఆ ఆనంద మంతయు నాదే.

ఏవిధంగా దేహేంద్రియములను కలుపుకొని నేను బ్రహ్మచారిని గృహస్థును, నల్ల నివాడను, ఎఱ్ఱనివాడను అని నిస్సంశయముగా ఎట్లు గ్రహించుచున్నాడో, అట్లే అంతఃకరణశుద్ధివలన కలిగిన వివేకజ్ఞానముతో ఉపనిషత్ ప్రమాణముచే, స్పష్టముగా నిస్సంశయముగా తనను, సాక్షిత్ సచ్చిదానందపరబ్రహ్మముగా, గుర్తించుచున్నాడు. అయితే ఇందులో ఒకటి చాలా విచిత్రమైనది ఎద్ది యన—తననుగుఱించి తనకే పొరబాటువచ్చునా? ఇతరులనుగుఱించి అయితే రావచ్చును. అనెదవా! చూడుము. సుఖముగా పడుకొన్నపుడు నీకే కలవచ్చి స్వాప్నికానుభవమువలన నీవు మరొకడుగా, దుఃఖితుడుగా భ్రాంతిపడుచున్నావా? లేదా? ఇది చిచ్ఛక్తివలననా, అజ్ఞానంవలననా? నేను జీవుడననుభావం పెట్టుకొనియే, నిత్యసుఖము సంపాదించ దలచి యోగమువలన దేవతాస్వరూపంవలన మరణరహితుడ నగుదు నని ప్రయత్నించడము, ఎంత తెలివితక్కువో గమనించుము.

నిజమైన ఆకలి లేనపుడు తినవలెననే కోరికయే మందమైన ఆకలి. ఇహముత్రఫలభోగవిరాగములేని జిజ్ఞాసయే మందజిజ్ఞాస.

కామములు పరిచ్ఛేదము కల్పించును. కామము లేని అనగా పరిచ్ఛేదములేని బ్రహ్మవేత్తకు మరణము లేదు. దేహాంతరప్రాప్తి లేక పోవడమే మోక్షము. కామం లేనిచో శరీరం రాదు. వేదాంతవిజ్ఞాన మథనంవలన అరణికాష్టంలోవున్న అగ్నివలె బ్రహ్మస్వభావము బయటపడును.

సుషుప్తిలోని అజ్ఞానమే జాగ్రత్స్వప్నములుగా మారుచున్నది. అందులోనివే ఇహపరలోకములు, పుణ్యపాపములు, వేదములు గూడ, అన్నిదేవుళ్లు, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులును. ప్రత్యగత్మయగు నేనే బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు. "తస్య థాసా నర్వ మిదం విభాతి"

శ్లో బ్రహ్మణో హి ప్రతిష్ఠాహ మమృత స్యావ్యయస్య చ।

శాశ్వతస్య చ ధర్మస్య సుఖస్యైకాన్తికస్య చ॥

సంక్షేపశారీరకమ్ -

స్వాజ్ఞానకల్పిత జగత్ పరమేశ్వరత్వ

జీవత్వభేద కలుషీకృతభూమభావా।

స్వాభావికస్వమహిమస్థితి రస్తమోహః

ప్రత్యక్ చితి ర్విజయతే భువనైకయోనిః॥

ప్రథమోఽధ్యాయః, 2వ శ్లోకము.

భువనకారణమైన తనయజ్ఞానముచేత, ప్రత్యగత్మ, జగత్తు పరమేశ్వరుడు, జీవుడు అను భేదములను పొంది, విస్తృతమై కలుషీకృతమై, మరల స్వాభావికమైన తన మహిమచేతనే మోహమును పోగొట్టుకొని చిద్రూపమై ప్రకాశించుచున్నది.

భాసిందే ప్రపంచము మిథ్య అని శాస్త్రయుక్తులచేత పరోక్షంగా తెలియుచున్నది, గాని అపరోక్షంగా కాదు. ప్రపంచము మిథ్య అని

తెలిసి, దాని అనుపయోగం స్పష్టంగా తెలిసినపుడే అపరోక్షంగా తెలిసిన దని అర్థము. ఉపయోగము—సుఖము. దేహేంద్రియవిషయ సుఖములు అర్థక్రియాకారులు కాకుండ ఉపక్రీణం అయిపోవలెను. దేహమే అబద్ధం అని తెలియవలెను. ప్రపంచము మిథ్య అని తెలియడం మాత్రం కాదు; దేహము కూడ మిథ్య అని దేహమువలన వచ్చునట్టి సుఖదుఃఖములు నీకు అనువర్తించకుండ చూచుకొనవలెను.

6. కరోపనిషత్తు

శ్రేయస్సు - ప్రేయస్సు అనునవి వేరువేరుగా ఉన్నవి. నిశ్చేయసము అభిలషించువాడు శ్రేయస్సును అనగా మోక్షసాధన మగు జ్ఞానమును, కోరుచున్నాడు. అభ్యుదయము అనగా భూలోకస్వర్గ లోకసుఖములను కోరువాడు ప్రేయస్సును అభిలషించుచున్నాడు. శ్రేయఃప్రేయస్సులు రెండును ఆచరించుటకు మనుష్యునకు స్వాధీనములే అయివుండగా లోకమునం దత్యధికసంఖ్యాకులు శ్రేష్ఠమైన శ్రేయస్సును వదలి నికృష్టమైన ప్రేయస్సునే ఆచరించుచున్నారని చెప్పబడుచున్నది.

మూ॥ శ్రేయ శ్చ ప్రేయ శ్చ మనుష్య మేత

స్త్రా సంపరీత్య వివినక్తి ధీరః॥

శ్రేయో హి ధీరో భిప్రేయసో వృణోతే

ప్రేయో మందో యోగక్షమా ద్వృణోతే॥

కరోపనిషత్ ప్రథమాధ్యాయము ద్వితీయవల్ల 2. మంత్రము.

ఈ శ్రేయస్సు ప్రేయస్సులు రెండును వివేక అవివేకాత్మక మగుటచేత వెలుతురు చీకటివలె పరస్పరభిన్నభిన్నరూపములు గలవి. మరియు నానాగతులు గలవి, మోక్షమునకు, సంసారమునకు హేతు వగుటచేత, పరస్పరము విభిన్నఫలములు గల వని ఈ శ్రేయస్సు ప్రేయస్సులనే పండితు లగువారలు చెప్పుచున్నారు. "నేను యమధర్మ

రాజును. నచికేతుడ వనెడి నిన్ను ప్రలోభించుటకు అనేక విధములగు దీర్ఘాయువు, అపసరసస్త్రీలు, దివ్యభోగభాగ్యములు మున్నగు కామములను ఎన్నియో చూపి ఆశగొల్పినను ఆకామములకు నీ వేమియు వకుడవు కాలేదు. నాచికేతుడ వనంబడు నిన్ను విద్యాభీష్ణగల విద్యార్థినిగ, శ్రేయోభాజనునిగ నేను తలంచుచున్నాడను."

కతోపనిషత్తు 7వ అధ్యాయం 2వ వల్ల 8వ మంత్రము.

మూ॥ "దూర మేతే విపరీతే విషచీ

అవిద్యా యా చ విద్యేతి జ్ఞాతా।

విద్యాభీష్ణినం నచికేతసం మన్యే

న త్వా కామా బహవో జిలోలుపంత॥"

విద్యాయందు లేక జ్ఞానమునందు స్థిరబుద్ధి కలుగుటకుగాను అవిద్యాయుతులగువారిని వారియొక్క గతియూ నిరూపింపబడుచున్నది. ఎవ్వరు అవిద్యారూపమగు సంసారమును అభిలషించుచున్నారో వారు ఘనీభూతమైన గాఢాంధకారమధ్యమునందువలె అవిద్యామధ్యమందు అనగా సంసారమధ్యమునందున్న వారలయి, దారాపుత్ర, పశ్వాద్యాశలనుపాశశతములచేత పట్టుబడినవారలయి తామే ప్రజ్ఞగలవారలమనియు, పండితులము, శాస్త్రజ్ఞుల మనియు తలంచుచుందురు. ఈ మూఘలు మిక్కిలి కుటిలమయినట్టియు, అనేకరూపమయినట్టియు గతిని ప్రార్థించుచున్నవారలయి, గ్రుడ్డివాడగు మార్గదర్శకునిచేత మిట్టపల్లములు గల మార్గమునందు పిలుచుకొని పోబడుచున్నగ్రుడ్డివా రేవిధముగా ఆమార్గమునం దనేకకష్టములపాలగుచున్నారో అదేవిధముగా జరామరణరోగాద్యనేక దుఃఖములకు లోనగుచు స్వకృతపుణ్యపాప కర్మానుసారము స్వర్గమర్త్యాదిలోకములందు పరిభ్రమించుచుందురు.

మూ॥ అవిద్యాయా మంతరే వర్తమానాః

స్వయం ధిరాః పండితం మన్యమానాః।

దండ్రమ్యమాణాః పరియన్తి మూఢాః

అందేనైవ సీయమానా యథాధిధాః॥

రజ్జువునందు భయమునకు కారణ మేదియులేదు. దానిని చూచి పామనుకొని భ్రమపడుటయే కారణము. అది కేవలము అజ్ఞానము. అట్లే ప్రత్యగాత్మ అయిన జీవుడు కూడ తాను నిత్యానందస్వరూపుడై యుండియు తన్ను జీవునిగా భ్రమించుచు సుఖదుఃఖములకు లోనగు చున్నాడు. కేవలము ఆనందస్వరూప మయిన తమస్వరూపమును వీడు గ్రహించినచో వీనియందు దుఃఖమెక్కడిది? వీరి దేహములే కాల ప్రవాహములోని సుడులు. ఇందలి జీవులు చీమలవంటివారు ప్రవాహములో పడిన చీమ ఒకనుడిలోనుండి ఎట్లో తెప్పరిల్ల వెలుపలికి వచ్చుచు వెంటనే మరియొకనుడిలో పడుచున్నట్లుగా మరియొకదేహమున తగుల్కొనుచున్నది. దేహములో ఉండుటయే జరావ్యాధిమరణాది దుఃఖములు కలుగుటకు కారణము. ఇట్టి శరీరమును నమ్ముకొని అనేకులు పరమార్థమునకు దూరు లగుచున్నారు.

యము డిట్లు చెప్పుచున్నాడు.

ఇట్టి మూఢులు పరలోకసాధనవిశేషమునందు నమ్మకము లేని వారై ధనాశ యను అజ్ఞానముచేత కప్పబడియుందురు. వివేకహీనులకు పరలోకవిషయము స్ఫురింపదు. ఈ కనబడుచున్న త్రున్నపానవిశిష్టమగు లోకమే కావలెను, పరలోకము లేదు, అని తలంచువాడు మాటి మాటికి నాఅధీనమును పొంది జననమరణాది దుఃఖప్రవాహమునబడి అల్లాడుచుండును. సాధారణముగా జనసామాన్య మంతయు ఈ విధముగానే కామాద్యాసక్తి కలిగియుండుట ప్రసిద్ధమే గదా.

మూ॥ "న సాంపరాయః ప్రతిభాతి బాలం

ప్రమాద్యంతం విత్తమోహేన మూఢమ్।

అయం లోకో నాస్తి పర ఇతి మానీ

పునః పున ర్వశ మాపద్యతే మే॥"

యమధర్మరాజు నచికేతునితో మరియు నిట్లు చెప్పెను:-

లోకమునందుగల కోట్లకొలదిసంఖ్యగల జనసముదాయమునం దెవ్వడో యొకడే నీపంటివాడు అత్మజిజ్ఞాసకలవాడు ఉండును. కావున పరమాత్మనుగూర్చి వినుటకు కూడ అనేకులకు అవకాశము ఉండదు. పరమాత్మనుగురించి వినుచున్నవారిలో అనేకులకు ఆసంస్కృతులగు వారికి ఆత్మతత్త్వ మనునది ఏమియో గోచరింపజాలదు. అట్టియాత్మ తత్త్వమునుగూర్చి యుపదేశించువాడు కూడ అనేకులలో ఒకడే లభించును. అట్టియాత్మనుగూర్చి యుపదేశింపబడుచున్న విషయము నాలకించుచున్నవారిలో ఒక్కడే చక్కగా ఆయాత్మతత్త్వమును గ్రహించువాడుండును. యోగ్యుడగు ఆచార్యునిచేత చక్కగా ఆత్మతత్త్వమును బోధింపబడినవాడు కూడ ఒక్కడే యుండును. అనేక జన్మరితసుకృత పరిపాకమువలన సంస్కృతచిత్తుడగువాడు కామాదిసుఖానుభవమునందు విరక్తి కలిగి బ్రహ్మజ్ఞానాభిముఖు డగును. ఇట్టివాడు అనేకజనులయందొక్కడే లభించును. అందువలననే ఆశ్చర్య మని చెప్పబడినది.

మూ॥ “శ్రవణాయాపి బహుభి ర్యో న లభ్యః

శృణ్వంతోఽపి బహవో యం న విద్యుః।

ఆశ్చర్యో వక్తా కుశలోఽస్య లబ్ధా

ఆశ్చర్యో జ్ఞాతా కుశలానుశిష్టః॥”

2వ మంత్రము.

అధ్యాత్మయోగ మనగా మనస్సును విషయములనుండి ములించి ఆత్మయందు ప్రవేశపెట్టుటయే. ప్రాణులయొక్క బుద్ధిగుహయందున్నదేవుని ధీరుడయినవాడు అధ్యాత్మయోగముచేత తలంచినవాడు. ఆత్మకు ఉత్కర్షాపకర్షములు లే. పోవుటచేత హర్ష శోకములను పొందు. ఇట్లు నచికేతుని గురించి యమధర్మరాజు చాల ప్రశంసించుచు “దేవా వ్యతిరిక్తమగు ఆత్మనుగూర్చి నీవు ప్రశ్నించినాడవు. ఆయాత్మయొక్క పరమార్థస్వరూపవిజ్ఞానమే సంసారనివర్తకమును పరమానందప్రాప్తికి

ధర్మ మగు సాధనమును అగుచున్నది. నీ వడిగిన దానికంటే వేఱగు శ్రేయస్సాధనము లేదు. కావున నీ వడిగినదానిని చెప్పుచున్నా" నని ప్రారంభించినాడు.

యమధర్మరాజుపలుకు లాలకించి నచికేతు డీట్లు పలుకుచున్నాడు "నేను బ్రహ్మవిద్యోపదేశమునకు యోగ్యుడనై యున్నయెడల, నీవు నాయం దనుగ్రహము కలిగియున్నయెడల ఎయ్యది శాస్త్రవిహితమైన ధర్మానుష్ఠానముకంటెను, తత్ఫలముకంటెను, తత్కారకములకంటెను, వేఱయినదియు ఆ ధర్మానుష్ఠానముకంటెను, అధర్మానుష్ఠానఫలము కంటెను, తత్కారకములకంటెను వేఱయినదియు, కార్యకారణముల కంటెను వేఱయినదియు, భూతభవిష్యద్వర్తమానములకంటెను వేఱయినదియు, కాలత్రయముచేతను అపరిచ్ఛిన్నమయినది ఎయ్యది కలదో సర్వవ్యవహారమునకు అతీతమయిన అట్టిదానిని నీ వెఱింగి యున్నాడవు. కావున అట్టిదానిని నాకు ఖోధింపుము.

మూ॥ అన్యత్ర ధర్మా దన్యత్రాధర్మా
దన్యత్రాస్మాత్కృతాకృతాత్।
అన్యత్ర భూతా చ్చ భవ్యా చ్చ
యత్తత్పశ్యసి తద్వద.

మూ॥ సర్వే వేదా యత్పద మామనన్తి
తపాగ్ంసి సర్వాణి చ యద్వదంతి।
య దిచ్ఛంతో బ్రహ్మచర్యం చరన్తి
త త్తే వదగ్ం సంగ్రహేణ బ్రవీమ్యామిత్యేతత్॥

పైవిధముగా ప్రశ్నమొనర్చిన నచికేతునకు యమధర్మరాజు అట్టి వస్తువును సవిశేషణముగ చెప్పదలచి యిట్లని చెప్పుచున్నాడు:— "అది 'ఓం' అని చెప్పబడును. నీ వెఱుంగదలచిన వస్తువు ఓంకారశబ్ద వాచ్యము లేక "ఓం" శబ్దమే ప్రతీకముగా గల దని గ్రహింపుము.

మూ॥ న జాయతే మ్రియతే వా విపశ్చి
 న్నాయం కుతశ్చి న్న బభూవ కశ్చిత్।
 అజో నిత్య శ్శాశ్వతోయం పురాణో
 న హన్యతే హన్యమానే శరీరే॥

మూ॥ హంతా చే న్మన్యతే హంతుగ్ం
 హత శ్చే న్మన్యతే హతం।
 ఉభౌ తౌ నవిజానీతో
 నాయగ్ం హంతి న హన్యతే॥

ఈయాత్మవిజ్ఞానమువలననే, శోకాత్యయము — శోకనాశము
 కలుగు నని నిరూపించుచున్నాడు:—

మూ॥ అశరీరగ్ం శరీరే శ్వనవస్థే శ్వనస్థితం।
 మహాంతం విభు మాత్మానం మత్వా ధీరో న శోభతి॥

ఆత్మ స్వరూపముచేత ఆకాశభుల్బుడు, కావున అశరీరి యనం
 బడుచున్నాడు. అనిత్యములగు దేవ, పితృ, మనుష్యాదిశరీరములం
 దున్నవాడైనను తాను నిత్యుడును, వికారరహితుడును అని భావము.
 గొప్పవానిగను, విభువుగను, సర్వవ్యాపిగను, ఆత్మను (ఇచ్చట ఆత్మ
 శబ్దమును ప్రత్యగాత్మవాచకముగ తలంచుటయే ముఖ్యము) తలంచి,
 అనగా “అయం అహం ఇతి—నేనే పరబ్రహ్మ మని” తలంచుచున్న
 విద్వాంసుడు శోకింపడు. ఇట్టివాడయిన ఆత్మవేత్తకు శోకము లే దని
 భావము. (ఆత్మకు సశరీత్వము ఆభిమానికమే గాని స్వాభావికము
 గాదని ఎఱుంగవలయును.)

అవ. ఆత్మ దుర్విజ్ఞేయు డయినను ఉపాయముచేత సువిజ్ఞే
 యుడు, సుఖముగా తెలిసికొనుటకు శక్యమే యని చెప్పబడుచున్నది.

మూ॥ నాయ మాత్మా ప్రవచనేన లభ్యో
 న మేధయా న బహునా శ్రుతేన।

య మేవైష వృణుతే తేన లభ్య

స్త నైష ఆత్మా వివృణుతే తనూగ్ం స్వామ్॥

ఈ సాధకుడు ఇహపరలోకములయందలి, సర్వవస్తుసౌఖ్యము లందు వైరాగ్యము కలిగి ఏయాత్మను మాత్రమే గాఢముగా వరించు చున్నాడో వానిచేతనే, యాత్మపొందదగినవాడై యున్నాడు. కేవల ఆత్మకాముడగు అట్టివానికి ఈయాత్మ పారమార్థికమగు తన స్వరూప మును ప్రకాశింపజేయుచున్నాడు.

అవ: "గుహ్యం బ్రహ్మ ప్రవక్ష్యామి" యని ౬వ మంత్రము నందు చేసిన ప్రతిజ్ఞ ననుసరించి యమధర్మరాజు అట్టి బ్రహ్మము నుగూర్చి చెప్పుచున్నాడు

అంతఃకరణవ్యతిరిక్తములగు చక్షురాదీంద్రియములు నిద్రించు చుండగా తాను మాత్రము నిద్రించక జాగరూకుడయి కలలో సక్రందన వనితాద్యభీష్టజాతమును ఏపురుపుడు నిర్మించుకొనుచున్నాడో అతడే పరి శుద్ధమయినట్టియు, నిగూఢమయినట్టియు పరబ్రహ్మము. ఇంతకంటే భిన్నముగ బ్రహ్మ మనునది లేదు. ఇదియే అమృతము అనగా వినాశ రహిత మని సర్వకాత్తములందు చెప్పబడుచున్నది. పృథివ్యాదిసర్వ లోకములు, కారణభూతుడగు ఆ బ్రహ్మమునే ఆశ్రయించియున్నవి. అట్టిబ్రహ్మముకంటే భిన్నముగ నుండునట్టి వస్తువే లేదు ఇదియే నీ వడిగిన బ్రహ్మము "

౨వ అధ్యాయ, ౫వ వల్లి, ౮వ మంత్రము.

మూ॥ య ఏష సుప్తేషు జాగర్తి

కామం కామం పురుషో నిర్మిమాణః॥

త దే వామృత ముచ్యతే

తస్మిన్లోకాశ్రితా స్సర్వే

తదు నాత్యేతి కశ్చన ఏత దైవ తత్॥

ఆత్మదర్శనమునకు అనభిముఖంగా నుండుటయే లోకస్వభావముగా నున్నది. అటుల ఆత్మదర్శనమునకు ప్రతిబంధకారణము అవిద్య. అవిద్యాసంబంధమైన దృష్టాదృష్టభోగములందు ఆసక్తి కలుగుట తృప్తయనబడును. అల్పప్రజ్ఞ గలవారలు అట్టి అవిద్యాతృప్తలవలన ప్రతిబద్ధమయిన ఆత్మదర్శనముగలవారలయి బాహ్యవిషయములైన కామ్యవిషయములనే కోరుచుందురు. అట్టిప్రజ్ఞావిహీనులు అవిద్యాకామకర్మసముదాయరూపమగు మృత్యువుయొక్క సర్వవ్యాప్తమయినపాశమునకు గురియగుచున్నారు. ఇచట పాశ మనగా దేహేంద్రియాదిసంయోగవియోగలక్షణ మని ఎఱుంగవలయును; జననమరణములు లనిభావము. వీరు నిరంతరము జన్మజరామరణరోగాద్యనేకానర్థములకు లోనగుచుందురు. అవిద్యాతృప్తాసంబంధ మిట్టి దుఃఖములకు కారణ మని యెఱింగిన వివేకవంతులు ప్రత్యగత్వావస్థానలక్షణమగు ముక్తియే శాశ్వతమని యెఱింగినవారలయి, ఇంద్రత్వాదిపదవులు గూడ అద్రువములనియు; ప్రత్యగవస్థానలక్షణరూపమగు ముక్తికి "న కర్మణా వర్థతే నో కనీయాన్" కర్మలచేత పెఱుగుట గాని తఱుగుట గాని లేదు అని శ్రుతి చెప్పుచున్నది, కావున ఇదియే ద్రువ మనియు కూటస్థ మనియు; అచంచల మనియు తెలిసికొన్నవారలై, ఈసంసారమునందు గల సర్వపదార్థములను అనిత్యము లని ఎఱింగినవారలయి, సంసారమునందున్న ఏవదార్థమును గాని, ప్రత్యగత్మదర్శనమునకు ప్రతికూల మను తలంపుతో కోరుట లేదు అనగా వారు దారేషణ, ధనేషణ, పుత్రేషణ లను ఈషణాత్రయమును విసర్జించి, బ్రహ్మవిద్యాభిలాషు లగుచున్నారు.

అవ అధ్యా, రావ వల్లి, అవ మంత్రము.

మూ॥ పరాచః కామా ననుయన్తి బాలా

స్తే మృత్యో ర్యన్తి వితతస్య పాశమ్।

అథ ధిరా అమృతత్వం విదిత్వా

ద్రువ మద్రువే ష్విహ వ ప్రార్థయన్తే॥

అవ:- బ్రహ్మవేత్తలగువారలు దేనిని ఎఱుగుటవలన మరొక్క దానిని దేనిని కోరరో అట్టి దానిని పొందుట యెట్లు, అను విషయము చెప్పబడుచున్నది.

విజ్ఞానమే స్వభావముగా గలిగినట్టియు, దేహేంద్రియాదులకు, విలక్షణమయినట్టియు, ఏ యాత్మ యను సాధనముచేత ప్రపంచము నందుగల ప్రాణేనమూహ మంతయు శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధ, సంభోగాదివిషయజాతమును చక్కగా తెలిసికొనుచున్నదో అదియే ఆత్మ.

ఈ ప్రపంచమునందు దేహాదిసంఘాతమునకు విలక్షణుడైన విజ్ఞానస్వభావుడగు ఆత్మకు తెలిసికొనుటకు శక్యము కానిది ఎయ్యదియు మిగిలియుండజాలదు. ప్రపంచమునం దున్నదంతయు ఆత్మకు విజ్ఞేయమే; తెలిసికొనుటకు వీలైనదే గాని శక్యము కానిది ఏదియు లేదు. ఏ యాత్మకు అవిజ్ఞేయ మయినది లోకమునం దేదియు లేదో అట్టి ఆత్మయే సర్వజ్ఞుడు గదా. ఇదియే అది.

"అన్యత్ర ధర్మా దన్యత్రాధర్మాత్" అని నచికేతుడు ప్రశ్నించి నట్టియు; దేవతలకు గూడ తెలిసికొనదగినది అయినట్టియు, "దేవై రత్రాపి విచికిత్సితమ్" "సోఽధ్వనః పార మాప్నోతి త ద్విష్ణోః పరమం పదమ్" అని వ్యాసనశీలుడగుటచేత విష్ణు వని వ్యవహరింప బడుచున్న ఆత్మకు పరమపద మనియు; "యస్మాత్ పరం నాపర మస్తి క్రిచిత్" అని వేదాంతశాస్త్రములం దుపదిష్టమయినదియును అగు ఆత్మ తత్త్వము ఇదియే.

మూ॥ యేన రూపం రసం గంధం

శబ్దాన్ స్పర్శాగ్ం శ్చ మైదునాన్.

ఏతే నైవ విజానాతి

కి మత్ర పరిశిష్యతే, ఏత ద్వై తత్॥

కథ 2వ అధ్యాయము, 1వ వర్ణి, 3వ మంత్రము.

అవ:— ఆత్మతత్త్వము అతిసూక్ష్మ మగుటచేత దుర్విజ్ఞేయము. కావున చెప్పిన విషయమే ప్రకారాంతరముగా మఱల మఱల నిరూపింప బడుచున్నది.

ప్రపంచమునందుగల ప్రాణిజాతము స్వప్నాంతమును అనగా స్వప్నమునందు తెలిసికొనదగిన విషయమును, జాగరితాంతమును అనగా జాగరితమునందు తెలిసికొనదగినవిషయమును, అనగా రెండైన స్వప్న జాగరితాంతములను స్వప్నజాగరిత విజ్ఞేయములను, దేహేంద్రియాది విలక్షణమయినట్టియు విజ్ఞానస్వభావమయినట్టియు ఏఆత్మచేత తెలిసి కొనుచున్నాడో "అట్టియాత్మతత్త్వమును గొప్పదిగను సర్వవ్యాపిగను" తెలిసికొన్న జ్ఞాని అట్టియాత్మయే "సాక్షాత్తుగ నే నగుచున్నాను, నేనే పరమాత్మను" అని తలంచువాడు (సాక్షాత్కారరూప మగు ధైర్యము గలవాడు కావున) శోకింపడు.

మూ॥ స్వప్నాంతం జాగరితాంతం
చోఠా యే నానుపశ్యతి।
మహాంతం విభు మాత్మానం
మత్వా ధీరో న శోచతి॥

2వ అధ్యాయము, 1వ వల్లి, 4వ మంత్రము.

కర్మఫలభోక్త యగునట్టియు ప్రాణాదిసమూహమునకు ధారకు డయినట్టియు, జీవుని, నిత్యనన్నిహితునిగను కాలత్రయనియామకుని గను ఎవ్వ డెఱుంగునో అట్టివాడు తద్విజ్ఞానాంతరము ఇతరులనుండి తనకు భయము కలుగగల దను తలంపుతో ఇతరులనుండి తన్ను సంరక్షించుకొనుట కయి ప్రయత్నింపడు. ఎంతవరకు తాను భయపడ వలసిన అవసరముగల దనియు, తాను అనిత్యుడ ననియు తలంచుకొను చుండునో అంతవరకు ఇతరులనుండి తన్ను కాపాడుకొనుచుండుట లోక స్వభావమయి యున్నది. ఎప్పుడయితే ఆత్మను అద్వయునిగను,

నిత్యునిగను తెలిసికొనుచున్నాడో అప్పుడు రెండవవాడు లేనేలే డను దృఢవిశ్వాసము కలుగుటచేత భయపడవలసిన యవసరమే లేదు గదా.

2వ అధ్యాయము. 1వ వర్ణి, 5వ మంత్రము.

మూ॥ య ఇమం మధ్యదం వేద

అత్మానం జీవ మన్తికాత్.

ఈశానం భూతభవ్యస్య

న తతో విజుగుప్సతే, ఏత ద్వై తత్॥

7. సన్న్యాసావశ్యకత

ఈ బ్రహ్మజ్ఞానవిచారణకు మనుష్య దేహమునందు యిక్కడనే చక్కని అవకాశ మున్నది. తర్వాత బహుదుర్లభమైన బ్రహ్మలోకము లోనే బ్రహ్మవిచారణకు అవకాశము ఉండును; కాని మఱియేలోకము లోను యిట్టి సదుపాయము లభింపదు.

కొందరు మోక్షప్రాప్తికి ఆత్మజ్ఞాన మొక్కటే మార్గ మనియు, "జ్ఞానా దేవతు కై వల్యమ్" అని చెప్పుచున్నారు. అట్టిజ్ఞానము ఎట్టివారి కైనను ఏ అశ్రమముం దైనను, కలుగునని యాజ్ఞవల్క్యుని, జనకుని మొదలైనవారిని ఉదాహరించుచు సన్న్యాసాశ్రమ అవశ్యకతను నిరూపించుచున్నారు.

మరికొందరు మోక్షమునకు సన్న్యాసాశ్రమము అక్కర లేదనియు "సన్న్యస్య శ్రవణం కుర్యాత్" అను ప్రమాణవాక్యము యెందు లోనిదో తెలియుట లేదనియు నుడుపుచున్నారు.

"పీరు, "జ్ఞానం సన్న్యాసలక్షణమ్" అను శ్రుతివాక్యమును గమనించినట్లులేదు. శ్రీగీతాభాష్యమున శ్రీశంకరభగవత్పాదులవారు ఇట్లున్నారు. "గీతాశాస్త్రము సమస్తవేదార్థసారసంగ్రహభూతము. అయితాశాస్త్రమునకు సంక్షేపముగా, హేతుసహితమైన సకలసంసారముయొక్క ముగింపే లక్షణముగా కలిగిన పరమనిశ్చేయసమే ప్రయోజనము.

అది సర్వకర్మసన్నాసపూర్వకమై అత్మజ్ఞాననిష్ఠారూపమైన ధర్మము వలన సంభవించును.

ఈగీతార్థమైన ధర్మమునుద్దేశించియే భగవంతునిచేతనే యిట్లు అనుగీతలయందు చెప్పబడినది. "బ్రహ్మపదమును గ్రహించుటకు ఆ ధర్మము చక్కగా చాల యున్నది గదా." "గీతాశాస్త్రం సమస్తవేదార్థ సార సంగ్రహభూతమ్ త స్యాస్య శాస్త్రస్య సంక్షేపతః ప్రయోజనం పరం నిశ్చేయసం, సహేతుకస్య సంసార స్యాత్యంతోపరమలక్షణమ్. త చ్చ సర్వకర్మసన్నాసపూర్వకా దాత్మజ్ఞాననిష్ఠారూపా ధర్మా ద్భవతి త ధేమ మేవ గీతార్థం ధర్మ ముద్దిశ్య భగవత్తై వోక్తం. "స హి ధర్మ స్సుపర్యాప్తః బ్రహ్మణః పదవేదనే" ఇ త్యనుగీతాను.

"జ్ఞానం సన్నాసలక్షణమ్" అనియు అందుతోనే చెప్పబడి యున్నది. ఆంధ్రమహాభారతములోని అశ్వమేధపర్వమునందు ద్వితీ యాశ్వాసమున 157 వచనములోను, 158 పద్యములోను ఈవిధముగా చెప్పబడియున్నది. యోగమునకు ప్రవృత్తియును, జ్ఞానంబునకు సన్నాసంబును లక్షణంబులు. లక్షణజ్ఞానంబు పరతత్త్వజ్ఞానంబునకు హేతుభూతంబు.

అ॥ జ్ఞానపూర్వకమైన సన్నాసకలనంబు
పరమగతి నొనర్చు భవ్యులారా!
ద్వంద్వరహితుడగు నతని జరామృత్యుని
స్తరణ కరణమైన ధర్మ మొందు॥

"ఇది కర్మానుగతి, విరక్తజనసమంచితము నుడి." ఈ సంగతి సాక్షాత్ చతుర్ముఖబ్రహ్మదేవుడు మహర్షులకు వా రడుగగా చెప్పెను.

కఠోపనిషత్తు. ద్వితీయాధ్యాయ ప్రథమవల్లి. 1వ మంత్రములో ఇట్లున్నది.

మూ॥ పరాజ్ఞా భానీ వ్యతృణత్ స్వయంభూ

స్తస్మా త్పరాజ్ పశ్యతి నాంతరాత్మన్।

కశ్చిద్ధీరః ప్రత్యగాత్మాన మైక్ష

దావృత్తచక్షు రమృతత్వ మిచ్ఛన్॥

1.

తా॥ పరమేశ్వరేడు యింద్రియములను విషయాభిముఖస్వభావము కలవానినిగా (హింసించెను); నిర్మించెను. అందువలన ఆ యింద్రియములు శబ్దాదివిషయజాతమునే గాంచుచున్నవి; అంతరాత్మను చూచుట లేదు. ఒకానొక వివేకి అమృతత్వమును కోరుచున్నవాడయి విషయములనుండి మఱలించబడిన యింద్రియసమూహముగలవాడై పరమాత్మను చూచెను.

బాహ్యవిషయములందు ప్రవర్తించుచుండుట, ప్రత్యగాత్మను గాంచుట యను విషయముల నొక్క డాచరింపజాలడు. కావున బాహ్యముగు జ్ఞానకర్మేంద్రియవిషయజాతమునుండి విముఖుడయి, అంతర్ముఖుడయి మహాయాసపూర్వకమగు ప్రయత్నముతో, సదీప్రవాహమున కెదురీదినటుల, ప్రవర్తించునట్టివానికే అమృతత్వప్రాప్తి-మోక్షప్రాప్తి కాని తదితరులకు లేదని భావము.

మహావాక్యదర్పణములో శ్రీశంకరులవారు ఇట్లన్నారు. "మోక్షమునకు కర్మ సాధనము కాదు" అని స్వయముగా దృఢముగా నిశచియించి మోక్షమును గోరువారికి కర్మచేత గాని సంతానముచేత గాని మోక్షము లభింప దని, అఖిలమైన కర్మమును సాక్షాత్తుగా వేదమే చక్కగా నిషేధించుచున్నది.

"న కర్మ మోక్షప్రతి కారణంత్వితీ

స్వయం వినిశ్చిత్య విముక్తి మిచ్ఛతాం।

న కర్మణాన ప్రజయేతి సాక్షి

త్కర్మాఖిలం సాదు నిషేధితి శ్రుతిః॥"

224

"నన్నుసింది శ్రవణమును చేయవలయు నని ఈవిధముగా స్మృతి కూడ మోక్షమును మాత్రమే కోరుచున్న యతికి శ్రవణమే చాలు నని విధించుచున్నది."

"నన్నుస్య శ్రవణం కుర్యా దిత్యాదిస్మృతి రప్యలం|

విధత్తే శ్రవణం భిక్షో ర్మోక్ష మత్త్రైక కాంక్షిణః॥" 225

గీతాభాష్యము తృతీయాధ్యాయమున ప్రథమశ్లోకవివరణములో "కావున ఈతపస్సుల కన్నింటికి న్యాసమే అధికమైనది అని చెప్పుదురు. కావున న్యాసమే అన్నింటి కన్నను మించిన దయ్యెను."

"తస్మా న్న్యాస మేతేషాం తపసా మతిరిక్త మాహుః న్యాస ఏవాత్యరేచయ దితి॥"

గీతాభాష్యము, 13వ అధ్యాయం 21వ శ్లోకభాష్యములో, ఇట్లున్నది.

"దీనిసారాంశము నిట్లు చెప్పవచ్చును. ప్రకృతిస్థము అను పేరుగల అవద్య, గుణసంగరూపమైన కామము కూడ, సంసారకారణ ముని దానిని పూర్తిగా పరిత్యజించుటకు సన్నాసముతో కూడిన జ్ఞాన వైరాగ్యములే నివృత్తికారణముగా. గీతాశాస్త్రమునందు ప్రసిద్ధములై యున్నవి.

ఏత దుక్తం భవతి ప్రకృతిస్థత్వాభ్యా అవిద్యా, గుణేషు చ సంగః కామః, సంసారస్యకారణ మితి, త చ్చ పరివర్జనాయ ఉచ్యతే| అస్య చ నివృత్తికారణం జ్ఞానవైరాగ్యే ససన్నాసే గీతాశాస్త్రే ప్రసిద్ధమ్॥

మఱియు సర్వకామఫరిత్యాగమువలన సర్వకర్మసన్నాసము సిద్ధమగుచున్నది. "అతడు ఎట్టికోరికలు కలవా డగుచున్నాడో, అట్టి సంకల్పము కలవా డగుచున్నాడు; తరువాత అట్టి కర్మ చేయు

చున్నాడు." అని మొదలుగా చెప్పచున్న శ్రుతులవలనకూడ 'ఇది సిద్ధ మగుచున్నది. ఏవ దెవడు ఏపని చేయుచున్నాడో' అది యంతయు కామునియొక్క చేష్టయే.

సర్వకామపరిత్యాగే చ సర్వకర్మసన్న్యాసః సిద్ధో భవతీ. స యథాకామో భవతి తత్కర్మ ర్భవతి తత్కర్మ కురుతే ఇత్యాది శ్రుతిభ్యః। య ద్యద్ధి కురుతే జంతు స్త త్తత్ కామస్య చేష్టితమ్, ఇత్యాది స్మృతిభ్యశ్చ॥

గీత 5వ అధ్యాయము, 27వ శ్లోకప్రారంభమున అవతారికలో ఇట్లున్నది. సమ్యగ్దర్శనమునందు నిష్ఠ కలిగిన సన్న్యాసులకు సద్యోముక్తి చెప్పబడినది. సత్త్వశుద్ధి, జ్ఞానప్రాప్తి సర్వకర్మసన్న్యాసక్రమ మున మోక్షము కలుగు నని భగవానుడు మాటిమాటికి చెప్పియున్నాడు, మరియు చెప్పబోవుచున్నాడు.

సమ్యగ్దర్శననిష్ఠానాం సన్న్యాసినాం సద్యోముక్తి రుక్తా. కర్మ యోగ శ్చ ఈశ్వరార్పిత సర్వభావేన ఈశ్వరే బ్రహ్మణ్యాధాయ క్రియమాణః సత్త్వశుద్ధి-జ్ఞానప్రాప్తి-సర్వకర్మసన్న్యాసక్రమేణ-మోక్ష యేతి, భగవాన్ పదే పదేబ్రవీత్, వక్ష్యతి చ॥

5వ అధ్యాయములోనే 12వ శ్లోకభాష్యమందు గూడ ఇట్లున్నది. "నిష్ఠయందు కలిగిన నైస్థికమైన శాంతిని మోక్ష మనుషేరు కలదానిని పొందుచున్నాడు. సత్త్వశుద్ధి జ్ఞానప్రాప్తి సర్వకర్మసన్న్యాసము జ్ఞాన నిష్ఠ-అనుక్రమముచేత పొందుచున్నా డని యర్థము.

శాంతిం మోక్షభ్యాం ఆపన్నీతి నైస్థికీం నిష్ఠాయాం భవాం- సత్త్వశుద్ధి-జ్ఞానప్రాప్తి-సర్వకర్మసన్న్యాస-జ్ఞాననిష్ఠాక్రమేణ ఇతివాక్య శేషః॥

ముందకోపనిషత్తు తృతీయముండకే, ద్వితీయఃఖండః 4వ మంత్రము

అపరమాత్మ ఆత్మనిష్ఠాజనితబలము లేనివానికి లభ్యము గాదు. మరియు లౌకికపుత్రకళత్రాది విషయసంగ నిమిత్తప్రమాదముచేతను లభ్యము గాదు. అలాగే సర్వకర్మసన్న్యాసము లేని జ్ఞానముచేతను లభ్యము గాదు. "తపసో వా ప్యలింగాత్" తపః అనగా ఇక్కడ ఆత్మ జ్ఞానము. లింగం = సన్న్యాసము. సన్న్యాసరహితమైన జ్ఞానముచేత లభ్యము కా దని అర్థము. ఆత్మనిష్ఠాబలము, అప్రమాదము సర్వకర్మ సన్న్యాసముతో కూడిన జ్ఞానము, ఈఉపాయములచేత తత్పరుడై ఏ విద్వాంసుడు ప్రయత్నించునో ఆత్మవిదుడైన అట్టి వివేకవంతుని యొక్క ఈఆత్మ బ్రహ్మపదమును ప్రవేశించుచున్నది.

ఆత్మనిష్ఠాబలాప్రమాదాదులు సన్న్యాససహితములైననే సఫలములు; లేనియెడల నిష్ఫలములు అని అభిప్రాయము. కాని కొందరు తమ అతితేలివిని ఉపయోగించి ఇంద్రుడు, జనకుడు గార్గి మున్నగు వారు సన్న్యాసులు గారు, జ్ఞానసంపన్నులైన వారలకు బ్రహ్మము ప్రాప్తించె నని వినుచుంటిమి. కనుక బాహ్యసన్న్యాసము అక్కఱలే దని భావించవచ్చును. ఇక్కడ సన్న్యాసమనగా తమది అనెడి ఆభిమానము లేకపోవుట అని అర్థ ముట. "న లింగం ధర్మకారణమ్" అను స్మృతినిగూడ ఉదాహరించి (ఆమాట ఆత్మజ్ఞానహీనమైన సన్న్యాసమని గ్రహించక) బాహ్యసన్న్యాసము ధర్మమునకు హేతువు కాదనియు నీ సందర్భములో ఆంతరసన్న్యాసము వివక్షితము కాని బాహ్యసన్న్యాసము వివక్షితము కాదనియు భాషించుచున్నారు వీరి చేత బృహదారణ్యకము చూడబడ లేదు. మరియు, ఐతరీయోపనిషత్తుయొక్క శంకరులభాష్యమందలి ఉపోద్ఘాతమునందున్న విపులమైన దీనినిగురించిన మీమాంస గూడ తమస్మృతిలో లేనట్లున్నది.

ఛాందోగ్యోపనిషత్తులోని త్రయోవింశః ఖండమునందలిభాష్యమున ఇట్లు ఉన్నది. "పరివ్రాజకులకు భిక్షచర్య ఎట్లు సంభవించు

చున్నదో, అట్లే, “సర్వము బ్రహ్మమే” అను ఏకత్వప్రత్యయము కలిగిన గృహస్థులు ఘ్నేధలగువారికి అగ్నిహోత్రాధికర్మలనుండి నిష్క్రమిస్తే, అని నీవు అందువేని అక్షాట చెల్లదు. ప్రమాణమును గూర్చి విచారించునప్పుడు ఒకానొకపురుషునియొక్క వర్తనము దృష్టాంతము కాజాలదు.”

“పరివ్రాజకానాం భిక్షచరణాదివత్ ఉత్పన్న ఏకత్వప్రత్యయానా మపి గృహస్థాదీనాం అగ్నిహోత్రాధికర్మ అనివృత్తి రితి చేత్.”

న “ప్రామాణ్యచింతాయాం పురుషప్రవృత్తే రదృష్టాస్తత్వాత్”

మరియు వీరలు గీతాభాష్యములోని శంకరులవాక్యములు గూడ చక్కగా జ్ఞాపకము చేసికొనవలసియున్నది.

“యాజ్ఞవల్క్యుడు లోకములో సాధారణవ్యక్తి అయినప్పటికి ఆత్మజ్ఞానముయొక్క బలమువలన భార్యలు శిష్యులు ధనము మొదలుగా గొప్ప యైశ్వర్యమును సంసారమునందలి క్రోరికను పరిత్యజించి ప్రజ్ఞాన ముచేత తృప్తుడై ఆత్మయందు రతి కలవా డయ్యెను. సర్వపురుషార్థ ములకు కర్మయే సాధన మని లోకమున ప్రసిద్ధమై యున్నది. ఆకర్మ ధనసాధ్యము, ఆవిత్తముచేత అమృతత్వము కలుగు నను ఆశ కూడ లేదు. ఈఅమృతత్వము కర్మతో సంబంధము లేని కేవలమైన ఆత్మ విద్యచేతనే లభించుచున్నది.”

యాజ్ఞవల్క్యు లోకసాధారణోఽపి సన్ ఆత్మజ్ఞానబలాత్ భార్యా శిష్యవిత్రాదిమహైశ్వర్యసంసారరతిం పరిత్యజ్య ప్రజ్ఞానతృప్త ఆత్మ రతి ర్పభూవ. సర్వపురుషార్థానాం కర్మ హి సాధన మితి లోకే ప్రసిద్ధమ్. త చ్చ కర్మవిత్తసాధ్యమ్. తేన ఆశాఽపి నాస్త్యమృతత్వస్య త దిదం అమృతత్వం కేవలయా ఆత్మవిద్యయా కర్మనిరపేక్షయా ప్రాప్యతే॥

"వాణివిలాస్, శ్రీరంగం ఎడిషన్; బృహదారణ్యకోపనిషద్భాష్యే"
338 పేజీ బ్రా 5 క 16.

ప్రమాణముద్వారా నిర్ధారణ అయిన విషయము కథానికలలో
అందుకు విరుద్ధముగా కనబడినను దానిని ప్రమాణముగా తీసికొన
గూడదు.

"సన్న్యాసం జ్ఞానలక్షణం"

"సన్న్యాసేన తనుంత్యజేత్" ఇతిస్మృతేః.

క॥ గిరులంబోలెడి కరులను

హరులం దనప్రాణదయితలై మనియెడి నుం

దరులను హితవరులను బుధ

వరులను వర్జించి గాఢవైరాగ్యమునన్॥

క॥ గోవిందనామకీర్తన

గావించి భయంబు దక్కి ఖట్వాంగ ధరి

త్రీవిభుడు సూరగొనియెను

గైవల్యము దొల్లి రెండుగడియలలోనన్॥

మరియు పరీక్షిన్మహారాజు నిర్మలమతివిశేషంబున

అ॥ సుతుల హితుల విడిచి చుట్టాల విడిచి యి

ల్లాలి విడిచి బహుబలాళి విడిచి

రాజు హృదయ మిడియె రాజీవనయనుపై

ధనము విడిచి జడ్డుదనము విడిచి॥

వ॥ ఇట్లు మృత్యుభయంబు నిరసించి, ధర్మార్థకామంబులు
సన్న్యసించి పురుషోత్తమునందు జిత్తంబు విన్యసించి, మోక్షమును
పొందినాడు.

తత్త్వవేత్తయగు విమలానందభారతీస్వాములవారు అన్నారు.
 “జడభరతుడు సర్వత్యాగము చేసియు ఒకజింకమీదిప్రీతిచేత జింకజన్మ
 ఎత్తవలసివచ్చినది. మనకు చాలా జింకలు ఉన్నాయి.

“అత్మానం చే ద్విజానీయా

దయ మస్మీతి పురుషః।

కి మిచ్చన్ కస్య కామాయ

శరీర మనుసంజ్ఞరేత్॥

దీని వివరము శంకరభాష్యమునం దున్నది.

వేదప్రామాణ్యము

వేదప్రమాణముయొక్క ఉపయోగము అజ్ఞాతార్థవిషయమును
 తెలియజేయుటయే గాక అది పరమప్రయోకనముగాను ఉండవలెను.
 నన్ను సచ్చిదానందపరబ్రహ్మమునుగా తెలియజేయుట పరమప్రయో
 జనము. తన్ను నిర్విశేషప్రత్యగాత్మనుగా బ్రహ్మమునుగా తెలిసికొ
 నుటయే కృతార్థత. మాయావశాత్తు ఆ బ్రహ్మమే ఈసృష్టిగా కనబడు
 చున్నది. అందువలననే ఏకవిజ్ఞానముచేత సర్వవిజ్ఞానము కలుగుచున్న
 దను ప్రతిజ్ఞ నెరవేరుచున్నది.

ప్రత్యక్ష-అనుమానములవల్ల నీకు తెలియనిదియు, నీకు గొప్ప
 ప్రయోజనమును కలిగించునట్టిదియు అగు విషయమునే, నేను చెప్పనది
 యని శ్రుతి నుడువుచున్నది; అందువలననే నన్ను వేదము అని
 తెలియుచున్నా రని శ్రుతి వాక్రుచ్చుచున్నది. మనకు తెలియునట్టివిష
 యమును వేదము చెప్పవలసిన పనిలేదు.

వేదాంతము నన్ను గురించిన ముచ్చటయే చెప్పచున్నది. అట్టి
 నాముచ్చటే నా కర్థముగా నప్పుడు ఇక ప్రపంచముయొక్క ముచ్చట
 నా కేమి ప్రయోజనము!

ఆత్మ సరిగా అర్థమైనచో వీనికి ఏలోకములో నైనను అనర్థమే తేదు.

ప్రమాణ మనగా ఎయ్యది మరి దేనిచేతను తెలియబడక దేని చేత మాత్రమే తెలియబడునో అది దానికి ప్రమాణము. కన్ను రూపము నకు వలె.

"ధర్మమోక్ష వలొకిక వేదైకగమ్యా" "అలొకికపురుషార్థోపాయం వేత్త్యనే నేతి వేదశబ్దవ్యుత్పత్తైః"

అవ్యక్త మవ్యాకృతాఖ్యం అవిద్యావస్థ మాత్మత్వేన ప్రతిపన్నాః కేచిత్. సర్వత్ర బుద్ధ్యాదిదేహంతే ఆత్మచైతన్యాధానతా ఆత్మభ్రాంతికారణ మి త్యత శ్చ ఆత్మవిషయం జ్ఞానం న విధాతవ్యమే కిం తర్హి? నామరూపాద్యనాత్మాధ్యారోపణవివృత్తి రేవ కార్యా, నాత్మ చైతన్య విజ్ఞానం కార్యం అవిద్యాధ్యారోపితసర్వపదార్థాకారైః అవిశిష్టతయా దృశ్యమానత్వాత్ తస్మా దవిద్యాధ్యారోపిత నిరాకరణమాత్రం బ్రహ్మణీక ర్తవ్యం న తు బ్రహ్మవిజ్ఞానే యత్నః అత్యంతప్రసిద్ధత్వాత్. తదాచోక్తం—“ప్రత్యక్షవగమం ధర్మ్య” మిత్యాది

లొకికగ్రహ్యగ్రహకర్తైత వస్తుని సద్బుద్ధిః నితరాం దుస్సంపాదా, ఆత్మచైతన్యవ్యతిరేకేణ వస్త్రస్వంతరస్యానుపలభ్యే, యథాచ “ఏత దేవ మేవ, నన్యథా” ఇతి అవో చామ, ఉక్తం చ భగవతా యస్యాం జాగ్రతి భూతాని సా నిశా పశ్యతో మునేః ఇతి. తస్మాత్ బాహ్యకారభేదబుద్ధినివృత్తి రేవ అత్మస్వరూపావలంబనకారణం, న హి ఆత్మా నామ కస్యచిత్ కదాచి దప్రసిద్ధః ప్రాప్యః హేయః ఉపాదేయో వా.

తస్మా దాత్మజ్ఞానే యతోన్మ న కర్తవ్యః కింతు అనాత్మని ఆత్మ బుద్ధినివృత్తావేవ; తస్మాత్ జ్ఞాననిష్ఠా సుసంపాద్యా.

అతః జ్ఞాననిష్ఠా లక్షణయా భక్త్యా మా మభిజానా తీతి వచనం
న విరుధ్యతే తత్ర చ సర్వం నివృత్తివిధాయ శాస్త్రం వేదాంతేతిహాస
పురాణస్మృతిలక్షణ న్యాయప్రసిద్ధం అర్థవత్ భవతి.

ప్రత్యగాత్మావిక్రియస్వరూపనిష్ఠత్వా చ్చ మోక్షస్య. న హి
పూర్వసముద్రం జిగమిషోః ప్రాతిలోమ్యేన ప్రత్యక్సముద్రజిగమి
షుణా సమానమార్గత్వం సంభవతి. ప్రత్యగాత్మవిషయజ్ఞానసంతాన
కరణాభినివే శ్చ జ్ఞాననిష్ఠా.

సా చ ప్రత్యక్సముద్రగమనవత్ కర్మణా సహభావిత్వేన విరు
ధ్యతే పర్వతసర్వపయో రివ అంతరవాన్ విరోధః ప్రమాణవిదాం
నిశ్చితః. తస్మాత్ సర్వకర్మసన్న్యాసే నైవ జ్ఞాననిష్ఠా కార్యా ఇతి
సిద్ధమ్.

సకలజీవులు స్వభావసీద్ధముగానే జరామరణనిర్ముక్తులు. "జరా
మరణనిర్ముక్తాః సర్వే ధర్మా స్వభావతః."

వేదాంతప్రమాణ జ్ఞానమువలన తెలిసినది యేమనగా తనకు
మాత్రమే జననమరణములు లే వని గాదు మరెవ్వరికి గూడ లేవనే
తెలిసినది.

న చ స్వరూపవిషయాకాంక్షా స్వస్యైవ; తస్మాత్ అజ్ఞానఅధ్యా
రోపణనివృత్తి రేవ అత్మాన మే వావే దిత్యుక్తమ్, నాత్మనో విషయీ
కరణమ్॥ అత్మను విషయమునువలె తెలియడం కాదు.

"ఇది గా దిది గా దనియెడి

పదసందోహంబులోని పరమార్థంబే

విచితంబుగ నాతత్వము

పదపడి మఱి యొక్క లాగు పలుకగవళమే॥

దేవీభాగవతము.

"నేతి నే త్యాత్మాహ మ్మనియెడిమతియే సమాధి"

యః కశ్చిత్ వ్యావృత్తభావ్యాత్మకుక్య అత్మాన మేవ ఏవం వేద
అహం బ్రహ్మస్మితి—అపొహ్య ఉపాధిజనితప్రాంతివిజ్ఞాన—అధ్యారోపితా

న్విశేషాన్ సంసారధర్మానాగంధిత మనంతర మబాహ్యం బ్రహ్మైవా
హమస్మి కేవల మితి-సః అవిద్యాకృతాసర్వత్వనివృత్తే ర్భూత్వా
విజ్ఞానా దిదం సర్వం భవతి వామదేవవత్॥

"నమో నమస్తే గురవే మహాత్మనే
విముక్తసద్గాయ సదుత్తమాయ।
నిత్యాద్వయానంద రసస్వరూపిణే
భూమ్నే సదాపారదయంబుధామ్నే॥"

"యత్కటాక్షశిష్యాన్ద్రచన్ద్రికా
పాతదూతభవతాపజశ్రమః।
ప్రాప్తవా నహ మఖండపై భవా
నంద మాత్మపద మక్షయం క్షణాత్॥"

"స్వారాజ్యసామ్రాజ్యవిభూతి రేషా
భవత్కృపాశ్రీమహితప్రసాదాత్।
ప్రాప్తా మయా, శ్రీగురవే మహాత్మనే
నమో నమస్తేఃపున ర్నమోఽస్తు॥
"మహాస్వప్నే మాయాకృతజనిజరామృత్యుగహనే
భ్రమంతం క్లిశ్యంతం బహుళతరతాపై రనుకలమ్।
అహంకారవ్యాఘ్రవ్యధిత మిమ మత్యంతకృపయా
ప్రబోధ్య ప్రస్వాపా త్పర మవితవా న్మా మసి గురో॥"

"హిత మిద ముపదేశ మాద్రియంతాం
విహితనిరస్తనమస్తచిత్తదోషాః।
భవసుఖవిరతాః ప్రశాంతచిత్తా
శ్రుతిరసికా యతయో ముముక్షవో యే॥"

"సంసారాధ్వని తాపభానుకిరణప్రోద్భూతదాహవ్యథా
భిన్నానాం జలకాంక్షయా మరుభువి భ్రాంత్యా పరిభ్రామ్యతాం
అత్యాసన్న సుధాంబుధిం సుఖకరం బ్రహ్మాద్వయం దర్శయ
స్త్యేషా శంకరధారతీ విజయతే నిర్వాణసంధాయినీ॥"

ఓం తత్సత్.